Sosyal Bilimler Enstitüsü

12. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

12. YILDIZ INTERNATIONAL SOCIAL SCIENCES CONGRESS

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

BOOK OF ABSTRACTS

4-5 Aralık 2025

December 4-5, 2025

www.sbe.yildiz.edu.tr

@YTUSBE

XII. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Eyüp Debik

Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Murat Anıl Mercan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. H. Gülru Yüksel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Yavuz Erişen, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Emin Kahraman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halil Emre Akbaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Genç Osman İlhan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Bilgetürk, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ağan Karaduman, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çağlar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Özdemir, Yıldız Teknik Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Nermin Banu Süer, Yıldız Teknik Üniversitesi

Bilim ve Hakem Kurulu

Prof. Dr. A. Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Başal, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Adviye Ayça ÜNLÜER ÇİMEN, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı, Milli Eğitim Akademisi Başkanı
Prof. Dr. Alvaro Pons, Valencia Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın Balyer, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Beyza Ahlatcıoğlu Özkök, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent Alcı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Cem Oktay Güzeller, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Ceren Erdin, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Elçin Macar, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fatma Gül Demirel, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fazıl Kayıkçı, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Fethiye Erbay, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Hayrullah Kahya, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Lütfü Kaplanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Engin Deniz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Muhammmed Eyyüp Sallabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Başaran, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Gündüz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Noelia Ibarra Rius, Valencia Üniversitesi
Prof. Dr. Özkan Sapsağlam, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Remziye Ceylan, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Remzi Kılıç, Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Şahin Oruç, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Turan Sağer, Alanya Üniversitesi
Prof. Dr. Yasin Şehitoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Suzan Kavanoz, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Akif Pamuk, Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Fazıl Baş, Yıldız Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Mutlu Erbay, Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Hülya Çelik, Sakarya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet ŞAHAL, Yıldız Teknik Üniversitesi
Dr. Giorgio Busi Rizzi, Ghent University
Dr. Lorenzo Di Paolo, Université libre de Bruxelles

Oturum Başkanları

Prof. Dr. Ali Ekber Akgün
Prof. Dr. Aslı Görgülü Arı
Prof. Dr. Aynur Koçak
Prof. Dr. Beyza Özkök
Prof Dr. Elif Bahadır
Prof. Dr. Fatma Gül Demirel
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur
Prof. Dr. Murat Anıl Mercan
Doç. Dr. Ahmet Conker
Doç. Dr. Bahadır Uçan
Doç. Dr. Betül Duman Bay
Doç. Dr. Burcu Varol
Doç. Dr. Didem Ardalı Büyükarman
Doç. Dr. Emine Gülhan Bakırdere
Doç. Dr. Fatma Tunç Yaşar
Doç. Dr. İbrahim Sona
Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu
Doç. Dr. Muhammed Fazıl Baş
Doç. Dr. Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr. Sırrı Emrah Üçer
Doç. Dr. Veysi Aktaş
Dr. Öğr. Üyesi Aygül Dönmez Turan
Dr. Öğr. Üyesi Durmuş Bakır Kır
Dr. Öğr. Üyesi Eda Tekin
Dr. Öğr. Üyesi Fahriye Dinçer
Dr. Öğr. Üyesi Fatih Özdemir
Dr. Öğr. Üyesi Feride Gök Çolak
Dr. Öğr. Üyesi Gülümser Efeoğlu
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çağlar
Dr. Munise Hayrun Sağlam
Dr. Mustafa Şahin

Araştırma Görevlileri

Arş. Gör. Dr. Abdurrahman Nur
Arş. Gör. Dr. Ayçe Feride Yılmaz
Arş. Gör. Dr. Fulya Marmara
Arş. Gör. Dr. Nermin Banu Süer
Arş. Gör. Dr. Seda Canikli
Arş. Gör. Dr. Selin Yılmazer
Arş. Gör. Dr. Semih Yılmazer
Arş. Gör. Dr. Serap Yalçınyiğit
Arş. Gör. Dr. Sergül Balsever
Arş. Gör. Dr. Zeynep Pınar Can
Arş. Gör. Aylin Toktamış
Arş. Gör. Burak Yerlikaya
Arş. Gör. Furkan Kaymak
Arş. Gör. Gamze Turun
Arş. Gör. Gamzegül Çıtak
Arş. Gör. Gaye Bırn
Arş. Gör. Mehmet Umut Akbakla
Arş. Gör. Melahat Yurtsever
Arş. Gör. Reyyan Atmaca
Arş. Gör. Sinem Ünal Gerdan
Arş. Gör. Yağmur Kaya
Arş. Gör. Yeşim Çakar
Arş. Gör. Zehra Yalçın
Arş. Gör. Zeynep Büşra Güntekin

İÇİNDEKİLER

OTURUM 21 6
OTURUM 22 13
OTURUM 23 19
OTURUM 24 26
OTURUM 25 33
OTURUM 31 40
OTURUM 32 46
OTURUM 33 53
OTURUM 34 60
OTURUM 35 69
OTURUM 41 76
OTURUM 42 84
OTURUM 43 89
OTURUM 44 95
OTURUM 45 102
OTURUM 51 109
OTURUM 52 116
OTURUM 53 123
OTURUM 54 130
OTURUM 55 137
OTURUM 61 144
OTURUM 62 151
OTURUM 63 158
OTURUM 64 165
OTURUM 65 171
OTURUM 71 178
OTURUM 72 185
OTURUM 73 192
OTURUM 74 199
OTURUM 75 205
OTURUM 81 212
OTURUM 82 219

OTURUM 21

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E BİR AYDIN PROFİLİ: ABİDİN DÂVER

Birsen Sezgin
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
birsensezgin@gmail.com

Fatmagül Demirel
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
fgldemirel@gmail.com

Abidin Dâver, 1886 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Mekteb-i Sultani'de eğitim gören Dâver aynı zamanda Galatasaray Spor Kulübü kurucuları arasında yer alır. Bu eğitimin ardından 1907 yılında Matbuat Umûm Müdürlüğü Neşriyat Şubesi'nde çalışmaya başlamıştır. II. Meşrutiyetin ilanıyla birlikte gazeteciliğe ilgi duyar, amatör olarak kaleme aldığı yazıları *Saadet* ve *Servet-i Fünûn*'da yayımlanır. Meclis-i Mebûsan'da zabıt kâtibi olarak görevlendirilir. Bu dönem aynı zamanda yeniden yayımlanmaya başlayan *Yeni Tasvir-i Efkâr* gazetesinde imzasız olarak Meclis-i Mebûsan müzakerelerini mizahi bir üslupla yazmaya başlar. Ancak adını Donanma Cemiyeti'nin yayın organı olan *Donanma Mecmûası'*nda denizcilik hakkında yazdığı makalelerle duyurmuştur. Dâver, Osmanlı Devleti'nin muhtelif meclislerinde 1909-1920 yılları arasında zabıt kalemi müdürlüğü görevini sürdürmüştür. Bununla birlikte *Tasvir-i Efkâr*'da hem Birinci Dünya Savaşı hem de Millî Mücadele sırasında kaleme aldığı yazılarla başarılı bir askerî gazeteci olduğunu ortaya koymuştur.

Abidin Dâver, 1925'ten vefat ettiği tarihe kadar *Cumhuriyet* gazetesinde kısa bir süre *"Suya Sabuna Dokunmadan"* ardından *"Hem Nalına Hem Mıhına"* adını alan köşesinde siyaset, eğitim, sanat, spor vb. birçok alanda yazmıştır. *Cumhuriyet* dışında *İkdâm* gazetesinde bir süre başyazar olarak çalışmıştır. Bununla birlikte çok sayıda gazete ve dergide makaleleri yayımlanmıştır. Yazdığı yazılarla birçok soruna parmak basarak, dikkatleri çekmiş ve kamuoyu oluşturmuştur. Örneğin 1930'lu yıllarda kamuoyunda bayrak bilinci henüz oluşmamışken, Dâver, farklı tarihlerde yazdığı yazılarla bu olguyu vurgulamış, bayrağın bir ulus için önemine işaretle, belirli bir standardizasyona ihtiyaç olduğunu belirterek, Bayrak Yasası'nın çıkmasında etkili olmuştur. Gazetecilik mesleğinin yanı sıra bazı ekalliyet okulları ile Yüksek Denizcilik Okulu'nda öğretmenlik, İstanbul Belediyesi'nde Neşriyat ve İstatistik Müdürlüğü, Denizcilik Bankası İdare Meclisi üyeliği ve 1939-1942 yılları arasında İstanbul milletvekilliği yapmıştır. Ayrıca "*Gemi"*, *"Deniz"*, *"Türk Denizciliği"*, *"Barbaros Hayrettin Paşa"*, "*Dünkü Bugünkü Yarınki İstanbul"*, *"Güzelleşen İstanbul"* adlı kitapları, ve *"Mazlum Şehzade Cem"* adını taşıyan bir tiyatro oyunu vardır.

Bildiride 1886-1954 yılları arasında yaşamış Abidin Dâver'in hayatı yaşadığı dönemin şartları içerisinde ele alınacaktır. Dâver, hem Osmanlı hem Cumhuriyet rejimine tanıklık etmiş gazeteci, yazar, eğitmen ve siyaset adamı kimliğiyle öne çıkan bir aydındır. Birincil kaynak olarak Abidin Dâver'in gazeteler ve dergilerde yayımlanmış yazıları ile kitapları kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Biyografi, Geç Dönem Osmanlı, Cumhuriyet.

MUDANYA MÜTAREKESİ VE DOĞU TRAKYA'NIN SİVİL TAHLİYESİ

Elif Atalay

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
elifatalayposta@gmail.com

Fahriye Dinçer

Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
fahriyek@yildiz.edu.tr

Bu bildirinin amacı Mudanya Mütarekesi olarak da anılan ve 11 Ekim 1922'de imzalanan "Müttefik Güçler, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti ve Yunanistan Arasındaki Askerî Sözleşme" nin Doğu Trakya Rumları üzerindeki etkisini ortaya çıkartmaktır. Yunanistan, Temmuz 1920 tarihinden itibaren işgal ettiği Doğu Trakya bölgesini Türk-Yunan savaşını sonlandıran bu sözleşme gereği on beş gün içerisinde tahliye etmek zorunda kalmıştır. Mütareke metninde bu tahliyenin kapsamı Doğu Trakya'daki Yunan birlikleri, askerî teşekkül ve hizmetler, çeşitli ulaşım araçları, savaş malzemesi olarak stoklanmış teçhizat, mühimmat ve yiyecek depoları ile sınırlandırılmıştır. Yunanistan temsilcileri Mütareke görüşmelerinde tahliyenin askeri bir geri çekiliş olmasına rağmen Doğu Trakya'daki Rum ahalinin de Yunan askeri birlikleri ile bölgeyi terk etmek isteyeceğini belirterek sivillerin güvenli ve düzenli nakli için bölgenin Türk yönetimine devir süresinin uzatılmasını talep etmiştir. Yunanistan'ın bu talebi Müttefik heyeti tarafından kabul görmemiştir. Bu talebin reddi sadece Doğu Trakya Rum nüfusunu değil, Batı Anadolu kıyılarından bölgeye kaçan Hıristiyan muhacir kafilelerini de etkilemiş, can ve mal güvenliğinin sağlanamadığı ve kitlesel olarak tanımlanabilecek zorlu bir sivil terk edişe tanık olunmuştur. Demiryolu ulaşımı on beş gün içerisinde bölgeyi terk etmesi gereken askeri birlikler, mühimmat ve hububat nakillerinde kullanılırken, limanlarda ve demiryolu şoselerinde sayıları on binlerle ifade edilebilecek muhacir grupları yığılmış, salgın hastalıklar yanında kıtlık baş göstermiştir. Bölgedeki bu sivil hareketliliğe dair elde edilen veriler, bir savaş sözleşmesi olan Mütareke'nin savaşan taraflar ve müttefikler ile yerel halk arasındaki bir dizi ilişkiyi de çerçevelediğini göstermektedir. Mudanya Mütarekesi'ne dair literatür incelendiğinde ise Mütareke'nin ön şartı olan Doğu Trakya'nın Yunanistan tarafından tahliyesinin askeri ve diplomatik bir perspektiften ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu çalışma bu perspektifi genişleterek Yunan birliklerinin tahliyesine paralel olarak gerçekleşen sivil göçlerin koşul ve şartları ile ateşkesin yerel dinamiklerinin anlaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın birincil kaynakları askeri arşivler, dönemin Osmanlı basını, yerel ve batılı muhabirlerin tanıklıklarıdır. Çalışmada ikincil kaynak olarak akademik literatür, diğer araştırmalar ve süresiz yayınlardan yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mudanya Mütarekesi, Doğu Trakya, Diplomasi, Göç, Muhacir

II.MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA YAYINLANAN RESİMLİ İSTANBUL GAZETESİ

Esma Nur Şen
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
esmanrtasci@gmail.com

Fatma Gül Demirel
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
fgldemirel@gmail.com

Resimli İstanbul Gazetesi, "Menâfi'-i milliyeye hâdim siyâsî, fennî, edebî gazetedir" sloganıyla 18 Haziran 1909 (8 Haziran 1325) tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Her hafta pazartesi günleri yayınlanan gazetenin müdürü ve imtiyaz sahibi yayıncı ve yazar Ahmet Mithat Efendi'nin yeğeni Mustafa Refik'tir. Gazetenin idarehanesi, yayın dünyasının merkezi olan Bâb-ı Âli Caddesi'nde Tercüman-ı Hakikat matbaasıdır. Toplam 25 sayı yayınlanan gazetenin, 6 Aralık 1909 (23 Teşrinisani 1325) tarihinde yayın hayatına son verilmiştir. II. Meşrutiyet döneminin kısa ömürlü gazetelerinden olmasına rağmen İstanbul'un kültürel, toplumsal ve siyasal yaşamını yansıtan içeriği ve görselleriyle dikkat çekicidir. Gazete yayın hayatına başlamadan kısa bir süre önce II. Abdülhamid tahttan indirilmiş ve bu iktidar değişimi gazetenin ilk sayılarında yer almıştır.

Dönemin canlı basın ortamında kendine özgü tarzıyla dikkat çeken gazete, özellikle resimli içerikleriyle öne çıkmıştır. Gazetedeki haberler ve makaleler fotoğraflarla zenginleştirilmiş, meşrutiyet İstanbul'unu ve siyasi ortamını anlatan yazılar fotoğraf ve çizimlerle desteklenmiştir. Bu yönüyle gazete hem bilgilendirici hem de görsel açıdan zengin bir içerik sunmuştur. Dil ve üslup bakımından sade, anlaşılır ve geniş bir okur kitlesine hitap eden bir tarz benimsenmiştir.

Resimli İstanbul, yalnızca haber ve yorum içeren bir yayın olmanın ötesinde, İstanbul'un günlük yaşamını, mimarisini, sanat etkinliklerini ve sosyal yapısını ortaya koyan bir kültür arşivi niteliğindedir. Gazetede yoğun olarak Meşrutiyet İstanbul'unu anlatan yazıların yanı sıra; Girit meselesi, 10 Temmuz milli bayramı, Osmanlı mebusları, kadınların toplumsal hayattaki rolü, eğitim, edebiyat ve basın özgürlüğü gibi konulara değinilmiştir.

Bu bildiride, Resimli İstanbul Gazetesi'nin yayın politikasını, içeriğini, görsel dilini, dönemin basın dünyasındaki konumunu ve gazete sütunlarına yansıyan Meşrutiyet İstanbul'unu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada birincil kaynak olarak Resimli İstanbul Gazetesinin tüm sayıları kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: II. Meşrutiyet, Basın, Mustafa Refik, İstanbul

1960-1980 YILLARI ARASINDA KÜLTÜR POLİTİKALARI IŞIĞINDA DEVLET TİYATROLARI

Hazal Çelik
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
hazalll.celik.25@gmail.com

Seza Sinanlar Uslu
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Kültür Yönetimi Anabilim Dalı
sinanlar@yildiz.edu.tr

Bu çalışma 1960-1980 yılları arasında diğer bir deyişle iki askeri darbe ve bir muhtıranın gölgesinde Türkiye'de Devlet Tiyatroları'nın faaliyetlerini kültür politikaları bağlamında ele almaktadır. Çok boyutlu olan bu konu özellikle tiyatroyla ilgili çıkan kanun, yönetmelik vb. düzenlemeler başta olmak üzere eser seçiminden repertuvar çalışmalarına kadar Devlet Tiyatroları'nın etkinliklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın tarihsel dönemi yirmi yıllık bir periyodu içermekle beraber temelde uzun yıllar görevde kalmış tek bir kişinin; Cüneyt Gökçer yönetiminin faaliyetlerini içermektedir. Bu dönemde; Altındağ Tiyatrosu ve Yeni Sahne gibi yeni salonların açılması, Bursa ve İzmir Devlet Tiyatrosu'nda yerleşik kadro düzenine geçilmesi gibi önemli kararlar alındığı görülmektedir. Bu dönem aynı zamanda Devlet Tiyatrosu repertuvarında çeşitliliğe gidilen; klasik batı eserlerinin yanı sıra yerli yazarların özellikle teşvik edildiği bir zamandır. Nitekim müzikaller, tarihi oyunlar ve vodvillerin Devlet Tiyatrolarında sahnelenmesi yine bu döneme tarihlenmektedir. İzmir fuarında da sahnelenen *Kiss Me Kate* müzikali, Turan Oflazoğlu'nun sahneye koyduğu *Deli İbrahim*, *My Fair Lady* müzikali ve *Kaktüs Çiçeği* gibi oyunların repertuvara girmesi bu çeşitliliği yansıtan örnekler olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemde devlet tiyatrosu tarafından sahnelenen bazı oyunların uluslararası festivallerde yer alması devlet tiyatrosu oyuncularının tanınırlıklarını arttıran sonuçlar doğurmuştur. Yine bu dönemde tiyatronun yaygınlaştırılması amacıyla turnelerin arttırılması, seçilen oyunların daha ziyade eğlence içerikli olmaları sonucunu getirdiği görülmüştür.

Bildiri, dönemin siyasi etkilerinin altında Devlet Tiyatroları'nda izlenen politikaların sonuçlarını örneklerle tartışmaya açarken, "Her kente bir tiyatro" hedefiyle hareket eden Devlet Tiyatrolarının aldığı kararları, faaliyetleri, Türk tiyatrosunu temsil ediş biçimini kültürel ve siyasi açıdan incelemekte ve birincil kaynak niteliği taşıyan devlet tiyatrolarının kendi yayını olan Devlet Tiyatrosu Dergisi'ni merkeze taşımaktadır. O yıllarda yayınlanan farklı tiyatro dergileri de konunun tartışma zeminini farklı açılardan değerlendirebilmek adına önemli olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Devlet Tiyatrosu, Kültür Politikaları, Türk Tiyatrosu, Sahne Etkinlikleri, Cüneyt Gökçer

TÜRKİYE'DE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDAKİ GÖNÜLLÜLÜK SÖYLEMİNİN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: 1990-2020 DÖNEMİ

Mustafa Eroğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri İnkılap Tarihi Bölümü
iletisim@mustafaeroglu.net

Fahriye Dinçer
Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
fahriyek@yildiz.edu.tr

Gönüllülük, toplumsal bir faydaya odaklanması bakımından toplumsal dayanışmanın, yurttaşlık bilincinin ve ortak iyilik anlayışının somut bir ifadesi olarak sivil toplumun temel dinamiklerinden biridir. Sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük, bireyin maddi ya da başka bir çıkar beklemeden yaşam kalitesini artırmak veya genel olarak toplumun yararına olduğunu düşündüğü bir hedefe ulaşmak üzere kendi isteğiyle etkinliklere destek olmasıdır. Ancak sivil toplum kavramı ile beraberindeki gönüllülük olgusu da siyasal, toplumsal ve ekonomik bağlamlara göre farklı anlamlar kazanmakta ve yeniden inşa edilmektedir. Bu dönüşümlerle doğrudan ve/veya dolaylı bir ilişki içinde gönüllülük kavramının tanımlanmasına yönelik çeşitli bilimsel yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu yaklaşımlar gönüllülüğün karşılıksız yardım, toplumsal bağları güçlendiren kolektif bir eylem, aktif yurttaşlık, bireysel yarar, kimlik ve aidiyet, bireylerin öz-yönetimi veya neoliberal yönetim perspektifi gibi çeşitli vurgularla söyleme dönüştüğüne işaret eder. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 1990-2020 arası dönemde neoliberal politikaların etkisiyle dönüşen sivil toplum anlayışının nasıl bir söylemle inşa edildiğini anlamaktır. 1980'lerde başlayan neoliberal söylem, Doğu Bloku'nun dağılmasının ardından 1990'larda daha hızlı ve dönüştürücü bir ivme kazanır. 2020'ler ise Covid-19 pandemisiyle birlikte gündemin yeniden değişmesine tanık olur. Aradaki otuz yıllık dönem sivil toplumun kurumsallaştığı, uluslararası fonların artış gösterdiği ve gönüllülük kavramının da yeniden tanımlandığı bir süreçtir. Bu çalışma, söz konusu dönemde faaliyetlerini gönüllülük temelinde yürüten, İstanbul merkezli sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük söyleminin değişimini belge analizi yöntemiyle incelemektedir. İncelenen dokümanlar, 1990–2020 döneminde araştırmaya konu olan STK'ların tüzükleri, faaliyet raporları, bültenleri ve yayınlarıdır. Belgelerde yer alan gönüllülüğe ilişkin kavramlar ve ifadeler tematik olarak kodlanarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda çalışma, Türkiye'de gönüllülük söyleminin neoliberal dönemdeki tarihsel ve kavramsal dönüşümünü ortaya koyarak, sivil toplum araştırmalarına bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları, Gönüllülük, Neoliberal Yönetim Perspektifi, Belge Analizi, Söylem İnşası.

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINI KONU ALAN TÜRK ROMANLARINDA TOPLUMSAL DEĞİŞİM, AHLAK VE KOLEKTİF HAFIZA

Özge Özenç

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi

ozge.ozenc@std.yildiz.edu.tr

Mehmet Beşikçi

Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri

mbesikci@yildiz.edu.tr

Birinci Dünya Savaşı'na dair kolektif hafızanın oluşmasında romanların önemli bir rolü olmuştur. Savaşı nasıl hatırladığımızı belirleyen pek çok tecrübe ve imge romanlar aracılığıyla iletilmiştir. Romanlar, toplumun hafıza kalıplarını yansıtmakla beraber savaşa dair gerçekliğin kurucu unsurları arasındadır. Dolayısıyla, Birinci Dünya Savaşı'nı nasıl hatırladığımızı hem yansıtan hem de şekillendiren bir özelliğe sahiptir.

Bu çalışma, Birinci Dünya Savaşı'na tanıklığı bulunan beş yazarın romanlarının tarihsel açıdan incelenmesine dayanır. Ele alınan eserler şunlardır: Cevdet Kudret, *Sınıf Arkadaşları* (1943), Hasan İzzettin Dinamo, *Savaş ve Açlar* (1968), Refik Halit Karay, *İstanbul'un Bir Yüzü* (1920), Reşat Nuri Güntekin, *Gizli El* (1920), Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Kiralık Konak* (1922). Bu romanlar savaş tanıklığı, hatırlama ve edebi kurgu boyutlarını bir arada taşır. Yazarlar aynı zamanda savaşın tanıklarıdır. Böylece kurgu ile gerçeklik, tanıklık ile geçerli bilgi, süreklilik ile kopuş, hatırlanan geçmiş ile hafızayı işleyen şimdiki zaman, tarih ile edebiyat arasındaki ilişkiyi sorgulamamıza fırsat verir.

Bu çalışma, romanları kendi başına bir inceleme alanı olarak kabul ederek edebiyat ve tarih arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırmaya katkı sağlar. Edebiyat ve tarih sınırları belirli, kendi meşruiyetleri olan iki farklı alandır. Fakat aralarındaki ilişki sorunsaldır. Tarih ve edebiyat ilişkisini sorunsallaştırmak, tarih yazımı yöntemleri ve bilginin doğası üzerine yeni sorular sormamıza yardımcı olabilir.

Çalışmanın temel amacı ise, tarihte topyekûn savaşın ilk örneği olan Birinci Dünya Savaşı'na dair sosyal tarih alanına katkı sunmaktır. Savaşın insani ve toplumsal yönüne vurgu yapan bu çalışmada, yurt cephesinde (*home front*) başta açlık olmak üzere savaşın olumsuz koşullarıyla nasıl mücadele edildiği, toplumsal eşitsizliğin yansımaları, gündelik yaşamın dönüşümü, kadınların tecrübesi ve ahlak tartışmaları bahsedilen romanlar üzerinden ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: birinci dünya savaşı, edebiyat, kolektif hafıza

OTURUM 22

A COMPARATIVE STUDY OF MORAL AND PSYCHOLOGICAL REALISM IN LEO TOLSTOY AND KATHERINE MANSFIELD'S SHORT FICTION

Esma Nur Çetinkaya Karadağ
Öğretim Görevlisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rektörlük
esmanur.cetinkayakaradag@erdogan.edu.tr

This paper presents a comparative analysis of Leo Tolstoy's *The Poor People* and *My Dream* alongside Katherine Mansfield's *Feuille d'album* and *A Dill Pickle*. While Tolstoy, a nineteenth-century realist, bases his narratives on moral and social values, Mansfield, an early twentieth-century modernist, explores psychological realism and emotional subtlety. The study investigates characterization, setting, conflict, and narrative perspective to illustrate a shift from moral realism to psychological realism over two centuries and diverse literary traditions. In Tolstoy's short stories, moral awakening, compassion, and class awareness shape the narrative. His characters' inner struggles often lead to ethical insights that reflect his concern with the moral roots of human life. In *The Poor People*, compassion and conscience are shown through Jeanne's moral dilemma. *My Dream* expands this moral realism into the aristocratic world, dramatizing a generational conflict between a father and daughter. Conversely, Mansfield's works internalize these conflicts; they develop not as moral lessons but as subtle psychological insights. *Feuille d'album* and *A Dill Pickle* depict emotional isolation and unfulfilled intimacy in the modern world. Her fragmented, introspective style conveys moments of hesitation, memory, and desire that challenge the traditional modernist notion of reality. From an interdisciplinary perspective that links literature with moral philosophy and psychology, the paper argues that both authors use simple plots and domestic settings to explore the boundaries of social norms and emotional expression. Tolstoy's realism promotes redemption and empathy, while Mansfield's modernism emphasizes estrangement and unfulfilled emotions. Ultimately, the study suggests that their distinct artistic visions converge on a common ethical goal: an effort to understand the delicate, often contradictory moral and emotional threads woven into everyday life.

Keywords: Tolstoy, Mansfield, Realism, Modernism, Short Story.

ÖĞRETMENLERİN DİJİTAL YETERLİLİKLERİNİN İŞ TATMİNİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE YAPAY ZEKA KAYGISININ BU ETKİDEKİ ARACI ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Abdullah ASLAN
Yıldız Teknik Üniversitesi / Eğitim Yönetimi ve Denetimi
bt.ogretmen@gmail.com

Doç.Dr. Emre ER
Yıldız Teknik Üniversitesi / Eğitim Yönetimi ve Denetimi
E-posta Adresi
emreerytu@gmail.com

Dijital dönüşüm, öğretmenlerin rolünü yeniden şekillendirmekte; öğretmenlerden hem teknolojiyi pedagojik açıdan etkili kullanmaları hem de değişen eğitim ortamlarına uyum sağlayabilmeleri beklenmektedir. Bu süreçte dijital yeterlilik, öğretmenlerin derslerini daha verimli planlamalarını, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini desteklemelerini ve iş tatminlerini etkileyen kritik bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan yapay zeka teknolojilerinin hızla yaygınlaşması, çalışma yaşamının birçok alanını olduğu gibi eğitim dünyasını da etkilemektedir. Mesleki rollerin değişmesi, teknolojiye uyum sağlayamama ve iş güvencesine ilişkin endişeler gibi etkilerle yeni bir kaygı türü olarak yapay zeka kaygısı literatüre girmiştir.

Bu araştırmanın temel amacı, öğretmenlerin dijital yeterlilik düzeylerinin iş tatmini üzerindeki etkisini ve bu ilişkide yapay zekâ kaygısının aracı rolünü ortaya koymaktır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmektedir. Araştırmanın örneklem yöntemi olarak kolayda örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Veri toplama sürecinde "Eğitimcilerin Dijital Yeterlilik Ölçeği", "Minnesota İş Tatmini Ölçeği" ve "Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği" kullanılmaktadır. İstanbul ilinin farklı ilçelerinde görev yapan öğretmenlere ulaşılarak şu ana kadar 250 katılımcıdan veri toplanmıştır. Veri toplama süreci halen devam etmektedir. Elde edilen veriler, yapısal eşitlik modellemesi aracılığıyla analiz edilecek; böylece yapay zeka kaygısının, dijital yeterlilik ile iş tatmini arasındaki ilişkide bir rol üstlenip üstlenmediği test edilecektir.

Araştırma sonuçlarının, öğretmenlerin dijital dönüşüm sürecine katılımlarını artıracak stratejilerin belirlenmesine, yapay zeka kaygılarını azaltacak destek mekanizmalarının geliştirilmesine ve hizmet içi eğitimlerin daha etkili tasarlanmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, bulguların öğretmenlerin mesleki tatminini yükseltmeye ve eğitimde teknolojinin dengeli entegrasyonuna yönelik öneriler sunması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yeterlilik, İş Tatmini, Yapay Zekâ Kaygısı, Eğitim Yönetimi

JOHN DEWEY VE REFLEKTİF DÜŞÜNME YAKLAŞIMI: MEB DÜŞÜNME EĞİTİMİ PROGRAMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Cansu DEMİRBAĞ
Arş.Gör., FSMVÜ, Bilim Tarihi
cdemirbag@fsm.edu.tr

Öznur Özmutlu Bayrak
Bağımsız Araştırmacı
oznurozmutlubayrak@gmail.com

Bu çalışma, John Dewey'in reflektif düşünme anlayışını temel alarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın Düşünme Eğitimi programını kavramsal açıdan incelemektedir. John Dewey (1859–1952), modern eğitimin en etkili düşünürlerinden biri olarak öğrenmeyi deneyim, sorgulama ve yansıtma ekseninde yeniden tanımlamıştır. Dewey'in How We Think (1910/1933) adlı eserinde geliştirdiği "reflektif düşünme" kavramı, bireyin bir inanç veya yargının dayandığı gerekçeleri bilinçli, dikkatli ve sistematik biçimde irdeleme süreci olarak tanımlanır. Reflektif düşünme, öğrenmeyi yalnızca bilgi aktarımı değil; problem çözme, sorgulama ve anlam kurma süreci olarak ele alır. Araştırmada nitel bir yaklaşım olarak doküman analizi yöntemi kullanılacaktır. Programın hedefleri, Dewey'in reflektif düşünme modelindeki temel aşamalar (belirsizlik, problem, hipotez, muhakeme, eylem ve yansıma) doğrultusunda incelenerek kavramsal bir eşleşme yapılacaktır. Bulgular, program hedeflerinin Dewey'in reflektif düşünme anlayışıyla büyük ölçüde örtüştüğünü göstermektedir. Programda yer alan "merak ve şaşkınlıkla öğrenmeye yönelme", "günlük yaşamla ilişkilendirme ve deneyimden öğrenme" ile "önyargı farkındalığı, hata analizi ve öz değerlendirme" gibi ifadeler, Dewey'in reflektif sürecindeki eylem/deneyim ve bireysel yansıma aşamalarıyla doğrudan ilişkilidir. Buna karşın, Dewey'in modelinde önemli yer tutan kamusal ve demokratik refleksiyon boyutunun program hedeflerinde sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir. Sonuç olarak, Düşünme Eğitimi programı, Dewey'in reflektif düşünme modelinin kavramsal yapısıyla büyük ölçüde uyum göstermektedir. Bu ön çalışma, Türkiye'de düşünme eğitimine verilen önem ile Deweyci düşünme geleneği arasındaki felsefi sürekliliği ortaya koymayı ve çağdaş eğitim felsefesi bağlamında yeniden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: John Dewey, reflektif düşünme, düşünme eğitimi, eğitim felsefesi, doküman analizi.

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceyda Düzgün
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
ceydaduzgunn00@gmail.com

Gülbin Özkan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
gozkan@yildiz.edu.tr

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), 21.yüzyıl becerilerine sahip öğrenciler yetiştirmek ve eğitimdeki kaliteyi arttırmak amacıyla hazırlanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında tüm sınıf seviyelerinin ve branşların öğretim programları ile ders kitapları yenilenmiştir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) kapsamında yenilenen 5.sınıf Fen Bilimleri ders kitabını fen bilgisi öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda incelemek ve etkililiğini tespit etmek olarak belirlenmiştir. Araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilen 50 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler, ‘‘Ders Kitabı Değerlendirme Kriterleri’’ ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu sorular ile toplanmıştır. Nicel veriler analiz edilirken SPSS programı, nitel veriler analiz edilirken içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 5.sınıf Fen Bilimleri ders kitabının, ‘‘anlatım ve dil’’, ‘‘etkinlikler’’ ve ‘‘görseller/gösterimler’’ kategorilerinin ‘‘çok iyi’’, ‘‘fiziksel özellikler’’, ‘‘içerik’’, ‘‘öğretimsel destek’’ ve ‘‘düzenleme’’ kategorilerinin ‘‘iyi’’ olarak değerlendirildiğine ulaşılmıştır. Genel olarak 5.sınıf Fen Bilimleri ders kitabının ‘‘iyi’’ olarak değerlendirildiğinin sonucuna ulaşılmıştır. Açık uçlu sorulara göre öğretmen adayları tarafından en fazla vurgulanan ders kitabının olumlu yönleri, deney/proje/etkinlik sayısının fazla ve çeşitli olması olmuştur. Olumsuz yönleri ise, konu anlatımının yetersiz olması ve kitap kapağının ilgi çekici olmaması olmuştur. Öğretmen adayları ders kitabını geliştirmek için, konu anlatımının daha detaylı olması gerektiğini, sanal laboratuvar ve simülasyon uygulamalarının eklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ders kitabının öğrenme sürecine katkısında vurgulanan görüşler, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlaması, öğrencilerin ilgisini çekmesi ve ezberden uzak kalıcı öğrenmeler sağlaması olmuştur. Fen bilgisi öğretmen adayları tarafından genel olarak 5.sınıf Fen Bilimleri ders kitabı olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ancak eksik görülen ve yetersiz olarak değerlendirilen içeriklerin gelecekte düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, ders kitapları, öğretmen adayları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM).

4+4+4 EĞİTİM SİSTEMİNİN 12 YILLIK UYGULAMA SÜRECİNDE MATEMATİK EĞİTİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve Gökçe
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
Merve3339@gmail.com
Merve Gökçe orcid 0009-0006-6237-8473

Elif Bahadır
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
ebahadir@yildiz.edu.tr
Elif Bahadır orcid 0000-0002-1154-5853

4+4+4 eğitim sistemi, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2012 yılında yürürlüğe konulan ve zorunlu eğitimi 12 yıla çıkararak kademeli bir yapı oluşturan bir eğitim sistemidir (MEB, 2012). Bu sistem, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesini amaçlamakta; temel eğitimi dört yıllık üç kademeye ayırarak daha esnek ve bireyselleştirilmiş bir öğrenme süreci sunmayı hedeflemektedir. Eğitim sisteminin uygulanmaya başlanmasının üzerinden geçen on iki yıl, sistemin matematik eğitimi üzerindeki etkilerini değerlendirmek açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Literatürde bu sürecin matematik eğitimi boyutuyla ele alındığı çalışmaların sınırlı olması, bu araştırmanın alandaki boşluğu doldurmayı amaçlamasının en temel gerekçesini oluşturmaktadır. 4+4+4 eğitim sistemi, hem ilköğretim hem de ortaöğretim düzeyinde müfredatın yeniden yapılandırılmasına ve öğretim programlarının güncellenmesine neden olmuştur (MEB, 2012).Bu araştırmanın amacı, 4+4+4 eğitim sisteminin matematik öğretim programı üzerindeki etkilerini, 12 yıllık uygulama süreci sonunda öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji (olgubilim) deseni ile yürütülmüştür. Katılımcı grubunu, her iki sistemi de deneyimleyip karşılaştırabilecek en az 15 yıllık mesleki deneyime sahip, ortaokul ve lise düzeylerinde görev yapan 30 matematik öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme formu aracılığıyla Google Form üzerinden toplanmıştır. Katılımcı yanıtları araştırmacı tarafından kodlanmış**,** benzerlik ve farklılıklarına göre sınıflandırılarak analiz edilmiştir.Bulgulara göre öğretmenler, 4+4+4 eğitim sisteminin öğrencilerin matematik başarısı üzerinde doğrudan olumlu bir etki oluşturmadığını, özellikle 5. sınıfın ortaokula dahil edilmesiyle öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine bağlı uyum sorunlarının arttığını belirtmiştir. Seçmeli matematik derslerinin çoğunlukla not kaygısıyla yürütüldüğü, süreç odaklı ölçme-değerlendirme uygulamalarının yeterince işlevsel olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenler, hizmet içi eğitimlerin yüzeysel kaldığını, sahadaki gereksinimlere yanıt vermediğini ve müfredat değişikliklerinin öğretmen görüşü alınmadan gerçekleştirildiğini vurgulamıştır.Sonuç olarak öğretmen görüşleri, 4+4+4 eğitim sisteminin hedeflenen amaca ulaşabilmesi için öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması, matematik öğretim programı ile ölçme-değerlendirme süreçlerinin öğretmen desteğiyle yeniden yönlendirilmesi ve hizmet içi eğitimlerin sahaya uygun biçimde yeniden yapılandırılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: 4+4+4 Eğitim Sistemi, Matematik Eğitimi, Öğretmen Görüşleri, Fenomenoloji, Nitel Araştırma

OTURUM 23

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ: KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Emine Nur Er
Öğretmen, MEB, Hüseyin Avni Sipahi Ortaokulu
nurer2011@gmail.com

Sevda Katıtaş
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
sevda.katitas@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, okul yöneticilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 öğretim yılında İstanbul ilinde resmi okullarda görev yapan 14 okul yöneticisi oluşturmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri ses kaydı alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Veri analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, yöneticilerin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin kaynaştırma eğitiminin gerekliliği ve anlamı, olumlu ve olumsuz yönleri ile okul özelinde temel amaç başlıkları altında toplandığı bulunmuştur. Araştırmada, yöneticilerin kaynaştırma eğitimi uygulamaları kapsamında sistematik ve bürokratik engelleri kapsayan yönetsel; kaynaştırma öğrencilerinin akademik ve bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşanan sorunları vurgulayan eğitsel; kaynaştırma öğrencilerinin okullarda eşit ve erişilebilir bir eğitim ortamına sahip olmalarını engelleyen yapısal sınırlılıkları ortaya koyan okulun fiziki şartları ve donanımı ile kaynaştırma öğrencilerinin okul ortamında sosyal kabul ve entegrasyon süreçlerinde karşılaşılan engelleri kapsayan sosyal açıdan güçlükler yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada, yöneticiler kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik olarak; personel desteğinin artırılması, nitelikli hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, maddi kaynakların güçlendirilmesi, mevzuatın sadeleştirilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, destek eğitim odalarının yaygınlaştırılması, uygun eğitim materyallerinin temin edilmesi, özel eğitim okullarının sayısının artırılması, üniversite eğitiminde uygulama odaklı derslerin çoğaltılması ve fiziksel koşulların iyileştirilmesi yönünde önerilerde bulunmuşlardır. Yöneticiler, kaynaştırma uygulamalarının etkililiğini artırmak amacıyla öğretmenleri destekleyerek motivasyonlarını güçlendirmeyi, karşılaşılan sorunları dinleyip yönlendirme yapmayı, ekip çalışmasını teşvik etmeyi, sınıflarda dengeli öğrenci dağılımını sağlamayı, olumlu bir okul iklimi oluşturmayı, süreçlerin resmi takibini gerçekleştirmeyi, kendi mesleki gelişimlerini sürdürmeyi, fiziki imkânları yaratıcı yaklaşımlarla geliştirmeyi ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmeyi önermişlerdir. Yöneticiler, öğretmenler açısından onların mesleki gelişimlerine önem vermelerini, sabırlı ve esnek bir tutum sergilemelerini, öğrencileri tanıyarak onların bireysel ihtiyaçlarına uygun bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlamalarını, ekip çalışmasına açık olmalarını, farklılaştırılmış öğretim yöntemlerini kullanmalarını, sınıf ortamında kaynaştırma bilincini geliştirmelerini ve öğrencilerin güçlü yönlerini öne çıkararak öğrenme sürecini desteklemelerini önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, okul, okul yöneticisi.

GENÇ YETİŞKİNLERDE ERTELEME DAVRANIŞININ YORDAYICILARI OLARAK VAROLUŞSAL ANLAMSIZLIK, UYUMSUZ HAYAL KURMA VE ÖZYETERLİLİĞİN İNCELENMESİ

Evin Narçiçek
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
evin.narcicek@std.yildiz.edu.tr
Hasan Kütük
Doktor Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
hasan.kutuk@yildiz.edu.tr

Günlük hayatta herkesin kendine özgü görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Birçok insan hayatının belirli bir noktasında yerine getirmesi gereken bu görevleri geciktirmesi ve biriktirmesiyle erteleme davranışını sergilemektedir (Açmaz, 2024). Giderek yaygınlaşan bu davranış biçimi; modern yaşamın getirdiği stres ve çoklu görev yapma zorunluluğu ile kişinin zaman yönetimi ve öz düzenleme becerilerini zorlayabilmektedir (Balkıs & Duru, 2010). Özellikle ergenlikten yetişkinliğe geçişin sancılı bir aşaması olan genç yetişkinlik dönemi; kimlik gelişimi, kariyer planlama, bağımsızlık kazanma ve sosyal rollerin gelişimi gibi önemli görevleri içermektedir (Havighurst, 1972). Bu dönemdeki yoğunluk ve belirsizlik, bireylerin erteleme eğilimini güçlendirebileceği ve davranışın pekişmesine zemin hazırlayabileceği öngörülmektedir. Bu doğrultuda, erteleme davranışını yordayan faktörler olarak varoluşsal anlamsızlık, uyumsuz hayal kurma ve öz-yeterlilik algısı üzerinde durulmuştur. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem 18-30 yaş aralığında, 400 (%56.5'i kadın, %43.5'i erkek) genç yetişkinden oluşmaktadır. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Genel Erteleme Eğilimi Ölçeği (Çakıcı, 2003), Varoluşsal Anlamsızlık Ölçeği (Harman ve Duran, 2023), Uyumsuz Hayal Kurma Ölçeği (Metin vd., 2022) ve Genel Öz-Yeterlilik Ölçeği (Yıldırım ve İlhan, 2010) aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, bağımsız örneklem t-testi, ANOVA, Pearson korelasyon ve çoklu regresyon yöntemleri kullanılmıştır. Bulgular, erteleme davranışının orta düzeyde olduğunu göstermektedir ($\bar{X}$ = 43.49). Eğitim, gelir düzeyi, medeni durum ve çalışma durumuna göre erteleme davranışının anlamlı şekilde farklılaşmaktadır (p <.05). Lisans mezunu, bekar, düşük gelirli ve çalışmayan bireylerin erteleme puanları daha yüksek çıkmıştır. Ancak cinsiyet ve yaşa göre erteleme anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır (p >.05). Çoklu regresyon analizinde model anlamlı bulunmuş (F(3, 396) = 99.044, p <.001) ve erteleme davranışındaki varyansın %42'sini açıklamıştır (R^2 =.429). Erteleme davranışını uyumsuz hayal kurma pozitif (β =.185, p < .001), öz-yeterlilik ise negatif yönde (β = −.531, p <.001) yordamaktadır. Varoluşsal anlamsızlık ise pozitif yönde anlamlı ilişki göstermesine rağmen anlamlı bir yordayıcı olmamıştır (β =.327, p >.05). Bu bağlamda literatür incelendiğinde, erteleme davranışının çoğunlukla akademik alanda incelendiği ancak bireylerin günlük yaşamlarında da önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Bundan dolayı erteleme davranışının genel doğasını daha iyi anlamak adına bu psikolojik değişkenler üzerinde durulması önerilmektedir. Aynı zamanda bu davranışla mücadele etmek için etkili yöntemler geliştirilmesine ve gençlerin potansiyellerini daha iyi kullanmalarına katkı sağlayacaktır. [1]

Anahtar Kelimeler: Erteleme, varoluşsal anlamsızlık, uyumsuz hayal kurma, öz-yeterlilik.

[1] Bu bildiri yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

ELEŞTİREL MATEMATİK EĞİTİMİ ALANINDAKİ ÇALIŞMALARIN TEMATİK ANALİZİ: WEB OF SCIENCE ÖRNEĞİ

Zehra Taşpınar Şener
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Matematik Eğitimi
taspinar@yildiz.edu.tr
Ezginur Karagöl
Matematik Öğretmeni, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi Yüksek Lisansı
ezginurkaragol@gmail.com

Eleştirel Matematik Eğitimi (EME), matematik öğretimini yalnızca bilişsel ve teknik bir beceri alanı olarak değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin sorgulanması, dönüştürülmesi ve demokratik farkındalığın geliştirilmesi süreci olarak ele alan bir pedagojik yaklaşımdır. Skovsmose'un (1994) yaklaşımı doğrultusunda EME üç temel boyut üzerine kuruludur: matematiksel bilme (mathematical knowing), teknolojik bilme (technological knowing) ve yansıtıcı bilme (reflective knowing). Bu üç boyutun bütünleşmesiyle oluşan "eleştirel matematiksel yeterlik" (mathemacy), bireylerin matematiği toplumsal dönüşümün bir aracı olarak kullanabilmesini mümkün kılar.

Bu çalışma, EME alanındaki bilimsel üretimi tematik, yöntemsel ve zamansal açılardan inceleyerek alanın gelişim yönelimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Web of Science veri tabanında "critical mathematics education" ve "critical pedagogy in mathematics" anahtar sözcükleriyle yapılan tarama sonucunda ulaşılan 146 çalışmadan 60 makale analiz kapsamına alınmıştır. Makaleler, yayın yılı, araştırma türü, yöntem, örneklem ve tematik odak bakımından kodlanmış; kuramsal (K) ve uygulamalı (U) olmak üzere iki grupta değerlendirilmiştir. Bulgular, öğretmen eğitimi, sosyal adalet, eleştirel pedagoji, istatistiksel okuryazarlık, sürdürülebilirlik ve eleştirel yurttaşlık gibi temaların öne çıktığını göstermektedir. Araştırmaların çoğu nitel desenlidir ve katılımcı eylem araştırması, vaka çalışması ve otoetnografi gibi yöntemlerle yürütülmüştür.

Sonuçlar, EME literatürünün büyük ölçüde kuramsal yoğunlukta olduğunu; buna karşın sınıf içi uygulamalara, yerel/toplumsal bağlamlara ve öğretmen-öğrenci etkileşimine dayalı saha araştırmalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. 2020 sonrasında artan yayınlar, alanın pandemiyle görünürleşen toplumsal eşitsizlikler, dijital dönüşüm ve sürdürülebilirlik gibi güncel konularla daha güçlü biçimde ilişkilendiğini ortaya koymaktadır. Analizler, EME'nin Skovsmose'un üç boyutlu yapısı temelinde ele alınmasının alanın gelişimine yön verdiğini göstermektedir. Çalışmaların matematiksel bilme boyutu kavramsal içerik ve pedagojik stratejilere, teknolojik bilme boyutu matematiğin toplumsal uygulamalarına, yansıtıcı bilme boyutu ise etik ve politik sorgulamalara odaklanmaktadır. Bulgular, bu üç boyutun bütüncül biçimde geliştirilebilmesi için öğretmen yetiştirme programlarında uygulama temelli modüllerin güçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırma sonuçlarına göre: (1) EME'nin üç boyutunun öğretmen eğitimine dengeli biçimde entegre edilmesi, (2) öğretmen-öğrenci etkileşimini merkeze alan uygulamalı araştırmaların artırılması ve (3) yerel kültür, toplumsal kimlik ve sürdürülebilirlik temalarının öğretime dâhil edilmesi önerilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma EME alanına hem tematik ve yöntemsel bir harita hem de kuram-uygulama bütünlüğünü önceleyen bir perspektif kazandırmakta; gelecekteki araştırmalara yön gösterici nitelikte bir çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Matematik Eğitimi, Mathemacy, Tematik Analiz, Web of Science.

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE BİLİNCİ FARKINDALIĞI OLUŞTURMA

Gizem YILMAZ
Öğretmen, Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
gizemyilmaz124@gmail.com

Emine Gülhan BAKIRDERE
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
gulhan06@gmail.com

Çevre sorunlarının giderek artması dünyamızın yaşanabilirliğini etkilemektedir. Daha iyi bir dünyada yaşamak için bireylerin çevre bilincine sahip olması gerekmektedir. Çünkü bu bilince sahip bireyler dünya kaynaklarının sınırsız olmadığının farkındadır ve sürdürülebilir bir çevre için kendilerine düşen görevlerin bilincindedirler. Bu çalışmada çevre bilincini daha küçük yaşlarda oluşturabilmek için ortaokul öğrencileri ile STEM etkinlikleri yapılmıştır. Öğrencilere günlük yaşamda karşılaşabilecekleri problemleri çözme becerisi edindirme adına STEM eğitimi ile çevre eğitiminin entegre edilmesinin öğrencilerin daha çok dikkatini çekeceği öngörülmüştür. Bu nedenle çalışmanın amacı da ortaokul öğrencilerinde STEM destekli sürdürülebilir çevre bilinci farkındalığı oluşturmaktır. Araştırmada bir devlet okulunda toplam 64 öğrenciden oluşan iki 8.sınıftan deney grubu ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda STEM etkinlikli çevre eğitimi, kontrol grubunda ise geleneksel anlatım ile yapılacak çevre eğitimi planlanmıştır.

Deney grubuna sürdürülebilir kalkınma konusunda sürdürülebilir çevre bilinci oluşturmak için çevre problemlerinden oluşan problem kağıtları dağıtılmıştır. Problem kağıtlarında yer alan problem durumlarına çözüm önerileri oluşturmaları istenmiştir. Daha sonra önerileri doğrultusunda bir tasarım yapmaları istenmiştir. Öğrenciler tasarım sürecinde hesap ve ölçümlerine dikkat ederek tasarımlarını yapmışlardır. Tasarımlar bittikten sonra uygulanabilirliği varsa eksiklikleri tartışılmıştır. Sonraki süreçte de tasarımlarının modelleri yapılmıştır. Böylece öğrencilere hem çevre sorunlarına çözüm bulma becerisi kazandırılıp hem de onların ilgilerini çekebilecek bir mühendislik çalışması sonucu oluşturabilecekleri bir ürün ortaya koymaları istenmiştir.

Çalışma karma araştırma yöntemleri ile yürütülmüştür. Nicel aşamada Çevre Bilgi Testi ve Çevresel Tutum Ölçeği ön test ve son test olarak iki gruba da uygulanmıştır. Nitel araştırmada ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çevre Bilgi Testi SPSS programı ile analiz edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarının birbirine yakın olduğu, fakat son test puanlarında deney grubunun kontrol grubuna göre puanlarında anlamlı bir artış gösterdiği belirlenmiştir ($p<0,001$). Görüşme formlarında ise öğrencilerin bu süreçte yaptıkları çalışmalar sayesinde çevre sorunlarına karşı ilgilerinin daha çok arttığı ve insanları bilinçlendirmek için öneriler geliştirdikleri görülmüştür. Böylece çevre eğitiminde STEM etkinlikleri kullanılması, öğrencilere çevre sorunlarına karşı çözüm becerileri kazandırarak, öğrencilerde sürdürülebilir çevre bilinci farkındalığı oluşturmak adına etkili bir yöntem olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Bilinci, Çevre Eğitimi, Sürdürülebilir Çevre, STEM

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ MATEMATİK ÖĞRETİM PROGRAMI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

İrem Uğuz
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
irem.oguz00@gmail.com ORCID: 0009-0001-7145-9789

Elif Bahadır
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
ebahadir@yildiz.edu.tr ORCID: 0000-0002-1154-5853

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitim sisteminin felsefesini yenileyerek bilgi, beceri ve değer boyutlarını bütüncül bir çerçevede ele alan çağdaş bir yaklaşım sunmaktadır. Maarif model, öğrencilerin matematiksel düşünme, problem çözme ve eleştirel akıl yürütme becerilerini geliştirmeyi; öğrenmeyi günlük yaşamla ilişkilendiren, disiplinler arası ve anlam temelli bir öğretim anlayışını benimsemektedir. Bu kapsamda geliştirilen Matematik Öğretim Programı, öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alarak etkin katılımı, düşünme süreçlerinin görünür kılınmasını ve kavramsal anlamayı öncelemektedir. Programın öğretmenler tarafından anlaşılabilir, uygulanabilir ve güncel bulunma düzeyi, bu hedeflerin sahada ne ölçüde gerçekleştiğini ortaya koymak açısından belirleyici bir göstergedir. Bu araştırmanın amacı, ortaokul matematik öğretmenlerinin yeni matematik öğretim programının anlaşılabilirliği, uygulanabilirliği ve güncelliğine ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Katılımcılar, Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan 30 ortaokul matematik öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin çoğunluğu programın genel yapısını açık, anlaşılır ve önceki programlara kıyasla daha sistematik bulduklarını göstermiştir. Bununla birlikte bazı öğretmenler, kazanımların ifade biçimlerinin soyut olduğunu ve sınıf düzeylerine göre belirsizlikler bulunduğunu dile getirmiştir. Programın uygulanabilirliğine ilişkin bulgular, öğretmenlerin en çok zaman yetersizliği, materyal eksikliği ve öğrenci hazırbulunuşluk düzeyiyle hedef kazanımlar arasındaki uyumsuzluk gibi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Özellikle soyut kavramların yoğun olduğu konularda somutlaştırmaya yönelik örneklerin az olmasının süreci zorlaştırdığı belirtilmiştir. Güncellik boyutunda ise öğretmenler, programın temel yaklaşımını çağdaş ve günümüz eğitim anlayışıyla uyumlu bulduklarını; ancak bazı örneklerin ve etkinliklerin öğrencilerin yaşantılarıyla ve güncel yaşam durumlarıyla yeterince ilişkilendirilmediğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler, programın yenilikçi yapısının olumlu olduğunu, ancak etkili biçimde uygulanabilmesi için uygulama örnekleri, destekleyici materyaller ve süre planlaması açısından iyileştirmelere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Matematik Öğretim Programı, Program Değerlendirme.

BEYİN TEMELLİ ÖĞRENME YAKLAŞIMININ MATEMATİK BAŞARISI VE DUYUŞSAL ÖZELLİKLER ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

İrem Uzun
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi Programı
irem.uzun@std.yildiz.edu.tr

Zehra Taşpınar Şener
Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, Matematik Eğitimi
taspinar@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, beyin temelli öğrenme yönteminin (BBL) öğrencilerin matematik başarısı ve duyuşsal özellikleri üzerindeki etkilerini belirlemektir. Caine ve Caine (1991, ss. 8–9), beyin temelli öğrenmenin bireyin bilişsel, duygusal ve fizyolojik sistemlerinin bütünsel işleyişine dayandığını vurgular. Bu yaklaşım, öğrenmenin yalnızca zihinsel bir süreç olmadığını; duygular, çevre ve deneyimlerle etkileşim içinde geliştiğini savunur.

Matematik, hem fiziksel dünyayı hem de soyut düşünceyi anlamlandırmada temel bir araç olmasına rağmen öğrenciler çoğu zaman onu soyut sembollerle sınırlı, anlamdan kopuk bir alan olarak görmektedir. Bu noktada beyin temelli öğrenme yaklaşımı, anlamlı ve kalıcı öğrenmeleri destekleyen öğrenci merkezli bir alternatif sunmaktadır (Sousa, 2008, ss.2-3; Funa, 2024). Öte yandan, literatür BBL'in matematik başarısı ve duyuşsal çıktılar üzerindeki etkilerine ilişkin parçalı bulgular sunmaktadır. Bu durum, mevcut verilerin sentezlenmesini gerekli kılmıştır. Çalışmanın önemi, beyin temelli öğrenme ile matematik öğrenme çıktıları arasındaki ilişkiyi nicel olarak ortaya koyması ve mevcut literatürdeki parçalı sonuçları bütünleştirmesidir.

Araştırmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. ProQuest, Scopus, Web of Science, TR Dizin ve YÖK Tez veri tabanlarında yapılan kapsamlı tarama sonucunda uygunluk ölçütlerini karşılayan 15 bağımsız çalışma analiz kapsamına alınmıştır. Bu çalışmaların 13'ü bilişsel, 6'sı duyuşsal çıktılara ilişkin olup toplam 19 etki büyüklüğü analiz edilmiştir. Veriler rastgele etkiler modeli altında değerlendirilmiş; etki büyüklükleri standartlaştırılmış ortalama fark (Cohen's d) ile hesaplanmıştır.

Sonuçlar, BBL'in matematik başarısı üzerinde yüksek düzeyde pozitif (d = 1.220), duyuşsal özellikler üzerinde ise orta düzeyde anlamlı (d = 0.625) bir etki yarattığını göstermektedir. Bulgular, beyin temelli öğretimin yalnızca akademik başarıyı değil; öğrencilerin tutum, motivasyon ve öz-yeterliklerini de güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beyin Temelli Öğrenme, Matematik Eğitimi, Meta-Analiz, Akademik Başarı, Tutum

OTURUM 24

ÖĞRETMENLERİN MARUZ KALDIKLARI MOBBİNG DAVRANIŞLARI İLE ÖRGÜTSEL SESSİZLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Nihan GÖRER TALKILIÇ
Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Yönetimi Tezli YL Öğrencisi
nihangorer@gmail.com

Mithat KORUMAZ

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

mkorumaz@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğretmenlerinin maruz kaldıkları mobbing davranışları ile örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Eğitim ortamlarında yaşanan psikolojik yıldırma, öğretmenlerin mesleki motivasyonunu, iletişimini ve kuruma bağlılığını olumsuz etkileyerek eğitim hizmetinin niteliğini düşürmektedir. Bu doğrultuda araştırmada, öğretmenlerin mobbing ve örgütsel sessizlik algıları ile bu iki değişken arasındaki ilişkisel dinamikler incelenmiştir. Araştırma nicel araştırma yaklaşımına dayalı ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. Veriler, İstanbul'un farklı ilçelerinde görev yapan devlet ortaokulu öğretmenlerinden ölçek yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler ilişkisel analiz teknikleriyle analiz edilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin maruz kaldıkları mobbing davranışlarının örgütsel sessizlik eğilimlerini anlamlı biçimde yordadığını göstermektedir. Ayrıca cinsiyet, yaş, kıdem ve görev süresi gibi demografik değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır. Araştırma sonuçları, okullarda hiyerarşik ilişkiler, iletişim eksiklikleri ve otoriter yönetim tarzlarının mobbing davranışlarını beslediğini, bunun da örgütsel sessizliği arttırdığını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, eğitim kurumlarında mobbingin önlenmesinin açık iletişimin güçlendirilmesi ve psikolojik güvenliğe dayalı bir okul ikliminin oluşturulması gibi uygulamalar ile mümkün olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okullarda mobbing, Örgütsel sessizlik, Okul iklimi, Öğretmen sessizliği, Psikolojik güvenlik

MAARİF MODELİNE GÖRE VERİLEN ÖDEV VE PROJELERİN YAPAY ZEKA ARAÇLARI İLE YAPILMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Özge KAYAM
Uzman Öğretmen, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi (YL)
ozgskayam@mail.com

Aslı GÖRGÜLÜ
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
agorgulu@yildiz.edu.tr

Son yıllarda yapay zeka tabanlı uygulamalar, eğitim ortamlarında hızla yaygınlaşmış ve öğrencilerin ödev ile proje süreçlerindeki yaklaşımlarını belirgin biçimde etkilemiştir. Alan yazında, yapay zekanın öğrenme süreçlerini destekleme potansiyeline sahip olduğu; ancak bilinçsiz veya kontrolsüz kullanımın özgünlük, akademik dürüstlük ve öğrenme sorumluluğu açısından riskler doğurabileceği ifade edilmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrencinin araştırma yapma, üretme, düşünme ve problem çözme becerilerini merkeze almakta ve ödevleri bu becerileri geliştiren bir öğrenme aracı olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle yapay zekanın ödev ve proje süreçlerine etkisinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi, mevcut durumu anlamak ve olası ihtiyaç alanlarını belirlemek açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin yapay zeka destekli ödev ve projelere ilişkin görüşlerini ortaya koymak ve bu görüşler üzerinden yapay zekanın öğrenme deneyimi, etik ilkeler, özgünlük, ölçme-değerlendirme ve öğretim uygulamalarıyla ilişkisini incelemektir. Çalışmanın önemi, yapay zeka kullanımının eğitim ortamlarında yeniden tanımlanan roller, sorumluluklar ve beklentiler üretmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum, öğretim süreçlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde yeni karar alanları ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca yapay zekanın öğrenme kültürü, öğretmen-öğrenci etkileşimi ve sınıf içi uygulama dinamikleri üzerindeki etkilerinin sistemli biçimde ele alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı fenomenoloji deseni ile yürütülecektir. Çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilecek en az beş yıl mesleki deneyime sahip 30 Fen Bilimleri öğretmeni oluşturacaktır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanacak ve tematik analiz yöntemiyle çözümlenecektir. Veri toplama süreci devam etmektedir. Araştırmanın tamamlanmasıyla öğretmen görüşlerinin temalar halinde sunulması ve yapay zekanın öğrenme sürecine yönelik olası katkı ve sınırlılıklarının belirlenmesi beklenmektedir. Ayrıca elde edilen verilerin, yapay zekanın eğitim uygulamalarına ilişkin mevcut durumu daha açık bir çerçevede ortaya koyarak uygulayıcılara yol göstermesi ve ileride yapılacak araştırmalara temel oluşturması öngörülmektedir. Elde edilecek sonuçların, ödev ve proje uygulamalarının niteliğini geliştirmeye yönelik öneriler sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, ödev, proje, öğretmen görüşleri, Maarif Modeli.

KÜRESELLEŞME BAĞLAMINDA ULUSLARARASI PROGRAMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sebahat ÇAKIRLAR
Öğr. Gör., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Yabancı Diller Yüksekokulu
sebahat.cakirlar@iuc.edu.tr

Mithat KORUMAZ
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
mkorumaz@yildiz.edu.tr

Emre ER
Doç. Dr., Üniversite, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
emreer@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini incelemekte ve Uluslararası Bakalorya (IB) ile American Field Service (AFS)- Uluslararası Kültürel Değişim Programı gibi uluslararası eğitim uygulamalarının Türkiye'deki ortaöğretim düzeyinde eğitim dinamiklerine yansımalarını analiz etmektedir. Küreselleşme ve uluslararası eğitim konularında artan araştırmalara karşın, bu süreçlerin Türk eğitim sistemi üzerindeki özgül etkilerine ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte eğitimde karar alıcıların söz konusu uluslararası programların uygulanma biçimlerine ilişkin sınırlayıcı uygulamalarının nedenleri ve sonuçlarına ilişkin tartışmalar sürmektedir. Araştırmanın temel amacı, söz konusu programların küresel vatandaşlık bilincini geliştirme, eğitim kalitesini artırma ve kültürlerarası etkileşimi güçlendirme yönündeki etkisini ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırma kapsamında IB ve AFS programlarını uygulayan okullarda görev yapan ve kriter örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 12 öğretmen ve yöneticiyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, uluslararası programların öğrencilerin akademik başarılarını, kişisel gelişimlerini ve kültürlerarası yeterliklerini anlamlı ölçüde desteklediğini göstermektedir. Ayrıca bu programların yaşam boyu öğrenme süreçlerinin gelişmesine katkı sağladığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, programların Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yapısal sınırlılıklar ve erişim eşitsizliklerinin önemli bir sorun alanı oluşturduğu görülmüştür. Sonuç olarak, uluslararası programların Türk eğitim sisteminin uluslararasılaşmasına ve öğrencilerin küresel ölçekte rekabet edebilir bireyler olarak yetişmesine katkı sağladığı, ancak bu katkının sürdürülebilir kılınabilmesi için kurumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, uluslararası eğitim programları, öğrenci hareketliliği, kültürel değişim

MAARİF MÜFREDATI BAĞLAMINDA MATEMATİK TARİHİ TEMELLİ ÖĞRETİMİN ÖĞRENCİLERİN MATEMATİĞE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Şükran Atım
Yüksek Lisan Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
sukranatim@gmail.com

Elif Bahadır
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Matematik Eğitimi
ebahadır@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatı Ortaokul Matematik Dersi Öğretim Programı çerçevesinde matematik tarihinin öğretim programına entegrasyonunun öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumları üzerindeki etkisini incelemektir. "Köklerden Geleceğe" ilkesiyle hazırlanan program, matematik tarihine yeniden işlev kazandırarak tarihsel içeriği öğretim sürecine dâhil etmiştir. Program, öğrencilerin matematiksel düşüncenin gelişim sürecini fark etmelerini sağlayarak geçmişten gelen birikimin günümüz öğrenme ortamlarına taşınmasını amaçlamaktadır. Bu yönüyle, matematik tarihini disiplinler arası bir öğrenme aracına dönüştüren yenilikçi bir yapıya sahiptir. Araştırma, tarihsel bağlamın öğretim sürecine entegrasyonunun öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumlarına yansımalarını somut verilerle ortaya koyarak, Maarif müfredatının öğretim anlayışının sınıf uygulamalarındaki etkilerini değerlendirmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu kapsamda tarihsel içeriklerin öğrencilerin derse karşı ilgilerini, matematiğe verdikleri önemi ve derse yönelik kaygı düzeylerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışma ayrıca, öğretim programlarının uygulanabilirliğini ve tarihsel içeriğin öğrenme sürecine katkısını bütüncül biçimde ele almasıyla alan yazına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul'daki bir devlet ortaokulunun beşinci sınıfında öğrenim gören 33 öğrenciyle yürütülmüştür. Programın diğer sınıf seviyelerinde kademeli olarak uygulanacak olması ve 2024–2025 eğitim-öğretim yılında ilk kez 5. sınıflarda uygulanmaya başlanması nedeniyle bu düzey tercih edilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tek grup ön test–son test yarı deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Mersin ve Durmuş (2021) tarafından geliştirilen "Matematik Tarihi Destekli Matematik Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, öğrencilerin matematik tarihiyle ilişkilendirilmiş öğretim uygulamalarına yönelik tutumlarını ölçmeyi amaçlayan beşli Likert tipinde bir araç olup "Önem", "İlgi" ve "Kaygı" olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Uygulama sürecinde öğrencilere matematik tarihi entegrasyonu içeren etkinlikler sunulmuş; uygulama öncesinde ve sonrasında ölçek aracılığıyla veriler toplanmıştır. Normallik koşullarının sağlanmasının ardından veriler bağımlı örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Bulgular, öğrencilerin matematik tarihiyle bütünleştirilmiş öğretim programı sonrasında matematik dersine yönelik önem ve ilgi düzeylerinde artış, kaygı düzeylerinde ise azalma olduğunu göstermektedir. Matematik tarihinin öğretim programına entegrasyonunun, öğrencilerin öğrenmeye yönelik olumlu tutum geliştirmelerini desteklediği; derse karşı ilgi ve önem düzeylerini artırarak öğretim sürecine anlamlı katkılar sağladığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maarif Müfredatı, matematik tarihi, matematik öğretimi, ortaokul matematik öğretim programı, tutum.

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİLERİN YAPAY ZEKÂYA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

Uğur DÜNDAR
Öğretmen, Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
dundaruu@gmail.com

Aslı GÖRGÜLÜ
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
agorgulu@yildiz.edu.tr

Günümüz koşullarında gelişen teknoloji ile birlikte oluşturulan dijital dönüşüm kapsamında eğitimde de teknoloji kullanımı artışı görülmektedir. Bu bağlamda eğitimde üretken yapay zeka kullanımı da öğrenmenin bireyselleştirilmesi, öğrencilerin eğitim sürecine aktif katılımının sağlanması ve eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini destekleyen yeni bir yaklaşım olarak görülmektedir. Bu çalışmada 5.sınıf Fen Bilimleri dersi Isı ve Sıcaklık konusunun üretken yapay zeka uygulamaları desteğiyle öğretiminin öğrencilerin yapay zekaya yönelik genel tutumlarına olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın önemi 5.sınıf öğrencilerinin yapay zeka destekli öğretim uygulamalarının, teknolojiyi bir araç gibi görmek yerine öğretimi çeşitlendiren eğitimin bir önemli parçası olarak görmelerini ve aynı zamanda yapay zekaya yönelik olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma İstanbul'da bulunan bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 5.sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tek gruplu yarı deneysel desenle yürütülmüştür. Araştırmada ön test- son test olarak uygulanmak üzere Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilere Türkiye Yüzyılı Maarif Modelde 5.sınıf Fen Bilimleri dersi Maddenin Doğası ünitesinde Isı ve Sıcaklık konusuna yönelik üretken yapay zeka araçları kullanılmıştır. Uygulama süreci toplam 6 haftadan oluşmaktadır. Bu bağlamda ölçek ile elde edilen veriler bir istatistik programına işlenerek analiz edilmiş ve raporlanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Deney grubu öğrencilerinde uygulanan Yapay Zekaya Yönelik Genel Tutum ölçeğinde ön test- son test puanları arasında anlamlı farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlara bakılarak üretken yapay zeka destekli uygulama yapılan öğrenciler üzerinde yapay zeka araçlarına karşı olumlu yönde tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Sonuç olarak Fen Bilimleri eğitiminde üretken yapay zeka uygulamalarının kullanımı, öğrencilerin günümüz teknolojilerine yönelik tutum düzeylerini artırma potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Fen Eğitimi, Isı ve Sıcaklık, Teknoloji, TYMM

FEN BİLİMLERİ DERSİNDE TERS YÜZ ÖĞRENME UYGULANMASININ ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE DAYALI DEĞERLENDİRİLMESİ

Rabia Ergin Keskin[1],

[1] Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul / Türkiye, rabia.ergin@std.yildiz.edu.tr

Gülbin ÖZKAN[2]

[2] Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul / Türkiye

gozkan@yildiz.edu.tr

Öz: Bu çalışmanın amacı, Ters Yüz Öğrenme Modeli ile hazırlanan öğretim sürecine katılan öğrencilerin bu modele ilişkin görüşlerini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubu, 7.sınıf Fen Bilimleri dersini Ters Yüz Öğrenme Modeli ile öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış, öğrencilere açık uçlu sorular yöneltilerek deneyimlerine, algılarına ve önerilerine ilişkin veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Veri analizi sürecinde çeşitli kodlar geliştirilmiştir. Tanımlayıcı içerik analizinde oluşturulan bu kodlar önce belirli kategoriler altında toplanmış, ardında bu kategorilerden yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Ters Yüz Öğrenme Model'ini faydalı bulduğu; öğrenmeye aktif katılımı artırdığı, tekrar imkânı sunduğu ve bireysel öğrenme hızına uygunluk sağladığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, bazı öğrenciler modelin daha fazla sorumluluk gerektirdiğini, zaman yönetimi konusunda ve teknolojiye ulaşım konusunda zorluklar yaşadıklarını ifade etmiştir. Araştırma bulguları, Ters Yüz Öğrenme Model'inin öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımlarını ve Fen Bilimleri dersini desteklediğini ve öğrencilerin genel olarak olumlu yaklaştığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ters Yüz Öğrenme, Fen Bilimleri, Nitel Araştırma, Öğrenci Görüşleri, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

OTURUM 25

VERGİ TAHAKKUK VE TAHSİLAT ETKİNLİĞİNİN MAKROEKONOMİK DENGE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 2006 – 2024 TÜRKİYE ANALİZİ

Gökdeniz Özel
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
gokdeniz.ozel@std.yildiz.edu.tr

Sema Yılmaz
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
sygenc@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, 2006-2024 döneminde Türkiye'de vergi tahakkuk ve tahsilat etkinliğinin makroekonomik denge üzerindeki etkilerini incelemektedir. Analizde bütçe dengesi, büyüme, enflasyon ve kamu maliyesi göstergeleri karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Literatürde, etkin vergi tahsilatının ekonomik büyüme, mali disiplin ve sürdürülebilir kamu finansmanı üzerinde olumlu etkiler yarattığı belirtilmektedir. Ancak 2006–2024 dönemini bütüncül biçimde inceleyen ampirik çalışmalar sınırlıdır; bu araştırma bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2006–2024 döneminde Türkiye'de vergi tahakkuk ve tahsilat etkinliğinin makroekonomik denge üzerindeki etkilerini incelemektir. Karşılaştırmalı analiz yöntemiyle, tahakkuk-tahsilat oranlarının büyüme, enflasyon ve bütçe dengesiyle ilişkisi grafiksel olarak değerlendirilecektir. Uluslararası literatürde %90 ve üzeri tahsilat oranı "yüksek başarı" olarak kabul edilirken, %80–90 arası gelişmekte olan ülkeler için "kabul edilebilir" düzeydedir. %80'in altı ise vergi idaresi ve kayıt dışılık sorunu göstergesidir. 2006–2012 döneminde güçlü tahsilat oranı bütçe disiplinini desteklemiştir. Ancak 2009 krizi ve 2020 pandemisiyle tahsilat düşmüş, bütçe açığı artmıştır. 2022 sonrası toparlanmaya rağmen harcama artışları mali dengeyi zayıflatmıştır. 2009 krizi ve 2020 pandemisinde tahsilat zayıflarken cari transferler artmış, devlet dengeleyici bir rol üstlenmiştir. 2022'de hedefli desteklerle transferlerin GSYH içindeki payı azalmış, tahsilat oranı ise toparlanmıştır. 2006–2016 arasında tahsilat oranı düşerken enflasyon düşük seyretmiştir. 2018 sonrası kur şoku ve pandemiyle TÜFE artmış, 2022'den itibaren tahsilat oranındaki yükseliş enflasyonun düşüş sürecine katkı sağlamıştır. 2006–2009 döneminde tahsilat düşüşüyle büyüme oranı gerilemiş, kriz etkisi belirginleşmiştir. 2016 ve 2020'deki düşüşler büyümeyi olumsuz etkilemiş, son üç yıldaki tahsilat artışı ise ekonomik toparlanmayı desteklemiştir. Vergi tahakkuk ve tahsilat etkinliği, mali disiplin ve ekonomik istikrarın temel unsurlarındandır. 2006–2024 verileri, etkin tahsilatın bütçe dengesi, enflasyon kontrolü ve sürdürülebilir büyüme üzerinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Tahsilat Etkinliği, Makroekonomi, Türkiye.

MIGRATION AND TAX SYSTEM

Melisa Aydın
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
melisa.aydin@std.yildiz.edu.tr

Murat Anıl Mercan
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
mamercan@yildiz.edu.tr

The Arab Spring, which began in Tunisia, spread to many countries and had a significant impact. The Arab Spring, which also affected Syria, and the ensuing civil war in the region, forced millions of Syrians to migrate both within their country and abroad starting in 2011. Türkiye ranks among the top destinations for Syrians migrating abroad. The large-scale and rapidly developing migration movement from Syria to Türkiye inevitably has effects on both socio-economic conditions and the Turkish economy. This study aims to examine the effects of the intense Syrian migration movement to Türkiye on the Turkish tax system. In the study, a synthetic city will be created in a scenario where this large migration does not occur. This synthetic city will be used to estimate what the Turkish tax system would look like if the migration movement had not occurred. The tax situation in this synthetic city created in the study will be compared and analyzed with the actual data shaped by the migration from Syria to Türkiye. The analysis aims to present the participation of Syrian citizens migrating to Türkiye in the Turkish labor markets, their roles in informal employment, and their effects on tax revenues and collection mechanisms. The study examines data on various tax items, ranging from general budget revenues to capital revenues, such as income tax, corporate tax, consumption tax, rental income, and business and property income, by province for the period 2007-2024. The analysis results indicate that the high levels of migration from Syria to Türkiye caused by the Syrian civil war may have a generally negative impact on the Turkish tax system, tax collection, and collection/accrual ratios.

Keywords: Syrian migration, tax system, tax collection, accrual.

FACTORS AFFECTING PROFITABILITY IN THE TURKISH INSURANCE SECTOR: A PANEL DATA ANALYSIS

Pelin İNCİROĞLU
Master's Student Yıldız Techinal University, Economics,
pelin.inciroglu@std.yildiz.edu.tr,

Assoc.Prof, Tolga AKSOY
Yıldız Techinal University, Economics,
toaksoy@yildiz.edu.tr,

The pandemic, climate crisis, and recent economic fluctuations have reshaped the risk profile of the global insurance sector. According to Swiss Re (2024) data, the global insurance market grew by approximately 5% in real terms in 2024, reaching a total premium income of approximately US$7.9 trillion.

This study examines the factors affecting the profitability of 48 insurance companies operating in the life, non-life, and pension sectors in Türkiye between the 2013 Q1 and 2025 Q3. These companies represent 84% of the sector's gross premium production. The data set was analyzed using an unbalanced panel data approach due to missing observations in certain years. A fixed effects model with robust standard errors was used to capture firm- and time-specific variations in profitability.

According to the ROA model results, the loss ratio has a positive and statistically significant effect at the 1% level, while the debt ratio has a negative and highly significant effect on profitability. In the ROE model, both the loss/premium ratio and the repo ratio have statistically significant and positive effects at the 1% level, while the operating expense ratio shows a weak negative effect that is close to significance at the 10% level. The logarithm of the premium size is statistically insignificant. Furthermore, Return on Investment (ROI) is accepted as an additional explanatory variable to be included in future forecasts to better capture the relationship between investment performance and profitability. It should also be noted that the results of mergers and acquisitions during this period may have had an impact and should therefore be examined separately.

Period effects show that profitability was positively affected by the post-pandemic recovery between 2020 and 2023, but showed a slight decline again in 2024. Overall, the findings indicate that the main drivers of profitability in Turkish insurance companies are not company size or capital adequacy, but rather effective claims management, sensitivity to interest rate changes, and cost control.

Keywords: Insurance, Profitability Determinants, Panel Data Analysis

RASYONELLİK, DAVRANIŞSAL İKTİSAT VE MESLEK SEÇİMİ

Rümeysa Köse
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Tezli Yüksek Lisans
rumeysakose59@gmail.com

Tolga Aksoy
Doçent Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
toaksoy@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, iktisat disiplininde insan davranışlarına yönelik çeşitli varsayımların evrimini, davranışsal iktisadın klasik ve neoklasik iktisadi düşüncelere yönelik eleştirel yöntemleri üzerinden değerlendirmektedir. Klasik iktisadın geliştirdiği çıkarcı birey tasvirine dayalı teori yapıcılar ve sonraki yüzyılda neoklasik iktisadın geliştirdiği rasyonel birey modeli, insan davranışlarının bilişsel ve psikolojik yönlerini dışlaması sebebiyle sorgulanmaya başlamıştır. Bireyin her koşulda faydasını maksimize eden tamamen rasyonel bir karar verici olarak tasvir edilmesine karşın, davranışsal iktisat karar alma süreçlerini sınırlı bilgi, belirsizlik ve bilişsel yanlılıkları dikkate alan kuramsal bir zeminde açıklayarak insan doğasına dair temel kabulleri yeniden tanımlamıştır. Bu dönemde, Herbert Simon tarafından geliştirilen sınırlı rasyonalite kavramı bireylerin bilişsel sınırlılıkları sebebiyle "maksimumu" değil "yeterli" olanı aradığı iddiasındayken; beklenti teorisi bireylerin kayıp, kazanç ve risk durumlarında tutarlı davranışlar sergilemediklerini ampirik bulgular ile ortaya koymuştur. Bu teorik açılımlar, ekonomik davranışların çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu; psikolojik, nörolojik ve sosyo-kültürel dinamiklerden bağımsız değerlendirilmemesi gerektiğini saptamıştır. Bu çalışma, söz konusu yaklaşımı bireylerin meslek tercihleri perspektifinden inceleyerek; ekonomik rasyonalitenin eleştirisini, bireylerin maruz kaldığı iç ve dış baskılar karşısında sınırlı bilişsel yetileri sebebiyle duygusal ve sosyal faktörler dahilinde aldıkları kararlar ile örneklendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma, bu çerçevede karar vericilerin sabit formülizasyonuna karşı geliştirilen davranışsal modelleri veriler ile açıklayarak yöntemsel bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yöntemler ile mikro düzeydeki karar süreçlerinin makro düzeyde ekonomik sonuçlar ile ilişkilendirebilen bütüncül bir perspektif ile algısal önyargılara dair alternatif bir yaklaşım geliştirmektedir. Bu açıdan çalışmamız, rasyonalite kavramını teoriye kazandırırken göz ardı edilen sosyal tercihlere dair yeni bir bakış açısı sunmakta, bireylerin yalnızca neyi seçtikleri ile değil nasıl seçtikleri ile de ilgilenmemize olanak sağlamaktadır. Ayrıca davranışsal iktisadi kuramların açıklama kapasitesine derinlik katmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Davranışsal İktisat, Tercih, Meslek Seçimi, Rasyonalite.

GÖÇ TEORİLERİNİN TÜRKİYE BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ: LİTERATÜR TARAMASI

Tunahan TEPER
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı
tunahan.teper@std.yildiz.edu.tr

Sema YILMAZ
Prof.Dr.,Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,İktisat
semayilmazgenc@gmail.com

Bu çalışma, göç teorilerini tarihsel gelişimleri ve temel varsayımları çerçevesinde inceleyerek Türkiye bağlamında değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Göç, yalnızca ekonomik nedenlerle açıklanamayacak kadar çok boyutlu bir süreç olup, bireysel tercihlerin yanı sıra yapısal koşulların ve toplumsal ilişkilerin etkisiyle şekillenmektedir. Bu çerçevede çalışma, klasik ve modern göç teorilerini karşılaştırmalı biçimde ele almakta; Ravenstein'in göç kanunları, Lee'nin itici-çekici modeli, neoklasik yaklaşım, yeni ekonomik göç teorisi, göç ağları yaklaşımı ve dünya sistemleri teorisini kuramsal bir çerçevede tartışmaktadır.

Literatür taraması, göç teorilerinin zaman içinde birbirini tamamlayan, kimi zaman da karşıt yönelimler taşıyan açıklamalar sunduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye örneği, bu kuramsal yaklaşımların çoğunu test edebilmek için elverişli bir zemin sunmaktadır. 1950'lerden itibaren hız kazanan iç göç, ekonomik dönüşüm ve sanayileşme sürecinin bir sonucu olarak gelişmiş; 1960'larda Avrupa'ya yönelen dış göç, emek piyasasındaki dengesizlikler ve devlet politikalarıyla şekillenmiştir. 1980 sonrası dönemde küreselleşme, bölgesel eşitsizlikler ve kentleşme olgusu göçün yönünü ve niteliğini dönüştürmüştür. Son yıllarda artan zorunlu göç ve mülteci hareketleri ise Türkiye'nin uluslararası göç sistemindeki rolünü yeniden tanımlamıştır.

Bu çalışma, göç teorilerinin Türkiye bağlamındaki açıklayıcılığını değerlendirirken, literatürdeki eksiklikleri ve tartışmalı noktaları da sistematik biçimde ele almaktadır. Böylece mevcut çalışmalar arasındaki kuramsal kopukluklar giderilmeye, Türkiye örneğinin küresel göç teorilerine sağlayabileceği katkılar belirlenmeye çalışılmaktadır. Sonuç olarak, göç teorilerinin Türkiye'deki göç dinamiklerine uygulanabilirliğini tartışan bütüncül bir değerlendirme sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç Teorileri, Türkiye, Literatür Taraması, Göç Dinamikleri, Sosyal Yapı

MİLLİ SANAT VE OSMANLI RESSAMLAR CEMİYETİ

Rüya Bayraktar

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Tasarım Ana Sanat Dalı, İstanbul, Türkiye.

ruya.bayraktar@std.yildiz.edu.tr

Seza Sinanlar Uslu

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, Sanat ve Kültür Yönetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

sinanlar@yildiz.edu.tr

Bu bildiri, Türkiye'de genellikle Cumhuriyet dönemiyle özdeşleştirilen "milli sanat" olgusunun temellerinin çok daha önceki bir zamanda; Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin kurulmasıyla beraber geliştiğini ve derneğin yayın organı olan Osmanlı Ressamlar Gazetesi'nin içeriğinden hareketle "Milli Sanat" anlayışının ikinci Meşrutiyetle ilgisine odaklanmaktadır. İmparatorluktan ulus-devlete geçiş sürecinde sanat alanındaki düşünsel dönüşümü yansıtan ressamlar cemiyeti, "milli sanat" kavramını ortaya atarak, dernek yayınında da bu konuyu tartışmaya açmıştır.

Milli Sanat kavramı, 1910'lu yıllarda yükselişe geçen Türkçülük akımının sanat alanındaki yansıması olmakla beraber, Osmanlı Ressamlar Cemiyeti, halka resim sanatını sevdirmek ve ressamlık mesleğini toplum nezdinde itibarlı kılma gayesiyle birleşmiştir. Böylece milli bir sanat anlayışının inşası ve sanat eğitiminin geliştirilmesi gibi hedefler birlikte gelişmiştir. Ressamlar Cemiyeti, sonraki yıllarda Cumhuriyet döneminde hayata geçirilecek olan doğu-batı arasındaki sentez arayışları, Yurt Gezileri, devlet sergileri ve sanata devlet desteği gibi pek çok fikri erken tarihlerde dile getirmiştir. Bu durum, Cumhuriyet'in resmi sanat politikalarına zemin hazırlamış ve modern bir sanat kimliğinin oluşumunda kritik bir işlev görmüştür.

Bildiride, Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin resmi yayın organı olan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Gazetesi birincil kaynak olarak alınarak, cemiyet üyelerinin görüşlerine, diğer gazetelere ve sanat tarihi kitaplarına da yer verilecektir. Tüm bu kaynaklardan cemiyetin "millilik" vurgusunu nasıl tanımladığı, hangi estetik ve ideolojik unsurları öne çıkardığı ile bu söylemin Cumhuriyet'in sanat politikalarına nasıl bir altyapı oluşturduğu analiz edilecektir. Sonuç olarak bu çalışma, Cumhuriyet Türkiyesi'ndeki milli sanat söyleminin köklerinin İkinci Meşrutiyet döneminin fikir ortamında aranması gerektiğini ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'nin bu süreçteki kurucu rolünü vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: milli sanat, ulusal sanat, Osmanlı Ressamlar Cemiyeti.

OTURUM 31

İKTİSATTA HAFIZA KAYBI: CAMBRİDGE SERMAYE TARTIŞMALARI NEDEN GÖRMEZDEN GELİNDİ?

Feti Ahmet GÜLEN
Yüksek Lisans, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
fetiahmetgulen@gmail.com

Sema YILMAZ
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat
sygenc@yildiz.edu.tr

1950-1970 yılları arasında gerçekleşen Cambridge Sermaye Tartışmaları, neoklasik iktisat teorisinin temel varsayımlarını sarsan derin bir teorik krizdir. Joan Robinson ve Piero Sraffa öncülüğündeki Cambridge UK grubu, sermaye ölçüm problemini ve yeniden-seçilme (reswitching) paradoksunu ortaya koyarak marjinal verimlilik teorisinin mantıksal tutarlılığını sorgulamıştır. Paul Samuelson'ın 1966'daki itirafı ("Sraffa haklıydı, ama bu önemli değil") tartışmanın teorik sonucunu özetlemektedir. Ancak bu dönüm noktası, ana akım iktisadın müfredatlarında, ders kitaplarında ve araştırma gündemlerinde belirgin bir iz bırakmamıştır.
Bu bildiri, söz konusu "hafıza kaybının" nedenlerini bilim sosyolojisi ve paradigma dinamikleri perspektifinden incelemektedir. Yöntem olarak, niteliksel bir araştırma tasarımı benimsemektedir. Birincil kaynak olarak Cambridge tartışmalarının orijinal metinleri (Sraffa, Robinson, Samuelson) eleştirel okumaya tabi tutulmakta; ikincil literatür taramasıyla kurumsal ve pedagojik mekanizmalar sistematik olarak çözümlenmektedir. Kuhn'cu bir çerçeveden bakıldığında, ana akımın bu eleştirel bulguları dışlaması, paradigma savunma mekanizmalarının işleyişine dair çarpıcı bir örnek sunmaktadır. Sraffa'nın üretim sisteminin marjinal analizle uyumsuzluğu, formel modelciliğe dayalı akademik yapılanma ve Soğuk Savaş döneminde marjinalist teorinin ideolojik meşrulaştırıcı rolü, bu unutuşun kurumsal ve entelektüel zeminini oluşturmaktadır. Mirowski ve Hodgson'ın "bilimsel unutma" kavramına başvurularak, akademik kurumların (dergiler, fonlar, müfredatlar) bu süreci nasıl pekiştirdiği tartışılmaktadır. Samuelson'ın Economics adlı ders kitabının pedagojik ataletindeki rolü ve genel denge modellerinin matematik takıntısı, tartışmanın görünmezleşmesinde belirleyici faktörlerdir.
Bildiri, Post-Keynesyen düşüncenin Sraffa mirasını canlı tutmasına rağmen, ana akımın bu teorik krizi görmezden gelmesinin, disiplinin kendi tarihine eleştirel bakış açısıyla yaklaşmasını gerektirdiğini vurgulamaktadır. Günümüzde krizler, eşitsizlik, iklim değişimi ve büyüme tartışmalarında sermaye teorisinin yeniden gündem bulması, bu unutulan krizin hatırlanmasını daha da anlamlı kılmaktadır. Çoğulcu iktisat eğitiminin yaygınlaştırılması, benzer paradigmatik körlüklerin tekrarlanmaması için zorunlu görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cambridge Sermaye Tartışmaları, Bilimsel Unutuş, Paradigma Savunması, Sraffa, Neoklasik İktisat eleştirisi

VERGİ MEVZUATI ÇERÇEVESİNDE OSMANLI'DAN CUMHURİYET TÜRKİYESİ'NE BAYINDIRLIK FAALİYETLERİNDE MALİYET MİNİMİZASYONUN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR: "AMELE-İ MÜKELLEFE KANUNU"

Dr. Ahmet AKYOL
Bağımsız Araştırmacı
ahmet.akyol@yildiz.edu.tr

Bayındırlık faaliyetleri toplumların sosyal, ekonomik ve askeri bakımdan tarihin her döneminde önemini koruyan bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. Zira bayındırlık faaliyetleri bir toplum ya da örgütlü kurumları olan her devlet için merkez ile taşra arasındaki iletişimin sağlanması için hayati öneme sahip bir alan olarak tespit edilmiştir. Bayındırlık faaliyetleri içerisinde su kanalları, yollar, mesken yapımı v.b. yer almakta olup bunun içerisinde vergi mevzuatı çerçevesinde ağırlıklı olarak yol yapım ve onarım faaliyetlerinde bazı uygulamalar maliyet minimizasyonu çerçevesinde değerlendirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin merkez-taşra ilişkisi geniş bir coğrafya üzerinde kurulu olduğundan bayındırlık faaliyetlerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Osmanlı döneminde Örfi Vergiler başlığı altında Tekâlif-i Şâkka vergileri içerisinde yer alan Amele-i Mükellefe Kanunu Bayındırlık Hizmetleri içerisinde yer alan yol yapım ve onarım faaliyetlerinde maliyet minimizasyonu için önem arz etmiştir. Tanzimat'ın ilanı ile beraber kurumlardaki değişim ve dönüşüm faaliyetleri çıkarılan nizamnameler ile Amele-i Mükellefe Kanunu daha da kurumsallaşmıştır. Bu araştırmada İlk olarak "Memalik-i Mahrusa-i Şahane Yollarının Tanzim ve Tesviyesi Hakkındaki Nizamname" ile kanunlaşan Amele-i Mükellefe Kanunu'nun tarihi, kapsamı ve meşruiyeti araştırılmıştır. Konu bütünlüğü açısından maliyet minimizasyonu çerçevesinde Kanun'un uygulama alanı da arşiv belgeleri ışığında değerlendirmeye alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örfi Vergi, Maliyet Minimizasyonu, Bayındırlık, Amele-i Mükellefe

ORTA ÇAĞ'DA BANKACILIĞIN DOĞUŞU VE MODERN FİNANSIN TEMELLERİ

Fatma Nur Alan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
nur.alan@std.yildiz.edu.tr

Sema Yılmaz
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
sygenc@yildiz.edu.tr

Tarihi, insanlığın tarihi kadar eski olan bankacılığın geçmişi, Sümer, Babil ve Antik Yunan medeniyetlerine kadar uzanmaktadır. M.Ö. 2000'li yıllarda temelleri atılan bankacılık, takas uygulamaları ile başlayıp zaman içerisinde tahıl ve diğer kıymetli eşyaların tapınaklarda korunup, bu malların din adamlarınca ödünç verilmesi gibi finansal uygulamalara evrilmiştir. O dönemlerde tahıl ticaret aracı olmaya başlamış ve borcu veren kişilerin karşılığında belirli bir ücret istemesiyle de faiz kavramı ortaya çıkmıştır. Ticaret, paranın transferi, kıymetli eşyaların korunması gibi kavramlar bankacılığa neden ihtiyaç duyulduğunun ilk örnekleri olarak verilebilir.

Ancak modern bankacılığa ait ilk adımlar M.Ö. 1000'li yıllarda, Orta Çağ'da atılmıştır. Kutsal toprakları ziyarete giden hacıların kıymetli eşyalarının transferini kolaylaştıran ve bu kıymetli eşyaların korunmasını sağlayan Tapınak Şövalyeleri, uygulamış oldukları bu finansal işlemler ile modern bankacılığın temellerini atmada önemli bir rol oynamıştır.

Dini bir tarikat olan Tapınak Şövalyeleri'nin yanı sıra 1397 yılında kurulan Medici Bankası hem modern bankacılık hem de modern muhasebe alanlarında devrim yaratacak uygulamalarda bulunmuştur. Rönesans'ın köklü ailelerinden olan Medici Ailesi tarafından kurulan banka, döviz işlemleri, kredi işlemleri, mevduat işlemleri gibi birçok finansal hizmet vermiş ve çift taraflı muhasebeyi bularak modern muhasebeye katkı sağlayıp, finansal kayıtların daha kolay tutulabilmesini sağlamıştır.

Modern ekonominin yapı taşlarını oluşturan bankacılık; paranın transferi, yatırımı, ticareti ve korunmasını sağlayan bir finansal sistemdir. Temelleri Orta Çağ'da atılan modern bankacılık, güven esaslı finansal işlemlerle uluslararası ticareti kolaylaştırarak, gelişime zemin hazırlamış ve bugünkü halini almıştır.

Bu çalışmada bankacılığın temellerinin nasıl ve ne zaman atıldığı, modern bankacılık uygulamalarının gelişmesinde adımlar atılan Orta Çağ'da paranın rolü ve ödeme sistemlerinin ortaya çıkışı, finansal araçların gelişimi, Tapınak Şövalyeleri'nin güvene dayalı bir finansal sisteme öncülükleri, siyasi ve dini güçlerin bankacılıkla aralarındaki ilişkileri tarihsel analitik bir çerçevede incelenecektir. Bankacılığa ihtiyaç duyulmasının nedenlerini oluşturan ve araştırmaya konu olan başlıkların, yalnızca Orta Çağ ekonomisi ve bankacılığı üzerindeki ticari yapıda etkili olmadığını, aynı zamanda günümüz modern bankacılığının da altyapısını oluşturduğunu ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Orta Çağ, Tapınak Şövalyeleri, Medici Ailesi

YAŞAYAN GEZEGENİMİZE EKONOMİK BÜYÜMENİN ETKİSİ: KITASAL VERİLERLE MAKRO ÖLÇEKTE BİR BAKIŞ

Bayram AYDIN
Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İktisat Bölümü
bayram.aydin@bozok.edu.tr

Bu çalışma, ekonomik büyümenin çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki etkisini kıtalar ölçeğinde inceleyerek, Ekonomik Büyüme ile Yaşayan Gezegen Endeksi (LPI) arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. LPI, dünya genelinde biyolojik çeşitliliğin durumunu omurgalı türlerin popülasyon eğilimleri üzerinden ölçen önemli bir göstergedir ve gezegenimizin ekolojik sağlığına ilişkin kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Çalışmada, farklı kıtalarda ekonomik büyümenin ekolojik denge üzerindeki etkileri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Analizde 1970-2020 dönemi verileri kullanılmış ve değişkenler arasındaki uzun dönem ilişkisi panel eşbütünleşme yöntemiyle tahmin edilmiştir. Analiz öncesinde yapılan Swamy-S testi, panelde yer alan beş kıtanın heterojen özellikler taşıdığını ortaya koymuştur. Bu bulgudan hareketle, heterojenliği dikkate alan Gengenbach, Urbain ve Westerlund eşbütünleşme testi uygulanmış ve değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Uzun dönem katsayıları ise Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) tahmincisi kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen bulgular, kıtalar arasında belirgin farklılıklar olduğunu göstermiştir. Afrika, Kuzey Amerika ve Güney Amerika kıtalarında ekonomik büyüme ile yaşayan gezegen endeksi arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, söz konusu bölgelerde ekonomik faaliyetlerin çevresel sürdürülebilirlikle uyumlu bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir. Buna karşın, Asya ve Avrupa kıtalarında ekonomik büyüme ile yaşayan gezegen endeksi arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulgu, yüksek gelir düzeylerine ve gelişmiş sanayi altyapısına rağmen ekonomik genişlemenin doğal ekosistemler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Asya ülkelerinde hızlı sanayileşme, kentleşme ve yoğun kaynak kullanımı biyolojik çeşitlilik üzerinde ciddi baskı oluştururken; Avrupa'da ise tarihsel sanayileşme birikimi ve yüksek tüketim düzeyi çevresel iyileşmeyi sınırlamaktadır. Son olarak, tüm dünya verileri bir arada değerlendirildiğinde ekonomik büyüme ile yaşayan gezegen endeksi arasında genel olarak negatif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, küresel ölçekte ekonomik büyümenin hâlâ biyolojik çeşitliliği olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, sürdürülebilir büyüme, yeşil teknolojiye geçiş ve doğa temelli kalkınma yaklaşımlarının güçlendirilmesi, ekonomik performansın çevresel tahribattan ayrıştırılması açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca çalışmada elde edilen bulgular, büyüme–çevre etkileşiminin kıtasal düzeyde farklı dinamiklere sahip olduğunu göstermekte ve her bölgeye özgü sürdürülebilir kalkınma politikalarının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik büyüme, Yaşayan Gezegen Endeksi, Sürdürülebilirlik

LUİGİ PASİNETTİ'NİN İKTİSAT BİLİMİNE KATKILARI

Cihat Ali Akyol
Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
cihatakyl.4155@gmail.com

Prof. Dr. Sema Yılmaz
Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
sygenc@yildiz.edu.tr

Luigi L. Pasinetti (1930–2023), İtalyan post-Keynesyen iktisat okulunun önde gelen temsilcilerinden biridir. En önemli katkıları, yapısal değişim teorisi, gelir dağılımı, büyüme modelleri ve Cambridge sermaye tartışmaları üzerinedir. Pasinetti, Nicholas Kaldor'un öğrencisi olarak başladığı akademik kariyerinde Keynes'in "etkin talep" ilkesini üretim yapısının uzun dönemli dönüşümüyle birleştirerek, ekonominin dinamik bir sistem olduğunu vurgulamıştır.

Pasinetti'nin en bilinen çalışması olan **"**Cambridge Growth Model**"** (veya "Pasinetti Teoremi"), kâr payı ve sermaye birikimi arasındaki ilişkiyi analiz eder. Bu teoreme göre, uzun dönem denge büyüme oranı yalnızca teknolojik ilerleme ve nüfus artışıyla değil, aynı zamanda gelir dağılımındaki yapısal özelliklerle belirlenir. Böylece, gelir dağılımının makroekonomik büyüme üzerindeki etkisini açık biçimde gösterir.

Pasinetti, ayrıca **"**yapısal değişim teorisi**"** ile farklı sektörlerin zamanla birbirinden farklı hızlarda büyüdüğünü ve bunun ekonominin genel dengesini etkilediğini ileri sürmüştür. Bu yaklaşım, klasik sabit katsayılı modellerin aksine, üretim teknolojilerinin ve tüketim kalıplarının değişebilir olduğunu kabul eder. Pasinetti'nin bu yaklaşımı, günümüz endüstriyel dönüşüm, yeşil ekonomi ve teknolojik işsizlik tartışmalarına da teorik zemin hazırlamıştır.

Son olarak, Pasinetti'nin eserleri (özellikle *"Structural Change and Economic Growth"*, 1981) modern iktisat düşüncesinde **reel** sektör dinamikleri, gelir eşitsizliği ve sürdürülebilir büyüme konularında derin etkiler bırakmıştır. Onun çalışmaları, Keynesyen iktisadın mikro temellerini güçlendirirken, neoklasik büyüme modellerine alternatif bir analitik çerçeve sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pasinetti, Pasinetti Teoremi, Post-Keynesyen

OTURUM 32

NARRATING THE REPUBLIC: AL-SAFFAR'S RIHLA, BEGINNING COLONIAL ENCOUNTERS AND SHIFTING POWER STRUCTURES IN THE NINETEENTH-CENTURY MEDITERRANEAN

Abdelmouttalib Chrif Elidrissi
Sidi Mohamed Ben Abdellah University
achrifelidrissi@gmail.com

This paper examines *Rihlat al-Saffar ila Faranca* (1845–1846), the travel account of nineteenth-century Moroccan envoy Muhammad al-Saffar, as a foundational text within the historically marginalized body of Moroccan ambassadorial *rihla* literature. Within this broader scholarly neglect, Moroccan travelers have been relegated to a subaltern position—not due to intellectual incapacity, but because dominant academic discourses historically excluded their voices. Drawing on Ranajit Guha's concept of subalternity and Gayatri Chakravorty Spivak's framework of imposed voicelessness, the study situates al-Saffar as a subaltern figure whose narrative challenges Eurocentric historiography. Furthermore, it interrogates Morocco's engagement with European modernity during a period of profound geopolitical shifts, highlighting the discursive power structures that shaped nineteenth-century North African-European relations. Employing a postcolonial approach, the study underscores the intellectual and political significance of Moroccan travel writing as a critical site of negotiation—balancing between strong admiration for European progress and modernity, and the constraints imposed by socio-political and religious structures in Morocco. By foregrounding Occidentalist perspectives, it challenges Orientalist biases and positions Moroccan travel writing as a site of intellectual and political negotiation. The findings demonstrate that Moroccan portrayals of Europe warrant the same academic attention as Orientalist depictions of Morocco. Al-Saffar's account reveals the cultural, political, and economic dimensions of Moroccan-European encounters, serving as a medium for knowledge transmission and shaping both personal and broader Moroccan intellectual and political discourse. Ultimately, Moroccan ambassadorial *rihlas* emerge as critical instruments of cross-cultural engagement, contributing significantly to the nineteenth-century *Rihla* literature.

Keywords: Rihla literature; Moroccan travel writing; Muhammad al-Safar; France; Nineteenth-century war-diplomacy; Occidentalism.

PLATFORM EKONOMİSİNDE EMEK VE GÜVEN

Aleyna TAYDAŞ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı
aleynataydas@gmail.com

Günce DEMIR
Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
gunceyilmaz@gmail.com

Dijital platform ekonomisi, paylaşım ekonomisi söylemiyle birleşerek bireysel girişimcilik ve esnek çalışma biçimlerini öne çıkarmaktadır. Ancak, arkasında OECD'nin öncülüğünde şekillenen küreselleşme ve neoliberal politikalar ile desteklenen, emeğin görünmezliği ve algoritmalar aracılığıyla yeniden denetlendiği bir neo-Taylorist düzenin varlığını ortaya koymaktadır. Çalışmanın temel sorunsalı, dijital platformların emeğin nasıl görünmez kıldığı ve güven ilişkisini insan dışı aktörler üzerinden nasıl örgütlendiğidir. Bu açıdan gerçekleştirilmiş olan çalışma kapsamında, Ankara'da faaliyet gösteren, Uber, YandexGo ve BiTaksi platformları üzerinde çalışan 10 sürücü ve bahsedilen platformlar üzerinden yolculuk yapan 10 yolcuyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler ve saha gözlemlerine dayanmaktadır. Elde edilen veriler MAXQDA 2024 yazılımı ile analiz edilerek sunulmuştur. Görüşmelerde sürücüler, yolcu ile kurulan doğrudan güven ilişkisinin yerini artık platformun arayüzünün güven puanları, yapay zekâ destekli yönlendirmeler ve algoritmik değerlendirmelerin yerini aldığını vurgulamaktadırlar. Elde edilen bulgular, Latour'un Aktör ağ teorisi perspektifi üzerinden değerlendirildiğinde, toplumsal düzenin artık sadece bireyler arası ilişkiler üzerinden kurulmadığını sürücü ve yolcu arasında kurulan geleneksel güven duygusunun yerini algoritmalar, arayüzler ve veri temelli puanlama sistemleri aracılığıyla inşa edilen bir güven ağına dönüştüğünün tezahürünü içermektedir. Bu dönüşüm, emeği görünmez kılarken, bireyselliği algoritmik performans ölçütlerine indirgemekte ve Taylorizm denetim yaklaşımını dijital platformlar üzerindeki görünürlüğünü yansıtmaktadır. Böylece emek, görünmez bir şekilde ağın içinde çözülürken, bireysellik, sürekli izlenen, puanlanan bir performans parçasına dönüşmektedir. Güven ise, artık insanlara değil, insan dışı aktörlere, platformun algoritmik yapısına uygun şekilde tekrar kurgulanmıştır. Dolayısıyla, platformlar paylaşım ekonomisinin esnek ve bireysel söylemini kullanırken, dijital emek ve güvenin örgütlenmesini insan dışı aktörler üzerinden tekrardan inşa etmektedirler. Bu bağlamda, platform kapitalizmi, salt bir ekonomik dönüşümü değil aynı zamanda sosyal, mekânsal boyutlarda da bir dönüşümü inşa etmektedir. Gerçekleştirilen çalışma, dijital emek süreçlerinde güven, bireysellik ve algoritmik denetim arasındaki etkileşimi, OECH ve neoliberal küreselleşme bağlamıyla ele alarak, emeğin ağlar üzerinden yeniden örgütlerken aynı zamanda dijital bir denetim sürecini de tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Platform Kapitalizmi, Dijital Emek, Aktör Ağ Teorisi.

ÇANAKKALE'DE GEÇEN İKİ FİLM ARACILIĞIYLA TÜRK SİNEMASINDA ULUSAL ALEGORİ'YE DAİR BİR İNCELEME: ZEKİ ÖKTEN'İN DÜŞMAN (1980) VE NURİ BİLGE CEYLAN'IN AHLAT AĞACI (2018) FİLMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ali GENÇOĞLU
Arş. Gör. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Radyo, TV ve Sinema Bölümü
ali.gencoglu@hbv.edu.tr

Bu çalışma, Fredric Jameson'ın ortaya attığı "ulusal alegori" kavramı bağlamında, Türkiye'de ulusal kimlik açısından birincil öneme sahip coğrafyalardan, bir ulusal bellek mekanı olarak ifade edebileceğimiz Çanakkale'yi mekan olarak kullanan, Zeki Ökten'in yönettiği *Düşman* (1980) filmiyle Nuri Bilge Ceylan'ın *Ahlat Ağacı* (2018) filmi arasında anlatı, kimlik ve bireysellik açısından bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır. Jameson'a göre Üçüncü Dünya'dan çıkan sanat eserlerindeki her bireysel hikâye aslında ulusal tarihsel deneyimin alegorisidir. Buna paralel biçimde *Düşman*, Türkiye'nin 1970'lerdeki sınıfsal eşitsizliklerini, kentleşme baskılarını ve bireyin yoksulluk içindeki sıkışmışlığını kolektif bir anlatı formuna dönüştürür. Filmdeki her karakter, bir sınıfsal ya da ideolojik temsile denk düşer; böylece bireysel kader, ulusal bir kaderin alegorisine dönüşür. Oysa *Ahlat Ağacı*, aynı coğrafyada ulusal alegoriden kaçma arzusunun sinematik ve estetik bir biçimini ortaya koyar. Filmde ulusal alegori reddedilir; yerini varoluşsal sorgulama, yazarlık krizi ve bireyin anlam arayışı alır. *Ahlat Ağacı*'nın baş karakteri *Sinan*, açıkça ulusal bir temsil taşımaktan kaçınır; "şehitlik" ya da "kahramanlık" gibi kolektif motifler yerine kendi kökleriyle -bir ahlat ağacıyla- ilişki kurar. Bunun yanında *Düşman*'ın yer yer kolektif vurgulardan kaçınan bireysel anlatıları ile *Ahlat Ağacı*'nın yer yer kolektif anlatıya yönelik atıfları iki filmin ulusal alegori bağlamında karşılaştırılması sırasında kesişimlerine ve Türk Sineması'nda ulusal alegorinin devamlılıkları ve kopuş noktaları hakkında ipuçları ortaya koyar. Bu inceleme böylece, Türkiye sinemasında politik anlatılardan kişisel temsillere, kolektif kimlikten bireysel özneye devamlılığın ve kopmaların izlerini sürmeyi hedefler. Böylece çalışma, *Düşman*'dan *Ahlat Ağacı*'na uzanan çizgide ulusal alegorinin dönüşümünü, hatta "ulusal alegoriden kaçış"ın kendisinin yeni bir anlatı stratejisine dönüşümünü tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulusal Alegori, Türk Sineması, Zeki Ökten, Nuri Bilge Ceylan, Çanakkale

DEĞIŞEN, DÖNÜŞEN BİR AYDIN PORTRESİ: İSMAYIL HAKKI BALTACIOĞLU

Ali SERDAR
Dr. Öğretim Üyesi, Özyeğin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü
ali.serdar@ozyegin.edu.tr

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978). II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan dönemde özellikle eğitimle ilgili hemen her alanda etkin bir aydındır. Ortaokuldan başlayarak eğitimin her kademesinde hem öğretmen hem idareci olarak çalışmış, Darülfünun'da önce Edebiyat Fakültesi Dekanı, daha sonra da Rektör olarak görev yapmıştır. Baltacıoğlu'nun ilgi alanı sadece eğitimle de sınırlı değildir; hat sanatı, tiyatro ve resimle de yakından ilgilidir. Yaklaşık yarım asırlık yayın hayatı olan *Yeni Adam* dergisinin kurucusu ve yazarıdır. *Yeni Adam*, birbirinden farklı yelpazedeki birçok yazar, sanatçı ve aydını bir araya getiren, Baltacıoğlu'nun düşünsel serüveninin takip edilebileceği bir okul gibidir. Bütün bu faaliyetleri bir arada düşünüldüğünde Baltacıoğlu, pedagoji anlayışında önemli yeri olan "yapmak", "yaratmak" fiillerini bir anlamda yaşamında da uygulamaya çalışan "eylemci" bir Osmanlı-Türk aydını olarak karşımıza çıkmaktadır. Pedagoji alanındaki çalışmalarıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde ve erken Cumhuriyet döneminde etkili bir figürdür. Örneğin, "üretici eğitim" anlayışı daha sonra ortaya çıkan Köy Enstitüleri projesini önceler. Bir taraftan sınavlara, ezberciliğe karşı çıkarak özgür bir eğitim modeli yaratan Baltacıoğlu, bu eğitim modelinin içinde "iyi vatandaş" yaratma arayışından da vazgeçmez. Baltacıoğlu'nun ikiliğe dayalı yaklaşımı dönemin iktidarlarıyla yaşadığı gelgitli ilişkide de kendisini gösterir ve onun düşünsel yönelimini de etkiler. Gerek topluma gerekse eğitime yaklaşımı Meşrutiyet ve erken Cumhuriyet dönemlerinde çok daha radikal ve özellikle iktidara yakın bir çizgideyken, 1940 sonrasında kendisinin "gelenekçilik" olarak adlandırdığı ve Ziya Gökalp'in dayanışmacı toplum modeline dayanan bir düşünceye yönelmiştir. Bu çalışmada Baltacıoğlu'nun siyasetle ilişkisine, pedagoji ve gazetecilik alanındaki çalışmalarına odaklanılarak bir Osmanlı-Türk aydınının düşünsel anlamda yaşadığı değişimlerin dinamiklerine ilişkin gözlemlerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aydın, Ideoloji, Kemalizm, Gelenekçilik, Pedagoji

DEPREM AFETLERİNİN TOPLUMSAL ALANLA KESİŞİMİNİ SORGULAMAK: NEDEN DEPREM AFETLERİNE ÖZGÜ SOSYAL YAPI ETÜTLERİ GELİŞTİRMELİYİZ?

Aykut ÇALIŞKAN
Doç.Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
aykut.caliskan@deu.edu.tr

Türkiye, tarihinde birçok kez büyük deprem afeti deneyimlemiştir. Afetler aniden ortaya çıkarak toplumsalın durağan akışlarını ve mobilitesini etkilemekle kalmaz gerekli tedbirler alınmadığı takdirde bireyler ve kurumsal yapılar üzerinde de önemli sonuçları beraberinde getirir. Bununla birlikte depremlerin yıkıcı etkileri ve belirsizliği risk yönetimi tabanlı çözümlemeler ile öngörülebilir hale getirilebilir ve ilgili yolların sosyo-mekansal bağlamı ve anlam düzeyi de açığa çıkarılabilir. Depreme özgü risk yönetimi adımlarının belirlenmesi ise sadece depremlere hazırlık süreçleri açısından önem taşımaz aynı zamanda afet bilinci teşekküllerinin inşa edilmesine de olanak sağlar. Sosyal bilimlerin bakış açısından hareketle jeolojik fay hatlarının oluşturduğu riskleri toplumsal hayatın ve süreçlerin getirdiği risklerle buluşturmadan ciddi önlemler alınamayacağı görüşünden yola çıkmak bu noktada önemli bir ayrıntı ve toplumsal bir gerçekliktir. Bu yazı, toplumsal ölçekte deprem afetine özgü teorik bir model önerisi ileri sürerek deprem afetlerini üç katmanlı bir risk yapısı üzerinden ele almanın gerekliliğine işaret etmektedir. Özellikle birincil kaynak taramasına bağlı olarak deprem geçmiş bilgisi ve deneyimlerinden hareketle bütüncül bir değerlendirme esas alındığında toplumsal risk unsurlarının nasıl çözümlenmesi gerektiği önemli bir sorunsaldır. Alanyazında birincil kaynak taramasına bağlı sonuçlar toplumsal bilinci etkileyen tahmin edicilerin mülkiyet sağlamlığı, mülkiyeti edinme nedeni, gelir düzeyi, bina yaşı ve eğitim durumu gibi toplumsal parametrelerden etkilendiğini göstermektedir. Bu noktada Şekil 1'de ifade edildiği gibi katmanlı risk yapısı olarak öngörülen jeolojik risk ve yapı stoğu riskini dikkate alarak toplumsal risk unsurlarının yerleşim yerleri özelinde üç katmanlı bir yapı üzerinden veri toplama adımlarıyla birleştirilmesi afet farkındalığı açısından önem taşımaktadır. Bu çerçevede bahse konu argüman dikkate alınarak yerleşim yerleri üç katmanlı bir risk yapısı üzerinden ele alınmalı, depremlere hazırlık sürecinde sosyo-mekansal dinamikleri yapılandıran risk unsurları birbirine eklemli bir şekilde analiz edilmelidir. Bu tespit hem riskin ağırlığının derecelendirilmesinde hem de sosyal bilimlerin bakış açısıyla ilgililere sorumluluk tevdi edilmesinde riskin yapısal dönüşümünü ve bir arada değerlendirilmesi açısından sosyolojik bir bakış açısı sunar.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Bilinci, Deprem, Dezavantajlılık, Sosyal Yapı Etüdü.

KAMUOYU KAVRAMINA FELSEFİ BİR BAKIŞ

Ayşe Çiğdem KOCAMAN
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
aysecigdem.kocaman@nisantasi.edu.tr

Kamuoyu, toplumsal ve siyasal alanda meşruiyetin temel dayanaklarından biri olarak kabul edilen ve yönetişim süreçlerini derinden etkileyen bir kavramdır. Ancak çoğu zaman "kamu" kavramıyla karıştırılan kamuoyu, Hermann Oncken'ın belirttiği gibi oldukça muğlak bir içeriğe sahiptir. Gerçi tarih boyunca birçok filozof, sosyolog ve siyaset bilimci, kamuoyunun ne olduğunu açıklamaya çalışmış, hatta Harwood Childs bu konuda yapılan yaklaşık elli tanımı bir kitapta toplamıştır. Fakat bu tanımlar, kavramı açıklığa kavuşturmak yerine daha da belirsiz kılmış, neredeyse kullanılamaz hâle gelmesine neden olmuştur. Bunun üzerine bazı düşünürler, kamuoyunun aslında bir kurgu olduğunu ve kavramlar müzesine kaldırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Ancak toplumsal ve siyasal süreçlerdeki merkezi rolü nedeniyle giderek önem kazanan kamuoyu, günümüzde özellikle siyaset, medya ve toplumsal ilişkiler alanında belirleyici bir güç olmayı sürdürmektedir. Kamuoyu, farklı şekillerde tanımlanıp çeşitli bağlamlarda kullanılsa da genellikle kamusal meselelere ilişkin paylaşılan bilgi, çoğunluğun belirli konularda benimsediği ortak düşünce, kanaat ve inançlar bütünü olarak anlaşılmaktadır. Ancak bu yaygın anlayış, bilgi, düşünce, kanaat ve inanç arasındaki farkı göz ardı etmekte, ayrıca kamuoyunu bir baskı mekanizmasına dönüştürerek temel kişi haklarını tehdit etmektedir. Çünkü çoğunluğun görüşünü "hakikat" veya "ortak akıl" olarak dayatması, farklı düşüncelerin ifade edilmesini zorlaştırmakta, azınlıkta kalan sesleri bastırarak bireysel özgürlük alanlarını kısıtlamaktadır. Nitekim John Stuart Mill, Ortega y Gasset gibi pek çok düşünür, kamuoyunu çoğunluğun kanaatlerinin yansıması olarak görmenin özgür irade üzerinde baskı yarattığını, hatta Alexis de Tocqueville "çoğunluğun tiranlığına" yol açabileceğini savunurken, Elisabeth Noelle-Neumann ise bireylerin toplumdan dışlanma korkusuyla çoğunluğa uyum sağlamak zorunda kaldığını "suskunluk sarmalı" kuramıyla açıklamaktadır. Dolayısıyla kamuoyunu yalnızca çoğunluğun düşünce veya kanaatleriyle sınırlandırmak, kavramın içeriğini daraltmakla birlikte, temel hak ve özgürlükler açısından ciddi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durum, kamuoyunun ne olduğu sorusu üzerinde felsefi açıdan yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır. Bu çalışma, "kamu" (*public*) ve "oy" ya da "kanaat" (*opinion*) sözcüklerinden oluşan kamuoyuna, tarihsel süreçte yüklenen farklı anlamları ve çeşitli bağlamlardaki kullanımları ele alarak, kavramın tek boyutlu bir çoğunluk fikrine indirgenemeyeceğine dikkat çekmeyi amaçlamaktadır. Buradan hareketle çalışma, kamuoyunun toplumdaki her bireyin kamusal konularla ilgili kanaatlerinden oluştuğunu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu, Oy/Kanaat, Kamuoyu, Çoğunluğun Tiranlığı, Suskunluk Sarmalı, Hak ve Özgürlükler.

OTURUM 33

BETWEEN STATISM AND COOPERATION: DYNAMICS OF EMPOWERMENT AND CONSTRAINT IN EARLY REPUBLICAN TÜRKİYE

Burcu DABAKOĞLU
PhD Candidate, Yıldız Technical University, Graduate School of Social Sciences, Cultural Studies PhD Program;
Lecturer, Istanbul Medipol University, Department of Marketing and Advertising
bdabakoglu@medipol.edu.tr

Nalan TURNA
Prof. Dr., Yıldız Technical University, Department of Sociology
nturna@yildiz.edu.tr

This study examines the cooperative movement in Türkiye between 1923 and 1938 within the ideological and institutional framework of statism in the early Republican era. It explores how the relationship between the state and collective organization was shaped by the dual dynamics of empowerment and constraint, and how cooperatives functioned both as instruments of economic coordination and as mechanisms of civic participation. The significance of the study lies in its reinterpretation of the cooperative movement as a quasi-public sphere in which statist ideology and local social initiative intersected. By conceptualizing cooperatives not merely as economic entities but as institutional arenas mediating the interface between state policy and community action, the study offers a deeper understanding of how state-building and social participation were negotiated within the governance framework of the early Republic. Drawing on archival documents, legal regulations, statistical data, and contemporary periodicals, the study employs a qualitative-historical analysis to investigate how statism functioned not only as an economic orientation but also as an institutional logic that shaped organizational practices at the local level. The findings indicate that during the 1930s, the number of cooperatives and their membership grew substantially; however, this expansion took place under strict fiscal, legal, and administrative oversight. While the state promoted local solidarity through tax exemptions, credit facilities, and technical assistance, it simultaneously curtailed institutional autonomy through ministerial approvals, financial control, and bureaucratic supervision. In conclusion, the cooperative experience of early Republican Türkiye reflects the dual nature of statism—a governing framework that simultaneously facilitated collective organization and imposed administrative constraints. Cooperatives thus emerged as distinctive institutional arenas in which the tension and interplay between state authority and social participation were continuously negotiated and redefined.

Keywords: Early Republican Türkiye, Statism, Cooperative Movement.

This study was conducted as part of the doctoral dissertation carried out by Burcu DABAKOĞLU under the supervision of Prof. Dr. Nalan TURNA at Yıldız Technical University, Institute of Social Sciences, PhD Program in Cultural Studies.

METAETİKTE EVRİMSEL PERSPEKTİF: AHLAKİ DEĞERLER EVRİMSEL BİYOLOJİDEN BAĞIMSIZ MI?

Cemre DEMIREL
Dr. İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü
demirel.cemre.89@gmail.com

Metaetik, ahlaki değerlerin doğası ve kaynağı üzerine felsefi bir sorgulamadır. Evrimsel perspektif, ahlaki değerlerin evrimsel biyolojiyle ilişkisini inceleyerek bu sorgulamaya katkıda bulunur. Bu sunum özeti, ahlaki değerlerin evrimsel süreçlerden bağımsız olup olamayacağını ele almaktadır. Ahlaki realizm, ahlaki değerlerin nesnel ve evrensel olduğunu savunurken, ahlaki anti-realizm bu değerlerin öznel veya bağlama bağlı olduğunu öne sürer. Evrimsel biyoloji, ahlaki davranışların kökenini açıklamak için güçlü bir çerçeve sunar. Örneğin, yardımlaşma, fedakârlık ve adalet gibi ahlaki eğilimler, sosyal grupların hayatta kalma ve üreme başarısını artırmak için evrimleşmiş olabilir. Bu, ahlaki değerlerin biyolojik temellerine işaret eder ve anti-realist bir bakış açısını destekleyebilir; çünkü ahlaki ilkeler, insan beyninin evrimsel adaptasyonlarına bağlı olarak şekillenmiş gibi görünebilir. Ancak ahlaki realizm savunucuları, ahlaki değerlerin evrimsel süreçlerden bağımsız olarak nesnel bir gerçekliğe sahip olduğunu iddia eder. Onlara göre, evrim yalnızca bu değerlerin keşfedilmesini kolaylaştırmış olabilir, ancak bu değerler insan bilincinden veya biyolojik süreçlerden bağımsız olarak var olabilir. Örneğin, matematiksel gerçeklerin evrimden bağımsız olduğu gibi, ahlaki gerçekler de evrensel bir düzende mevcut olabilir. Bu tartışma, ahlaki değerlerin evrimsel biyolojiden tamamen bağımsız olup olamayacağı sorusunu gündeme getirir. Evrimsel perspektif, ahlaki eğilimlerin biyolojik kökenlerini açıklasa da, bu eğilimlerin nesnel bir ahlaki gerçekliği yansıtıp yansıtmadığı belirsizdir. Anti-realistler, ahlaki değerlerin kültürel ve biyolojik bağlama bağlı olduğunu savunurken, realistler bu değerlerin evrensel bir temele dayandığını öne sürer. Her iki görüş de metaetikte önemli soruları yanıtlamaya çalışır: Ahlaki değerler insan türünün ötesinde bir anlam taşır mı, yoksa yalnızca evrimsel hayatta kalma stratejilerinin bir ürünü müdür? Sonuç olarak, evrimsel perspektif, ahlaki değerlerin biyolojik temellerini anlamada kritik bir rol oynar, ancak bu değerlerin nesnel mi yoksa öznel mi olduğu sorusu açık kalmaktadır. Metaetikte bu tartışma, hem felsefi hem de bilimsel yaklaşımların kesişiminde derinlemesine bir inceleme gerektirir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Realizm, Ahlaki Anti-realizm, Evrim.

TÜRKİYE'DE SOKAK HAYVANLARI VE HAYVANSEVERLERİN MEDYADA TEMSİLİ: AHLAKİ PANİK BAĞLAMINDA BİR SÖYLEM ANALİZİ

Ekin YILDIRIM
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Sosyoloji Programı
ekinyildirimm@hotmail.com

Onur Güneş AYAS
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Bölümü, Sosyoloji Programı
oayas@yildiz.edu.tr

Sokak hayvanları, kenti insanlarla birlikte paylaşan türler olarak hem geçmişte hem günümüzde kamusal alanın ve medyanın tartışmalı özneleri olmuşlardır. Son yıllarda artan köpek popülasyonu, köpek saldırıları ve hayvanlara yönelik şiddet vakaları ile Hayvanları Koruma Kanunu etrafında yürütülen tartışmalar; konunun yalnızca bir hayvan refahı meselesi olmadığını, aynı zamanda toplumsal, siyasal ve ideolojik boyutlar taşıdığını göstermektedir. Medya, olayları yalnızca aktaran bir araç değil; bilgiyi üreten, anlamı şekillendiren bir alandır. Bu bağlamda, sokak hayvanlarının, hayvanseverlerin ve kamuoyu oluşturan aktörlerin temsilleri, toplumda bu gruplara yönelik algıların nasıl kurulduğunu anlamak açısından önemlidir. Çalışma; medyada yer alan bu temsillerin, yasa süreci bağlamında hangi söylemler üzerinden inşa edildiğini, hangi toplumsal değerlerle ilişkilendiğini ve ötekileştirilen diğer gruplara (örneğin; mülteciler, marjiinal gruplar) yönelik söylemlerle ne tip benzerlikler ve farklılıklar taşıdığını çözümlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye'de 2024 yılında yürürlüğe giren Sokak Hayvanlarını Koruma Kanunu sürecine ilişkin haberleri incelemekte ve haberlerdeki temsil biçimlerini ahlaki panik kuramı ile toplumsal inşacı yaklaşım çerçevesinde değerlendirmektedir. Farklı ideolojik yönelimlere sahip gazetelerde yayımlanan haberler, kanunun Resmî Gazete'de ilanından önceki ve sonraki birer aylık dönemi kapsayacak biçimde incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımıyla kategorik içerik analizi ve söylem analizi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Belirlenen anahtar kelimeler ('it', 'köpek', 'saldırgan', 'hayvan') üzerinden tarama yapılmış; ardından söylemsel kategoriler (köpeklerin temsili, hayvanseverlerin temsili, mağdurun temsili, politik aktörlerin temsili ve eylem/dayanışma biçimleri) oluşturularak haberlerin dili ve söylemi çözümlenmiştir. Ön bulgular, sokak köpeklerinin genellikle 'tehdit' veya 'güvenlik riski' çerçevesinde temsil edildiğini; hayvanseverlerin ise 'mama lobisi' veya 'hayvansever rolüne bürünen' gibi kalıplarla betimlendiğini göstermektedir. Bazı haberlerde ise hayvanseverlerin ve hayvanların daha olumlu biçimde yansıtıldığı, saldırı haberlerinin daha sınırlı yer bulduğu görülmüştür. Genel olarak, haber söylemlerinde ideolojik yönelime bağlı olarak dil, vurgu ve temsil biçimlerinin farklılaştığı gözlemlenmiştir. Araştırma, yasa süreci öncesi ve sonrası iki aylık dönemle sınırlıdır; elde edilen bulguların genellenebilirliği hedeflenmemektedir. Ancak çalışma, medyada yer alan temsil biçimlerinin, farklı ideolojik bakış açıları çerçevesinde nasıl çeşitlendiğini göstermesi bakımından anlamlı bir örnek sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Ahlaki Panik, Medya Söylemi, Sokak Hayvanları, Ötekileştirme.

MARK A. BEDAU'NUN GÖRÜŞLERİ BAĞLAMINDA YAPAY YAŞAM ARAŞTIRMALARININ BUGÜNÜ

Emine Aslan

Dr, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Felsefe

emine29mayis@gmail.com

Bu çalışmayla yapılması amaçlanan, yapay yaşam araştırmalarının tarihsel arka planını da dikkate almakla birlikte temelde bugün ulaştığı noktayı günümüzün yaşayan filozoflarından Mark A. Bedau'nun konuya dair tanım ve açıklamalarına başvuruyla ortaya koymak ve değerlendirmektir. Yapay yaşam (artificial life/ALife) kavramını 1986 yılında ilk kez Amerikalı bilgisayar bilimci Christopher Langton kullanır. Bedau, yapay yaşam çalışmaları yoluyla hedefleneni "basit formlarını yapay olarak sentezleyerek canlı sistemleri anlamaya çalışma" (Bedau, 2007, s. 585) olarak ifade eder. Yaşam benzeri sistemlerin sentezlenmesi, yapay hücrenin (artificial cell) yanı sıra protohücre (protocell) inşa etmeyi içermektedir. Bu konuda öne çıkan bazı biyologların ve biyomühendislerin sıfırdan yeni yaşam formları oluşturmadaki temel motivasyonlarını, bu oluşumlar yoluyla canlı varlıkların hem ayırt edici özelliklerini hem de Bedau'nun ifadeleriyle "olası moleküler (kimyasal) temellerini" anlama hususunda önemli açılımlar elde edilebileceği düşünceleri oluşturmaktadır. Bedau'nun haklı olarak dikkat çektiği üzere yapay yaşam ve sentetik biyolojinin üretimleri neye canlı diyebileceğimiz sorusunu gitgide daha da önemli bir hale getirmektedir. Gerçekten de canlılığın nasıl tanımlanabileceği ve canlı olanın sınırlarının nasıl çizileceği günümüzün en önemli problemleri arasındadır. Bedau ayrıca üretilebilmeleri durumunda yapay hücrelerin yerine getirmeleri beklenen çeşitli işlevler dizisine dair de birtakım kayda değer öngörülerde bulunmaktadır. O, çağdaş yapay yaşamdaki disiplinlerarasılığa, çeşitliliğe ve beraberinde getirdiği çok çeşitli felsefi problemlere dikkat çeker. Bu doğrultuda çalışmamız tarihsel ve sistematik açıdan konunun ele alınmasını hedeflemekle beraber bu konudaki felsefi güçlüklere ve sınırlara odaklanmakta, ancak sentetik biyolojinin yol açması muhtemel olan farklı etik problemleri görece dışarıda bırakmaktadır. Bedau'nun yapay yaşamın "kutsal kâsesi" olarak betimlediği, laboratuvar ortamında yürütülen çalışmaları işaret eden "ıslak yapay yaşam" (wet artificial life) hakkındaki tespitleri öne çıkarılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mark A. Bedau, yapay yaşam, sentetik biyoloji

HİPOTEZ SEÇİMİNDE KULLANILMAK ÜZERE EN İYİ AÇIKLAMAYA YÖNELİK ÇIKARIM *

Fatih Çetin
Yıldız Teknik Üniversitesi Felsefe Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
hutchh1924@gmail.com

En iyi açıklamaya yönelik çıkarım, felsefi ve bilimsel hipotezlerin değerlendirilmesinde kullanılması gereken kriterlere değinen bir teoridir. Bu çalışma, en iyi açıklama yaklaşımını incelemekte ve hipotez seçiminde uygun bir yaklaşım olup olmadığını ele almaktadır. En iyi açıklamaya yönelik çıkarım, bir olguyu açıklamak üzere sunulan rakip hipotezlerden en iyi olanını, olguyu açıklamak için kullanır. Rakiplerinden daha iyi olan hipotezlerin taşıması gereken kriterlere dayanarak en iyi hipotez seçilir. İyi bir hipotezde bulunması gereken özellikler; açıklama gücü, basitlik ve analoji olarak üç farklı kategoride incelenebilir. Açıklama gücü, bir hipotezin ne kadar farklı türde olguyu açıklayabildiğini ifade eder. Açıklama gücü sentaktik anlamda değil, pratik anlamda ele alınmalıdır. Aynı türden birbirine benzer olguların, bir hipotez tarafından açıklanabiliyor olması, hipotez lehinde fazla bir şey ifade etmezken; farklı türden olguların açıklanabiliyor olması hipotezin açıklama gücünü dikkate değer biçimde artıracaktır. Açıklama gücü dinamik olabilir ve asıl hipoteze eklenen ek hipotezlerle artırılabilir. Bu durum ikinci kriter olan basitlikle yakından alakalıdır ve açıklama gücünün artışı, bir hipotezi daha az basit yapıyorsa bu artış hipotez aleyhine olabilir. Bir olguyu açıklamak üzere sunulan hipoteze ek olarak getirilen hipotezler ne kadar azsa, asıl hipotez o kadar basittir. Ek hipotezlerin varlığı, ilke olarak asıl hipotez için sorun oluşturmaz. Eğer ek hipotezler sadece açıklanmak istenen olguyu açıklayan ve dar bir kullanım alanına sahip hipotezlerse, asıl hipotezin aleyhinde olurlar. Basitlik kriteri açıklama gücünde olduğu gibi sentaktik değil pratik olarak ele alınmalıdır. Bir hipotezin varsaydığı şartların sayısı önemli değildir. Önemli olan bir hipotezin getirdiği özel veya olağan dışı varsayımların, ek hipotezlerin, olabildiğince az olmasıdır. Böylece basitlik kriteri tatmin edici biçimde karşılanır. Hipotezler açıklama gücünü artırmak için basitlikten feragat etmemelidir. Son kriter olan analoji, iki nesne arasındaki benzerlikten hareketle bilinmeyen bir özelliğin çıkarımını mümkün kılar. Eğer iki nesne oldukça benzerlerse ve bir nesnede olduğu bilinen ek bir özelliğin diğerinde olup olmadığı bilinmiyorsa, bu özelliğin diğer nesnede de var olduğu analojiye dayanarak çıkarılabilir. Bir hipotez analojiye dayanarak bir özelliğin, belli bir nesnede var olduğunu çıkarsayabilir. Böylece o nesnenin belli bir olgunun açıklaması olduğunu öne sürebilir. En iyi açıklama yaklaşımı, esnek ve çoğu diğer hipotez seçimine yönelik yaklaşımlardan farklı olarak pragmatisttir. O, hipotez seçiminde bir yaklaşım olarak başarılı gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: En iyi açıklama, açıklama gücü, hipotez seçimi, basitlik

* Bu çalışma, Prof. Dr. Osman Caner Taslaman danışmanlığında hazırlamakta olduğum ENFORMASYON TEORİSİ CANLILIĞIN KÖKENİ VE TEORİ SEÇİMİ başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. (Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye).

DİJİTAL RETORİK VE SOSYAL AĞLARDA İKNA TEKNİKLERİ

Fulya Akbuğa
Dr., Ankara Üniversitesi, Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü
akbuga@ankara.edu.tr

Dijital çağda iletişim, bilgi aktarımının ötesine geçerek bireyleri ikna etmeyi, yönlendirmeyi ve tutumlarını dönüştürmeyi hedefleyen söylemsel pratiklere dayanmaktadır. Bu bağlamda dijital retorik, klasik retorik geleneğinden beslenmekle birlikte, sosyal medyanın hız, görsellik ve etkileşim temelli yapısına uyarlanmış bir ikna biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Aristoteles'in ortaya koyduğu üç temel ikna unsuru -ethos (güvenilirlik), pathos (duygu) ve logos (mantık)- sosyal medya içeriklerinde farklı biçimlerde yeniden üretilmektedir. Bir kullanıcının takipçi sayısı veya "onaylı hesap" statüsü, ethos'un dijital karşılığını oluştururken; viral olan duygusal bir video pathos'un etkisini güçlendirmekte, istatistikler ve grafikler ise logos temelli ikna stratejileri olarak işlev görmektedir. Dijital ortamlarda kullanılan görseller, hedef kitleye ne kadar çekici gelirse, ikna edici olma olasılıkları da o derece artmaktadır. İçerik üreticilerinin hitabet güçleri izlenirlik oranları üzerinde etkili olmaktadır.

Sosyal ağlarda retorik ve ikna teknikleri, sadece bireyler arası etkileşimde değil, aynı zamanda kurumlar, politikacılar ve influencer'lar tarafından sistematik bir şekilde kullanılmaktadır. Hashtag kampanyaları, trend listeleri ve algoritmalar, belirli söylemlerin görünürlüğünü artırarak kamusal tartışmaların yönünü belirlemekte, görsel retorik (capsler, memler, infografikler, kısa videolar) kullanıcıların dikkatini kısa sürede çekebildiği ve duygusal tepkiler üzerinden paylaşılabilirliği artırdığı için dijital iknanın en güçlü öğeleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, sosyal ağ sitelerinde kullanılan ikna stratejileri olumlu amaçlara hizmet ettiği gibi; dezenformasyon, linç kültürü ve ayrımcı söylemlerin yaygınlaşmasına da yol açabilmektedir.

Bu açıdan dijital retorik çalışmaları, sosyal ağlardaki etkili iletişim ve ikna tekniklerini çözümlemek, kullanıcıların hangi içerik ve sunum türlerinden etkilendiğini, söylemlerin nasıl dolaşıma girdiğini ve toplumda ne gibi karşılıklar bulduğunu ortaya koymak açısından önemlidir. Özellikle yaşçılık, cinsiyetçilik veya propaganda amaçlı üretilen dijital söylemlerin ikna gücünün incelenmesi, dijital kültürün yeni yönlerinin keşfedilmesi açısından literatüre değerli katkılar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital retorik, dijital kültür, sosyal medya, ikna

OTURUM 34

ZAMANIN HIZLANMASI, KİMLİĞİN DAĞILMASI: DİJİTAL MODERNİTE ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR İNCELEME

Hıdır TOK
Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü
hidirtok@beykent.edu.tr

Dijital çağ, bireyin zaman ve mekân algısını dönüştürerek toplumsal deneyimin yapısını kökten değiştirmiştir. Hartmut Rosa'nın "toplumsal hızlanma" teorisi, modernitenin merkezine yerleştirilen ilerleme ve ivmelenme kavrayışının bireyin öznel dünyasında yarattığı dönüşümleri anlamak açısından önemli bir kuramsal çerçeve sunar. Rosa'ya göre, hızlanma yalnızca teknik bir olgu değil, aynı zamanda yaşam temposu ve sosyal değişim hızında da kendini gösteren çok boyutlu bir olgudur. Bu çalışma, dijitalleşmenin hızlandırılmış iletişim, bilgi dolaşımı ve kimlik performansları üzerindeki etkisini sosyolojik bir perspektiften incelemektedir.

Araştırmanın temel sorusu şudur: Dijital modernitenin hız baskısı, bireyin kimlik inşasını ve toplumsal dünyayla kurduğu rezonans ilişkilerini nasıl dönüştürmektedir? Bu soru çerçevesinde çalışma, OECD Digital Economy Outlook (2024–2025), Eurostat Time Use Survey, World Values Survey (Wave 7–8), DataReportal 2025 ve Pew Research Digital Life raporları gibi uluslararası veri setlerinden elde edilen göstergeler üzerinden ikincil veri analizi yapmaktadır. Günlük ekran süresi, çevrimiçi etkileşim sıklığı ve hızlı değişim algısı gibi göstergeler, Rosa'nın hızlanma, yabancılaşma ve "rezonans" kavramları çerçevesinde yorumlanmaktadır.

Bulgular, dijitalleşmenin "sosyotemporal bir yeniden yapılanma" yarattığını göstermektedir: Zamansal deneyimin parçalanması, bireyin geçmiş-şimdi-gelecek arasında kuracağı anlamsal sürekliliği kesintiye uğratmakta, kimlik tutarlılığını zayıflatmaktadır. DataReportal 2025 verilerine göre, günlük ortalama dijital ekran süresi küresel ölçekte 7 saati aşmıştır. Bu süre, Rosa'nın "sessizlik alanları" dediği düşünümsel ve yavaşlatılmış zaman dilimlerini daraltmaktadır. Çalışma, Rosa'nın rezonans kavramını dijital etkileşim biçimlerine uygulayarak, çevrimiçi ilişkilerin "yankılanma" kapasitesinin sınırlılığını ortaya koymaktadır. Bu teorik katkı, modernitenin özerklik vaadinin dijital çağda nasıl bir paradoksa dönüştüğünü—birey sürekli bağlantılı ama anlamsal olarak yalıtılmış hale gelmektedir—anlaşılır kılmaktadır.

Sonuç olarak araştırma, dijital modernitenin hız merkezli yapısının yalnızca bireysel değil, toplumsal kimlik ve kolektif hafıza üzerindeki etkilerini de tartışmaya açarak, çağdaş sosyolojinin dijital dönüşümü anlaması için yeni bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal hızlanma, dijital modernite, Hartmut Rosa, sosyotemporal göstergeler, rezonans

Yetişkin Eğitimi ve Karakteristik Özelliklerinin Etkilerinin İncelenmesi

Nargiz Rustamova
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
nargiz.rustamova@std.yildiz.edu.tr

Murat Anıl Mercan
Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
mamercan@yildiz.edu.tr

Dünya genelinde iş gücünde yaşlanma artarken, yetişkin eğitimi kavramı yalnızca bireysel gelişimin değil, aynı zamanda ekonomik sürdürülebilirliğin de temel unsurlarından biri haline geldi. Türkiye'de yetişkin eğitimi üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da, yetişkinlerin demografik ve sosyoekonomik özellikleriyle eğitim eğilimleri arasındaki ilişkileri derinlemesine inceleyen çalışmalar oldukça sınırlı kaldı. Bu proje, yetişkin bireylerin eğitim ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçları etkileyen karakteristik faktörleri analiz ederek, Türkiye'de yetişkin eğitimi politikalarına ampirik bir temel kazandırmayı amaçladı.

Çalışmada, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2022 yılına ait B Grubu Yetişkin Eğitimi Mikro Veri Seti kullanıldı. Araştırmada, 18 yaş ve üzeri bireylerin eğitim durumları, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve iş gücü konumları arasındaki ilişkiler ekonometrik yöntemlerle incelendi. Analizlerde OLS (En Küçük Kareler) ve lojistik regresyon yöntemleri uygulandı. Böylece, yetişkinlerin eğitim alma olasılığı ve karakteristik özelliklerinin etkileri istatistiksel olarak ortaya kondu.

Projenin özgün değeri, Türkiye'de yetişkin eğitimi üzerine yapılan araştırmalarda mikro düzey veri kullanarak karakteristik özelliklerin etkisini nicel biçimde göstermesinde yatmaktadır. Ayrıca, sonuçlar eğitim politikaları açısından fırsat eşitliği, cinsiyet temelli farklılıklar ve yaşam boyu öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine yönelik somut öneriler sundu. Elde edilen bulgular, Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'ndan biri olan "nitelikli eğitim" hedefine doğrudan katkı sağladı. Bu çalışma, hem akademik literatüre hem de politika yapıcılara yönelik önemli bir bilgi kaynağı oluşturdu.

Anahtar Kelimeler: Anahtar kelime, anahtar kelime, anahtar kelime.

Anahtar Kelimeler: Yetişkin Eğitimi, Karakteristik Özellikler, Ekonometrik Analiz, Cinsiyet, Yaş, Eğitim, Politika, TÜİK Mikroveri

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE TEKKE MUSİKİSİ KÜLTÜRÜNÜN AYAKTA KALMA STRATEJİLERİ (1925-1954)

İskender Cüre
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Kültürel Çalışmalar Doktora Programı
iskendercure@hotmail.com

Onur Güneş Ayas
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
oayas@yildiz.edu.tr

1925 yılında yürürlüğe giren tekke, zaviye ve türbelerin kapatılmasına dair kanun kapsamında, Türkiye genelinde 800'ün üzerinde tekke ve zaviye kapatılmıştır. Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılmasını takip eden süreçte, türbeler açısından bakıldığında, örneğin 1926 yılında Mevlâna Türbesi "Konya Asâr-ı Atîka Müzesi" adı altında ziyarete açılırken, İstanbul'da sayısı 325'i bulan tekkeler içerisinde de yasal statüleri olmamasına rağmen tasavvuf kültürünü çeşitli formlarda devam ettiren istisnai örnekler ortaya çıkmıştır. Yaptığımız saha araştırmaları neticesinde, tekkelerin büyük kısmının faaliyetlerini sonlandırdığı Erken Cumhuriyet dönemi İstanbul'unda, Ümmi Sinan Halveti-Sinani Tekkesi, Ümmü Kenan Rifai Tekkesi, Nakşibendi Özbekler Tekkesi ve Karagümrük Halveti-Cerrahi Tekkesi'nin, cami yahut okul yapılmadıkları gibi, tekke musikisi kültürünün sürdürüldüğü mekanlar oldukları tespit edilmiştir. Söz konusu mekanlara, özellikle 1950'li yıllar itibariyle Ayni Ali Baba Kadiri-Rifai Tekkesi ve Tophane Kadirihane Tekkesi de eklemlenmiştir. Bu çalışma, bahsi geçen mekanlar ve bu mekanlarda sürdürülen faaliyetler üzerinden, Osmanlı-Türk modernleşmesinin başlangıcından itibaren hem devlet-tekke ilişkilerinin hem de tekke musikisi kültürünün dönüşümünü göz önünde bulundurarak, Erken Cumhuriyet dönemi İstanbul'unda tekke musikisi kültürünün ayakta kalma stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. 1925 yılında tekkelerin kapatılmasından, hem Konya ve İstanbul'da eş zamanlı olarak halka açık Mevlevi mukabelelerinin düzenlendiği hem de Konya Mevlâna Dergahı'nda icra edilen Mevlevi mukabelesinin devlet tarafından kayıt altına alındığı 1954 yılına kadar geçen süreçte, tekke musikisi kültürünün nasıl sürdürüldüğünü inceleyen araştırma, bu kültür üzerinden, tahakküm ilişkilerinin işleyişini ve gündelik hayatın yaratıcılığından doğan direniş biçimlerini; Michel de Certeau'nun "taktik-strateji" ve James C. Scott'un "gizli senaryo-kamusal senaryo" kavramsallaştırmalarından beslenerek tartışmaktadır. Araştırma, şeyh biyografileri, dönemin hatıratları ve Cemaleddin Server Revnakoğlu gibi araştırmacıların çalışmalarına ek olarak yarı-yapılandırılmış mülakatlardan elde edilen verilerden yola çıkarak, 1925 yılında tekkeler kapatılmasına ve 1926 yılında okullarda Türk Musikisi öğretiminin yasaklanmasına rağmen, tekke musikisi kültürünün nasıl ayakta kaldığına ve hakim ideolojinin eylem ve söylemleri karşısında, bir tür temkinli muhalefetin yine eylem ve söylem boyutunda nasıl mümkün olduğuna odaklanmaktadır. Coğrafi olarak İstanbul ile sınırlandırılan çalışma kapsamında, sonuç itibariyle bireysel ve kolektif stratejiler tespit edilmiş, kolektif stratejiler içerisinde özellikle "evi tekke yapmak", "mekânı yeniden tanımlamak" ve "geleneği yeniden tanımlamak" olarak adlandırılan yöntemler ön plana çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Cumhuriyet, Tekke Musikisi, Kültür

PARADİPLOMASİ BAĞLAMINDA İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Kasım Yiğit

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

yigit.kasim@gmail.com

Betül Duman Bay

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi

betulduman@hotmail.com

Bu çalışma, yerel yönetimlerin dış ilişkilerdeki rolünü inceleyen paradiplomasi kavramına odaklanmaktadır. Paradiplomasi, yerel yönetimlerin (belediyeler gibi) ulusal hükümet kanallarından bağımsız ya da onlara paralel biçimde uluslararası ilişkiler yürütmesini ifade eder. Bu çerçevede paradiplomasi, yerel yönetimlerin uluslararası örgütlerle, şehir ağlarıyla ve yabancı ekonomik aktörlerle doğrudan ilişki kurma kapasitesini de kapsamaktadır (Duchacek, 1990). Kentlerin küreselleşen dünyada siyasi aktörler olarak öneminin artması, paradiplomasiyi giderek kritik bir araştırma alanı haline getirmektedir. Zira, ekonomik cazibelerinden yararlanan bazı şehirler, bazı G-20 ülkelerinin GSYİH seviyelerini aşan bir ekonomik güce ulaşmıştır (Schiavon, 2019, s. 1). Bu çalışma, içeride otoriterleşme eğilimleri gösteren rejimlerde yerel muhalefetin paradiplomasiyi kullanma biçimini inceleyerek literatüre özgün bir katkı sunmaktadır. Türkiye'de bu eğilim, 2019 yerel seçimlerinin muhalefetçe kazanılmasıyla yeni bir dönemin başladığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) örneğinde belirginleşmiştir ve bu yeni dönem tezin kapsamını oluşturmaktadır. İBB, ulusal siyasetten kaynaklanan önemli mali ve bürokratik kısıtlamalarla karşı karşıya kalmıştır. Bu koşullar altında, İBB'nin paradiplomasi hamleleri, geleneksel ekonomik amaçları aşarak, ulusal kısıtlamalara karşı bir meşruiyet inşası ve yerel iktidar alanını genişletme aracı niteliği kazanmıştır. Bu uluslararası angajmanlar, aynı zamanda, merkezi kısıtlamalara karşı kullanılan bir kaldıraç (leverage) oluşturarak yerel aktöre ulusal siyasette bir etki gücü sağlamaktadır (Levitsky ve Way, 2010). İBB, uluslararası finans kuruluşları ve küresel mevkidaşlarla kurduğu yoğun ilişkiler aracılığıyla siyasi rekabet ortamındaki kısıtlamaları aşmaya çalışmıştır. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan bu çalışmada veri toplama aracı olarak döküman incelemesinden yararlanılacak olup faaliyet, strateji, sayıştay raporları incelenecektir.

Bu çalışmanın temel amacı, 2019 sonrası dönemde İBB'nin uyguladığı paradiplomasi stratejilerini, bunların ulusal siyasi kısıtlamalar karşısındaki işlevini ve karşılaşılan başlıca zorlukları analiz etmektir. Çalışma, İBB'nin uluslararası angajmanlarının hedeflerini ve bu ilişkiler üzerinden yerel yönetimin merkezi yönetime karşı yerel iktidar alanını genişletme stratejilerini inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Paradiplomasi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB), Yerel iktidar alanı, Meşruiyet inşası, Yerel yönetimler

SHAKESPEARE'İN İNTİHAR TEMALI OYUNLARINDA BİREYİN ÖLÜME BAKIŞI YA DA HAYATIN ÖLÜMLE ANLAMLANDIRILMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Meleksima Görhan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Felsefe Bölümü
gorhanmeleksima6@gmail.com

Bu bildiride Shakespeare tragedyalarındaki intihar motifinin yalnızca dramatik bir unsur olarak değil insanın kendi varoluşuyla kurduğu derin bir diyalog olarak da ortaya çıkışı tartışılacak. Bu noktada temel sorularımızdan birisi de "İnsan yaşamdan vazgeçtiğinde neden yaşamın anlamını daha yoğun deneyimler?" sorusudur.

Shakespeare'in trajik kahramanları -Brütüs, Timon, Ophelia-, ölüme bir sonmuş gibi yaklaşmak yerine bir düşünce eşiği olarak kucak açarlar. Bu eşiği fenomenolojik ve hermeneutik yaklaşımlarla anlayıp açabiliriz. Fenomenolojik yaklaşımla intiharın insan bilincinde nasıl var olduğunu ve intihara hangi içsel deneyimlerle karar verildiğini anlarız. Hermeneutik yaklaşımla ise bu deneyimin metinsel ve tarihsel bağlamlarda kazandığı anlamı ortaya koyarız.

Bu çerçeveyi, Platon'un khôra'sından, Heidegger'in hiçlik anlayışına, Sartre'ın özgürlüğü ve Camus'nün absürd'üne varan felsefi bir zemin üzerinden sağlarız. Shakespeare intiharı, bu düşünceleri sahneye taşımada kullanır. Hamlet'in "to be or not to be"si varoluşun saflığının teatral bir biçimde sahneye konmasıdır. Macbeth'in "Hayat yürüyen bir gölge" sözü ise insan varlığının hiçlikle yüzleşmesidir.

Bu okumalarla elde edeceğimiz bulgu, intiharın etik bir suç değil insanın kendi varoluşunu duyma ihtiyacının bir sesi olduğudur. Bu nedenle intiharın getirdiği ölüm bir son değil bir açıklık yaratır. Bu açıklık, yaşamın kendi içine doğru kıvrıldığı ve anlamın yeniden doğduğu bir sınır hattıdır.

Bu bildiride Shakespeare'de intiharın estetik bir motifin ötesine geçen felsefi bir soruşturma ve sorgulama biçimine dönüşmesini anlatacağım. Çünkü Shakespeare'in trajik kahramanları yaşamdan kaçmak için değil yaşamın ve varoluşun ağırlığını tüm çıplaklığıyla hissedip altında ezildiği için intihar eder. Tam da bu noktada yani ölümün eşiğinde Shakespeare bize insan olma deneyimini en derin haliyle sahnede gösterir.

Anahtar Kelimeler: Shakespeare, intihar, hamartia, insan doğası, etik

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ IŞIĞINDA BİR VAKA ANALİZİ: HANSEL VE GRETEL MASALI ÖRNEĞİ

Merve Kaya
Sosyolog, Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı
mervekaya29@stu.aydin.edu.tr

Bu çalışma, Grimm Kardeşler'in klasik eserlerinden biri olan Hansel ve Gretel masalını Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) perspektifinden inceleyerek, masalda yer alan çocuk hakları ihlallerini eleştirel bir bakış açısıyla tartışmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın temel amacı, masalların çocuk hakları bağlamında ne tür anlamlar içerdiğini, cinsiyet rollerini nasıl inşa ettiğini ve çocukların hangi ihlallerle karşı karşıya bırakıldığını ortaya koymaktır. Bu araştırmada nitel yöntem benimsenmiş ve veriler doküman analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın evrenini Hansel ve Gretel masalı oluşturmaktadır. Araştırmada, masal metninde yer alan olaylar çocuk hakları perspektifiyle ele alınmış ve sözleşmede yer alan temel maddelerle karşılaştırılmıştır. Masalda, yoksullukla mücadele eden bir ailenin çocuklarını ormana terk etmesi üzerine olaylar gelişmeye başlamaktadır. Ebeveynleri tarafından ormana terk edilen çocukların; temel yaşam haklarından mahrum bırakılması, ebeveynlerle güvenli bir bağ kurulmaması ve kötü muameleye maruz kalmaları ile en temelde "çocuğun yüksek yararının gözetilmesi" ilkesi ihlal edilmektedir. Masalların yalnızca çocukların hayal dünyasını beslemediği, aynı zamanda toplumsal değerleri, aile ilişkilerini, güç dengelerini ve cinsiyet rollerini aktaran önemli kültürel metinler olduğu açıktır. Hansel ve Gretel masalı da çocukların yaşamında rol model olarak beliren kahramanlar aracılığıyla bu normları yeniden üretmektedir. Bu noktada asıl dikkat çekici olan, çocukların hayatında bu kadar merkezi bir konuma sahip masalların neden yoğun hak ihlalleri barındırdığıdır. Neden bir prenses ancak bir prensin öpücüğüyle uyanır? Neden bir kadın hiç tanımadığı yedi cüceye bakmak zorunda bırakılır? Neden çocuklar ebeveynleri tarafından ormana terk edilir? Bu sorular, masal dilinin eleştirel bir bakış açısıyla yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Masal dili ve anlatımının, çocuk haklarını ihlal etmeyen; özgür, güçlü ve kendi kimliğini koruyabilen çocuk karakterler üzerine inşa edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989), Hansel ve Gretel Masalı, Masal Analizi.

CONSUMER-PACKAGING INTERACTION: EXAMINING SUSTAINABILITY ICONS ON PACKAGING USING PSYCHOPHYSIOLOGICAL DATA HARVESTING (PDH) TECHNIQUE

Neslihan Erdem
Research Assistant, Aydın Adnan Menderes University, Department of Visual Communication Design
neslihan.erdem@adu.edu.tr

Zeynep Erdem
Research Assistant, İstanbul Medipol University, Department of Business Administration
zeynep.erdem@medipol.edu.tr

In recent years, growing environmental and/or health challenges, such as global warming and depletion of natural resources, have raised public concern and awareness. These issues directly and indirectly affect consumers, who are increasingly mindful of the environmental impact of their purchasing decisions (Areda Piar, 2025; Cone Communications, 2017). Therefore, this research aims to examine the extent to which content and sustainability-focused icons such as “recyclable,” “carbon neutral,” “sustainable,” and “vegan” on food packaging have become established in society and how quickly these icons are recognized in different packaging layouts.

Participants from different age groups will be shown packaging variations belonging to the same product category but differing in icon position, size, contrast, and density. Using eye tracking technology, data will be recorded on time-to-first-fixation (TFF), fixation duration, and areas of interest (AOI) to evaluate the effect of these visual variables on consumer attention.

Following the first phase, participants will undergo a Stimulated Recall (SR) protocol to investigate how icons are remembered and interpreted cognitively. Icons with high societal embeddedness (e.g., “vegan”) are expected to stand out with shorter TFF and higher recognition success. Comparisons between age groups are expected to reveal demographic variations in the level of societal embeddedness of these icons. For instance, younger generations are expected to be quicker at recognizing sustainability related information.

The findings are expected to provide experimental evidence on how sustainability and content icons used on food packaging can be optimized in terms of visual hierarchy, positioning, and information design and to contribute to improving consumer-packaging interaction.

Keywords: Eye tracking, psychophysiological data harvesting (PDH), food packaging, sustainability, information design, consumer–packaging interaction.

DEVLET AKLININ DIŞA AÇILAN YÜZÜ: TÜRK DIŞ POLITIKASINDA İSTIHBARAT DIPLOMASISI

Orhan Karaoğlu

Doç. Dr., Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu

orhankaraoglu@gmail.com

Günümüzde dünya çoklu (Polycrisis) ve daimi krizler (Permacrisis) süreci içerisinde. Küresel ve bölgesel arenada yaşanan jeopolitik gelişmelerin siyasi, toplumsal ve ekonomik krizlerin ardı arkası kesilmiyor. Bu nedenle sosyal bilimler alanında çalışanların özellikle de siyaset bilimcilerin ve uluslararası ilişkiler uzmanlarının yaşanan gelişmeleri yoğun bir mesai harcayarak anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştığı bir süreçten geçiyoruz. Eylül 2001 ile başlayan küresel krizler silsilesinin, 2008 ekonomik krizi, Arap Ayaklanmaları ve sonrasında yaşananlar, Rusya'nın Kırım'ı ilhakı, 2020'de patlak veren pandemi, 2022 Rusya-Ukrayna savaşı ve 2023 İsrail-Hamas savaşı, Lübnan'da Hizbullah'ın aldığı darbeler, Suriye'de rejimin yıkılması, İran ile İsrail'in arasındaki savaşın tırmanışı ile devam ettiği görülmektedir. Bu yaşanan krizlere ek olarak küresel alanda yaşanan iklim sorunlarının da günümüz dünyasını ne denli etkilediğini görmezden gelmek imkânsız. Ayrıca diğer taraftan dijital mecrada yapay zekâ teknolojisinin de hızlıca geliştiği ve insan yaşamına çok hızlı bir biçimde sirayet ettiği bir süreci deneyimliyoruz. Bu gelişmeler ile birlikte küresel güçler arasındaki jeopolitik rekabet de sert bir şekilde devam etmekte ve potansiyel kriz riskleri de artmaktadır. Bu jeopolitik rekabet de küresel ve bölgesel savaşları alevlendirmekte, krizleri üst üste bindirmektedir. Bu durum bölgesel ve küresel krizleri çözülmez bir hale sokmakta, geleneksel diplomasi araçları yeterli kalmamaktadır. Bu nedenle günümüzde istihbarat diplomasisi küresel ve bölgesel krizlerde devreye daha çok girmektedir. İstihbarat aktörlerini ve ilişkilerini diplomatik ilişkileri yürütmek veya önemli ölçüde kolaylaştırmak için kullanan "istihbarat diplomasisi", devlet yönetimi için güçlü bir araçtır. Belirli durumlarda geleneksel diplomasiyi güçlendirmek veya daha incelikli iletişim kanalları oluşturmak için faydalıdır. Bu bildiride, Türk dış politikasında istihbarat diplomasisi kavramını kavramsal, teorik ve uygulamalı bir çerçevede incelemektedir. Resmî diplomatik kanalların yetersiz kaldığı veya tıkandığı durumlarda, devletlerin istihbarat servisleri aracılığıyla yürüttüğü gizli temaslar ve müzakereler, alternatif bir diplomasinin önünü açmaktadır ve devlet aklının bir yansımasını sunmaktadır. Bu çalışmada Türk dış politikasında istihbarat diplomasi türüne ilişkin fonksiyonları, avantajları, riskleri ve örnekleri ele almakta, ayrıca literatür temelli bir teorik zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diplomasi, İstihbarat, Türk Dış Politikası, Devlet Aklı, İstihbarat

Diplomasisi

OTURUM 35

JOHAN HUIZINGA' NIN "OYUNDA KİMLİK" KAVRAMI BAĞLAMINDA ZEYBEK DANSINA BİR BAKIŞ

Selim Özyol
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü
selim.ozyol@std.yildiz.edu.tr

Sernaz Demirel Temel
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü Duysal (Ses) Sanatları Tasarımı Anabilim Dalı
sernazd@yildiz.edu.tr

Anadolu'nun Efe–Zeybek kültürü, halkın sahiplenip kuşaktan kuşağa aktardığı güçlü bir toplumsal belleğe sahiptir. Osmanlı Dönemi'nden Cumhuriyet'in kuruluş sürecine uzanan tarihsel süreçte Zeybekler yalnızca savaşçı, adalet sağlayıcı ve dağların koruyucusu kimlikleriyle değil, aynı zamanda kıyafetleri, duruşları ve danslarıyla da toplumsal hafızada yer edinmiştir. Günümüzde de aynı coşkuyla yaşatılan bu kültürün sembolü, Zeybek dansında somutlaşır ve oyuncusuna farklı bir toplumsal kimlik kazandırır. Bu oyun aracılığıyla Zeybek, toplum nezdinde saygı, itibar ve onur kazanır; halk, bu geleneği sürdüren temsilcilere özel bir değer atfeder. Nitekim Zeybek oyunlarının zengin repertuvarına bakıldığında, birçok dansın bireylerin adlarıyla anılması — Yörük Ali Zeybeği, Kara Ali Koşması, Elifoğlu Zeybeği, Kerimoğlu Zeybeği gibi örneklerde olduğu gibi — bu kişisel kahramanlık ve kimlik vurgusunu açıkça ortaya koyar. Anadolu dans kültürünün önemli bir örneği olan Zeybek dansı, kültür kuramcısı Johan Huizinga' nın "Oyun" kavramı bağlamında ele alınabilir.

Huizinga' nın törensel bir şeref ve erdem oyunu olarak tanımladığı şövalyelik anlayışı, zeybeklik kavramı ile benzer nitelikler taşır. Onun kavramsallaştırdığı "oyun"da, önemli ölçüde betimleyici bir idealleştirme ve kahramanlığa ilişkin romantik bir kurmaca söz konusudur. Bu çalışma, Huizinga' nın görüşlerinden hareketle, Zeybek dansının tarihsel ve toplumsal olarak taşıdığı kahramanlık temasının, Zeybek oyuncusuna toplum tarafından atfedilen "sosyal kimlik" ile kesişimini anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Zeybek dansı, kimlik bağlamında hem toplumsal ve kültürel yapısı hem de hareket dizileri ile koreografik yapısı açısından incelenmektedir. Çalışmada öncelikle Zeybek kültürüne ilişkin temel bilgiler, Zeybeklerin toplumsal rolleri ve bu dansın günümüzde yaşatılma biçimleri ele alınmaktadır. Toplumda kabul gören bir kimlik modeli olarak Zeybeklerin sosyal kimlikleri, Huizinga' nın oyun kuramı çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Zeybeklik, Huızınga, kimlik, oyun, dans.

DİJİTAL ORTAMLARDA ŞEKİLLENEN KİMLİK AKIMLARI: WOKE HAREKETİ ÖRNEĞİ

Seren Yaşbaş
Yüksek Lisans, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyoloji Pr.
serenyasbayy@gmail.com

Bu çalışma, "woke" hareketini hakikat sonrası dijital ortamda çağdaş bir kimlik inşa biçimi olarak konumlandırarak Andrew Pickering'in "faillik dansı" kavramını ele almaktadır. Pickering'e göre faillik, insan ve insan-olmayan aktörler (algoritmalar, arayüzler, metrikler, içerik politikaları) arasında sürekli müzakere edilen, denetimi öngörülemez bir süreçtir. Bu çerçeveyi genişleterek Jeremy Rose ve Matthew Jones'un "çifte faillik dansı" kavramsallaştırmasından da yararlanarak insan aktörler maddi failliği kanalize ederek diğer insan aktörlerin davranışlarını şekillendirmeye çalışırken teknolojik altyapılar da geri besleme döngüleriyle bu yönlendirmeyi yeniden yapılandırır. Eldeki bu çalışma, postkolonyal kuramı içeren karşılaştırmalı bir bakış açısıyla, yazınsal ve tarihsel söylemlerce biçimlenmiş geleneksel yaklaşımları dijital aracılı "woke" kimliklerle karşılaştırmıştır. Bu bağlamda, çalışmadaki kimlik kavramı, bulgular dahilinde, ne salt niyete ne de salt tekniğe indirgenebileceği aksine ikisinin birlikte icra ettiği bir performans olarak izlenmiştir. Bu doğrultuda, "hiper kimliğin" (Palancı, 2024) bağlamı hızla yerinden edilen merkeziyetsiz ve bedensiz performatif kimlik biçimleri ağın ritmine göre akışkanlaştığı ve çoğaldığı öne sürülebilir. Yöntem olarak netnografi kullanılmış olup NVivo 1.7.2 ile "X" (eski adıyla Twitter) üzerinde #StayWoke etiketiyle amaçlı örneklem yoluyla derlenen paylaşımlar tematik ve duygu odaklı analiz edilmiştir. Syuzhet ve NRC sözlüklerine dayalı duygu analizi, pozitif ve negatif yüklerin dengeli dağıldığını; "güven", "beklenti", "korku" ve "öfke"nin belirgin duygular olarak öne çıktığını göstermiştir. Bu durum, bir yandan umut temelli mobilizasyonun sürdüğüne, diğer yandan platform mimarisinin pekiştirdiği duygusal kutuplaşmanın belirginleştiğine işaret etmektedir. Tematik çözümlemede beş eksen ortaya çıkmıştır: (1) Toplumsal Adalet ve Irk Eşitliği, (2) Politik ve Toplumsal Aktivizm, (3) Kimlik ve Kesişimsellik, (4) Eleştirel Bilinç ve Karşıt Söylemler, (5) Muhalefet ve Zıtlık. Bu eksenlerde polis şiddeti, sistemik ırkçılık, protesto söylemi, kesişimsel anlatılar ve algoritmik aracılı direniş öne çıkmıştır. Bulgular, sosyal medyanın marjinalleştirilmiş anlatıların görünürlüğünü artırırken, algoritmik kürasyon ve doğrulama yanlılığı yoluyla egemen söylemleri de yeniden üretebildiğini göstermektedir. Sonuç olarak çalışma, postkolonyal kuram, dijital sosyoloji ve hakikat sonrası siyaset kesişiminde bir paradigma kaymasına işaret eder: seçkinci, metin-merkezci eleştirilerden ağ-temelli, katılımcı ve teknik-aracılı kimlik üretimlerine doğru bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşüm, dijital çağda kimliğin nasıl performe edildiğini, kolektif anlamın nasıl kurulduğunu ve toplumsal direnişin hangi düzeneklerle örgütlendiğini yeniden düşünmeyi gerektirir.

Anahtar Kelimeler: woke, faillik dansı, netnografi

SANAT ESERİNDEKİ HAKİKATİN HEIDEGGER BAĞLAMINDA AÇIĞA ÇIKIŞI

Tuğba Yılmaz
Doktora Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı
tugbaturanyilmaz@gmail.com

Fikret Osman
Doç. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Felsefe Bölümü
fikretosman@uludag.edu.tr

Bu bildiride, Heidegger bağlamında Platon'dan beri devam eden "varlığın unutulmuşluğu" problemine karşı sanatın nasıl bir çözüm önerisi sunduğu üzerinde durulacaktır. Modern felsefenin karşılaştığı en köklü meselelerden biri olan bu problemde, sanat eserinin varlıksal konumu ve hakikatle kurduğu ilişkinin mahiyeti ele alınacaktır. Bu bağlamda, estetiğin kurucusu olarak görülen Baumgarten' dan beri süregelen estetik anlayış, eleştirel bir perspektifle değerlendirilecek ve Heidegger'in düşüncesi ışığında salt estetik bir teori çerçevesinde bu sorunun çözülemeyeceği ortaya konulacaktır. Konu, şu sorulara yanıt aranarak işlenecektir: Sanat eseri, Batı metafiziğinin özne-nesne ayrımı ve temsil paradigması içinde sıkışmış "estetik obje" pozisyonundan nasıl kurtulabilir ve varlığın hakikatinin tecelli ettiği ontolojik bir sahaya nasıl dönüşebilir?

Heidegger' in sanat tasavvuru, bu sorunsala karşı alternatif bir çıkış yolu açmaktadır. Bu çözüm; sanatı, varlığın hakikatinin "vuku bulduğu" (sich ereignen), "dünya" ile "yeryüzü" arasındaki "mücadele"nin (Streit) gerçekleştiği ontolojik bir hadise olarak yeniden kavramlaştırmamızı olanaklı kılar. Bu çözümde hakikat (aletheia), geleneksel epistemolojik tanımından kurtarılarak "gizlenmemişlik" olarak yeniden belirlenir.

Hakikat, statik ve ebedi bir varlık değil, oluş halinde bulunan, aydınlık ile gizlenme arasındaki yaratıcı gerilimde kendini açan dinamik bir süreçtir. Sanat eseri, bu hakikatin kendini tesis ettiği, varolanları, varlığın ışığına çıkaran alandır. Heidegger'in "Sanat Eserinin Kökeni" adlı eserinde örnek verdiği Van Gogh'un ayakkabı tablosu, basit bir temsil olmaktan öte, köylü kadının tüm yaşam dünyasını ve o dünyanın hakikatini açığa çıkarır. Yunan tapınağı da benzer şekilde, bir halkın tarihsel dünyasını ve varlık anlayışını görünür kılar. Ayrıca Heidegger, varlığın dinamik ve açığa çıkarıcı karakterini Sokrates öncesi düşünürlere, özellikle Herakleitos'un Logos anlayışına dönerek vurgular. Logos; "söyleyen"in söylediği şeyi açığa çıkarması, varolanları bir araya getirerek onların varlığını görünür kılmasıdır. Sanat eseri de bu anlamda bir "söyleme" işlevi görür ve ontolojik farkın deneyimlenebildiği ayrıcalıklı bir alan haline gelir.

Sonuç olarak, Heidegger' in sanat anlayışı; sanatı, estetik kategorilerin ötesine taşır ve varlığın hakikatinin deneyimlendiği ontolojik bir sahaya dönüştürerek çağımızın teknik düşüncesinin araçsal ilişki formlarına karşı alternatif bir düşünme ve yaşama tarzı önerir.

Anahtar Kelimeler: Heidegger, Varlığın Unutulmuşluğu, Aletheia, Sanat Ontolojisi, Dünya-Yeryüzü Mücadelesi, Estetik Eleştirisi.

DİJİTALKIRIM VE META' NIN FİLİSTİN' İN DİJİTAL HAFIZASININ SİLİNMESİNDEKİ SUÇ ORTAKLIĞI

Zeynep Büşra Demir Yıldırım
Araştırma Görevlisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Görsel İletişim Tasarımı
zeynep.demir@medeniyet.edu.tr

Filistinli gazeteci Saleh Al Jafarawi, Gazze'de ilan edilen ateşkesten birkaç gün sonra,12 Ekim 2025 tarihinde öldürülmüştür. Hemen ardından Meta, 4,5 milyon takipçili Instagram hesabını silmiş; İsrail'in savaş suçlarını belgeleyen fotoğraf ve videoları içeren iki yıllık dijital arşivini ortadan kaldırmıştır. Soykırım ve suikastlarla eşzamanlı yürütülen bu dijital silme politikaları, çağdaş dünyanın algoritmik infaz biçimini açığa çıkarmaktadır. Al Jafarawi, Anas Al Sharif ve diğer Filistinli gazeteciler hem öldürülmekte hem de dijital varlıkları sistemli biçimde silinmeye çalışılmaktadır. Sömürgeci şiddet, yalnızca bedenleri, çevreyi değil tanıklığı, hafızayı ve delilleri de hedef almaktadır. İsrail saldırılarında öldürülenlerin hikâyelerini aktaran ve kendisi de hedef alınarak öldürülen Filistinli Profesör Refaat Alareer'in, ölmesi gerekse bile hikâyesinin anlatılmaya devam etmesi gerektiğini vurgulayan sözleri, tanıklığın aktarılmasının yalnızca insani değil, aynı zamanda varoluşsal bir direniş biçimi olduğunu göstermektedir.

UCM tarafından savaş suçları nedeniyle hakkında tutuklama kararı çıkarılan İsrail Başbakanı, savaşın biçiminin değiştiğini ve artık dijital bir mücadelenin de yürütüldüğünü belirterek, İsrail'in sömürgeci şiddetinin askeri alanın ötesine geçip bilgi, veri ve temsil alanlarına da yayıldığını ortaya koymaktadır. İsrail, Filistinliler üzerinde algoritmik sansür ve yapay zekâ destekli askeri hedefleme gibi teknolojileri bir 'test alanı' olarak kullanmaktadır. Bu araçlar hareket özgürlüğü, mahremiyet ve ifade hakkını sistematik biçimde ihlal etmektedir. Fiziksel şiddeti dijital baskı mekanizmalarıyla pekiştirmekte ve bu yapıyı küresel ölçekte ihracına hazır bir kontrol modeli hâline getirmektedir. Bu şiddet mekanizması, soykırım (bedenlerin imhası), ekokırım (doğa ve çevrenin tahribi) ve dijitalkırımı (hafıza ve delillerin ortadan kaldırılması) içeren bir yıkım biçimi olarak değerlendirilebilir. Filistin, bu bağlamda, 'bilgi çağının hegemonik laboratuvarı' olmamak için direniş göstermektedir.

Bu çalışma, Gramsci'nin hegemonya kavramından hareketle dijital altyapıları Filistin bağlamında çağdaş ideolojik rıza üretim mekanizmaları olarak ele almaktadır. Dijital alanda ideolojik rıza, artık sözle ikna üzerinden değil, algoritmik tasarım yoluyla üretilmektedir. Kaydırma, beğenme veya paylaşma gibi eylemler, seçici görünürlüğü ve dijital sessizliği doğal hâle getiren örtük rıza biçimlerine dönüşmektedir. Ayrıca Meta, Microsoft ve Google gibi küresel platformlar, devlet iktidarının sınır ötesi ideolojik aygıtları olarak işlev görmekte; sivil direnişi 'güvenlik tehdidi' veya 'politik ihlal' olarak kodlayarak metalaşmış bir sessizliğe dönüştürmektedir. Meta'nın tarafsızlık iddiasına rağmen politikaları, sömürgeci tahakkümü yeniden üreten bir dijital araç hâline gelmiş; Filistin'in yok edilişine ortak olarak dijital suç ortaklığını açığa çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalkırım, Filistin Direnişi, Hegemonya

BAĞLANMA STİLLERİ, MÜKEMMELİYETÇİLİK VE İLİŞKİ DOYUMU PUANLARININ CİNSİYET VE MEDENİ DURUMA GÖRE FARKLILAŞMASI

Zeynep Menek
Yüksek Lisans Öğrencisi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Genel Psikoloji
zeysmenek@gmail.com

Romantik ilişkiler, bireylerin duygusal iyi oluşu, kimlik gelişimi ve kişilerarası uyum süreçlerinde belirleyici bir role sahiptir. Bu bağlamda, bağlanma stilleri, mükemmeliyetçilik eğilimleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler, bireylerin yakın ilişkilerdeki deneyimlerini anlamada kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışma, romantik ilişkisi bulunan bireylerde bağlanma stilleri, mükemmeliyetçilik eğilimleri ve ilişki doyumu düzeylerinin, cinsiyet ve medeni duruma göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyerek, bu psikolojik yapıların demografik temelli örüntülerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Veri toplama süreci Aralık 2024–Nisan 2025 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Veriler, Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu eşliğinde basılı anket formları aracılığıyla yüz yüze toplanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler şunlardır: Demografik Bilgi Formu; Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II), (Kaçınmacı ve Kaygılı Bağlanma alt boyutları); İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ); ve İkili İlişkilerde Olumlu Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği (İİOOMÖ), (Düzen, Farklılık ve Yüksek Standart alt boyutları). Araştırma, kolayda örneklem yöntemi kullanılarak romantik ilişkisi olan (flört/sözlü/nişanlı, evli) 239'u (%50) kadın ve 239'u (%50) erkek olmak üzere toplam 478 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Yaş verisi bulunan 405 katılımcının (205'i kadın, 200'ü erkek) yaş Ort. = 27,95, SS = 11,157 olarak hesaplanmıştır.

Analiz yöntemi olarak İki Yönlü Çok Değişkenli Varyans Analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Çok değişkenli analizler, hem cinsiyetin ($F=3.118$; $p=0.005$) hem de medeni durumun ($F=17.499$; $p<0.001$) bağımlı değişkenler kümesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir temel etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Sonuçlar, cinsiyetin kaçınmacı ve kaygılı bağlanma ile ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Ancak cinsiyet, mükemmeliyetçiliğin tüm alt boyutlarında anlamlı farklılık yaratmıştır: Kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek farklılık ($F=6.660$; $p=0.010$), yüksek standart ($F=5.937$; $p=0.020$) ve düzen ($F=6.396$; $p=0.012$) ortalamalarına sahiptir. Medeni durum ise ilişki doyumu ($F=24.211$; $p<0.001$), farklılık ($F=53.106$; $p<0.001$) ve düzen ($F=5.159$; $p=0.024$) alt boyutları üzerinde anlamlı etkilidir. Evli bireyler, bekarlara göre anlamlı derecede daha düşük ilişki doyumu (Ort. Evli: 4.91; Ort. Bekar: 5.17), ancak daha yüksek farklılık (Evli: 3.14; Bekar: 2.54) ve düzen (Evli: 5.61; Bekar: 5.31) puanlarına sahiptir. Elde edilen bulgular, cinsiyetin mükemmeliyetçilik eğilimlerini; medeni durumun ise ilişki doyumu ile mükemmeliyetçiliğin bazı boyutlarını belirlemede güçlü bir rol oynadığını göstermektedir. Özellikle evli bireylerde gözlenen yüksek mükemmeliyetçilik ve düşük ilişki doyumu birlikteliği, bu dinamiklerin evlilik ilişkileri bağlamında daha derinlemesine incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma stilleri, mükemmeliyetçilik, ilişki doyumu, cinsiyet, medeni durum.

SOSYAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE İNSAN KAYNAKLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR ARAŞTIRMA

Ahmet Sezai DOĞAN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnovasyon, Girişimcilik ve Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı
ahmetsezaidogan97@gmail.com

Esin ERTEMSİR
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ertemsir@yildiz.edu.tr

Sürdürülebilirlik konusundaki gelişmeler ve hızla artan uyum sağlama çabaları, işletmelerin Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) faktörlerini hem iş yapış süreçlerine hem de karar alma mekanizmalarına dahil etmesini zorunlu kılmaktadır. Finansal sistemin işleyişinde en önemli unsur olan bankalar, sürdürülebilirlik konusunda da işleyişe yön vermektedir. Bu yüzden bankacılık sektörünün ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğin yanında sosyal kalkınmadaki rolünü anlamak oldukça önemlidir. Bu çalışma, Türk bankacılık sektöründeki öncü kurumların sürdürülebilirlik raporlarında beyan edilen sosyal ve insan kaynakları sürdürülebilirliği uygulamalarının, yenilik yönetimi perspektifinden kurumsal dayanıklılığı ve rekabet avantajını destekleyecek şekilde nasıl kavramsallaştırıldığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) üyesi olup BIST'te işlem gören 6 bankanın (Garanti BBCA, İş Bankası, Şekerbank, TKYB, TSKB ve Yapı Kredi) entegre faaliyet ve/veya sürdürülebilirlik raporları incelenerek, ilgili bankaların 2022-2024 yılları arasında yayımladığı raporlar üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) çerçevesinin Sosyal (S) faktörü altında konumlanan; Kurumsal Kültür, Çalışma Şartları, İnsan Sermayesi Yönetimi gibi başlıklarla beraber İnsan Kaynaklarının Sürdürülebilirliği özelinde yetenek yönetimi, eğitim, çalışan bağlılığı, ücretlendirme, çeşitlilik, fırsat eşitliği, etik yönetimi ve sosyal sermaye konularına yaklaşımları incelenmiştir. İş Bankası'nın ve Yapı Kredi'nin kurmuş olduğu Sürdürülebilirlik Komiteleri sosyal yönetişime dair; Garanti BBVA'nın tasarladığı Şiddetsiz ve Eşitlikçi Bir Gelecek dijital eğitimi eşitlik ve çeşitliliğe dair örnek uygulamalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bankaların sektörde elde ettikleri konumu sürdürebilmeleri ve güç kazanmalarında yetkin insan kaynağının rolü son derece önemlidir. Çalışmada ele alınan raporlarda insan kaynaklarının sürdürülebilirliği ile ilgili ortaya çıkan bulgular, çalışma ilkelerine uyum, tercih edilen işveren, eşitlik, çeşitlilik, kapsayıcılık, sosyal haklar, performans, çalışan bağlılığı ve refahı, çalışma modelleri, eğitim ve gelişim şeklindedir. Elde edilen bulgular, Türkiye'de bankacılık sektörünün sürdürülebilirlik raporlamasında sosyal boyutun giderek önemli hale geldiğini ancak insan kaynakları göstergelerinin standardizasyon, karşılaştırılabilirlik ve ölçülebilirlik açısından hâlâ gelişim aşamasında olduğunu ortaya koymaktadır. Gelecek çalışmalarda, bu uygulamaların sektörel rekabetçilik ve finansal performans üzerindeki uzun vadeli etkilerinin incelenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, İnsan Kaynaklarının Sürdürülebilirliği, İnovasyon, Bankacılık Sektörü.

OTURUM 41

HANIMLARA MAHSUS GAZETE'DE KIYAFET VE MODA

Betül BAYÜLGEN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih
betulbayulgen@outlook.com

Fatma Tunç YAŞAR
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
ftyasar@yildiz.edu.tr

Bu bildiride, Hanımlara Mahsus Gazete'de geç dönem Osmanlı kadınının giyim kuşamı ve moda algısı ele alınmaktadır. 1895-1908 yılları arasında İstanbul'da faaliyet gösteren gazete Osmanlı döneminde yayımlanan en uzun ömürlü kadın gazetesidir. Bu gazete, renkli ve çok çeşitli alafranga tarzda moda ve kıyafet yayınları ile dikkati çekmektedir. Bununla birlikte gazete moda mefhumuna karşı mesafeli ve eleştirel bir tutum benimsemiş ve modayı aşırılık ve israf çerçevesinde değerlendirmiştir. Gazete, alafranga modaya dair yayınlarını modayı teşvik etme amacıyla yapmadıklarını ancak alafranga kıyafetlerin düğünlerde ve ziyaretlerde zaruri kabul edildiği için Osmanlı kadınlarına yardımcı olmak niyetiyle yaptıklarını savunmaktadır.

Gazete, Avrupa'daki moda gazetelerinden biçim ve sadelik itibariyle Osmanlı kadınına uygun bulduğu kıyafet tarzlarını seçerek okuyucuları için yayınladığını iddia etmektedir. Süslenmenin Osmanlı kadınının hakkı olduğunu savunan gazete, son moda, zarif, ağır ve mükemmel olarak nitelendirdiği örnek kıyafet modellerini kadınlara sunmuştur. Ayrıca, Osmanlı kadınlarının israf ve aşırılıktan kaçınmaları için gayrimüslim terzilere başvurmak yerine daha milli ve ucuz olarak nitelendirdiği, Hanımlara Mahsus Gazete'nin terzihanesini önermektedir. Bu terzihane, yalnızca gazetede yayımlanan modelleri dikmekle kalmayıp, bu modelleri kadınların evlerinde dikebilmeleri için kalıp çıkarma gibi hizmetler de sunmaktadır.

Bu bildiride, gazetede yayınlanan kıyafet ve modaya dair yazılar ve görsel malzeme üzerinden geç dönem Osmanlı kadınlarının nasıl giyindiği ve moda ile ilişkileri ele alınacaktır. Çalışmanın amacı; gazetenin içerdiği kıyafet-moda yayımlarının bütüncül olarak ele alınması ve böylelikle geç dönem Osmanlı kadınının kılık-kıyafet kültüründe yaşanan değişimler ve dönemin moda algısının ortaya konmasıdır. Bu bağlamda, gazetenin yayımladığı moda örnekleri, gazetenin sahip olduğu terzihanenin faaliyetleri, gazete yazarlarının moda tartışmaları ve kıyafet-tesettür ilişkisine dair metinler incelenerek, Osmanlı kadının Tanzimat Fermanı sonrası kılık kıyafetindeki modernleşme incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hanımlara Mahsus gazete, Toplumsal cinsiyet, moda, gazete, modernleşme.

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA PROAKTİF PAZARLAMA:LIFEGPT YAKLAŞIMIYLA TÜKETİCİ DAVRANIŞININ YENİDEN İNŞASI

Merve Kadriye Yurdabak
Dr. Öğretim Üyesi, İstinye Üniversitesi, Yönetim Bilişim Sistemleri
merve.yurdabak@istinye.edu.tr

Pazarlama disiplini uzun yıllardır tüketici davranışlarını anlamak ve gelecekteki eğilimleri tahmin etmek üzerine temellenmiştir (Kotler & Keller, 2016). Yapay zekâ teknolojilerinin son yıllardaki hızlı gelişimi, bu disiplinde köklü bir dönüşüm yaratmaktadır. Bu dönüşüm ile işletmeler yalnızca tüketiciyi öngörmeye değil, aynı zamanda tutum ve davranışlarını şekillendirmeye yönelmektedir (Wedel & Kannan, 2016). Bu çalışma, tüketici davranışı dönüşümünü LifeGPT adlı öğrenen yapay zekâ modeli üzerinden tartışarak, pazarlamanın proaktif bir biçim kazandığı yeni dönemi kavramsal olarak makro düzeyde ele almaktadır. LifeGPT, Conway'in Game of Life modelinden esinlenen, sistemin kurallarını veriden kendi kendine öğrenebilen bir üretken dönüştürücü (generative transformer) sistemidir (Berkovich & Buehler, 2025). Klasik tahmin modellerinden farklı olarak LifeGPT, geçmiş etkileşimlerden yalnızca sonuç çıkarmakla kalmamakta, bu etkileşimlerin nasıl gelişeceğini de öğrenmektedir. Böylece tüketici davranışı, durağan bir olgu olmaktan çıkarak sürekli olarak evrilen ve yeniden inşa edilen bir süreç hâline gelmektedir (OpenAI, 2024). Kotler'in Pazarlama 5.0 vizyonu (Kotler, Kartajaya & Setiawan, 2021), insan yaratıcılığıyla teknolojinin birleşimini merkeze almaktadır. LifeGPT ise, bu teoriyi bir adım öteye taşıyarak pazarlamayı öğrenen, öngören ve uyum sağlayan bir ekosistem hâline getirmektedir. Bu yeni paradigmada markalar yalnızca tüketicinin tepkilerini değil, bu tepkilerin ortaya çıkış koşullarını da yönetebilmektedir (Davenport et al., 2020). Söz konusu bu gelişme öngörülen önemli etik ve insani soruları da beraberinde getirir: Tüketici davranışının bu düzeyde yönlendirilmesi etik midir? Özgür irade nerede başlar, algoritmik etki nerede biter ? (Floridi, 2023) Bu çalışma, LifeGPT'nin pazarlama alanına yalnızca teknolojik değil, aynı zamanda sosyoteknik ve etik bir tartışma kazandırdığını savunmaktadır. Sonuç olarak LifeGPT, pazarlamayı geçmişi analiz eden bir disiplin olmaktan çıkarıp, geleceği birlikte kuran öğrenen bir sistem yaklaşımına dönüştürmektedir.

Anahtar Kelimeler: LifeGPT, Dijital Pazarlama, Pazarlama 5.0, Tüketici Davranışı, Yapay Zekâ

GÖBEKLİTEPE'NİN SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPISININ ARKEOLOGLARIN GÖRÜŞLERİYLE İNCELENMESİ

Ceyda VURAL
Öğrenci, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
ceydavr369@gmail.com

Furkan Doruk GÜVEN
Öğrenci, Esenler Prof. Dr. Sadettin Ökten Bilim ve Sanat Merkezi
guvenfurkandoruk@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, insanlık tarihinin en eski yerleşim yerlerinden biri olan Göbeklitepe'de yer alan taşların üzerindeki sembol ve motifleri arkeologların gözünden derinlemesine inceleyerek sembollerin inşa edildikleri dönemin kültürel ve sosyolojik yapısıyla olan bağlantılarını ortaya koymaktır. Göbeklitepe'de yer alan semboller toplumsal yapı ve kültürel değerler açısından semiyotik bir yaklaşımla incelenmiştir. Kişilerin algılarının ve olaylara bakış açılarının incelenmesi, çalışma grubunun sınırlı sayıda kişiden oluşması nedeniyle bu araştırmada nitel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş olan, bölgede kazı çalışmalarına katılmış üç uzman arkeolog tarafından oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama süreci başlamadan önce katılımcılardan gerekli izinler alınmıştır. Üç arkeologla ayrı ayrı zamanlarda toplamda 3 farklı görüşme gerçekleştirilmiştir. Arkeologların kazı alanında uzun süreler kalmaları ve farklı zamanlarda müsait olmaları nedeniyle bir arkeologla yüz yüze ikisi ile online olarak görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin her biri yaklaşık olarak 90 dakika sürmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından ilk olarak betimsel analiz tekniği ile farklı temalara ayrılmıştır. Oluşturulan bu temalar süreç sonunda karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıklarına göre tekrar sınıflandırılarak 4 ana tema belirlenmiştir. Bu ana temalar; Bilimsel Bir Yolculuk ve Sembolizmin Önemi, Sembollerle Toplumsal Düzenin ve Kolektif Kimliğin İnşası, Sembollerin ve Sanatsal Üslubun Toplumsal ve Kültürel Anlamı ve Cinsiyet ve Statü olarak gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgular, Göbeklitepe'nin Neolitik Dönem toplumlarının sosyal örgütlenmesi, kültürel kimlik inşası ve toplumsal statü dağılımına ışık tutmaktadır. Sembollerin ve figürlerin yalnızca sanatsal değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir anlam taşıdığı görülmüştür. Araştırmanın sonucunda, Göbeklitepe'deki sembollerin çok katmanlı anlamlar içerdiği ve dönemin insanlarının dünya görüşünü yansıttığı sonucuna varılmıştır. Öneri olarak bu araştırma Göbeklitepe odaklı olup alan genişletilerek farklı temalarla ve yapısal analizlerle inanç sistemi ile toplum ilişkileri incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, arkeoloji, sembol, Göbeklitepe

SINIF YÖNETİMİNİ YENİDEN DÜŞÜNMEK: YARATICI DRAMA VE ÖĞRENCİ MOTİVASYONU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Ümit DİLEKÇİ
Doç. Dr., Batman Üniversitesi
dilekciumit@gmail.com

Bu araştırmada yaratıcı drama ile öğrenci motivasyonu arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 2025-2026 eğitim ve öğretim yılında Batman ilinde resmî ilkokullarda öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırma karma yöntem yaklaşımı temelinde yapılandırılmıştır. Araştırmada karma yöntem desenleri arasında yer alan açımlayıcı sıralı desen tercih edilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın nicel aşaması, yarı deneysel tasarım temelinde yürütülmüş olup yarı deneysel tasarımda ön test - son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel aşaması ise nicel analiz sonucunda ortaya çıkan anlamlı farklılıkların derinlemesine incelenmesi amacıyla durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Açımlayıcı sıralı desenin yapısına uygun olarak araştırmada iki farklı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda nicel bölümdeki katılımcılar amaçlı örneklemle; nitel bölümdeki katılımcılar ise tipik durum örneklemesiyle belirlenmiştir. Araştırmada iki farklı veri toplama aracından yararlanılmıştır. Nicel veri toplama sürecinde Kara (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan "*Eğitimde Motivasyon Ölçeği*" kullanılmıştır. Nitel veri toplama sürecinde ise araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci 8 hafta sürmüştür. Bu kapsamda birinci haftada deney ve kontrol grubundaki katılımcılara ön testler uygulanmıştır. İkinci haftada öğrencilere araştırmanın amacı ve uygulama süreci hakkında bilgi verilmiştir. Üç, dört, beş ve altıncı haftalarda sınıf ortamında drama etkinlikleri yapılmıştır. Yedinci haftada deney ve kontrol grubundaki katılımcılara son testler uygulanmıştır. Sekizinci haftada deney grubunda bulunan ve tipik durum örneklemesi ile seçilen öğrencilerin süreç hakkındaki görüşleri toplanmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde elde edilen veriler SPSS yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin ön test ve son test puanları arasındaki anlamlı farklılıkların belirlenmesinde gruplar arası karşılaştırmalar için t-testi kullanılmıştır. Nitel analiz sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin motivasyon puanları, yaratıcı drama uygulamaları sonrasında önemli bir artış göstermiş olup bu artış istatistiksel olarak anlamlıdır. Kontrol grubu öğrencilerinin motivasyon puanları, yaratıcı drama uygulamaları sonrasında kısmi bir artış göstermiş olup bu kısmi fark da anlamlı bulunmuştur. Ancak kontrol grubundaki artışın büyüklüğü çok düşüktür. Ön testte kontrol grubunun ortalaması deney grubundan daha yüksek olmasına rağmen yaratıcı drama uygulamasından sonra deney grubunun ortalamasının kontrol grubunu geçtiği görülmektedir. Araştırmanın nitel bölümünde, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiş, öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Yukarıda ifade edilen analizler aracılığıyla elde edilen bulgular, literatür temelinde tartışılmış ve uygulayıcılara, politika yapıcılara, araştırmacılara birtakım önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Yönetimi, Yaratıcı Drama, Öğrenci Motivasyonu, Karma Yöntem

*Batman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje No: [BTÜBAP-2025-SBF-01]).

TANZİMAT DEVRİ'NDE SİYASÎ BİR SUİKAST PLANININ (SERMEDÎ VAK'ASI) ARKA PLANI VE SAİD SERMEDÎ'NİN SİYASÎ FALİYETLERİ

Ebuzer Karaaslan

Dr., İçişleri Bakanlığı

ebuzerkaraaslan@gmail.gov.tr

Tanzimat Devri'nde, 1864 yılı içinde Said Sermedî Toptanî adlı Osmanlı memuru bir Arnavut, dönemin kudretli devlet adamlarından Mehmed Emin Âli Paşa'ya suikast planladığı suçlamasıyla tutuklanmış, ardından kalebend olarak Akka'ya gönderilmişti. Hükümetin, bu sansasyonel hadisenin olası iç ve dış yankılarından çekinerek meseleyi örtbas etme çabaları ile Osmanlı siyasî tarihi yazarlarının söz konusu hadiseye hak ettiği önemi vermemeleri gibi sebepler neticesinde ilgili suikast planının mahiyeti, amacı/gerekçesi gibi hususlar üzerindeki belirsizlik perdesi kalkmadığı gibi Sermedî'nin siyasî kimliği ve milliyetçi Arnavut hareketinde sahip olduğu konum yeterince fark edilememiştir. Bu çalışma, söz konusu eksikliği gidermek üzere Said Sermedî Toptanî'nin ailesi, eğitim hayatı, bürokraside geçirdiği yıllar, içinde bulunduğu önemli ilişki ağları, siyasî nitelikli faaliyetleri, fikrî yapısı ile hayatının Akka sürgünü sonrası dönemi gibi hususları odağına alarak Sermedî Vak'ası'nın arka planını ve Sermedî'nin siyasî faaliyetleri ile bilhassa yerli literatürde göz ardı edilen milliyetçi Arnavut hareketine etkilerini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Araştırma yöntemi olarak dokümananalizine dayanan çalışmada kapsamlı bir yerli literatür taramasının yanı sıra yabancı kaynaklar ile Osmanlı arşivlerinden de istifade edilmiştir. Konuya dair elde edilen bilgilerin analizi neticesinde Sermedî'nin siyasî suikast fikrinin arka planında Paris yıllarında tanıştığı Batılı devrimci, milliyetçi duygu ve düşüncelerin etkisinin güçlü olduğu, Âli Paşa iktidarında devlete yıllarca hizmette bulunmasına karşın daha üst vazife ve rütbelere terfi edememesinin, Paşa'ya yönelen öfke ve düşmanlığa şahsî bir boyut ilave ettiği, bu noktadan itibaren Sermedî'nin sahip olduğu devrimci duygu ve düşüncelerin daha radikal bir çizgiye ulaştığı, sahip olduğu geniş maddî imkanların, suikast fikrini planlama safhasına taşımayı kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Hayatının sonraki devresi araştırıldığında, Sermedî'nin affedilmesi sonucu esaretten kurtulduğu ve bu suretle Arnavut milliyetçi hareketine dahil olduğu tespit edilmiştir. Arnavut dili için bir alfabe belirleyip söz konusu alfabeyi geliştirmek ve matbaa kurmak suretiyle yayınlar çıkarıp okullar açmak maksadıyla İstanbul'da bir araya gelen, dönemin Arnavut ileri gelenlerinden müteşekkil cemiyetlere mensup olup toplantılarına iştirak ettiği, 1877'de kurulan Arnavut Vatandaşlık Haklarının Korunması Komitesi'nin (İstanbul Komitesi) bir üyesi olduğu, 1878-1881 yılları arasında faaliyet gösteren ve Arnavutluk topraklarının bütünlüğü ile özerkliğini savunan Arnavut Haklarını Savunma Birliği (Prizren Birliği) liderleri arasında bulunduğu ve bu suretle sürgüne gönderildiği Beypazarı'nda yaşamını yitirdiği hususlarına yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tanzimat Devri, Siyasî Suikast, Said Sermedî Topdanî, Mehmed Emin

Âli Paşa, Arnavut Milliyetçi Hareketi.

II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE HANYA'DA YAYINLANAN HAKİKAT GAZETESİ

Edanur Bayram

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih

edaanurbayram@gmail.com

Fatma Gül Demirel

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri

fgldemirel@gmail.com

Hakikat Gazetesi, II. Abdülhamid döneminde, Girit Adası'nın Hanya şehrinde 18 Mayıs 1895 yılında haftalık olarak yayımlanmaya başlamıştır. Gazetenin sahib-i imtiyazı Bıçakçızade Arif Efendi, dağıtımından sorumlu kişi ise Abdülhalim Şükrü Efendi'dir. Kendisini "Vatana hizmet maksadıyla tesis olunmuş Osmanlı gazetesidir." ifadesiyle tanımlayan gazete, ilerleyen sayılarında bu ibareyi "İslam gazetesi" şeklinde değiştirmiştir. Yayın ilkelerini, her olayın doğrusunu aktarmak ve tarafsız olmak esasına dayandıran gazete, bu bağlamda meşru hak ve menfaatlerin korunması yönünde bir misyon üstlenmiştir. Girit Adası'nın basın hayatı, gayrimüslimler tarafından yayımlanan gazete ve dergilerde öne çıkmaktaydı. Türkçe yayımlanan Hakikat Gazetesi adada yaşayan Müslüman nüfusun sesi olması bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Gazetede, Girit merkezli haberler çeşitlilik göstermekle birlikte Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerindeki güncel gelişmeler de farklı kaynaklardan derlenerek yayımlanmıştır. Özellikle Vilayet Meclis-i Umumisi'nin toplantılarının gazetede yayımlanması, hem mecliste Girit Adası'na dair hangi konuların görüşüldüğünü hem de idari mekanizmanın nasıl işlediğini anlamamıza imkân sağlamaktadır. Ayrıca Girit Adası'nın kültürel hayatına dair ipuçları sunan edebiyat ve hukuk alanındaki makalelere de yer verilmiştir. Gazetede yayımlanan reklam ve ilanlar da adanın sosyal hayatına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Gazetenin yayımlandığı 1895-1897 yılları, adadaki siyasi ve toplumsal gerilimlerin en yoğun olduğu döneme denk gelmektedir. Dolayısıyla toplum içinde artan çatışmalara ve adli olaylara gazetede geniş yer verilmiştir. Bu haberler aracılığıyla gazete hem kamuoyunu bilgilendirmeyi hem de Müslümanların sesi olmayı hedeflemiştir. Dönemin sıkı sansür koşulları altında yayın hayatını sürdürmeye çalışan gazete, zaman zaman sansüre uğramış ve geçici süreyle kapatma cezası almıştır. Hakikat Gazetesi, Osmanlı-Yunan Savaşı'ndan kısa bir süre önce, 24 Ocak 1897 tarihinde yayımlanan 45. sayısıyla yayın hayatına son vermiştir.

Bu bildiride, Girit Adası'nda meydana gelen siyasi ve toplumsal olayların Hakikat Gazetesi'ne nasıl yansıdığı ve sık sık sansüre uğrayan bir gazetenin nasıl bir yayın politikası izlediği ortaya konulacaktır. Genellikle II. Abdülhamid dönemi sansür uygulamaları İstanbul merkezli yayınlar üzerinden anlatılmaktadır. Taşrada sansürün nasıl işlediği ise Hakikat gazetesi örneği üzerinden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: II. Abdülhamid, Girit Adası, Taşra Basını, Sansür.

OTURUM 42

ALBAYLAR CUNTASINDAN KAÇAN KONSTANTİNOS MİÇOTAKİS'İN 1968'DE TÜRKİYE'YE SIĞINMASI

Hilal İşçi Yiğit
Dr., Milli Eğitim Bakanlığı
hilal.isci.yigit@gmail.com

1967 yılında Yunanistan'da ordu tarafından yönetime el konulmuş, böylelikle ülkede demokratik yönetime son verilmiştir. "Albaylar Cuntası" olarak bilinen bu askeri rejimle birlikte Yunanistan'ın önde gelen siyasetçileri tutuklanmış, siyasi partiler kapatılmış, basına sansür getirilmiş, ülkenin sanat ve kültür hayatı sekteye uğramıştır. Temel hak ve hürriyetlerin dahi kısıtlandığı bu süreç, Yunanistan tarihinde 1967'den 1974'e dek devam etmiştir. Cuntanın Yunanistan'da politikacıları tutuklayarak pasifize etme girişimi, fırsat bulan Yunan politikacıların ülkeden kaçmasına zemin hazırlamıştır. Bu dönemde Yunanistan'ın eski bakanlarından olan Aspida davası sanığı Pavlos Vardinoyanis, Yunanistan'dan kaçan politikacılardan biri olmuştur. Baskıcı Albaylar cuntasından dolayı ülkeden kaçan Yunan siyasetçilerden en dikkat çeken isim, ülkenin eski ekonomi ve koordinasyon bakanı olan Konstantinos Miçotakis'tir. Yunanistan'ın eski bakanlarından biri olmasının yanı sıra bir diğer özelliği ise 2019 seçimlerinde Yunanistan Başbakanı olan Kiriakos Miçotakis'in babası olmasıdır. Henüz Kiriakos Miçotakis'in 6 aylık bir bebek olduğu 17 Ağustos 1968'de Sakız adasından kayıkla İzmir - Çeşme'ye kaçmıştır.

Türkiye'ye bir arkadaşıyla birlikte kaçan Miçotakis, önce İzmir'e gelmiş ardından İstanbul'a ulaşmıştır. Albaylar cuntası tarafından aranan Miçotakis'in Türkiye'ye sığınmacı olarak gelebilmesinde dönemin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'den istediği yardım talebinin karşılık bulması etkili olmuştur. Yunan siyasetinin önemli simalarından olan Konstantinos Miçotakis'in Yunan cuntasından kaçarak Türkiye'ye sığınma süreci, kendisine bu konuda destek olan İhsan Sabri Çağlayangil'in anılarında yer bulmuştur. Konstantinos Miçotakis, Çağlayangil'i arayıp Türkiye'ye iltica etmek istediğini, sonrasında ise Türkiye üzerinden Paris'e Karamanlis'in yanına gitmeyi amaçladığını belirtmiştir. Miçotakis'in Yunanistan'dan kaçış hikayesine anılarında yer veren Çağlayangil, onun Türklere karşı önyargılı olmayan bir karaktere sahip olduğunu ve aralarındaki dostluktan ötürü Miçotakis'e yardım ettiğini ifade etmiştir. Bu çalışmanın amacı, 1967 yılında Yunanistan'da gerçekleşen askeri darbenin ardından Konstantinos Miçotakis'in ülkeyi terk etmek zorunda kalışını merkeze alarak, darbenin Yunanistan'daki muhalefet üzerindeki baskıcı etkilerini ve demokratik temsil mekanizmalarının nasıl işlevsizleştirildiğini analiz etmektir. Ayrıca bu araştırmayla Konstantinos Miçotakis'in Türkiye'ye kaçışının Türk-Yunan ilişkileri ve uluslararası konjonktür bağlamında oluşturduğu yankılar ele alınmıştır. Tarihsel analiz ile nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Dönemin tanıklarının anıları incelenmiş, Türk ve Yunan basını da ayrıntılı olarak taranmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konstantinos Miçotakis, Albaylar Cuntası, Türk-Yunan ilişkileri.

TÜRKIYE'DE SAKATLIĞIN TARIHI: SOSYAL POLITIKA, TIBBI OTORITE VE TALEP TARTIŞMALARI (1930–1960)

Merve Kardelen Bilir Uslu
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
mkardelenbilir@gmail.com

Mehmet Beşikçi
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
mbesikci@yildiz.edu.tr

Sakatlık, refah devleti içerisinde sağlık, emeklilik, tazminat ve sosyal yardımın yanı sıra bakım ve tedavi kurumları ile rehabilitasyon hizmetleri gibi pek çok alanın başlıca öznelerinden biridir. Sosyal politikalarda sakatlığa ve sakatlığın doğurabileceği sorunlara yönelik politikaların tarihine bakıldığında, devletlerin siyasal, ekonomik ve toplumsal yapılarının bu politikalar üzerinde belirleyici olduğu görülür. Sosyal refah devletlerinde sakatlığın tespitiyse yalnızca kimin yardıma ihtiyaç duyduğunu değil; bu tespitin doğurduğu haklardan ne kadar, nasıl, hangi koşullarda ve ne zaman yararlanılabileceğini, aynı zamanda kimin bu yardımı hak ettiğini belirlemek için de bir ölçüt olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte, sakatlık anlayışları ve deneyimleri; emeklilik, istihdam ve sağlık gibi alanların nasıl değerlendirildiğini, ayrıca tıbbi teşhis ve tanıdaki değişimlerin bir kişinin sakatlık statüsünü nasıl tanımlandığını ve kaynaklara erişimini nasıl etkilendiğini göstermek açısından önemlidir. Sakatlık tanımlarındaki değişim ve dönüşümün, devlet–piyasa–vatandaş ilişkileri çerçevesinde sakat bireyin hak ve sorumluluklarını belirlediği dikkate alındığında, bu tanımların aynı zamanda politik bir yön taşıdığı söylenebilir. Sakat bireylerin refah sistemlerinden beklentileri ve bu beklentilerin ne ölçüde karşılandığı da vatandaşlık deneyimlerini şekillendirir.

Bu bildiride, 1930'lardan 1960'lara uzanan dönemde Türkiye'nin sosyal politikalarında engelliliğin ayrı bir toplumsal kategori olarak ortaya çıkışı incelenmekte; refah sistemlerinin kademeli kurumsallaşması ve rehabilitasyon hizmetlerinin uygulamaya konulması ele alınmaktadır. Arşiv belgeleri, parlamento tartışmaları, dönemin tıp dergileri ve kitapları ile dilekçeler üzerinden, sakatlığın toplumsal bir kategori hâline gelme süreci analiz edilmektedir. Bildiri, söz konusu dönemde şekillenen düzenlemelerin zamanla sosyal hakların zeminini etkilediğini ve sosyal güvenlikten rehabilitasyona uzanan alanda belirli dönüşümlere işaret ettiğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte, dönemin ekonomik yapısı ve kurumsal altyapısına içkin bazı sınırlılıkların bu süreçlerin kapsamı ve etkinliği üzerinde etkili olduğuna dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sakatlık, Maluliyet, Rehabilitasyon, Sosyal Devlet, Sosyal Politika

İKİ KADIN SEYYAHIN KALEMİNDEN KIRIM SAVAŞI VE 19. YÜZYIL İSTANBUL'U

Meryem Özer
Dr., MEB İstanbul Kadıköy Alev Alatlı Bilim ve Sanat Merkezi, mryozer@gmail.com

19. yüzyılın ikinci yarısında Britanya ile Rusya arasında İç Asya'da yaşanan nüfuz ve hâkimiyet mücadelesi, literatürde "Büyük Oyun" olarak adlandırılmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu bu mücadelenin coğrafi merkezinde yer almamakla birlikte, stratejik konumu ve Boğazlar üzerindeki hâkimiyeti nedeniyle iki imparatorluk arasındaki bu rekabetin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Özellikle 1853-1856 Kırım Savaşı sırasında söz konusu durum doğrudan hissedilmiş; Rusya'nın Osmanlı'yı zayıflatma ve parçalama girişimleri üzerine İngiltere ve Fransa, Rusya'yı dengelemek amacıyla Osmanlı'nın yanında savaşa katılmıştır.

Bu çalışma, Kırım Savaşı sırasında İstanbul'da bulunan İngiliz Lady Emelia Hornby'nin (1855–1862) ve savaş sonrasında İstanbul'a gelen Fransız Barones Durand de Fontmagne'ın (1855–1858) seyahatnamelerini karşılaştırmalı bir yaklaşımla inceleyerek, "Büyük Oyun" olarak adlandırılan dönemin jeopolitik dengeleri ile oryantalist bakış açıları çerçevesinde, söz konusu metinlerde bölgeye yönelik algıların nasıl şekillendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş; Lady Hornby ve Durand de Fontmagne'ın seyahatnameleri birincil kaynak olarak kullanılmıştır. Metinler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş; anlatılarda öne çıkan tasvirler ve kullanılan ifadeler, oryantalist bakış açısı ve Büyük Oyun'un jeopolitik bağlamı çerçevesinde yorumlanmıştır. Ayrıca akademik literatür ve döneme ait tarihsel belgelerden yararlanılarak seyahatnamelerdeki gözlemler dönemin siyasi ve kültürel koşullarıyla karşılaştırılmıştır.

İncelenen metinlerde toplum yapısı, gelenekler, günlük yaşam ve savaşın etkilerinin ayrıntılı şekilde betimlendiği görülmektedir. Yazarların anlatımları, Batının, Doğu toplumlarına yönelik oryantalist bakış açılarını yansıtırken dönemin siyasi atmosferiyle de bütünleşmektedir. Lady Hornby, metinlerinde daha eleştirel ve mesafeli bir üslup benimserken; Barones Durand de Fontmagne daha ılımlı ve anlayışlı bir yaklaşım sergilemektedir. Her iki seyyah da olayları kendi ülkelerinin perspektifinden aktararak, İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı üzerindeki çıkarları ile bölgedeki stratejik hedeflerini farklı bakış açılarıyla vurgulamaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde seyahat anlatısı ile ilgili kuramsal/kavramsal bilgiler verilecektir. İnceleme bölümü toplumsal yapı, şehir ve günlük yaşam, jeopolitik ve stratejik tespit ve yorumlar alt başlıklarından oluşmaktadır. Sonuç bölümünde elde edilen veriler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Seyahatname, Kırım Savaşı, 19. yüzyıl, Büyük Oyun

1950'LER İSTANBULU'NDA SARKINTILIK SALGINI

Neslihan Erkan
Öğretim Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
nerkan@yildiz.edu.tr
H. Esra Danacıoğlu Tamur
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
edanacioglu@yahoo.com

İstanbul'un ellili yılları yoğun göç hareketleri, hızlı kentleşme süreçleri, değişen demografik yapılar ile toplumsal dönüşümlerin iç içe geçtiği bir dönemdir. Şehrin dokusu her anlamda farklılaşır ve giderek daha karmaşık hale gelirken cinayet, yaralama, hırsızlık, tecavüz, sarkıntılık gibi suçlarda da artış yaşanır. Öyle ki gazetelerde "suç salgını", "cinayet bolluğu", "sarkıntılık salgını" başlıklı haberler görülmeye başlanır. Bu bildiri, 1950'ler İstanbulu'nda kadına yönelik sarkıntılık vakalarına, sarkıntılıkla mücadele çerçevesinde alınan önlemlere ve yapılan hukuki düzenlemelere odaklanacaktır. Çalışmada, Cumhuriyet ve Harman Gazetesi'ne yansıyan haberler, 1926 tarihli Türk Ceza Kanunu'nun sarkıntılıkla ilgili 421'inci maddesinde yapılmak istenen değişiklikler ile TBMM zabıtlarında yer alan görüşmeler incelenmiştir. 1950'li yılların İstanbulu'nda sarkıntılık, toplum vicdanında rahatsızlık yaratan ve çözülmesi gereken önemli sorunlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Sarkıntılık çoğunlukla din, ahlak ve terbiye yoksunu olduğu düşünülen işsiz, sarhoş, yeniyetme alt sınıf erkeklerle ilişkilendirilmekte; yalnızca bireye değil cemiyete karşı işlenmiş bir suç olarak görülmektedir. Özellikle Beyoğlu başta olmak üzere şehrin farklı semtlerinde kadınların yalnız başına dolaşmaktan çekindikleri; kendilerini huzur ve güvende hissetmedikleri anlaşılmaktadır. Giderek yaygınlaşan sarkıntılık vakaları karşısında öncelikle kadın ve erkek sivil polisler görevlendirilmiştir. 421'inci maddede yapılan düzenlemeyle sarkıntılık suçlarında bir aydan altı aya kadar olan hapis cezaları altı aydan iki yıla kadar arttırılmıştır. Dikkat çekici bir mücadele yöntemi olarak siyah boya tabancaları gündeme gelmiş ve sarkıntılık yapan kişinin yüzüne sıkıldığında on günden önce silinmeyen boya sayesinde polisin suçluyu kolayca yakalayabilmesini sağlayacak bir çözüm olarak tartışılmıştır. Öte yandan tramvay, otobüs, vapur gibi toplu taşıma araçları, okulların kapı önleri, mesire yerleri, plajlar, sinema salonları ve hatta cami gibi kamusal alanlarda yaşanan sarkıntılık olayları - veya bunun yaşanma ihtimali- kadınların özgürlüğünü sınırlayan toplumsal bir denetim mekanizmasına dönüşmüştür. Gazete haberleri ve meclis zabıtlarında sarkıntılıkla ilgili sıkça rastlanan "hepimizin kızı, kardeşi, eşi veya annesi var", "kadınlarımız, kızlarımız sokağa çıkamaz oldu", "yarının anneleri olan genç kızlarımıza sataşanlar" gibi ifadeler de dönemin ataerkil kodlarının bir yansımasıdır. Ayrıca bu tür suçlarda şikayet mekanizması ve mahkeme süreçleri toplumun ahlaki normları üzerinden tartışılmış; aile namusuna leke sürmemek, kadının dillere düşmemesi, dedikoduya sebebiyet vermemek gibi kaygılar suçun önüne geçmiştir. Bu bağlamda, sarkıntılık yalnızca bireysel bir eylem değil aynı zamanda toplumsal normlar, kadın bedeni ve kamusal alan ilişkileri üzerinden şekillenen derin bir meseledir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, 1950'ler, sarkıntılık, kadın, sarkıntılıkla mücadele.

* Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Prof. Dr. H. Esra Danacıoğlu Tamur danışmanlığında hazırlanmakta olan doktora tezinden üretilmiştir.

OTURUM 43

2010 SONRASI TÜRKİYE'DE BAĞIMSIZ TİYATROLARIN FİNANSAL SORUNLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ

NESRIN AKSU
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım
n_aksu@hotmail.com

AYRİN ERSÖZ
Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik Bölümü
aersoz@yildiz.edu.tr

Türkiye'de bağımsız tiyatro toplulukları toplumumuzda kültürel çeşitliliğin görünür kılınması ve topluma eleştirel bakışı olanak tanıması bakımından önemli bir yere sahiptir. Şehir Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu gibi ödenekli tiyatrolar ile karşılaştırıldıklarında bağımsız tiyatrolar daha özgür, deneysel ve yenilikçi bir anlayışı önerirler. Seyirciyi klasik sahne düzeninin dışına çıkararak; apartman dairelerini, sergi salonlarını ve farklı mekânları tiyatro sahnesine dönüştürmekte, oyuncu ve seyirci arasındaki ilişkiyi yenilikçi anlayışla yeniden kurgulamaktadır. Tiyatro alanında mekan ve seyirci ilişkisi yanında yeni metinler kazandırarak, metin odaklı yenilikler de sunmaktadır. Bu özgünlüklerine rağmen bağımsız tiyatrolar, finansal açıdan kırılgan bir yapıya sahiptir. COVID-19 pandemisi, bu kırılgan yapıyı daha görünür hale getirmiştir. Salgın nedeniyle sahnelerin kapanması, seyirci kaybı ve gişe gelirlerinin durması pek çok topluluğun faaliyetlerini sona erdirmesine yol açmıştır. Pandemi sonrası dönemde ise yaşanan ekonomik krizler finansal sorunları artırmıştır. Artan mekan kiraları, teknik alt yapı maliyetleri ve personel giderleri, enflasyondan etkilenen seyirci davranışları ve kültürel etkinliklere ayrılan bütçedeki daralma gibi faktörler, bağımsız tiyatroların sürdürülebilirliğini tehdit etmeye devam etmektedir. Bu çalışmada 2010 sonrası Türkiye'de bağımsız tiyatro topluluklarının yaşadığı finansal sorunlar ve çözüm arayışları incelenmektedir. Sınırlı devlet desteği, sponsorluk bulmadaki zorluklar, küçülen sahneler nedeniyle azalan seyirci sayısı, bilet gelirlerine bağımlılık gibi sorunlar tartışılmakta; bunun yanı sıra, yerel yönetim destekleri, uluslararası fonlar, dijitalleşme, atölye çalışmaları gibi alternatif çözüm yolları değerlendirilmektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi ile literatür taraması ve İstanbul'da aktif olarak faaliyet gösteren bağımsız tiyatro toplulukları üzerinden yapılan örnek incelemelere dayanmaktadır. Toplulukların uygulayıcıları ve yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, 2010 yılından günümüze kadar karşılaşılan temel finansal sorunlar, işleyiş biçimleri ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri tartışılmıştır. Araştırmanın sonucunda bağımsız tiyatroların sürdürülebilirliğinin yalnızca ekonomik yönden değil, aynı zamanda kültür politikaları ve sanatın toplumsal alandaki yeriyle de doğrudan ilişkili olduğu ortaya konmaktadır. Bu bağlamda, kapanan tiyatroların sadece mali nedenlerle değil, kültür politikalarının eksiklikleri nedeniyle de varlıklarını sürdürmelerinin, gün geçtikçe zorlaştığı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız tiyatro, finansal sorunlar, sürdürülebilirlik, Türkiye

TEMETTUAT DEFTERLERİ: HAYRABOLU KAZASI'NIN 1844 YILINDAKİ SOSYAL VE İKTİSADİ YAPISINA DAİR BİR İNCELEME

Seyhan Pullukçu
Başöğretmen, Fatih İslam Seçen Bilsem , Tarih
seyhan.pullukcu43@gmail.com

Bu çalışma, Osmanlı İmparatorluğu'nun Tanzimat Döneminde mali ve idari reformların bir parçası olarak tutulan 1844 (Hicrî 1260) tarihli Temettuat Defterlerini temel alarak, Edirne Eyaleti'ne bağlı Hayrabolu Kazasının o yılki sosyal ve iktisadi yapısını derinlemesine incelemektedir. Temettuat Defterleri, klasik tahrir kayıtlarının aksine, sadece nüfus ve arazi bilgilerini değil, her bir hane reisinin mesleğini, vergiye tabi yıllık gelirini, ticari sermayesini ve sahip olduğu hayvan ile gayrimenkul miktarını kayıt altına almasıyla, Osmanlı taşra toplumunun ekonomik katmanlaşmasını mikro ölçekte analiz etme olanağı sunan eşsiz birincil kaynaktır.Araştırmanın metodu, Temettuat Defterlerindeki hanelerin demografik özelliklerinin, mesleki dağılımının ve servet beyanlarının istatistiksel ve tematik analizine dayanmaktadır. Sosyal yapı incelemesinde, kazanın köyleri ile Hayrabolu merkezindeki nüfus büyüklükleri, Müslim ve gayrimüslim cemaatlerin dağılımı ve hane reislerinin toplumsal statüleri ortaya konulmuştur. İktisadi yapı analizinde ise, kazanın ana geçim kaynağı olan tarımsal üretim (özellikle hububat) ile ticaret ve zanaat sektörlerinin ağırlığı saptanmıştır. Özellikle merkezde kunduracı, demirci, terzi gibi zanaatkârların yanı sıra zahire ticareti yapan tüccarların rolü vurgulanmıştır.Elde edilen bulgular, Hayrabolu Kazası'nda belirgin bir gelir ve servet eşitsizliğinin varlığını göstermektedir. Kazanın en zengin zümresinin, genellikle hem geniş topraklara sahip olan hem de ticari faaliyetlerde bulunan ailelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak bu inceleme, Temettuat Defterlerinin sağladığı ayrıntılı verilerle, 19. yüzyıl Osmanlı taşranın ekonomik işleyişine, yerel toplumun sosyal dinamiklerine ve Tanzimat'ın vergilendirme politikalarının uygulamadaki yansımalarına dair somut ve önemli bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Temettuat defteri, iktisat tarihi, Hayrabolu kazası.

III. FRANSIZ CUMHURİYETİ'NİN TÜRK DEVRİMİ'NE ETKİSİ

Yiğit Çınar
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Tarih Yüksek Lisans Programı
ciinaryigit@gmail.com

Dünya üzerindeki hiçbir devrim kendi başına var olmadığı gibi Türk Devrimi de yalnızca ulusal kaynaklardan beslenmemiştir. 20. Yüzyılın başındaki 1908 Devrimi, öncesi ve sonrasında gelişen 1905'te Rus, 1907'de İran ve 1911'deki Çin devrimlerden etkilenmekle beraber 19. Yüzyıl Avrupa devrimlerinden de etkilenmiştir. Bunların başında Fransız Devrimi gelmektedir.

Fransa'da 1789'daki devrimin ardından gelişen bir dizi olay, 1870 yılında III. Cumhuriyet'in kurulmasıyla yeni bir boyuta ulaşmış, Leon Bourgeois, Charles Gide, Charles Rist, Emile Durkheim gibi teorisyenlerin öncülüğüyle "Fransız Solidarizm"ni yaratmıştı. Çöküş süreci hızlanmış olan Osmanlı Devleti'nin aydınları ve bu gidişata dur demek isteyen Jön Türkler ve İttihatçılar, dönemin bilim dili olan Fransızca sayesinde bu isimlerin eserlerini inceleme fırsatı bulmuşlardı. 19. Yüzyılın pozitivist fikirleri II. Meşrutiyet'in fikri ortamını yaratmıştı

Hürriyet Devrimi'yle birlikte benzer tartışmalar Osmanlı Devleti'nde de yapılmaya başlanmış, en ideal çözüm üzerine çalışmalar yapılmıştı. Yusuf Akçura, Ziya Gökalp, Tekin Alp, Hüseyinzade Ali gibi hem Türkçülük hem de Halkçılık fikirlerinin öncüleri, III. Fransız Cumhuriyeti'nin solidarist fikirlerinden etkilenerek eserlerini üretmeye başlamıştı. Klasik iktisat teorisi olan liberalizmden umudun kesildiği günlerde, sosyalizmde var olan sınıf çatışmasının da bir tahribat yaratacağı düşünülmüş, bu sebeple solidarizm üçüncü yol olarak görüşmüştü. Bu görüş, cumhuriyetin ilk yıllarında da sürmüştü.

Atatürk'ün "fikirlerimin babası" diye tanımladığı Ziya Gökalp, Türkiye'de solidarist yani "tesanüt" fikrinin öncülerinden olmuştur. II. Meşrutiyet yıllarında başlayan bu fikirler TBMM'nin kurulmasıyla mecliste de tartışılmış, "mesleki temsil" söylemini ortaya çıkarmıştı. Bu fikrin özünün, liberalizmin bireyciliği ve sosyalizmin sınıf çatışmasına karşı çıkarak ancak ikisini de tamamen reddetmeyerek bir orta yol bulma ve bunu da "ahlaki" boyutuyla ele alarak mesleklerin dayanışma halinde "üçüncü yola" ulaşması olduğunu söyleyebiliriz. Halka Doğru, Türk Yurdu, Genç Kalemler gibi dergiler bu anlayışı en iyi yansıtan dergiler olmuştur.

Çalışmamızda, III. Fransız Cumhuriyeti solidarizminin Türk Devrimi'ne etkisi incelenmiş, tenasütçü (dayanışmacı) fikirlerin kaynağı tespit edilmiş, kökleri III. Fransız Cumhuriyeti'nde bulunmuştur. Kaynak olarak dönemin gazeteleri, bahsi geçen düşünürlerin eserleri ve ikincil eserler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: III. Fransız Cumhuriyeti, Türk Devrimi, Jön Türkler, Solidarizm

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SINIF ORTAMINDA ETKİLEŞİMLİ KİTAP OKUMA UYGULAMALARINA DAİR GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Büşra Tuna Reis
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
busratuuna@gmail.com

Ümmühan Yeşil Dağlı
Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
ummuhan.yesil@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf ortamında etkileşimli kitap okuma uygulamalarına ilişkin görüşlerini, deneyimlerini ve bu sürece dair algılarını incelemektir. Etkileşimli kitap okuma, öğretmen ve çocuk arasında karşılıklı iletişim, paylaşım ve aktif katılımın sağlandığı bir öğretim yaklaşımı olarak erken çocukluk döneminde büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte öğretmen, yalnızca kitabı seslendiren kişi değil; aynı zamanda çocukların düşünme, tahmin etme, yorum yapma ve soru sorma becerilerini destekleyen rehber konumundadır. Alan yazında yapılan araştırmalar, etkileşimli kitap okuma uygulamalarının çocukların dil gelişimi, kelime dağarcığı, anlatım becerileri, sosyal-duygusal gelişimleri ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Ancak bu tür uygulamaların sınıf ortamında nasıl gerçekleştirildiği, öğretmenlerin bu sürece dair farkındalık ve yeterlilik düzeyleri ile uygulamada karşılaştıkları güçlükler yeterince araştırılmamıştır.

Bu boşluktan yola çıkılarak tasarlanmış olan çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomonolojik desen kullanılmıştır. Katılımcı grubunu farklı okul öncesi kurumlarda görev yapan 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak online görüşme yoluyla toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenecektir.

Araştırmanın sonunda, öğretmenlerin etkileşimli kitap okuma uygulamalarına yönelik algılarının, uygulama biçimlerinin, karşılaştıkları zorlukların ve bu alanda duydukları mesleki destek ihtiyaçlarının ortaya çıkarılması beklenmektedir. Elde edilecek bulguların, okul öncesi öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine katkı sağlaması, öğretmenlerin etkileşimli kitap okuma becerilerini geliştirecek eğitim programlarının tasarlanmasına zemin oluşturması ve okul öncesi eğitimde kitap okuma etkinliklerinin niteliğini artırmaya yönelik öneriler sunması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, etkileşimli kitap okuma tekniği, dil gelişimi, nitel araştırma

OKUL ÖNCESİ EĞİTİME DEVAM EDEN 4 – 6 YAŞ ÇOCUKLARIN AKRAN İLİŞKİLERİ İLE SINIF ORTAMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Eda Güldür
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
edaguldur91@gmail.com

Remziye Ceylan
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
rceylan@yildiz.edu.tr

Erken çocukluk dönemi, çocukların gelişimlerinin temellerinin atıldığı ve sosyal etkileşim becerilerinin hızla şekillendiği kritik bir evredir. Bu dönemde çocukların akranlarıyla kurdukları ilişkiler, sosyal becerilerinin gelişimi ve öğrenme süreçleri açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki sınıf ortamı, çocukların bu ilişkileri kurma, sürdürme ve geliştirme biçimlerini etkileyen temel bir bağlam niteliğindedir. Bu doğrultuda araştırma, okul öncesi eğitimi sınıf ortamları ile 4-6 yaş çocukların akran ilişkileri arasındaki ilişkinin incelemesini amaçlamaktadır. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeliyle yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini, İstanbul ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 4-6 yaş çocuklar ile okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Anadolu Yakası'nda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulları ve ilkokul bünyesindeki anasınıflarına devam eden 4-6 yaş grubundaki yaklaşık 1300 çocuk ve çocukların eğitim aldığı sınıflarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Veriler, Erken Çocukluk Sınıf Ortamı Değerlendirme Ölçeği (Acer Çakar vd., 2022), Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği-Öğretmen Formu (Kanmaz ve Tezel-Şahin, 2022) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Genel Bilgi Formu aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi, SPSS programı aracılığıyla yürütülmekte olup analiz süreci halen devam etmektedir. Araştırmada betimsel istatistikler, korelasyon ve çoklu doğrusal regresyon analizlerinden yararlanılmaktadır. Ayrıca, çocuk ve öğretmen demografik değişkenlerine göre sınıf ortamı ve akran ilişkileri puanlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediği değerlendirilecektir. Araştırmadan elde edilecek bulguların, erken çocukluk döneminde sınıf ortamlarının niteliği ile çocukların akran ilişkileri arasındaki ilişkiye dair literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Bununla birlikte, bulguların öğretmenlerin sınıf ortamını düzenleme ve çocukların akran ilişkilerini destekleme konularındaki farkındalıklarını artırarak, okul öncesi eğitim alanında sınıf ortamı düzenlemelerine yönelik uygulamalara ışık tutması öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, okul öncesi sınıf ortamı, akran, akran ilişkileri, okul öncesi çocuklar

* Bu bildiri, Prof. Dr. Remziye Ceylan danışmanlığında, Eda Güldür tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yürütülmekte olan tez çalışmasından üretilmiştir.

OTURUM 44

EBEVEYNLERİN VE BİLİŞİMCİLERİN GÜVENLİ İNTERNET KULLANIMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Esra KARAKAŞ*
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
esra.ergul@std.yildiz.edu.tr

Feride GÖK ÇOLAK
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
fgok.colak@yildiz.edu.tr

Hızla dijitalleşen dünyayla birlikte güvenli internet ve dijital ayak izi kavramları önem kazanmaya başlamıştır. Dijital ayak izleri çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilen bütün aktiviteleri ifade ederken bu aktiviteleri koruyan sistem bütününe siber güvenlik denmektedir. Dijital ayak izleri sosyal medya ağlarında paylaşılan fotoğrafları, videoları, yorumları, arama motoru geçmişleri gibi çevrimiçi etkileşimleri kapsamaktadır. Bireyler farkında olmadan kendilerine veya çocuklarına ait kişisel bilgileri sosyal medya ağlarında paylaşmaktadır. Bu bilgilerin sonsuz şekilde dijital ortamda saklanması pedofili, dijital çocuk kaçırma ve siber zorbalık gibi pek çok riski barındırmaktadır. Ebeveynler tarafından çocuklarına ait fotoğraf ve video paylaşımlarının çocuk rızası dışında olması çocukların özel hayatının gizliliği ihlali anlamına gelmektedir. Bu durum gelecekte çocukların dijital güvenlik risklerine maruz kalmalarına neden olabilir. Bu araştırma, iki farklı grubun bakış açısını sentezleyerek mevcut duruma derinlemesine bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, güvenli internet kullanımı konusunda bilişimcilerin ve okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin görüşlerini karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Bu araştırmada nitel yöntemlerden biri olan durum çalışmasından yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu iki gruba ayrılmıştır. Birinci çalışma grubu siber güvenlik alanında uzman 10 bilişimciden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu ise okul öncesi dönem çocuğu olan 10 ebeveynden oluşmaktadır. Kartopu örnekleme tekniği ile katılımcıların birbiri ile bağlantısı kullanılarak örneklem büyütülmüştür. Araştırmada araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan Bilişimcilere Yönelik Görüşme Formu ve Ebeveynlere Yönelik Görüşme Formu olmak üzere 3 farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde öncelik bilişimcilere verilmiştir, bilişimcilerin görüşlerinden yararlanılarak ebeveynlere hazırlanan görüşme formu tekrar revize edilmiştir. Tüm bu veri toplama sürecinin sonunda elde edilen her iki görüşme formu içeriği araştırmacılar tarafından transkript edilerek doküman haline getirilmiştir. İlerleyen aşamada, içerik analizi ile bulgular detaylandırılarak karşılaştırılmaların yapılması planlanmaktadır. Araştırmanın sonuçları daha sonra paylaşılacaktır.

*Not: Bu bildiri, danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi Feride GÖK ÇOLAK'ın yaptığı Esra KARAKAŞ tarafından hazırlanan tezin bir kısmından üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, dijital ayak izi, güvenli internet, siber güvenlik.

36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN PROBLEMLİ TEKNOLOJİ KULLANIM DÜZEYLERİ VE EBEVEYNLERİN MEDYA ARACILIK ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Fidan GÜLTEKİN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
fidangultekin16@gmail.com

Remziye CEYLAN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü
rceylan@yildiz.edu.tr

Son yıllarda etkisi günden güne artarak devam eden teknolojik cihazların çok yönlü özellikte olmasıyla dünyada olduğu gibi ülkemizde de tamamına yakın denilebilecek düzeyde kullanımı söz konusudur. Teknolojinin aktif kullanımı modern çağın dinamiklerine uyum sağlamak için bir gerekliliktir. Çocukların da teknolojiyi kullanmaları hem gelişimsel ve eğitsel açıdan hem de dijital becerileri geliştirmeleri açısından gereklilik oluşturur. Dijital medyanın çocuklar tarafından doğru ve bilinçli kullanmalarında ailenin medya içeriklerine erişimlerini denetleyerek ve onlara rehberlik ederek kritik bir aracılık rolü üstelenmeleri büyük önem taşımaktadır. Bunlar doğrultusunda araştırmada, 36-72 aylık çocukların problemli teknoloji kullanım düzeyleri ve ebeveynlerin medya aracılık rollerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. Çalışma grubu İstanbul/Arnavutköy ilçesindeki basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle oluşturulan 11 devlet okul öncesi eğitim kurumunda eğitim görmekte olan 36-72 aylık çocuk ve onların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Çalışmaya yaklaşık 350 gönüllü ebeveyn katılım göstermiştir. Araştırma verileri, ebeveynler tarafından doldurulan, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Demografik Genel Bilgi Formu," Konca, Baltacı ve Akbulut (2022) tarafından geliştirilen "Çocuklar İçin Problemli Teknoloji Kullanım Ölçeği" ve Şen, Demir, Teke ve Yılmaz (2020) tarafından geliştirilen "Erken Çocukluk Ebeveyn Medya Aracılık Ölçeği" aracılığıyla elde edilmiştir. Bulgular, SPSS 25 programı aracılığıyla yürütülmekte olup analiz süreci devam etmektedir. Araştırmada korelasyon analizi ve basit regresyon analizlerinden yararlanılmaktır. Ayrıca ebeveynlere ve çocuklara yönelik çeşitli demografik değişkenlere göre puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenecektir. Elde edilecek bulgular, alan yazındaki çalışmalarla tartışılarak değerlendirilecek ve sonuçlar ışığında öneriler sunulacaktır. Bunların yanında araştırmada elde edilen verilerle çocukların problemli teknoloji kullanım düzeylerinin belirlenerek ebeveynlerin medya aracılığıyla sağladıkları yönlendirmelerle çocukların teknolojiyi kullanma alışkanlıkları üzerindeki rolün incelenerek çocuklarda sağlıklı dijital alışkanlıklar geliştirecek stratejiler ve ebeveyn rehberliği konusunda önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, yüksek lisans tezi kapsamında halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Problemli Teknoloji Kullanımı, Okul Öncesi Dönem, Ebeveyn, Medya Aracılık.

PROBLEME DAYALI ÖĞRENMENİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ

İREM KİŞİ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
kisiirem190701@gmail.com

MUSTAFA ARSLAN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi
arslanm@yildiz.edu.tr

Küresel çevre sorunları, doğal kaynakların tükenmesi ve toplumsal eşitsizliklerin artması, sürdürülebilir kalkınma kavramının çevre eğitiminin merkezine yerleşmesine neden olmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin yalnızca bilgi edinmeleri değil, aynı zamanda çevreye, topluma ve ekonomiye duyarlı bireyler olarak yetişmeleri büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, bireylerin çevreye duyarlı, sosyal açıdan sorumlu ve ekonomik olarak bilinçli kararlar verebilen bireyler olarak yetişmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, öğrencilerin sürdürülebilir kalkınma ilkelerini benimsemeleri ve bu yönde davranış geliştirmeleri, eğitim süreçlerinde yenilikçi öğretim yaklaşımlarının kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu araştırmanın amacı, probleme dayalı öğrenme yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarına etkisini incelemektir. Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Esenyurt ilçesindeki bir devlet ortaokulunda öğrenim gören 8. sınıf öğrencileriyle Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği dersinde yürütülmüştür. Çalışmada yarı deneysel desen kullanılmış; dersler deney grubunda probleme dayalı öğrenme yöntemiyle, kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemiyle işlenmiştir. Uygulama süreci toplam sekiz hafta sürmüştür. Öğrencilerin "Sürdürülebilir Kalkınmaya Yönelik Tutum Ölçeği" çalışma öncesinde ön test, çalışma sonrasında son test olarak uygulanmıştır. Ön test, son test puanları karşılaştırılarak analiz edilecektir. Elde edilecek bulgularda, probleme dayalı öğrenme yöntemiyle öğrenim gören öğrencilerin sürdürülebilir kalkınmaya yönelik tutumlarında anlamlı bir artış olması beklenmektedir. Öğrencilerin sosyal boyut, çevresel boyut ve ekonomik boyutta olumlu yönde gelişme kaydetmeleri beklenmektedir. Probleme dayalı öğrenme yaklaşımının ortaokul düzeyinde sürdürülebilirlik eğitimi için etkili bir yöntem olması beklenmektedir. Bu çalışmayla birlikte, öğretmenlerin derslerinde öğrenciyi merkeze alan, araştırma ve çözüm odaklı öğretim stratejilerinden olan probleme dayalı öğretim yöntemini kullanmalarının artması beklenmektedir. Çalışma olumlu sonuç verirse sürdürülebilir kalkınma temalı öğretim programlarının tasarımında ve eğitiminde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının kullanılması önem arz edecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, ortaokul, probleme dayalı öğrenme, tutum.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEVRE VE EKOLOJİ KAVRAMLARINA AİT METAFORİK ALGILARI

Kevser Arslan

Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi

kevser.arslan@yildiz.edu.tr

21. yüzyılda hızlı gelişen sanayi ve artan nüfus, çevresel denge ve ekolojik düzende bozulmalara yol açarak küresel ölçekte çevre sorunlarını gündeme getirmektedir. Çevresel problemlerin önüne geçilmesi noktasında çevreye karşı duyarlılık gösteren, bilinçli kararlar alabilen ve sürdürülebilir bir yaşam biçimi benimseyen bireyler yetiştirilmesi önemlidir. Bireylerin çevreye ilişkin tutum ve değerlerinin şekillendirilmesindeki hedefe ulaşılmasında en etkili araçlardan biri eğitimdir. Özellikle öğretmenlerin sahip oldukları bilgi ve algılar, gelecekte öğrencilerin çevre bilinci kazanmaları açısından önemli bir göstergedir. Öğretmenlerin çevreye yönelik düşünce ve algı anlaşılmasını önemli hale getirmektedir. Ekoloji ve çevre kavramları, bireylerin doğa ile ilişkilerini anlamlandırmalarında temel bir yere sahiptir.

Öğretmen adaylarının bu kavramlara yükledikleri anlamların, onların çevreyi algılama ve doğayla ilişki kurma biçimlerini ortaya koyması, çevre eğitiminin niteliğini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının ekoloji ve çevre kavramlarına ilişkin metaforik algılarının incelenmesi önemli bir adımdır. Çalışmada öğretmen adaylarının çevre ve ekoloji kavramlarına ait metaforik algılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerine dayalı yürütülerek, çalışma grubunu öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırma verileri belirlenen kavramların yer aldığı metafor formları aracılığıyla elde edilmiştir. Formlar üzerinden öğretmen adaylarının çevre ve ekoloji kavramlarına metafor sunmaları ve sunulan metafor benzetmelere ait gerekçeleri açıklamaları istenmektedir. Metafor formlarından elde edilen veriler içerik analizi yönteminden yararlanılarak çözümlenmiştir. Çalışma bulguları sonucunda öğretmen adayları tarafından toplam 62 farklı metafor üretildiği ortaya konulmuştur. Çevre kavramının ev, yaşam alanı, dünya, doğa, etkileşim, enerji, sistem, sürdürülebilirlik, anne, dost, nefes metaforlarıyla; ekoloji kavramının ise insan, canlı, hayat, denge, ilişki, enerji akışı, yaşam ağı metaforlarıyla ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının çevre ve ekoloji kavramlarına ait çağrışımlar yaptıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarının çevre ve ekoloji kavramlarını bütüncül ve yaşamın devamlılığını sağlayan bir sistemler olarak algıladıklarını göstermektedir. Araştırma sonuçlar çerçevesinde araştırmaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çevre, ekoloji, metafor, öğretmen adayı, algı.

SORGULAMA TEMELLİ FELSEFE ETKİNLİKLERİNİN ÇOCUKLARIN PERSPEKTİF ALMA BECERİSİ GELİŞİMİNE ETKİSİNE YÖNELİK İHTİYAÇ ANALİZİ

Nurdan ÇETİN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
nurdan.cetin1@std.yildiz.edu.tr

Feride GÖK ÇOLAK
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı
fgok.colak@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, sorgulama temelli felsefe etkinliklerinin çocukların perspektif alma becerisi gelişimine etkisini incelemeye yönelik yürütülen araştırmanın ihtiyaç analizi aşamasına dayanmaktadır. Araştırmanın amacı, okul öncesi dönemdeki çocukların uzamsal düşünme becerilerinden biri olan perspektif alma alanına ilişkin ihtiyaç analizini gerçekleştirmektir. Bu doğrultuda, çocukların farklı bakış açılarından nesneleri algılama, mekânsal ilişkileri yorumlama ve zihinsel canlandırma yapma süreçleri incelenerek, geliştirilecek sorgulama temelli felsefe etkinliklerine yönelik ön verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Bu amaç doğrultusunda yürütülen araştırma, nitel araştırma yöntemiyle desenlenmiştir. Veri toplama sürecinde, çocukların mevcut perspektif alma düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, çocukların farklı bakış açılarını fark etme, nesneler arası ilişkileri yorumlama ve durumları zihinsel olarak canlandırma gibi perspektif alma becerisine yönelik sorular içermektedir.

Çalışma grubu, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Düzce ilinde yer alan bir anaokulunda öğrenim gören, sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerden gelen, 5–6 yaş aralığındaki 20 çocuktan oluşmaktadır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş; çocukların perspektif alma becerilerine ilişkin mevcut durumları, güçlü yönleri ve gelişime açık alanları belirlenmiştir. Bu bulgular, geliştirilecek sorgulama temelli felsefe etkinliklerinin içeriğinin yapılandırılmasında rehber niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sorgulama Temelli Etkinlik, Uzamsal Düşünme, Perspektif Alma, Okul Öncesi Dönem, İhtiyaç Analizi

Not: Bu bildiri, danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi Feride GÖK ÇOLAK'ın yaptığı ''P4C Yaklaşımıyla Yürütülen Bütünleştirilmiş Felsefe Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocukların Uzamsal Düşünme Becerilerini Sorgulama Süreçlerindeki Rolü'' isimli tezin bir kısmından üretilmiştir.

TAHKİYELİ AŞK MESNEVİLERİNDEKİ KONUŞMA BİÇİMLERİNİN TASNİFİ

Abdullah Karakaş
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
abdullahkarakas86@gmail.com

Ali Emre Özyıldırım
Dr. Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
aliemre@yildiz.edu.tr

Tahkiyeli aşk mesnevilerini anlatı teknikleri açısından ele alan klasik Türk edebiyatı çalışmalarında modern bir edebî tür olan roman üzerine yapılan teorik çalışmalar neticesinde elde edilen veriler esas alınmıştır. Yapılan bu çalışmalarda söz konusu mesnevilerdeki anlatı tekniklerinden olan konuşma biçimleri de incelenmiştir. Bu inceleme yöntemi mesnevilere özgü olmadığı için bazı sorunlara sebep olmuştur. Klasik bir edebî tür olan mesnevilerdeki konuşma biçimleri, tahkiye esaslı mesneviler esas alınarak üretilen bilimsel bilgiler ışığında yeniden ele alınmalıdır. Bu bildiride baştan sona tek bir hikâye anlatan tahkiyeli aşk mesnevilerindeki konuşma biçimleri yeniden tasnif edilecektir.

Baştan sona tek bir hikâye anlatan aşk mesnevilerinde figürler farklı şekillerde konuşur. Aynı mekânda bulunan figürler bazen birbirlerine cevap vererek bazen de cevap vermeden konuşur. Kimi zaman figürler sanki karşısında biri varmış gibi hayali bir kişiyle konuşurken kimi zaman da kendi kendisine sessiz bir şekilde konuşmaktadır. Figüratif kadroda yer alan kişiler ise toplu bir şekilde kendi aralarında konuşabilir. Bu konuşma biçimleri tasnif edilirken üç hususun niteliği önemlidir: muhatap, cevap, mekân. Eğer konuşan ve muhatap aynı mekânı paylaşıp birbirlerine cevap veriyorsa burada karşılıklı konuşma biçimi vardır. Şayet konuşan ile muhatap aynı mekânı paylaştığı hâlde muhatap konuşana cevap vermiyorsa bu konuşma biçimine karşılıksız konuşma demek daha doğru olacaktır. Karşılıklı ile karşılıksız konuşma biçimlerinin temel ayrımı muhatabın konuşan kişiye cevap verip vermemesinden anlaşılabilir. Bir başka konuşma biçimi ise figürün kendi kendisine yaptığı iç konuşmadır. Bu konuşma biçiminde bir mekânda tek başına olan figür hem konuşan hem de bu konuşmayı dinleyen muhatap pozisyonundadır. Bir diğer konuşma biçimi ise figürün hayali muhataba seslenmesi şeklinde oluşan ve dış konuşma, seslenme, nida, monolog olarak da adlandırılabilecek hitaptır. Hitapta figür karşısında kendisini dinleyen bir muhatap olmadığı hâlde sanki muhatap varmış gibi konuşur. En göze çarpan hitap şekli sevgiliye seslenme anlarında ortaya çıkar. Son olarak, figüratif kadroda yer alan kişilerin kendi aralarında yaptığı toplu konuşma biçimi yer alır. Bu konuşma biçiminde, figüratif kadrodaki kişiler hem konuşan hem de dinleyen konumundadır. Sonuç olarak, tahkiyeli aşk mesnevilerindeki konuşma biçimleri karşılıklı konuşma, karşılıksız konuşma, iç konuşma, hitap ve toplu konuşma olarak sınıflandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: tahkiyeli aşk mesnevileri, anlatı teknikleri, konuşma biçimleri, karşılıklı konuşma, karşılıksız konuşma, iç konuşma, hitap, toplu konuşma

OTURUM 45

MEMET BAYDUR'UN *YALNIZLIĞIN OYUNCAKLARI* OYUNUNDA YAŞLILIK TEMSİLLERİ

Bahar Bulut
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
bahar.bulut.00@gmail.com

Didem Ardalı Büyükarman
Doç,Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Yaşlılık, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 65 yaş üstü yaşam evresi olarak tanımlanır. Yaşlılık canlının yaşam süresi içerisinde olgunlaştığı, çevresel faktörlerden (ekonomik, sosyolojik, psikolojik, biyolojik ve fizyolojik) etkilendiği doğal bir dönemdir. Farklı deneyimlere dayanan yaşlılık süreci, herkes tarafından aynı şekilde yaşanmadığı için aynı biçimde de algılanmaz. Bu durum farklı yaşlılık temsillerinin doğmasını sağlar. Yaşlılık çalışmaları (gerontoloji/ageing) yaşlılığa fiziksel, toplumsal ve psikolojik açılardan yaklaşır.

Bu bildirinin amacı, tiyatro sanatında yaşlı karakterlerin nasıl temsil edildiklerine odaklanacak. Buna göre çalışmamızda Memet Baydur'un kaleme aldığı ve 1984 yılında yayımlanan *Yalnızlığın Oyuncakları* oyunu incelenmiştir.

Yalnızlığın Oyuncakları, iki perdeden oluşan bir tiyatro oyunudur. Oyun üç karakter arasında kurgulanmıştır. Güncel yaşama uyum sağlamakta güçlük çeken, sağlığını yitirmiş karakterleri konu edinen oyun, yaşlılık ve yaşlılığın sebep olduğu yalnızlık, huysuzluk ve yok oluş üzerinedir. Bu bildiride, yaşlılık temsilleri psikolojik ve sosyolojik yöntemle incelenmiş olup rol/statü kaybetme ve yaşamdan geri çekilme kuramları etrafında açıklanmaya çalışılacak. Ele alınan yaşlı karakterlerin sosyal statülerine, emekli veya çalışan bireyler olup olmadıklarına, medeni durumlarına, yaşadıkları fiziksel ortamlara da değinilerek çalışmaya ayrı bir boyut kazandırmak hedeflenmiştir. Aynı zamanda kesişimsel ve ilişkisel yaklaşımın sağlanması için yaşlı karakterlerin farklı cinsiyetlerden olmalarına dikkat edilmiştir. Çalışmanın, yaşlılık çalışmalarına, yaşlılık ve edebiyat çalışmalarına farklı bir bakış açısı sunması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında seçilen piyes, tiyatro metni inceleme yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bu bildiri kapsamında Türk tiyatrosunda yaşlılık temsillerine yer veren yazarlar arasında Memet Baydur'un eserindeki yaşlılık temsillerinin nasıl ortaya konulduğu ve yaşlılık kuramları açısından nasıl ele alınabileceği üzerinde durulacaktır. Oyun, yaşlılık temsilleri ekseninde ele alınacak olup yaş ayrımcılığı ve yaşlılık stereotipi noktalarında tiyatro sanatının konuya nasıl yaklaştığı üzerinde de durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tiyatro, yaşlılık çalışmaları, gerontoloji, Memet Baydur, *Yalnızlığın Oyuncakları*.

İMPARATORLUKTAN CUMHURİYET'E GEÇİŞ SÜRECİNDE GÖÇMEN VESİKALARINDA KLASİK İMLA DIŞI KULLANIMLAR (1877-1923)

Berrin Çalışkan
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
berrincaliskan@gmail.com

Sevim Yılmaz Önder
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
sevimyilmazonder.tde@gmail.com

Bu çalışmada, 1877-1923 yılları arasında göçmen vesikalarında klasik imla dışı kullanımlar konu edilmiştir. 19. yüzyılın sonlarından itibaren Anadolu toprakları savaşlar, antlaşmalar ve siyasi gelişmelerin etkisiyle yoğun nüfus hareketlerine sahne olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde gerçekleşen 93 Harbi (1877-1878) ve Balkan Harbi (1912-1913) sonrası yaklaşık 1,2 milyon kişi; Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra, Lozan Nüfus Mübadelesi (1923) kapsamında ise yaklaşık 380 bin kişi Anadolu topraklarına göç etmiştir. Bu göçlerin toplum, ekonomi ve kültür sahalarında olduğu gibi dil üzerinde etkili olması da kaçınılmazdır. Zira dil ve toplum arasındaki etkileşimin en temel dinamiklerinden biri göçtür. Bireyin sosyal, ekonomik, dini, politik veya coğrafi nedenlerle bir yerden başka bir yere zorunlu yahut gönüllü olarak yer değiştirmesi anlamına gelen göç; sebebinden bağımsız şekilde kişinin/toplumların dil kullanımında da bir dönüşüme neden olmaktadır.
Osmanlı'nın son döneminden Cumhuriyet'e geçiş sürecindeki göçleri (1877-1923) merkezine alan ve göç ile dil arasındaki ilişkiyi konu edinen bu çalışma; Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak tarafımızdan yürütülen "Devlet-Toplum İlişkileri Ekseninde Göçmen Dilekçelerinin Toplumdilbilim Açıdan İncelenmesi: Balkanlardan Türkiye'ye Göçler (1926-1950)" başlıklı doktora araştırmasının ön bulgularına dayanmaktadır. İlgili tez kapsamında; Balkanlardan Anadolu topraklarına gelen göçmenlerin dilekçeleri sosyolinguistik açısından incelenmektedir.
Eldeki çalışma ise İmparatorluktan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde (1877-1923) kaleme alınmış göçmen vesikaları üzerine dilbilimsel bir inceleme ile sınırlandırılmıştır. Dönemin siyasi, sosyal ve kültürel dönüşüm süreci içerisinde dilde yaşanan değişimleri vesikalar üzerindeki yansımalarıyla birlikte değerlendiren çalışmada, klasik imla dışı kullanımlar; ses değişmeleri, yerleşik dil kurallarının dışına çıkılması ve yerel ağız etkileri gibi çeşitli faktörler çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Vesikaların göçmenlerin dil kullanımına dair ipuçları taşıdığı görülmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın dil bilimi, sosyolinguistik ve belge dili çalışmaları açısından literatüre katkı sunması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, dil, Osmanlı Türkçesi, göçmen vesikası, sosyolinguistik

BELÇİKA VE TÜRKİYE'DE AÇIK HAVA ÖĞRENİMİ: KÜLTÜREL MİRAS DUYARLILIĞI VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Genç Osman İLHAN
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
gosman.ilhan@gmail.com

Ahmet TOKMAK
Doç. Dr., Millî Eğitim Bakanlığı
tokmakk87@gmail.com

Veysi AKTAŞ
Doç. Dr., Millî Eğitim Bakanlığı
veysiaktas7@gmail.com

Eğitim-öğretim süreçlerinde bilgilerin gündelik yaşama aktarılabilmesi ve hedef davranışların kalıcı hâle gelmesi temel beklentilerdendir. Bu bağlamda Outdoor Learning (OL), öğrencinin sosyal yaşamla somut temas kurmasını sağlayan ve son yıllarda öğretim programlarında giderek daha fazla yer bulan bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve Belçika'da yürütülen OL faaliyetlerini karşılaştırarak söz konusu uygulamaların eğitimde sürdürülebilirlik ve kültürel mirasa duyarlılık üzerindeki etkilerini çoklu paydaş görüşleriyle incelemektir. Araştırma, nitel yaklaşımlar içinde durum çalışması (bütüncül çoklu durum deseni) olarak tasarlanmıştır. 2025 Ocak–Mayıs arasında gerçekleştirilen saha gözlemleri ve 2025 Haziran'da yapılan görüşmeler kapsamında Türkiye'de 5 OL etkinliği gözlenmiş; 40 öğrenci, 5 öğretmen, 3 idareci ve 2 dış gözlemciden; Belçika'da ise 6 ODÖ etkinliği, 37 öğrenci, 4 öğretmen, 2 idareci ve 2 dış gözlemciden veri toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları, öğrenci anketleri, araştırmacı ve dış gözlemci formları kullanılmış; veriler betimsel ve içerik analizleriyle çözümlenmiştir. Bulgular, OL'nin çevresel farkındalık, kültürel mirasa saygı, yerel-Avrupa kimliğiyle bağ kurma, iş birliği ve sorumluluk gibi boyutlarda anlamlı katkılar sunduğunu; öğrenmenin kalıcılığını ve motivasyonunu artırdığını göstermektedir. Belçika'da OL'nin programlı ve sistematik biçimde yürütüldüğü; Türkiye'de ise güncel politika ve kılavuzlarla yaygınlaşmanın hız kazandığı saptanmıştır. Bununla birlikte kalabalık sınıflar, güvenlik, ulaşım-lojistik ve maliyet gibi engeller uygulamayı zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak OL'nin müfredata organik entegrasyonu, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin güçlendirilmesi, finansal-lojistik desteklerin kurumsallaştırılması ve amaç-kazanım temelli uygulama standartlarının oluşturulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Outdoor learning, sürdürülebilirlik, kültürel miras, nitel araştırma, karşılaştırmalı eğitim, Belçika, Türkiye.

BAB-I ESRAR ROMANINDA MEVLEVİLİKTEKİ DÖNGÜSELLİK İZLERİ

Ceyda Berre Konyalıoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı
ckonyalioglu@gmail.com

Alparslan Oymak
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
aoymak@yildiz.edu.tr

13. yüzyılda ortaya çıkan ve tasavvufi bir anlayış olan Mevlevilik, öğretilerini Mevlana Celaleddin Rûmi'den alır. Ortaya çıkışından itibaren uzun yıllar boyunca Türk edebiyatını, özellikle klasik Türk edebiyatını, etkilemiş ve izlerini bırakmış olsa da modern anlamda da bu etkiler sürmektedir. Modern Türk edebiyatına ait olan Bab-ı Esrar romanı biçim ve içerik bakımından Mevleviliği ele almış, bu anlayıştan etkilenmiştir. Konusal olarak Mevlevilik üzerine kurulu bu roman; yapısına ve biçimine bakıldığında da Mevlevilik ile birçok yönden özleşir, Mevleviliği yalnızca tematik olarak kullanmaktan çıkarak estetik yapısını da bu şekilde oluşturur. Bu özleşmenin en göze çarpanının ise döngüsellik kavramı olduğunu söylemek mümkündür. Çalışmamda *Mevlevilikte ve Bab-ı Esrar* romanında yer alan döngüsellik izlerinin karşılaştırılması hedeflenmektedir.

Mevlevilikte asıl amaç bir döngüsellik üzerine kuruludur. Kişiler; benliğinden sıyrılarak hakikate ulaşmayı hedefler, böylece hakikatle benlik arasında bir döngünün varlığı söz konusudur. Mevleviliğin önemli bir olgusu olan semanın yapılması da beşeriyet ve hakikat arasındaki ilişkiyi, hakikate dönmeyi ifade eder. Romanda konu olarak ana karakter olan Karen Kimya'nın hayatı döngüsel bir sürece girmişken ve içsel dönüşümünü gerçekleştirirken aynı zamanda da romanın mekanı, zamanı döngüsellik içindedir. Karen'in roman içindeki süreciyle bir Mevlevi'nin sema yapması arasındaki benzerliği de döngüyle ilişkilendirmek mümkündür. Tasavvufta kişinin hakikati bulması için arayışta olmasıyla Karen'in roman boyunca bir arayışa düşmesi sonucu oluşan döngüsellik Mevlevi öğretideki seyri sülük anlayışının modern bir karşılığı olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada; asıl olarak tasavvufi bir öğretiye ait olan döngüsellik kavramının modern bir kurguya ve yapıya nasıl dönüştüğü analiz edilerek bunlar arasındaki ortaklıklar ve farkların karşılaştırma yoluyla analiz edilmesi amaçlanmaktadır. Böylece klasik ve modern arasındaki ilişki ortaya konarak hâlâ klasiğin etkilerinin sürdüğünü ve klasik ile modernin birbirinden bağımsız olmadığını göstermek hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mevlevilik, döngüsellik, Ahmet Ümit, Bab-ı Esrar, seyri sülük

HÜRRİYET GÖSTERİ DERGİSİNDE YERLİ TİYATRO OYUNLARI ÜZERİNE İNCELEME (1980-20000)

Doç. Dr. Didem Ardalı Büyükarman
Doç.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Melike Sönmezer
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yeni Türk Edebiyatı
48melikesonmezer@gmail.com

1980-2000 yılları arasında Türkiye birçok kırılmanın eşiğini yaşar. 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle başlayan siyasal kırılmalar edebiyatın her alanına sirayet eder. Bu kırılmalar 1990'lı yıllarla belirginleşen post modern dönüşümler arasındaki gerilimli geçiş dönemini işaret eder. Bu süreçte yalnızca tiyatro metinleri ve temsilleri değil, tiyatro üzerine düşünme ve yazma biçimleri de bu değişimden etkilenir. Darbe sonrasında uygulanan neoliberal politikalarla birlikte kültürel alanın yeniden inşa edilmesi, sermaye sınıfının doğrudan sanat müdahale etmesiyle; özel sektör denilen sanatsal yapıların çoğalması, eleştirel söylemin yönünü dönüştürür. Bu bağlamda yayın dünyasında sermaye sınıfının önemli bir temsili olan *Hürriyet Gösteri* dergisi, dönemin önde gelen sanat dergisi olarak tiyatro eleştirisinin söylemsel alanını yeniden şekillendiren başlıca yayın organı halinde gelir.

Bu bildiride, *Hürriyet Gösteri* dergisinin 1980-2000 yılları arasında yayımlanan yerli tiyatro yazıları içerik analizi yöntemiyle incelenerek, eleştirmenlerin oyunlara yaklaşımları ve alımlamaları söz konusu tarihsel bağlam içerisinde nasıl yer bulduğu araştırılacaktır. Çalışma, özellikle kadın temsili ve özel-devlet tiyatroları ekseninde yürütülen farklara odaklanılacak; sermaye altındaki kültür politikalarının tiyatro eleştirilerine nasıl yansıdığını görünür kılacaktır.

Çalışmanın amacı yalnızca eleştirmenlerin oyunlara dair değerlendirmelerini incelemek değil, aynı zamanda tiyatro eleştirisi üzerinden dönemin kültürel iklimini, sanatsal üretimin sermaye ile kurduğu ilişkiyi sanat dergileri aracılığıyla okumaktır. Böylelikle çalışmada, tiyatro eleştirisinin tarihsel sürekliliği içinde bir dönüm noktasına işaret edilerek, eleştirinin tiyatro tarihindeki kurucu ve dönüştürücü rolünü tartışmaya açmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: *Hürriyet Gösteri,* tiyatro, eleştiri.

GARİP HAREKETİ VE HALİM ŞEFİK GÜZELSON ŞİİRİNE ETKİSİ

Eda Nur Aydoğdu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
nur.aydogdu@std.yildiz.edu.tr

Yakup Çelik
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
yacelik@yildiz.edu.tr

Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu'nun 1940'lı yıllarda başlattıkları Garip hareketi Türk şiirinde önemli değişimlere yol açmıştır. Ölçü ve kafiyeye karşı çıkışları, geleneği reddedişleri gibi özellikleriyle şiire yeni bir ses getirmişlerdir. Halk şiirinden faydalanmış, günlük konuşma dilini şiirin içine sokmuşlardır. Şiirlerinde alışılagelmişin dışında sıradan insanı konu etmişlerdir. Onların bu yeni tarzı edebiyat dünyasında kimi şairler tarafından eleştirilmiş kimi şairler tarafından ise benimsenmiştir. Kısa sürede birden çok şairi etkilemeyi başarmışlardır. Halim Şefik Güzelson da Garip hareketinden etkilenen şairlerden biridir. Orhan Veli'nin çocukluk arkadaşı olan Halim Şefik, ömrünün sonuna kadar Garip hareketinin şiire getirdiği yeniliklere bağlı kalarak şiirler kaleme almıştır.

1913 yılında İstanbul'da doğan Halim Şefik 1990 yılında vefat etmiştir. Dönemin bilinen ittihatçılarından olan babası Ali Şefik'in "İyison" soyadını tercih etmeyerek "Güzelson" soyadını kullanmıştır. İstanbul'da seyyar kitap satıcılığı yapan Halim Şefik, çocukluk arkadaşı ve yakın dostu olan Orhan Veli'nin ölümü üzerine kaleme aldığı "Otopsi" şiiriyle adından söz ettirmiştir. Daha sonra çıkardığı tek şiir kitabına da "Otopsi" adını vermiştir. Orhan Veli'nin ölümünden sonra Melih Cevdet ve Oktay Rifat'ın farklı yollar tercih etmeleri ile Garip hareketi sona ermiştir. Ancak Halim Şefik şiirlerini ömrünün sonuna kadar Garip hareketinin özellikleriyle kaleme almıştır. Garip hareketine gösterdiği bu vefa ne yazık ki fazla tanınmasında etkili olmamış, adından yeterince söz ettirememiştir. Bu çalışmanın asıl amacı Halim Şefik'i ve Garip hareketine bağlılığını biraz daha ön plana çıkarmaktır. Aynı zamanda Halim Şefik'in şiirlerinde rastlanan Garip hareketinin izlerine değinilecektir. Şiir kitabında yer alan "Memleket Havası" ve "Börülce" isimli şiirler ayrıntılı ele alınacaktır. Çocukluk arkadaşı olan Orhan Veli'nin Halim Şefik'in şiirlerine olan katkısı da bu çalışmaya konu olacaktır.

Halim Şefik Güzelson hakkında Doç. Dr. Haluk Öner "Orhan Veli Kanık'ın İzinde Bir Şair: Halim Şefik Güzelson" adlı bir makale yayımlamıştır. Ancak bu konuda daha önce bir tez yazılmamıştır. Bu çalışma Halim Şefik Güzelson ile ilgili yazılacak ilk tez olması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Garip hareketi, Halim Şefik Güzelson, Memleket Havası, Börülce.

OTURUM 51

PARLAMENTO SİMÜLASYONUNUN DEMOKRATİK TEMSİL ALGISINA ETKİSİ: NİTEL BİR ANALİZ[2]

Ömür Aydın
Doçent Doktor, İstanbul Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
omur.aydin@istanbul.edu.tr

Selcen Altınbaş-Umut
Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,
selcen.altinbas@nisantasi.edu.tr,

Burcu Bulut Gürpınar-Aydın
Profesör Doktor, Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi/Strateji Bilimi Bölümü,
bgurpinar@gtu.edu.tr

Bu çalışma, TÜBİTAK 1002-A destekli "Parlamento Hukukunda Simülasyon Temelli Öğretim: Akademik Başarı ve Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi" projesi kapsamında yürütülen parlamento simülasyonunun, üniversite öğrencilerinin demokratik temsil, müzakere ve aktif vatandaşlık algıları üzerinde nasıl bir dönüşüm yarattığını incelemeyi amaçlamaktadır. Temel araştırma sorusu, "Parlamento simülasyonu, öğrencilerin demokrasiyi karar alma süreçlerine katılımları üzerinden deneyimlemelerini sağlayarak temsil, uzlaşma ve vatandaşlık sorumluluğu algılarını nasıl dönüştürmektedir?" şeklinde yapılandırılmıştır.

Çalışma, bir dönem boyunca parlamenter usule dayalı genel kurul oturumlarını içeren simülasyona aktif olarak katılan öğrencilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlara dayanmaktadır. Mülakat soruları temsil bilinci, uzlaşma kültürü, siyasal öznellik, vatandaşlık sorumluluğu ve demokratik katılım farkındalığı gibi temalar etrafında yapılandırılmıştır. Veriler MAXQDA 2024 aracılığıyla nitel içerik analizi yöntemiyle tematik olarak kodlanmıştır. Analizler, öğrencilerin simülasyon öncesinde demokrasiyi ağırlıklı olarak seçimlere indirgenmiş biçimde algılarken, süreç sonunda "müzakereye dayalı, sorumluluk gerektiren ve aktif katılım isteyen canlı bir süreç" olarak tanımlamaya başladıklarını ortaya koymaktadır. Özellikle "temsil yükümlülüğü", "uzlaşma zorunluluğu" ve "ben-merkezli değil toplum-merkezli karar verme" gibi farkındalık alanları belirgin şekilde güçlenmiştir.

Bu çalışma, simülasyon temelli öğrenmeyi yalnızca pedagojik bir yöntem olarak değil, demokratik yurttaşlık bilinci ve temsil sorumluluğunu deneyimsel olarak tetikleyen siyasal bir öğrenme alanı olarak kavramsallaştırmaktadır. Türkiye bağlamında, parlamenter demokrasi kültürünün yeniden inşası tartışmalarına doğrudan ampirik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Parlamento, demokratik temsil, müzakere kültürü, deneyimsel öğrenme.

[2]Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından 324K142 numaralı proje ile desteklenmiştir. Projeye verdiği destekten ötürü TÜBİTAK'a teşekkürlerimizi sunarız.

İŞLEVSEL KURAM IŞIĞINDA PİR MUHAMMED GENCEVÎ MENÂKIBNÂMESİ'NDE YİYECEKLER

Nur Nevril Bekar
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Edebiyatı
nevrilbekar@gmail.com

Meriç Harmancı
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
harmanci@yildiz.edu.tr

Halk anlatıları, bir toplumun değerler sistemini, inanç dünyasını ve kolektif belleğini yansıtan önemli kültür ürünleri arasında yer alır. Bu çerçevede, dinî ve tasavvufî şahsiyetlerin yaşamlarını konu edinen menâkıbnâmeler, dönemin düşünce yapısını, toplumsal düzenini, dinî ve ahlâkî değerlerini anlama açısından olduğu gibi gündelik yaşama dair içerdiği unsurlar bakımından da kıymetlidir. Bu çalışmada, günlük yaşamın aslî unsurlarından olan yiyeceklerin Pir Muhammed Gencevî Menâkıbnâmesi'nde hangi işlevlerde kullanıldığı İşlevsel Halk Bilimi Kuramı bağlamında incelenmiştir. İşlevsel Kuram, kültürel ögelerin toplum içinde hangi ihtiyaçlara yanıt verdiğini ve hangi toplumsal görevleri üstlendiğini açıklamaya yönelik bir yaklaşım sunar. Bu doğrultuda, menkıbelerdeki yiyeceklerin ve yeme ritüellerinin yalnızca biyolojik gereksinimlerin karşılanmasına hizmet etmediği, aynı zamanda toplumsal dayanışmayı, paylaşımı ve manevî değerleri pekiştiren sembolik göstergeler olarak işlev gördüğü ortaya konmuştur.

Meriç Harmancı tarafından yayımlanan metin esas alınarak ve Özkul Çobanoğlu'nun kuramsal görüşleri doğrultusunda şekillenen bu araştırmada, pilav, bal, süt, kavun ve karpuz gibi yiyeceklerin hem somut hem de simgesel işlevleri değerlendirilmiştir. Bu yiyecekler, anlatılarda misafirperverlik, cömertlik, bereket, adanmışlık ve Tanrısal lütuf gibi manevi ve etik değerlerin somutlaşmış halleri olarak işlev görür. Yemeğe dair menkıbeler, şeyh ile müritler arasındaki hiyerarşik ilişkiyi, kutsal ile sıradan arasındaki etkileşimi ve toplumsal normların oluşumunu anlamada işlevsel bir zemin sunmaktadır.

Çalışma, bu anlatıların özellikle inanç sistemini pekiştirme, toplumsal birliği güçlendirme, eğitim ve otorite ilişkilerini düzenleme gibi temel işlevleri nasıl üstlendiğini göstermektedir. Şeyhin erzak yönetimi, misafir ağırlama kuralları veya müridin sadakat ve ikram arasındaki ikilemi gibi örnekler, kültürel ögelerin nasıl üretildiğini, aktarıldığını ve korunduğunu somut verilerle destekler. Pir Muhammed Gencevî Menâkıbnâmesi, yiyecek-kültür ilişkisi bağlamında değerlendirildiğinde, bireysel manevi gelişimden, toplumsal birlikteliğe uzanan, çok katmanlı işlevler üstlenen bir metin olarak öne çıkmakta ve halk kültürünün işlevsel gücünü açık biçimde yansıtmaktadır.

Anahtar Kelimeler: menkıbe**,** Pir Muhammed Gencevî Menâkıbnâmesi, yemek kültürü, işlevsel kuram

SOSYOLOJİK YAKLAŞIMLAR BAĞLAMINDA ALTAY DESTANLARINDA AİLE

Oğuzhan Özcan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
oguzhanozcan222@gmail.com

Aynur KOÇAK
Porf. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
nurkocak@yildiz.edu.tr

Destanlar yalnızca edebi metinler olarak değerlendirilebilecek metinler değildir. Tarih boyunca katmanlaşarak günümüze gelen destanlar, eski çağlardan bugüne gelerek yaratıldığı topluma dair birçok kültürel ögeyi de içerisinde barındırır. Destan; destanı yaratan toplumun hayat pratikleri, dünya görüşleri, dini inanışları, sosyal yapıları, kültürel kurumları gibi çeşitli alanlarda bilgiler aktarmaktadır. Destanlarda sıkça yer verilen bu kültürel ögelerden biri de aile kurumudur. Destan kahramanları ailelerini ve toplumlarını korumak ya da aile kurmak için çeşitli mücadelelerde bulunurlar. Sosyologlar tarafından toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile, şüphesiz tüm toplumlarca önemli görülmüş ve toplumların kültürel yapısında önemli bir yer tutmuştur. Ritüeller, anlatılar, kanunlar gibi çeşitli alanlarda toplumların aile konusundaki hassasiyeti kendini göstermektedir. Aile kurumunun kuruluşunda sosyal, ekonomik, psikolojik siyasi birçok öge önemli yer tutabilmektedir. Çalışmamızda sosyologların aile konusuyla ilgili görüşlerinden yola çıkarak Altay sahası destanlarında bu kurum, çeşitli açılardan incelenmiştir. Altay sahası destanlarını seçilmesinin sebebi, bu sahanın araştırmacılar tarafından "arkaik destan" olarak nitelendirilen destanları içerisinde barındırıyor olmasıdır. Arkaik destanlar, destanın yaratılışı açısından tarihi olarak daha eski dönemlerde yaratıldığı düşünülen destanlardır. Arkaik destanlarda görülen en önemli özelliklerden biri kahramanın evlenmesi ve bir aile kurması ile devam eden süreçtir. Sosyoloji kuramlarından faydalanarak bahsi geçen Altay sahası destanlarında aile kurumunun kuruluşu grup ilişkileri, aile otoritesi, eş sayısı gibi çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu sayede tarihi olarak daha eski devirlere inerek aile kurumunun Türk toplumu içerisindeki kökenine ve tarihsel gelişimine dair çıkarımlar yapmanın mümkün olabileceğini düşünülmektedir. İnceleme neticesinde çıkan sonuçlar ile araştırmacıların üzerinde uzun süredir fikirler öne sürdüğü Türk toplumunda aile kurumunun geçmişine dair birtakım çıkarımlar yapılarak bu tartışmaya bir katkı verme amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Altay Destanları, Aile, Arkaik Destan.

GÜZELLİK ZAMANI: NEZİHE MUHİDDİN'İN GÜZELLİK KRALİÇESİ ROMANINDA DUYGUNUN ZAMANLARI

Rukiye Özer Gül
Doktora Öğrencisi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
ozer.rukiyee@gmail.com

Seval Şahin
Prof. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sevals@gmail.com

Bu bildirinin amacı Türk edebiyatında gazeteci, yazar ve kadın hakları konusunda önemli işlere imza atmış Nezihe Muhiddin'in, *Güzellik Kraliçesi* romanında duygular ve kurgudaki zaman düzenlemesi arasında yarattığı ilişkiyi görünür kılmaktır. *Güzellik Kraliçesi*, Resimli Ay Matbaası'nda 1933 yılında yayımlanmıştır. Romanda güzelliği ile meşhur Belkıs'ın, katıldığı güzellik yarışmasının ardından hayatında meydana gelen değişimleri anlatılır. Belkıs, önceleri güzelliğinin farkında değildir ancak etrafındakilerin de cesaretlendirmesiyle bir güzellik yarışmasına katılabilecek kadar güzel olduğunu idrak eder; yarışmaya katılır ve kazanır. Sonrasında olaylar, Belkıs'ın nişanlısı Nedim Münir ve gazeteci Vedat Naci adında iki erkek arkasındaki gelgitleri, onlardan hangisini seveceğine karar verememesi, yaşadığı ruhsal çalkantılar ile devam eder. Belkıs'ın bu ruhsal çalkantıları, girdiği güzellik yarışması ve iki aşk arasında kalışı romandaki zaman düzenlemesinin temelini oluşturur. Böylece kurgudaki zamanın düzenlenmesi ile Belkıs'ın hayatının bir dönüm noktası olan güzellik yarışmasını kazanmasının ardından yaşananlar başka bir yola evrilir. Artık Belkıs için yaşam değişecek, Vedat Naci'nin onun üzerindeki etkisi ile Nedim Münir'e olan hisleri arasında seçim yapmaya zorlanacak, duygu ve düşünceleri sık sık birbirine karışık bir hal alacaktır. Romanın sonundaki bu kazanım, kurgunun buraya kadarki olay örgüsünü düzenleyen zinciri kırar; bu noktadan sonra yaşam hızlıca akar ve beklenmedik bir sahne ile biter. Bu bildiride, Gérard Genette'in *Anlatının Söylemi Yöntem Hakkında Bir Deneme* eserinde ileri ve geriye dönük zaman düzenlemelerini inceleyerek bunları prolepsis ve analepsisler olarak nitelemesinden yola çıkarak zamansal ilişkiyi oluşturan süre ve sıklık unsurlarıyla Belkıs'ın duygusal çalkantıları ve güzellik yarışması arasındaki ilişki incelenecek, bunun romandaki zaman düzenlemesiyle ilişkisi sorgulanacaktır. Aşk ve ihtiras arasındaki duygu ve bu iki duygu arasındaki ilişkinin kurgusallığı oluşturulurken zaman düzenlemesinin nasıl sağlandığı gösterilerek duyguların kurgudaki zamansal düzenlemesi tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Nezihe Muhiddin, *Güzellik Kraliçesi*, Gérard Genette, duygular, zaman.

ESKİ UYGURCA MAİTRİSİMİT NOM BİTİG'DE SAYGI KAVRAMINI İFADE EDEN FİİLLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Seda YAROĞLU
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı,
ssedakaya96@gmail.com

Ayşe Melek ÖZYETGİN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı,
ozyetgin@gmail.com

Bu bildiri, Eski Uygur Türkçesinin en hacimli ve dilbilimsel açıdan en değerli Budist metinlerinden biri olan *Maitrisimit Nom Bitig*'de (*Maitrisimit*) geçen ve "saygı" kavramı için kullanılan on farklı fiil temelinde (*açın-, ağırla-, aya-, ayaş-, çilte-, udun-, engit-, alka-, tapın-, yükün-*) bir filolojik ve semantik incelemeyi kapsamaktadır. Bu çalışmanın temel amacı ilgili fiil sözvarlığının, Budist ahlakı ve Budizm'deki ruhsal ilerlemenin ana gereği olan saygı kavramının çok boyutlu yapısını Eski Uygurcada nasıl yansıdığını göstermektir. İncelediğimiz Maitrisimit metni, saygının sadece sosyal bir nezaket kuralı olmadığını, aynı zamanda Budist ahlaki ve ruhsal disiplinin başlangıcı olduğunu vurgular. Analiz edilen on fiil, saygının hem zihinsel (merhamet ve ihtimam: *açın-*), hem fiziksel (secde ve eğilme: *yükün-*, *enit-*), hem de ritüel (*tapın-*) boyutlarını kapsamaktadır. Özellikle, *yükün-* ve *enit-* fiilleri aracılığıyla ifade edilen fiziksel teslimiyetin (*yere koyarak hürmetle secde ederiz*), egonun kırılması ve tevazu kazanma pratiği olarak temel bir Budist disiplini işaret ettiği tespit edilmiştir. Nirvana'ya ulaşmanın en büyük engeli olan "benlik duygusu"nun, bu fiziksel eylemlerle aktif olarak yenilmeye çalışıldığı görülmektedir. Fiiller arasındaki leksikal nüansların incelenmesi, saygının sadece dikey hiyerarşik ilişkilere (Buda, Dharma, Sangha) uygulanmadığını ortaya koymuştur. İşteş yapılı *ayaş-* fiilinin ("karşılıklı ibadet etmek, saygı göstermek") kullanımı, hiyerarşik saygı modelinin yanı sıra, tüm varlıkların potansiyel bir Buda olduğu felsefesine dayanan eşitler arası karşılıklı saygıyı (*reciprocal honorifics*) gösteren istisnai bir dilsel kanıt sunmaktadır. Dahası, *açın-* fiilinin sakat yaratıklara ihtimam bağlamında kullanılması ve *tapın-/udun-* fiillerinin anne-babaya ve cemaat hizmetine uygulanması, saygının genişletilmiş etik sorumluluk eksenini kanıtlamaktadır. Bu çalışma, *Maitrisimit*'teki saygı fiillerini sistematik bir semantik alan altında analiz ederek, Eski Uygurcanın sözvarlığına Budist terminolojinin Eski Türkçeye aktarılmasındaki semantik çeşitliliği ve derinliği sistemli bir biçimde ortaya koyarak önemli bir katkı sunmayı da hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Maitrisimit Nom Bitig, Fiil Söz Varlığı, Saygı Fiilleri.

KÜLTÜREL KİMLİK VE MEKÂN BAĞLAMINDA *CİN ARALIĞI SOKAĞI*

Sümeyya Arıcan Altun
Arş. Gör., Bartın Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
sumeyyaarican@gmail.com

Her kent kendi hafızasını oluşturur ve bu oluşumda mekânlar, bellek kurucuları ve koruyucuları konumunu üstlenir. *Cin Aralığı* da bu mekânlardan birisidir. Osmanlı erken döneminde inşa edildiği düşünülen bu sokak, efsanesiyle ve turistik özelliğiyle kıymet taşımaktadır. 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne dâhil edilen Bursa Cumalıkızık'taki *Cin Aralığı* Sokağı, 65 ila 90 santimetre arasındaki genişliğiyle dünyanın en dar sokaklarından biri olarak kabul edilmektedir. Yerli halkın bugüne değin aktardığı anlatıya göre Kurtuluş Savaşı'nda köy halkı düşman askerlerden kaçmak için bu dar geçidi kullanmış ve cinlerin yardımıyla ancak cinlerin geçebileceği darlıkta olduğu için de *Cin Aralığı* adını almıştır. Bu efsane, fiziki bir mekânın anlatı yoluyla nasıl bir kültürel kimlik, toplumsal hafıza mekânı ve turistik bir öğeye dönüştüğünü gösteren önemli bir örnektir. Henri Lefebvre'nin "mekânın toplumsal üretimi" kavramında da bahsettiği üzere *Cin Aralığı* maddi ve manevi yönüyle bulunduğu toplumun dinamizminde önem arz etmektedir. Bu çalışma, yapı itibariyle somut olan kültürel mirasın; anlatı, kültürel mekân, kimlik ve hafıza itibariyle somut olmayan kültürel mirasın arasında köprü kuran bir sokağın merkeze alınması bakımından önemlidir. Bu yönüyle araştırma, kültürel kimlik ve kültürel mekân inşasında anlatının rolünü yerel ölçekte tartışmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda kültürel mirasın korunmasında ve turistik sunumunda yer alan efsanelerin rolü değerlendirilmiştir. Ayrıca mekân-kimlik ilişkisi üzerine yapılan çalışmaların genellikle büyük ölçekli örneklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla inceleme, *Cin Aralığı* gibi mikro-mekânlara odaklanmak, yerel kültürel kimliğin mekânsal yansımalarını anlamaya katkı sağlamayı da amaçlamaktadır. Çalışmada doküman analizi ve yorumlayıcı analiz biçimlerinden yararlanılmıştır. Nihayetinde çalışmanın öznesi olan bu sokak, hem fiziki bir mekân olarak Osmanlı dönemi yerleşim dokusunun izini, hikâyesini taşıması bakımından hem de sözlü anlatılarla biçimlenmiş bir simge olarak kültürel kimlik ve kültürel mekân inşası bağlamında incelenmeye uygundur.

Anahtar Kelimeler: Cumalıkızık, Cin Aralığı, kültürel mekan, bellek.

OTURUM 52

MUSAVVER ÇOCUK DERGİCİLİĞİNDE BİR ÖNCÜ: MEHMET ŞEMEDDİN

Zahit Yılmaz

Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
zahit9474@gmail.com

19. yüzyılda çocuk dergileri, Osmanlı basın kültüründe yeni ortaya çıkan ve dönemin toplumsal, kültürel ve pedagojik dönüşümlerini yansıtan bir tür olarak dikkat çekmiştir. Tanzimat sonrası dönemde eğitim politikalarında yaşanan gelişmeler ve matbaanın yaygınlaşması ile birlikte çocuklara yönelik yayınlar da giderek artmıştır. "Mümeyyiz", "Sadakat" ve "Etfal" gibi kısa ömürlü bazı dergiler bu dönemde yayımlanmış olsa da bu alanda kalıcı bir etki yaratan isimlerden biri Mehmet Şemseddin olmuştur. Şemseddin, hem eğitimci hem de yazar kimliğiyle çocuklara bilgi, ahlaki değer ve estetik duyarlılık kazandırmayı amaçlayan üç önemli dergi çıkarmıştır: "Arkadaş", "Çocuklara Arkadaş" ve "Çocuklara Talim." Bu dergiler sırasıyla "Kırk Anbar", "Mihran" ve "Şirket-i Mürettebiye" matbaalarında basılmıştır.

Bu dergilerin en dikkat çekici özelliği, dönemin diğer yayınlarından farklı olarak "musavver" (resimli) biçimde yayımlanmış olmalarıdır. Şemseddin, çocukların ilgisini çekmek, öğrenme sürecini eğlenceli hâle getirmek ve görselliği eğitimin bir parçası olarak kullanmak amacıyla dergilerinde çizimlere ve illüstrasyonlara genişçe yer vermiştir. Ayrıca çocukların söz varlığını geliştirmek adına belirli yöntemler de kullanılmıştır. Metinlerin önüne küçük sözlükler eklenmiş, bazı kelimelerin anlamları üç farklı dilde (Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsça) verilmiştir. Hikâye ve görsel eşzamanlı olarak yerleştirilmiş, böylece okuyucuya yeni bir okuma biçimi kazandırılmıştır. Bu yenilikler bağlamında şu sorular üzerinde durulacaktır: Bu dergilerde uygulanan basın stratejisi ardındaki motivasyon nedir? Görsellerin kullanımı dönemin matbaa kültürüne dair neyi göstermektedir? Seçilen görseller hem edebi hem de pedagojik bir amaca nasıl hizmet etmiştir?

Tüm bu sorular dikkate alındığında bu çalışmada Osmanlı basınında çocuk dergiciliği açısından az bilinen ancak oldukça önemli bir isim olan Mehmet Şemseddin tanıtılacaktır. Ardından hem çocuk edebiyatı hem de pedagojik üretim açısından neden öncü bir figür olduğu ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Şemseddin, Çocuk Dergiciliği, Matbaa, Eğitim

GÖÇEBE RUHUN İSYANI: SOSYAL HAYDUT OLARAK DADALOĞLU

Zeynep Seleme ALFEEL
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
zeynep_seleme@hotmail.com

Türk halk edebiyatı, tarih boyunca yalnızca estetik bir ifade alanı değil aynı zamanda toplumsal hafızanın, direnişin ve adalet arayışının da sözcüsü olmuştur. Bu bağlamda Dadaloğlu, 19. yüzyıl Osmanlı taşrasında yaşanan siyasal ve toplumsal dönüşümleri halkın bakış açısından yansıtan en güçlü ozanlardan biridir. Onun şiirleri, sadece bireysel bir isyanın değil bir topluluğun yaşama biçimini, onurunu ve özgürlük duygusunu koruma mücadelesinin de yansımasıdır. Dönemin merkezileşme politikaları ve göçebe yaşam tarzına yönelik baskılar, halkın adalet anlayışıyla çatışmış, bu süreçte Dadaloğlu'nun destansı söylemleri bireysel bir başkaldırıdan çok kolektif bir adalet talebinin sesi hâline gelmiştir. Hobsbawm'a göre sosyal haydut, yasa dışı fakat halkın gözünde meşru bir figürdür; adaletsiz düzene karşı bireysel bir başkaldırıyı, halk adına sembolik bir direnişe dönüştürür. Dadaloğlu da bu bağlamda yalnızca bir aşiret ozanı değil aynı zamanda devlet otoritesine karşı halkın vicdanını temsil eden bir "sosyal haydut" kimliği taşımaktadır. Şiirlerinde, Avşar boyunun zorunlu iskân politikalarına karşı mücadelesi, bireysel bir öfke ya da kahramanlık öyküsü olarak değil kültürel kimliğin, toplumsal onurun ve yaşam biçiminin savunusu olarak yansıtılmaktadır. Dadaloğlu'nun destansı dili, halkın adalet duygusunu şiirsel bir biçimde yeniden üretir. Bu yönüyle onun şiirleri, yalnızca bir dönemin tanıklığı değil halkın kendi adaletini üretme biçiminin de ifadesidir. Bu makale, Dadaloğlu'nun şiirlerinde görülen toplumsal direniş, adalet arayışı, özgürlük gibi temaları Eric Hobsbawm'ın Sosyal Haydutluk Kuramı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Makale, Türk halk edebiyatındaki isyan ve kahramanlık söylemlerini tarihsel bağlamı içinde yeniden yorumlayarak edebî bir figürün aynı zamanda politik bir temsil gücüne sahip olabileceğini göstermektedir. Makalede, öncelikle "sosyal haydutluk" kavramına değinilmiş, daha sonra Türk halk edebiyatındaki sosyal direniş motifleri incelenmiş, ardından Dadaloğlu'nun hayatı ve tarihsel arka planı okuyucuya sunulmuştur. Makalenin amacı doğrultusunda sosyal haydutluk kuramı çerçevesinde Dadaloğlu'nun şiirlerinin analizi yapılmış, sosyal haydutluk temaları ele alınarak bu temaların şiirlerde nasıl işlendiği incelenmiş ve halk edebiyatındaki direniş ve özgürlük mücadelesinin sosyolojik boyutu ortaya konmuştur. Böylece, Dadaloğlu'nun yalnızca edebî bir figür değil aynı zamanda halkın adalet ve özgürlük özlemlerinin sesi olan bir "sosyal haydut" olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dadaloğlu, Sosyal Haydutluk, Eric Hobsbawm, Direniş, Adalet.

SİRÂCÜ'L KULÛB'ÜN TDK NÜSHASININ DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

Dilara Doğru
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eski Türk Dili
dilaraisilgan1@gmail.com

Zühal Ölmez,
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili Edebiyatı
zuolmez@gmail.com

Bu bildiride Sirācü'l Kulūb adlı eserin TDK nüshasının dil ve üslup özellikleri üzerinde durulacaktır. Sirācü'l Kulūb, Yahudi ālimlerin Hz. Muhammed'e Tevrat ve İncil'de bahsedilen meselelerle ilgili sorduğu sorulardan ve peygamberimizin verdiği cevaplardan oluşmaktadır. Eserin, Doğu Türkçesi ile 4 nüshası ve Oğuz Türkçesi ile yazılmış 6 nüshası bulunmaktadır. Nüshalarda ele alınan soru sayıları farklılık göstermektedir.

Çalışmamıza konu olan metin, TDK Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Bölümünde 373 kayıt numarasıyla bulunmaktadır ve 50 yapraktan ibarettir. Her yaprakta 13 satır vardır. Çıpa filigranlı esmer kāğıda nesih hattıyla ve harekeli bir şekilde nesir olarak istinsah edilmiştir. Kalıplaşmış ifadelerle bazı söz başı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Çalışmada incelenen eser üzerinden Eski Anadolu Türkçesi Dönemi dil bilgisi özelliklerine, imlasına, eklerin yazımına, aslî şekillerinden farklı yazılan kelimelere, ikili yazım özelliği gösteren kelimelere, metnin üslup özelliklerine değinilecektir. Eserde 22 soru *"mesele ḫaber ver baŋa kim"* ifadesiyle sorulmuş ve her sorunun ardından "*cevāb*" ifadesiyle yanıtları verilmiştir. Sorulan sorular ve cevaplar üzerinden evrenin yaratılışı, cennet-cehennem, peygamberlerin hayatı gibi pek çok konuya değinilmiştir. İncelenen eserde öncelikle dikkat çeken bir dil özelliği Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde fazla örneği olmayan, son sesinde dar yuvarlak ünlü bulunan Türkçe kelimelerde vav'dan sonra bir elif harfinin eklenmesidir. Buna göre *yoḳaru* 27a-10, *gėrü* 27b-1, *gözlü* 38a-4, *ḳayġulu* 38b-8, *ḳamu* 48b-12 kelimelerinde bu kullanım bulunmaktadır.

Bir diğeri ise eylem çekimlerinde 2. tekil kişiyi gösteren kişi zamiri kökenli bir ek olan -s(I)n, -s(U)n eki, incelediğimiz eserde nadir bir özellik olarak art-damaksıl "ŋ" ile -s(I)ŋ, -s(U)ŋ şeklinde kullanılmıştır. *deprenürsüŋ* 9b-2, *uçarsaŋ* 17a-2, *yersiŋ* 32a-8, *bilür misiŋ* 35b-12, *çıkarırsıŋ* 8a-4. Timurtaş'ın belirttiğine göre, ekin bu şekilde kullanımı ayrıca bildirme ekinin şimdiki zamanının 2. kişi çekiminde de görülmekte ve son zamanlarda ekin sonundaki *-n* yerine *-ŋ*kullanılmaktadır (Timurtaş, 1976: 360)

Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik bir özelliği olan bildirme ekinin 1. tekil çekimi *-vAn* kullanımı incelenen metinde *ṭa'ātuŋvan* 21b-6, *eylügünven* 21b-7, *ḫulkuŋvan* 21b-8, *ḳılavuzuŋvan* 21b-9, *muştucıvan* 23a-3, *ẓulümvan* 23a-7, *yalanvan* 23a-7 şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: Sirācü'l Kulūb, Eski Anadolu Türkçesi, Dil ve Üslup İncelemesi.

SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM BECERİLERİ BAĞLAMINDA SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ayşe UÇAR
Yüksek lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
aysepolattrabzon@outlook.com

Meryem HAYIR KANAT
Profesör, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
meryemhayir@gmail.com

Eğitim toplumları geleceğe hazırlayan en önemli araçlardan biridir. Eğitim toplumsal sorunların çözümünde, bireylerin geleceğe hazırlanmasında çok önemli bir role sahiptir. Doğal kaynaklarımız sınırsız değildir ve bilinçsiz bir şekilde kullanılmaya devam ederse tükenme riskiyle karşı karşıya kalabiliriz. Teknolojik gelişmeler doğal çevrenin zarar görmesine ve çevre sorunlarının başlamasına neden olmuştur. Bireylerin teknolojiyi ve kaynakları nasıl kullanacakları konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı bir kaynağın günümüzde ve gelecekte de kullanılacak şekilde tüketilmesi demektir. Bu nedenle kaynakların dikkatli kullanılması gerekmektedir. Bireylerin günlük hayatlarında yaptıkları tüketim alışkanlıkları kaynakların hızla yok olmasına neden olmaktadır. Sürdürülebilir bir gelecek oluşturmak için bireylerin bu konuda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu bilincin oluşmasında sosyal bilgiler dersi önemli roller üstlenebilmektedir. Çünkü sosyal bilgiler dersi toplumsal konuların öğretiminde oldukça önemli bir yer kaplamaktadır. Sosyal bilgiler dersi farklı disiplinlerin bir arada verildiği bütünleştirilmiş bir eğitimi benimsemektedir. Çevresel ve toplumsal sorunlara duyarlı, araştıran ve sorgulayan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Bu bağlamda bu araştırmada sosyal bilgiler dersinin tüketim alışkanlıkları üzerindeki etkisinin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın önemi; sosyal bilgiler dersinin sürdürülebilir bir gelecek oluşturmadaki rolünün incelenmesidir. Araştırmada veriler Sosyal Bilgiler 5. Sınıf MEB kitabı "hayatımızdaki ekonomi" ünitesi temel alınarak araştırmacılar tarafından geliştirilen başarı testi (ön test- son test), ünite boyunca öğrencilerin yazdıkları günlükler, araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrenci-öğretmen görüşme soruları ile elde edilecektir. Araştırmanın evrenini Üsküdar Ata ortaokulu 5. Sınıf öğrencileri ve Üsküdar ilçesinde görev yapan sosyal bilgiler 5. Sınıf seviyesinde derse giren sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın yöntemi karma yöntem olarak belirlenmiştir. Başarı testinden elde edilen nicel veriler, öğrenci günlükleri ve öğretmen- öğrenci görüşmeleri yapılarak nitel verilerle desteklenmiştir. Öğrencilerin bilgi ve tutumlarında değişikliğin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin sürdürülebilirlik konusundaki görüşlerine başvurularak bilinç düzeyleri ve bu konudaki tutumlarının çalışmaya katkı sunacağı düşünülmektedir. Nicel verilerin analizinde t-testi, nitel verilerin analizinde içerik analizi ve tematik analiz kullanılacaktır. Analiz sonucunda ulaşılan sonuçlara bulgular kısmında yer verilecektir. Tartışma bölümünde ilgili araştırmalara yer verilecektir. Ulaşılan sonuçlara bakılarak öneriler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Tüketim Alışkanlıkları.

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ÖĞRETİM

Beyza TURAN KORKUTATA
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
beyzaturan10@gmail.com

Genç Osman İLHAN
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
gosman@yildiz.edu.tr

Bu araştırmanın amacı; üstün yetenekli öğrencilere yönelik sosyal bilgiler dersi bağlamında yapay zekâ destekli öğretim uygulamalarının tasarlanması, uygulanması ve öğretim sürecine etkilerinin değerlendirilmesidir. Günümüzde öğrencilerin öğrenme konusundaki motivasyonlarını bireysel farklılıklarını dikkate alan, dijital yeterliliklerine uygun hazırlanmış öğretim ortamları arttırmaktadır. Araştırmada nitel yaklaşım benimsenmiş olup eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu, 2025-2026 eğitim öğretim yılında İstanbul iline bağlı bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) öğrenim gören ve amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş BYF2 grubunda yer alan 18 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin hazır bulunuşlukları, ilgi alanları ve öğrenme hızları doğrultusunda farklılaştırılmış içerik, ürün ve süreç odaklı yapay zekâ destekli dijital araçlarla farklılaştırılmış 8 haftalık ders planı hazırlanmıştır. Öğretim sürecinde yapay zekâ tabanlı dijital araçlar (örneğin ChatGPT, Canva, Padlet, Napkin) aktif biçimde kullanılarak öğrencilerin analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Veri toplama sürecinde; yarı yapılandırılmış görüşme, yansıtıcı öğrenci ve öğretmen günlükleri, öğrenci ürünleri, yapılandırılmamış gözlemler ve ders planları kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler dersi sürecinden önce öğrencilerin dersten beklentilerini anlayabilmek için görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin çoğu dersin "eğlenceli, farklı etkinliklerle, oyunlar ve teknolojik araçların kullanımıyla, sıkıcılıktan uzak" geçmesini beklediklerini ifade etmiştir. Elde edilen bu veri dersin yapay zekayla ve farklılaştırılmış biçimde şekillendirilmesi için önemli bir dayanak noktası olmuştur. Hazırlanan ders planlarının ilk uygulamalarında öğrencilerin yapay zekâ araçlarını kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve etkili prompt yazmakta zorlandıkları saptanmıştır. Bu bağlamda, öğrencilerin yapay zekâ araçlarını tanımaları ve kullanabilmeleri için fırsatlar oluşturulmuştur. İlerleyen haftalarda bireyse öğrenme hızlarına uygun şekilde içerik üretme ve yorumlama becerilerinde gelişmeler olduğu görülmüştür. Araştırmanın veri analizi devam etmekte olup daha fazla sonuca sempozyumda yer verilmesi planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Yapay Zekâ, Üstün Yetenekli

VATİKAN KÜTÜPHANESİ TÜRKÇE YAZMALARI ARASINDA ÖZGÜN BİR ESER: VAT.TURC.57 NUMARALI TÜRKÇE-LATİNCE SÖZLÜK

Sümeyye Portakal

Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
portakalsumeyye@gmail.com

Ayşe Melek Özyetgin

Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
ozyetgin@gmail.com

Bu bildiri, Vatikan Kütüphanesi'nin Türkçe el yazmaları koleksiyonunda Vat.turc.57 numara ile kayıtlı bulunan ve bugüne dek kapsamlı bir bilimsel incelemeye konu edilmemiş önemli bir sözlük eserini tanıtmayı amaçlamaktadır. Söz konusu yazma, yaklaşık on dört bin (14.000) maddebaşı Türkçe sözcük ile bunların Latince karşılıklarını içeren hacimli, iki dilli bir Türkçe-Latince sözlüktür.

Eser, Arap harfli Osmanlı Türkçesi söz varlığını Latince karşılıklarıyla birlikte sunan özgün bir yapıya sahiptir. İmla özellikleri ve eserde yer alan tarih kaydı dikkate alındığında, sözlüğün 18. yüzyıla ait olduğu tahmin edilmektedir. Sözlük, başta Meninski'nin Thesaurus Linguarum Orientalium (2000) adlı eseri olmak üzere dönemin diğer önemli sözlük kaynaklarından yararlanılarak derlenmiş olup, pratik dil öğrenimi ve çeviri ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanmıştır.

Vat.turc.57 numaralı bu el yazması sözlük, ilk kez Paul Horn tarafından Aus italienischen Bibliotheken. Die persischen und türkischen Handschriften des Vatikans (1897) adlı çalışmasında anılmıştır. Eserin künyesi, Ettore Rossi'nin hazırladığı Vatikan el yazmaları kataloğunda da (Catalogo dei manoscritti turchi della Biblioteca Vaticana, 1953) yer almaktadır. Bununla birlikte, sözlük üzerinde bugüne kadar müstakil ve ayrıntılı bir inceleme yapılmamıştır.

Bu bildiride, Vat.turc.57 numaralı sözlüğün içeriği; sözlükbilim (leksikografi) açısından yapısı, Türkçe söz varlığı ve Türkçe-Latince sözlük geleneği içindeki yeri bakımından ana hatlarıyla incelenecektir. Yapılacak değerlendirme ile söz konusu eserin hem Osmanlı Türkçesi sözlük tarihi hem de Avrupa kütüphanelerindeki Türkçe yazmalar literatürüne önemli bir katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Türkçesi, Latince, Sözlükçülük

OTURUM 53

2024 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Cem AKAR
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversite, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
cem.akar@marmara.edu.tr

Zafer İBRAHİMOĞLU
Doç. Dr., Marmara Üniversite, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr

Bu araştırmanın temel amacı, 2024 yılında yürürlüğe giren TYMM (Türkiye Yüzyılı Maarif Programı) Sosyal Bilgiler dersi öğretim programına (SBDÖP) ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Öğretim programları, toplumsal değişim ve dönüşümlere bağlı olarak sürekli güncellenmesi gereken dinamik yapılardır. Türkiye'de de farklı dönemlerde yapılan program değişiklikleri ile eğitim öğretimin güncelliği sağlanmaya çalışılmaktadır. En son 2018 yılından güncellenen SBDÖP altı yıl aradan sonra köklü değişikliklere uğramıştır. Bu kapsamda, 2024 yılında "Maarif Modeli" adıyla yeni bir öğretim programı yürürlüğe konmuştur. Ancak bu program tüm sınıf düzeylerinde aynı anda uygulanmamış, kademeli geçiş esas alınmıştır. 2024-2025 eğitim-öğretim yılı itibarıyla yalnızca 5. sınıf düzeyinde uygulanmaya başlanan bu programın ilk uygulama deneyimleri öğretmenler aracılığıyla elde edilmiştir. Programların etkili bir şekilde uygulanmasında öğretmenlerin kritik bir rol oynadığı dikkate alındığında, onların görüş ve önerilerinin alınması büyük önem taşımaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin programın genel tasarımı, öğrenme alanları ve çıktıları, ölçme-değerlendirme yaklaşımı ve uygulama sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin değerlendirmeleri incelenmiştir. Nitel araştırma desenine göre yapılandırılan çalışmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış; elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcılar, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında 5. sınıf düzeyinde derse giren ve belirlenen ölçütlere uyan 12 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Katılımcı seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği tercih edilmiştir. Öğretmenlerin en az beş yıl deneyime sahip olan Türkiye'nin farklı illerinde öğretmenlik yapan sosyal bilgiler öğretmenleri arasından seçilmiştir. Araştırma sonuçlarının, yeni öğretim programının uygulanabilirliği ve geliştirilmesine yönelik önemli veriler sunması beklenmektedir. Sosyal bilgiler dersi programına yönelik öğretmen görüşlerini saptamayı ve bu bulgular ışığında programı değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın sonuçları araştırmanın bulguları toplandıktan sonra ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Ders Programı, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, Öğretmen Görüşleri

ANA DİL EĞİTİMİNDE OKUMA VE ANLAMA: ANLAM ÜNİTELERİ[1]

Erol ÇAKIR
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
ecakir454@gmail.com

Bayram BAŞ
Prof. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
bayrambas@gmail.com

Zamanımız, okumanın işlevsel olmasını zorunlu kılmaktadır. İşlevsel okumak ise seri biçimde okumayı, okuduğunu anlamayı, aynı zamanda bunu içselleştirerek yaşamın doğal bir parçası haline getirmeyi gerektirmektedir. Bu zeminden bakıldığında ülkemizde özellikle ilk ve orta öğretimde okuduğunu anlama konusunda sorun yaşayan çok sayıda öğrenci bulunmaktadır. Okuma eğitiminde yaşanan bu sorun, okumanın temel iki unsuruna (akıcı okuma, anlama) dayanmaktadır. Akıcı okumada sorun; okumayı, prozodik yapamamaktır. Anlamada ise okunanı anlayamamaktır. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde kimi araştırmacılara göre prozodik okuyamayan, okuduğunu anlayamaz; kimi araştırmacılara göre ise okuduğunu anlayamayan, prozodik okuyamaz. Araştırmalardan, prozodik okumanın ve okuduğunu anlamanın birbirinin nedeni olmasa da biri sorunlu olunca diğerinin de sorunlu olduğu, biri sorunsuz olduğunda diğerinin de sorunsuz olduğu anlaşılmaktadır. Akıcı okuma ve okuduğunu anlama, kelime ve kelime üstü yapılar üzerinde gerçekleşir. Bu yapıların her biri, cümlede bir birim oluşturur. Beyin, okuma- anlama sürecinde cümledeki bu birimler üzerinden işlem yapar ve bu birimleri kelime ve kelime üstü yapılar biçiminde tasnifler. Hatta bu analiz sırasında kelime üstü yapıları da kendi içinde birimlere ayırır. Birim sayısı arttıkça okuyucunun kelime ve kelime üstü yapılarla geçirdiği yaşantıyı uzun süreli bellekten çağırıp kısa süreli bellekte işleme süresi uzadıkça okunanı anlama ve akıcı okuma bozulur. Bu nedenle hem kendisinin birim oluşturması hem de birimler barındırması bakımından boyutluluk taşıyan kelime üstü yapıları tanımak, okuma ve anlamayı sağaltmada başat rol oynar. Bu bağlamda çalışmanın savı, söz dizimini oluşturan kelime üstü yapılarla ilgili sağlanacak farkındalığın okuduğunu anlamayı ve akıcı okumayı kolaylaştıracağıdır. Kelime üstü yapılar; beynin, okuma sürecinde cümleyi analiz ederken ortaya çıkardığı mantık kümeleri olan anlam üniteleri olarak tanımlanmıştır. Anlam ünitelerinin oluşturduğu birim ve anlam ünitesinin kendisini oluşturan birimlerin dilbilgisel boyutlarıyla oluşan ilişkiyi fark etme; her okumada bu yapıları birlikte hareket ettirmek suretiyle hem okumayı akıcı kılar hem de okuyanın, birimleri oluşturan kelimelerden yaşantı geçirdikleriyle geçirmedikleri arasında bağ kurarken tabi tuttuğu zihinsel işlemden tutarlı sonuçlar elde etmesine yardım eder. Bu çalışma; anlam ünitelerine hem prozodik ve akıcı okuma hem de okuduğunu anlama boyutlarıyla yaklaşması, ilköğretim 2. kademeyi de kapsaması bakımından, alan yazında bir boşluğu dolduracaktır.

Anahtar Kelimeler: Akıcı Okuma, Anlama, Anlam Üniteleri

2024 SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA VE 5. SINIF DERS KİTABINDA HARİTA OKURYAZARLIĞI KAZANIMLARININ İNCELENMESİ[1]

Esma Altunbey
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
esma.altunbey@std.yildiz.edu.tr

Meryem Hayır Kanat
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
mhayir@yildiz.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, 2024 yılında güncellenen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan harita okuryazarlığına ilişkin kazanımları içerik açısından derinlemesine incelemek ve bu kazanımların öğretim programı ile ders kitaplarındaki yansımalarını doküman analizi yöntemiyle sistematik bir biçimde değerlendirmektir. Araştırmada, harita okuryazarlığına ilişkin kazanımların öğrencilerde geliştirmeyi hedeflediği coğrafi farkındalık, mekânsal düşünme, harita okuma becerileri, yön bulma yeterlilikleri ve problem çözme yetkinlikleri kapsamlı biçimde ele alınmaktadır. Bu yönüyle çalışma, öğrencilerin mekânı anlamlandırma ve çevresel bilgileri yorumlama süreçlerine ilişkin becerilerin öğretim programında nasıl yapılandırıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup, doküman analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu doğrultuda, 2024–2025 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ayrıntılı biçimde incelenmiş; harita okuryazarlığına yönelik öğrenme kazanımları belirlenmiş ve içerikleri tema, beceri ve değer boyutları açısından analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda bu kazanımların öğrencilerin coğrafi düşünme süreçlerine nasıl katkı sunduğu ve öğretim programının genel yapısı içindeki konumları değerlendirilmiştir.

Buna ek olarak 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı da doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Kitapta yer alan harita görselleri, etkinlik örnekleri, öğrenme alanlarıyla ilişkili etkinlikler ve QR kod uygulamaları detaylı olarak analiz edilmiştir. Her bir haritanın konusu, öğrencilere kazandırmayı hedeflediği beceriler, içerik yapısı, etkinliklerdeki yönlendirmeler ve kullanım amaçları açıklanmış; QR kodların içerikleri, sunduğu dijital destekler ve öğrencilerde geliştirmeyi amaçladığı beceriler de ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir.

Araştırmanın bulgularının, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yer alan 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve ders kitaplarındaki harita okuryazarlığına yönelik içeriğin kapsamının belirlenmesine, bu kapsamın öğretim süreçlerine yansıtılmasına ve gelecekte yapılacak program geliştirme, materyal tasarımı ve öğretmen eğitimi çalışmalarına yol gösterici bir temel oluşturmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Harita Okuryazarlığı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Müfredat, Doküman Analizi, Ders Kitabı

---

[1] Bu çalışma "2024 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Harita Okuryazarlığı: Doküman Analizi ve Öğretmen Görüşlerine Dayalı Bir İnceleme" Başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

TÜRKİYE'DE 21. YÜZYIL SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DEĞERLER VE BECERİLERDEKİ DÖNÜŞÜM

Hamit Çalışkan
Arş. Gör., Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
hamit.caliskan@marmara.edu.tr

Devletler ve toplumlar sahip olmak istedikleri vatandaş tipolojisinin inşasında eğitim öğretim kurumlarının işleyişine yön veren öğretim programlarını bir araç olarak kullanmaktadırlar. Bu öğretim programlarının temel bileşenlerini bilgi, beceri ve değerler oluşturmaktadır. Toplumsal formlarda zaman içerisinde yaşanan değişimler, kurumsal ve toplumsal yapıların bireylerden beklentilerinin dönüşüme uğraması, öğretim programlarını da canlı bir organizma gibi değişime teşvik etmektedir. İlgili literatür incelendiğinde her geçen gün daha da hızlı bir şekilde değişen ve dönüşen dünyamızda, toplumların beklediği ve ihtiyaç duyduğu vatandaş tipolojisinin de değişime uğradığına dikkat çekilmektedir. Bu doğrultuda toplum inşasında en önemli araçlardan biri olan ve eğitim kurumlarının faaliyetlerine yön veren öğretim programları da değişmek, dönüşmek ve çağın ihtiyaçlarına cevap vermek durumunda kalmaktadır. Vatandaş yetiştirme farklı dersler aracılığıyla gerçekleştirilmek istense de temelde bu misyon sosyal bilgiler ya da sosyal bilimler grubu derslere yüklenmektedir. Dolayısıyla bu derslerin öğretim programları vasıtası ile bilgi, beceri ve değerler bakımından istenilen niteliklere sahip bir toplumun oluşturulması hedeflenmektedir. Bu çalışma Türkiye'de uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programları aracılığıyla öğrencilerde geliştirilmek istenen değerler ve becerilerin ele alınışında meydana gelen değişim ve dönüşümü ortaya koymak amaçlıyla hazırlanmaktadır. Çalışmanın tasarımında, derinlemesine inceleme ve veri elde etmeye hizmet eden nitel araştırma yöntem bilim esasları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma örneklemini Türkiye'de 2005, 2015, 2018 ve 2024 yıllarında uygulamaya konulan sosyal bilgiler dersi öğretim programları oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında veri toplama tekniği olarak doküman inceleme yöntemi kullanılacak olup elde edilen veriler betimsel analize tabi tutulacaktır. Araştırma sonucunda ortaya çıkacak bulguların 21. yüzyıl boyunca Türkiye'de değerler ve becerilerin kazandırılmasında sosyal bilgiler öğretim programlarının nasıl bir araç olduğunu ortaya koyması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretim programları, değerler ve beceriler.

HAYAT TARİH MECMUASINDA SULTAN II. ABDÜLHAMİD

Fatih Saraçoğlu
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi
osmfs1453@gmail.com

Selim Hilmi Özkan
Prof.Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
shilmi@yildiz.edu.tr

Hayat Tarih Mecmuası 1965 – 1982 yılları arasında Şevket Rado, Orhan Ş. Yüksel ve Yılmaz Öztuna'nın öncülüğünde her ay yayımlanmış popüler bir tarih dergisidir. Bu mecmuanın temel dayanak noktası tarihi sevdirmek, konuları ise Osmanlı ve Türk Tarihi olmuştur. 1965 yılı şubat ayında yayın hayatına başlamış, 216 sayının ardından 1982 yılının aralık ayında basın hayatından çekilmiştir. 1978 yılı mart ayından itibaren ise Edebiyat ve Tarih Mecmuası adını almıştır. Bu çalışmada Hayat Tarih Mecmuasında Sultan II. Abdülhamid nasıl ele alınmış incelemeye çalışılacaktır. Sultan Abdülhamid bugün de olduğu gibi Hayat Tarih Mecmuasının yayınlandığı dönemde en çok tartışılan tarihi şahsiyetlerden birisidir. Bunun için Hayat Tarih mecmuasında Sultan II. Abdülhamit üzerinde durulmuş onunla ilgili otuz makale kaleme alınmıştır. Bunlardan dokuz tanesi siyasi kişiliği, üçü savaşları, üç tanesi dış devletlerle olan ilişkileri, dört tanesi kişilik özellikleri. On bir tanesiyse bu dönemde yaşanmış olayları kapsayan yazılar kaleme alınmıştır. Araştırılmaya değer görülen ve tenakuz oluşturan kısımlar ayrıca karşılaştırmalı olarak incelenmeye çalışılmış, bilimsel diğer çalışmalar ile kıyaslanma yoluna gidilmiştir.

Hayat Tarih Mecmuası tarihi olayları tarafsız ve bilimsel yöntemlerle ele almayı ve arşiv verilerini kullanarak olayları incelemeyi ilke edinerek yola çıkmıştır. Hayat Tarih Mecmuası ayrıca "sözel tarihçilik" anlayışıyla da hareket etmiştir. Bunun için tarihi olayları bizzat yaşamış kişilere ulaşılmış onların anıları ve gözlemlerinden yararlanılmıştır. Derginin temel ilkeleri dikkate alınarak yazılan makaleler okuyucunun beğenisine sunulmuştur.

Bu çalışmamızda nitel bir veri analizi olan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Tarih Mecmuasının isim değiştirilmesine kadar ki dönemi olan 1965 – 1978 yılı arasındaki basılan 146 sayıdaki yazıları incelenerek makalelerin konu ve içerikleriyle kullanılan resimler ve türleri tarihi dönemine göre tasnif edilmiştir. Hayat Tarih Mecmuasının basılı nüshalarına Beyazıt Devlet Kütüphanesinden ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hayat Tarih Mecmuası, Osmanlı Dağılma Dönemi, Sultan II. Abdülhamid.

SANAL MÜZE TASARIMI SÜRECİNİN ÖĞRETMEN ADAYLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİNE VE KÜLTÜREL MİRAS FARKINDALIKLARINA ETKİSİ

Hafize ER TÜRKÜRESİN
Doç. Dr., Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD
hafize.er@dpu.edu.tr

Damla ARIKOĞLU
Arş. Gör., Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD
damla.arikoglu@dpu.edu.tr

Bu araştırmanın amacı sanal müze tasarımı sürecinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerine ve kültürel miras farkındalıklarına etkisini belirlemektir. Karma araştırma yönteminin kullanılacağı araştırmanın nicel bölümü tek grup ön test son test model; nitel bölümü ise fenomenoloji deseniyle gerçekleştirilecektir. Çalışma grubunu, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 25 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturacaktır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem yöntemi kullanılacaktır. Belirlen ölçütler; sosyal bilgiler öğretmen adayı olmak, sanat ve müze eğitimi dersi ile bilişim teknolojileri dersini başarıyla tamamlanmış olmaktır. Uygulama sürecinde öncelikle sosyal bilgiler öğretmen adayları Kütahya'daki tarihî ve turistik mekânları fotoğraflayacak sonrasında bu görselleri Artsteps platformunu kullanarak dijital bir sanal müzeye dönüştürecektir. Süreç boyunca katılımcılar, bireysel ve iş birlikli üretim etkinlikleriyle dijital yaratıcılık, iletişim, eleştirel düşünme ve kültürel duyarlılık becerilerini kullanacaklardır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Gür ve diğerleri, (2023) tarafından oluşturulan "*21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği*", Demir (2023) tarafından geliştirilen "*Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği*" ve araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. "*21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği*" 25 madde ve dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geneline ilişkin cronbach alpha kat sayısı .94'tür. "*Kültürel Miras Farkındalık Ölçeği*" ise 36 madde ve üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geneline ilişkin cronbach alpha kat sayısı .87'dir. Araştırmada nicel veriler ön test–son test farklarına dayalı istatistiksel analizlerle; nitel veriler ise betimsel ve içerik analizi teknikleriyle çözümlenecektir. Elde edilen bulguların, öğretmen adaylarının kültürel miras farkındalıklarını artıran ve dijital çağın gerektirdiği becerilerle bütünleştiren yenilikçi öğretim yaklaşımlarına ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: kültürel miras, sanal müze, 21. Yüzyıl becerileri

OTURUM 54

İKİNCİ DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YAZMA BECERİSİNE YÖNELİK ÖZYETERLİK ÇALIŞMALARI İÇİN SİSTEMATİK BİR DEĞERLENDİRME

Uğur CAN
Öğr. Gör., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi
ugcan@gelisim.edu.tr
Talha GÖKTENTÜRK
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
talhagoktenturk@gmail.com

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi alanında öğrenen öz yeterliklerinin geliştirilmesi kritik bir yer tutmaktadır. Ciddi bir literatür oluşturmuş olsa da çalışmaların teorik arka planı, metodolojik yapısı ve odaklandığı konular çerçevesinde bütünlüklü bir çerçevenin eksikliği özellikle en karmaşık beceri olan yazma için göze çarpmaktadır. İlgili çerçevenin oluşturulması amacıyla bu çalışmada 2025 yılına kadar yayımlanmış ikinci dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisine yönelik yazma ve özyeterlik kontekstindeki makalelere odaklanılmıştır. Belirlenen anahtar kelimelerle seçilen dizinlerde PRISMA metodu kullanılarak makaleler seçilmiştir. Toplamda konu uyumunun olmaması, içerik yetersizliği gibi sebeplerle elenen çalışmalar sonrası 15 çalışma incelenmiş ve çalışmalar teorik arka plan, seçilen metodoloji ve odaklanılan konular ekseninde tematik bir analize tabi tutulmuştur. Elde edilen sonuçlar çalışmaların sıklıkla Bandura'nın sosyal kognitif öğrenme teorisiyle inşa edildiğini veya teorik bir çerçeve inşa edilmeden yapıldığını göstermektedir. Bu bakımdan teorik arka plan yetersizliği olarak ilgili sonuç okunabilir. Metot seçiminde sıklıkla nicel araştırmalara başvurulduğu görülse de aynı metodun farklı ifade edilmesi, tek seviyeli örnekleme sistemlerine odaklanıldığı, seçilen örneklemlerin ise sıklıkla B1 ve üstü Türkçe öğrenenlerle sınırlı tutulduğu görülmektedir. Ayrıca metodolojik sınırlılığı ifade eden bir tercih olarak SPSS programının sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Yazma becerisi için özyeterlik araştırmaları konu olarak genellikle katılımcı algılarına odaklanmıştır. Ayrıca ilgili değişkenin yazma kaygısı, yaratıcı yazma, dijital hikâye anlatımı becerisi gibi farklı değişkenlerle ilişkisine odaklanıldığı kaydedilmiştir. Ölçek geliştirme çalışmaları konu seçiminin üçüncü büyük ana temasını oluşturmaktadır. Son olarak ikinci dil olarak Türkçe öğrenme Türkiye'ye intibak gibi amaçlarla dil öğrenenleri ifade etmektedir. Kritik bir adlandırma problemi olarak bu katılımcılara yönelik araştırmaların zaman zaman kendi ülkesinde başka bir ülkenin dilini öğrenmeyi ifade eden yabancı dille karıştırıldığı tespit edilmiştir. İlgili sonuçlar bütünlüklü olarak değerlendirildiğinde hem teorik hem metodolojik hem konu seçimi noktasında belirli alanlara odaklanmadan doğan bir homojenliğin oluştuğu söylenebilir. Bu sebeple ilgili kontekste yapılacak çalışmaların farklı teorilere odaklanması, metodoloji eğitim kalitesinin lisans ve lisansüstünde artırılarak daha iyi çalışmaların ortaya konulması, dünya literatüründe oluşturulan konu zenginliğinin alan literatürüne yansıması gerekliliği gelecek araştırmaların problemleri olarak not edilmelidir. Ayrıca yazma ekseninde yapılmış bu çalışmanın diğer dil becerileri ile karşılaştırmalı olacak şekilde genişletilmesi faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: ikinci dil olarak Türkçe öğretimi, temel dil becerileri, özyeterlik, sistematik değerlendirme.

SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINDA ENERJİ VERİMLİLİĞİ[1]

Mert Can Aydos
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
can.aydos@std.yildiz.edu.tr

Mustafa Sağdıç
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
msagdic@yildiz.edu.tr

Enerji verimliliği, giderek artan enerji talebini çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda dengeleyerek, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi açısından stratejik öneme sahip temel unsurlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Küresel ölçekte enerji ihtiyacının giderek artması hem çevresel hem de ekonomik açıdan bütüncül bir enerji yönetimi yaklaşımının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede enerji verimliliği, yalnızca devlet politikalarıyla sınırlı kalmamakta; bireylerin günlük yaşam alışkanlıklarından başlayarak toplumsal düzeyde davranış dönüşümünü zorunlu kılmaktadır. Eğitim kurumları, bu dönüşümün en etkili aktörlerinden biridir. Okullarda enerji okuryazarlığının geliştirilmesi, öğrencilerin enerji kaynaklarını bilinçli, verimli ve sürdürülebilir biçimde kullanma bilinci kazanmalarına katkı sağlar. Bu doğrultuda yürütülen çalışma, Türkiye'de 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında "enerji verimliliği" temasının nasıl ele alındığını belirlemek amacıyla doküman analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre ders kitapları, enerji verimliliğini çoğunlukla farkındalık oluşturma boyutunda ele almaktadır. 5. sınıf düzeyinde bireysel tasarruf davranışları ve günlük yaşam pratikleri ön plana çıkarken, 6. sınıf kitaplarında yenilenebilir enerji kaynaklarının ekonomik katkılarına ve sürdürülebilir kalkınmayla ilişkisine vurgu yapılmıştır. 7. sınıf kitaplarında ise LED aydınlatma, elektrikli araçlar ve çatı tipi güneş panelleri gibi teknolojik gelişmeler ile toplumsal düzeyde uygulamalara yer verilmiştir. Ancak içeriklerde güncel enerji teknolojilerine, ulusal enerji politikalarına ve davranış değişimini teşvik eden etkinliklere yeterince yer verilmediği görülmüştür. Sonuç olarak, içeriklerin öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyleriyle uyumlu biçimde genişlediği; ancak proje-tabanlı öğrenme etkinliklerinin ve ölçme-değerlendirme araçlarının güçlendirilmesinin, kapsamlı bir enerji okuryazarlığı becerisinin kazandırılmasında belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmanın, eğitim uygulayıcıları ile enerji politikalarını şekillendiren karar vericilere somut veriler, öneriler ve değerlendirmeler sunarak hem öğretim programlarının geliştirilmesine hem de sürdürülebilir enerji politikalarının güçlendirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Enerji Verimliliği, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı.

---

[1] Bu çalışma Mert Can Aydos'un Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Mustafa SAĞDIÇ'ın danışmanlığında yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Doğrultusunda Sosyal Bilgiler Eğitiminde Enerji Okuryazarlığı: İstanbul Örneği" başlıklı doktora tezi kapsamında türetilmiştir.

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENME ÇIKTILARI BAĞLAMINDA OKUL BAHÇESİ TEMELLİ ÇEVRE EĞİTİMİ ETKİNLİK SENARYOLARI

Hilal Özdilek
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
hilal.ozdilek@std.yildiz.edu.tr

Meryem Hayır Kanat
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
mhayir@yildiz.edu.tr

Sanayi inkılabından günümüze kadar uzanan zaman diliminde ortaya çıkan çevresel sorunların küresel ölçekte artması, dünya ülkelerinin eğitim sistemlerinde çevre okuryazarlığı ve sürdürülebilirlik becerilerinin kazandırılmasını zorunlu kılmıştır. Bu çalışmanın amacı da Türkiye Yüzyılı Yeni Maarif Modeli 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın 6 öğrenme alanındaki (Birlikte Yaşamak, Evimiz Dünya, Ortak Mirasımız, Yaşayan Demokrasimiz, Hayatımızdaki Ekonomi, Teknoloji ve Sosyal Bilimler) temel öğrenme çıktılarını destekleyecek şekilde okul bahçesi temelli çevre eğitimi senaryoları geliştirerek eğitim ve öğretim sürecine alternatif etkinlikler sunmaktır. Bu çalışma okul bahçesinin sadece bir oyun veya dinlenme alanı olarak değil aynı zamanda çocuklar için bir üretim merkezi, araştırma ve keşfetme alanı, doğal bir laboratuvar olarak işlev görme potansiyelini de ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülmüş olup Sosyal Bilgiler programındaki tüm öğrenme alanlarının, çevre eğitimi ile güçlü bağlantılar kurulabilecek öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri göz önünde bulundurularak sistematik olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; belirlenen her bir öğrenme çıktısı için bahçe temelli öğrenme ve açık hava eğitimi ilkeleri doğrultusunda uygulamaya dönük, çocukların yaparak-yaşayarak öğrenebilecekleri, derin öğrenme potansiyeli taşıyan etkinlikler detaylı açıklamalar ile tablolaştırılarak model olarak sunulmuştur. Bu çalışmanın önemi, Sosyal Bilgiler programındaki teorik çevre konularının pratik uygulamalar ile zenginleştirilmesi, kazandırılması gerekilen soyut bilgi ve değerlerin öğrencilerin yakın çevresindeki okul bahçeleri aracılığıyla somut bir etkinliğe dönüştürülmesi ve böylece sınıf içi yöntemlere kıyasla öğrencilerin öğrenmelerindeki kalıcılığını artırmasıdır. Okul bahçelerinin atıl bir alan olarak kalması yerine eğitimi bahçeye taşımanın örneklerini gözler önüne sermektir. Eğitim alanı olan bahçelerin yalnızca çevre ile ilgili konularda değil diğer konularda da kullanılabileceğini kanıtlayarak bahçelerin yeniden işlevlendirilmesine rehberlik etmektir. Çalışmanın beklenen temel bulgusu, geliştirilen etkinlik senaryolarının, çevre sorunlarına karşı duyarlılık, aktif katılım, eleştirel düşünme ve çevresel sorumluluk alma gibi ortak becerileri eş zamanlı olarak güçlendirme potansiyeline sahip olmasıdır.

Sonuç olarak bu çalışma, öğretmenlere ve okul yöneticilerine öğretim programını zenginleştirme konusunda pratik ve bütüncül bir rehber sunarak sosyal bilimler eğitim alan yazınına önemli bir katkı sağlayacaktır. Okulun fiziksel olanaklarını kullanma konusunda bilimsel temelli bir model teşkil edecektir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Eğitimi, Okul Bahçesi, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE DİJİTAL ÇİZGİ ROMAN KULLANIMI: ATASÖZLERİ VE DEYİMLER ÖRNEĞİ

Hatice Akdağ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi
nhatice.akdag@gmail.com

Eda Tekin
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
etekin@yildiz.edu.tr

Genç Osman İlhan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
gosmanilhan@gmail.com

Bu araştırmanın amacı, "Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dijital Çizgi Romanla Atasözleri ve Deyimlerin Öğretimi"ni incelemektir. Bu çalışmada karma yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada öntest sontest, deney-kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak test, görüşme soruları ve anket kullanılmıştır. Veri toplama araçları araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezinde (TÖMER) B1 seviyesinde eğitim alan öğreniciler oluşturmaktadır. Araştırmada Yeni İstanbul yayınlarının kitabı kullanılmıştır. Bunun sebebi eğitim kurumunda ders materyali olarak bu kitabın kullanılmasıdır. Bu yayının ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözleri ve deyimler tespit edilmiştir. Bu tespit sırasında Türk Dil Kurumunun çevrimiçi Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü kullanılmıştır. Tespit edilen atasözleri ve deyimler üzerinden ders kitabında bulunan 6 ünitenin her biri için çizgi roman senaryoları hazırlanmıştır. Ardından Web 2.0 aracı Pixton ile araştırmacılar tarafından 6 farklı çizgi roman oluşturulmuştur. Pixton yanında bir başka Web 2.0 aracı olan Canva'dan yararlanılmıştır. Bu sayede çizgi romanlar daha da geliştirilmiştir. Hazırlanan bu çizgi romanlar, TÖMER'de eğitim alan dil öğrenicilerine 6 hafta boyunca uygulanmıştır. Daha sonra çizgi roman kareleri hakkında tartışılmış, atasözleri ve deyimler incelenmiştir. Her çizgi roman sonunda etkinlikler yapılmıştır. Bu etkinliklerin bazıları Kahoot platformu üzerinden yapılırken bazıları da sınıfta kâğıt üzerinde olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonunda dil öğrenicileriyle birebir yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Dijital çizgi roman ile atasözleri ve deyimlerin öğretilmesine yönelik öğrenicilerin görüşleri alınmıştır. Öğreniciler dijital çizgi romanla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde atasözleri ve deyimlerin öğretimini daha eğlenceli ve kalıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Çizgi romanlara ilgilerinin arttığını ifade etmişlerdir. Bu araştırma, çizgi romanların Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine katkısı olabileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dijital çizgi roman, atasözü ve deyimler, Web 2.0 araçları, Pixton.

BİLSEM'LERDE SOSYAL BECERİ EĞİTİMİNE İLİŞKİN YAPILAN ÇALIŞMALARI İNCELENMESİ

Tuğçe CÖMERT
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
tugce.comert@yildiz.edu.tr

Şahin ORUÇ
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü
soruc@yildiz.edu.tr

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM), Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerin bireysel potansiyellerini desteklemek amacıyla oluşturulmuş eğitim kurumlarıdır. Bu merkezler temel olarak öğrencilerin akademik başarısının arttırılmasının yanında öğrencilerin sosyal gelişimlerini desteklemeyi de hedeflemektedir. BİLSEM programlarında yer alan üstün yetenekli bireyler, bilişsel anlamda akranlarından ileri düzeyde olsalar bile sosyal becerilerinde aynı gelişimi gösteremeyebilirler. Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF) programı çerçevesinde öğrencilerin ilgi alanlarının belirlenmesi, disiplinlerarası proje ve grup çalışmaları aracılığıyla empati, liderlik, sosyal sorumluluk gibi sosyal- duygusal yeterliliklerin pekiştirilmesi hedeflenmektedir. Öğrencilere etkin iletişim kurma, takım çalışması yapma, problem çözme becerilerini geliştirme fırsatı sunabilecek atölye etkinlikleri vasıtasıyla, öğrencilere işbirlikli öğrenme ortamları oluşturulması istenmektedir. Ulusal düzeyde politika ve program varlığı, öğretmen ve rehberlik eğitimlerine yönelik kursların düzenlenmesi, materyal desteklerinin sağlanması, sosyal-duygusal becerilerin öğretim programlarına entegrasyon edilmesi gibi sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik olumlu girişimler bulunmaktadır. Ancak mevcut uygulamaların BİLSEM'ler de farklı biçimlerde uygulanmaları, sürekliliğin sağlanmaması, ölçme araçlarının objektifliği, geçerliliği ve güvenilirliği konusunda henüz istenilen düzeyde olmadığı, BİLSEM' de sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik hedeflenen amaçların kapsamlı ve kurumsal açıdan alan yazın çalışmalarına daha fazla odaklanılması gerektiği sonucuna varılmıştır.Bu doğrultuda çalışmanın amacı BİLSEM programları kapsamında yürütülen sosyal beceri eğitimine ilişkin çalışmaları incelemek ve ne derece uygulandığını ortaya koymaktır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için BİLSEM'lerin web siteleri doküman inceleme yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan incelemede web sayfalarında sosyal becerilerle ilgili yapılan tüm faaliyetler tespit edilmiş ve BİLSEM'lerin sosyal beceri eğitimi açısından var oldukları durum tespit edilmeye çalışılmıştır.Çalışma nitel araştırma yöntemi olan doküman analizinden yararlanılarak yürütülmüştür. Çalışma sürecinde elde edilen çalışmalar içerik analizine başvurularak çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Üstün Yetenekli Öğrenciler, Sosyal Beceri, Sistematik İnceleme.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MÜZE TEMELLİ ÖĞRENMELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KAZIM KARABEKİR PAŞA MÜZESİ ÖRNEĞİ

Tuğçe KÜLTÜR
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi
tugcekultur92@gmail.com

Genç Osman İLHAN
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü
gosman@yildiz.edu.tr

Günümüzde öğrenme süreci sadece okul yapılarıyla sınırlı değildir, bireyler farklı yerlerde veri elde edebilir. Müzeler, sosyal bilgiler eğitimine katkı sağlayan en önemli öğrenme ortamlarının başında gelmektedir. Bireylerin tarihi ve kültürel faaliyetleri somut olarak görebilecekleri alanlardır. Müze temelli öğrenme yaklaşımı, bireylere geçmiş ve gelecek arasında ilişki kurmak, eleştirel düşünme ve tarihsel farkındalık düzeylerini geliştirme açısından fırsat yaratır. Araştırmanın en önemli amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Kazım Karabekir Paşa müzesinde gerçekleştirecekleri müze temelli öğrenme süreçlerine ve etkinliklere ilişkin görüşlerini ve değerlendirmelerini incelemektir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzelerde gözlemler ve araştırma etkinliklerinde bulunması, müzeyi öğrenme ortamı olarak tasarlayabilmesi sosyal bilgiler eğitimi açısından önemlidir. Araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Kazım Karabekir Paşa Müzesi'nde gerçekleştirdikleri müze temelli öğrenme deneyimleri ve bu deneyimlere ilişkin görüşleri incelenecektir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aktif bir şekilde sürece dahil olmaları sağlanmıştır. Müze etkinlikleri sırasında edindikleri deneyimleri ve görüşlerini ortaya koyarak, müze temelli öğrenmenin öğretim süreçlerine katkılarını değerlendirmeyi hedeflemektedir. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde görev yapan 15 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın veri toplama sürecinde; yarı yapılandırılmış görüşme formları, gözlem, görüşme ve öğretmenlerin yazdığı değerlendirme yazıları kullanılacaktır. Araştırmada toplanan veriler, betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak sistematik olarak incelenecek, katılan öğretmenlerin müze temelli öğrenmeye yönelik algıları ve deneyimlerine yönelik kapsamlı bir çalışma elde edilecektir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze temelli öğrenme deneyimlerine ilişkin görüşleri temalar halinde sınıflandırılıp, yorumlanacaktır. Araştırma sosyal bilgiler eğitimi, müze temelli öğrenme, öğretmen yetiştirme gibi araştırma konularına daha çok dikkat çekecektir. Araştırma ile ilgili daha fazla bilgiye kongrede yer verilmesi ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Müze Temelli Öğrenme, Kazım Karabekir

OTURUM 55

2024 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDA REKLAM FİLMLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Yusuf Cihat BAĞ
Lisansüstü Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı
yusufcihatbag@gmail.com
Talat AYTAN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı
taytan@yildiz.edu.tr

2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında yayımlanan yeni Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, "Reklam/Kamu Spotu/Duyuru" adıyla reklam filmlerini yeni bir metin türü kabul ederek geleneksel metin anlayışını genişletmiştir. Programın "Dinleme/İzleme Atölyesi" uygulamaları, bu yeni metin türünün kullanımına zemin hazırlasa da materyal seçimi ve pedagojik işleniş sorumluluğunu öğretmenlere bırakması, alanda bir uygulama sorunsalı ve materyal geliştirme ihtiyacı doğurmaktadır. Bu bildiri, reklam filmlerinin 2024 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki temalarla uyumlu, pratik ve etkili bir öğretim materyali olarak potansiyelini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desene dayalı bu çalışmada, öncelikle programdaki 5, 6, 7 ve 8. sınıf temaları analiz edilmiş; veriler toplanırken doküman analizi tekniğiyle YouTube platformunda Türkçe yayımlanmış video içerikler taranarak tematik bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bulgular, programdaki temaların büyük bir bölümünün, farklı reklam türleriyle (kamu spotu, kurumsal kimlik, hikâye anlatıcılığı) ilişkilendirilebildiği bir "tematik harita" ortaya koymuştur. Örneğin, "Vatan Sevgisi" temasının millî bayram reklamlarıyla, "Doğa ve İnsan" temasının kamu spotlarıyla, "İletişim ve Sosyal İlişkiler" temasının ise aile ve dostluk bağlarını işleyen hikâye anlatıcılığına dayalı reklamlarla etkili bir biçimde işlenebileceği somut örneklerle gösterilmiştir.

Çalışmanın özgün değeri, gündelik ve ticari bir iletişim formunu, programın kazanımlarıyla doğrudan örtüşen yapılandırılmış bir öğretim materyaline dönüştürme metodolojisi sunmasıdır. Bu bildiri kapsamında sunulan bulgular ve tematik çerçeve, aynı zamanda lisansüstü bir tez çalışması (Ortaokul Türkçe Dersleri İçin Film Atölyesi Tasarımı) kapsamında geliştirilmekte olan bütüncül bir dinleme/izleme atölyesi modelinin kuramsal temelini ve materyal havuzunu oluşturmaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, reklam filmlerinin, öğrencilerin eleştirel medya okuryazarlığı, ikna tekniklerini çözümleme ve değerler eğitimi gibi hedeflere ulaşmasında işlevsel bir araç olabileceğini savunmaktadır. Bildiri, öğretmenlere bu yeni metin türünü derslerinde nasıl kullanacaklarına dair tematik bir çerçeve ve somut materyal önerileri sunarak programın uygulanabilirliğine katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: 2024 Türkçe Öğretim Programı, dinleme/izleme atölyesi, reklam filmi, metin türü, eleştirel medya okuryazarlığı.

EXPLORİNG THEMATİC AND METHODOLOGİCAL TRENDS İN INTERCULTURAL COMMUNİCATİVE COMPETENCE RESEARCH İN TÜRKİYE

Eren Doğukan Keleş
Öğr.Gör., İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık bölümü
eren.keles@istun.edu.tr
Kübra Nur Yılmaz
Öğr. Gör., Yeditepe Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
kubranur.yilmaz@yeditepe.edu.tr

Intercultural communicative competence (ICC) has become a significant concept in contemporary language education, reframing communication as the negotiation of meaning across cultural boundaries rather than the mere exchange of linguistic forms. As global mobility and multilingualism increasingly shape language learning, ICC stands out as a crucial 21st-century skill that integrates linguistic proficiency with intercultural awareness, empathy, and ethical adaptability.

In Türkiye, the importance of ICC has gained renewed significance within national higher education policies. The Higher Education Internationalization Strategy Document (2024–2028) issued by the Council of Higher Education (YÖK) identifies intercultural interaction, global citizenship, and cross-cultural collaboration as central objectives for the next decade, reinforcing the need to cultivate ICC through teacher education and research. Despite policy initiatives promoting intercultural competence, there has been limited scholarly inquiry into its theoretical and methodological representation in Turkish graduate research.

To address this gap, this study analyzes 44 master's and doctoral theses on ICC completed between 2009 and 2025 and archived in the National Thesis Center (YÖKTEZ). Using document analysis and qualitative content analysis, the research explores thematic and methodological orientations, theoretical frameworks, participant profiles, data collection tools, and data analysis approaches. Descriptive statistics (frequency and percentage) were combined with inductive coding to trace conceptual evolution.

Findings reveal a clear transition from perception-based, survey-oriented studies (2009–2016) toward mixed-method, pedagogically grounded, and digitally mediated investigations (2017–2025). The most frequent research themes include teacher cognition and classroom practice (31.8%), student-centered ICC development (18.2%), and curriculum or textbook analysis (13.6%). While Byram's (1997) model dominates (61.4%), there is growing engagement with Deardorff's (2006) and Chen & Starosta's (2000) frameworks.

Overall, ICC research in Türkiye demonstrates increasing theoretical advancement and methodological diversification but remains concentrated mostly in ELT contexts. In alignment with national internationalization goals, the study recommends that future ICC research in Türkiye move beyond descriptive approaches by incorporating **AI-mediated intercultural simulations**, **social-emotional learning frameworks** that foster empathy and self-awareness, and **performance-based assessments** that capture how learners actually communicate across cultures.

Keywords: Intercultural communicative competence, language teaching, graduate research, internationalization, intercultural pedagogy

REIMAGINING STAGE PERFORMANCE IN THE DIGITAL AGE: THE STORY OF FLED DRAMA TEAM

MURAT AKBIYIK
DOKTORA ÖĞRENCİSİ, YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ, EĞİTİM YÖNETİMİ BÖLÜMÜ
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ, BİRUNİ ÜNİVERSİTESİ, YABANCI DİLLER BÖLÜMÜ
MURAT.AKBİYİK@STD.YİLDİZ.EDU.TR

JUDY MONTHİE DOYUM
DR. ÖĞRETİM ÜYESİ, BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ, YABANCI DİLLER EĞİTİMİ (İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ) BÖLÜMÜ
JUDY.DOYUM@BOGAZİCİ.EDU.TR

This presentation explains the experiences of the FLED Drama Team, comprised of graduates of Boğaziçi University Foreign Language Education Department (FLED), who call themselves "The Magnificent 7." It examines how they reimagined drama in the digital age and how they maintained their artistic and academic connections through online performances years after graduation. It begins by addressing the fundamental value of drama education in language learning, creativity, and communication, and explains how the Covid-19 era has brought creative drama online. The team's journey unfolds chronologically, from their first performance, CATS, in 2021, to The Lion King, where they developed technical and artistic coordination and to Rashomon, where they explored deeper themes in 2022, and to their most powerful project, Anna Karenina, in 2024. The team, based in different countries, shares the creative solutions they implemented to overcome the logistical and technical challenges of online collaboration, such as rehearsals and virtual set designs across different time zones. This process allowed team members to connect socially, maintain their identities as educators and performers, and learn a new form of digital storytelling. This project is not only an artistic achievement, but also a creative perspective on foreign language education, a new model for intercultural communication, and lifelong learning. Our work invites other educators and artists to explore online performance by discussing the potential of virtual drama in foreign language education and emphasizing the idea that "Distance cannot stop drama; it transforms it."

KEYWORDS: FOREİGN LANGUAGE EDUCATİON, DRAMA, CREATİVE COLLABORATİON, TEACHER İDENTİTY, LİFELONG LEARNİNG.

CROSSLINGUISTIC INFLUENCE ON SYNTACTIC COMPLEXITY IN THE FORMAL AND INFORMAL SPEECH OF MULTILINGUAL SPEAKERS

Sara Selen Öztürk
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
selen.ozturk@std.yildiz.edu.tr

Dr. Gülümser Efeoğlu
Doktor Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü
gefeoglu@yildiz.edu.tr

Within the recent shifts in approaches to language teaching, using language to communicate has gained enormous importance. Thus, the research on productive skills of the language has attracted greater attention by putting emphasis on language performance studies in second language acquisition (Vercellotti, 2018). In the context of English as a Foreign Language, spoken production is closely tied to syntactic complexity of the target language. Hence, the interaction between the two plays a crucial role in understanding how English learners from different multilingual backgrounds cope with the cognitive demands of L2 English production. Considering these, the aim of the current study was to investigate the crosslinguistic influence of previously acquired languages on L2 English syntactic complexity in formal and informal speech of B1-B2 level multilingual groups. For the purposes of the study 7 participants for GER-ITA-ENG, 4 participants for TUR-ENG and 6 participants for NS groups were recruited following the purposeful sampling procedure. Applying a quasi-experimental approach the spoken data were gathered via online interviews with each group by using "Language Situations" elicitation technique (Wiese, 2020). After identifying syntactic complexity measures based on L2 syntactic complexity analyzer (Kim & Lu, 2024) quantitative data analyses were performed. The results of the analyses showed that GER-ITA-ENG group outperformed TUR-ENG group in terms of mean length of AS units, clauses, the number of dependent clauses and complex nominals. Furthermore, crosslinguistic proximity of previously acquired languages to the target language was found out to have a prominent impact on L2 English spoken production.

Keywords: Crosslinguistic influence, syntactic complexity, multilingualism, acquisition of English as a foreign language.

LINGUISTIC AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF DIALOGIC INTERACTION IN THE DEVELOPMENT OF STUDENTS: COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING.

Tverdokhvalova Sofia Sergeevna
Belgorod State National Research University,
Yabancı Diller Eğitimi
sofatverdohvalova@gmail.com

Numerous studies highlight the importance of dialogic interaction as a key factor in developing communicative competence in foreign language learning (Bakhtin, 1981; Hall & Walsh, 2002; Stolyarenko, 2004). In the educational context, dialogue is not only an exchange of utterances but also a complex linguistic and pedagogical process through which learners master speech norms, interpret meanings, and use linguistic resources consciously.
Modern approaches to foreign language teaching emphasize the use of interactive and reflective communication methods, such as student questionnaires, group journals, and small-group discussions. These techniques promote effective feedback between teachers and learners, create conditions for productive dialogue, stimulate speech activity, encourage self-reflection, and sustain interest in language learning (Klets, 2011; Gazizova, 2014).

The present study aims to identify the impact of dialogic forms of interaction, particularly questionnaires and reflective journaling, on the development of communicative competence among students learning English as a foreign language. A mixed-methods approach was employed, including classroom observation, questionnaires, and discourse analysis of oral exchanges. The study involved 30 students from grades 7–8 of a Russian secondary school with an A2 level of English proficiency according to the CEFR scale.
The findings revealed that the use of dialogically oriented instruments improved the quality of feedback, enhanced grammatical and lexical accuracy, and contributed to the development of conscious and cooperative communication skills. Furthermore, an increase in student engagement and readiness for self-development was observed.
In conclusion, dialogic interaction, viewed through both linguistic and pedagogical lenses, not only facilitates linguistic progress but also supports the personal growth of learners, fostering the formation of a stable and effective communicative competence.

Keywords: dialogic interaction, feedback, questionnaire, group journal, communicative competence, English as a foreign language, pedagogical communication.

A CASE STUDY ON COGNITIVE DISCOURSE FUNCTIONS (CDF) OF IB DIPLOMA PROGRAM STUDENTS IN THE TURKISH CONTEXT

Yasemin Erva ÖNAL
Master's Student, Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
erva.onal@std.yildiz.edu.tr

Emrah ÖZCAN
Asst. Prof., Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
eozcan@yildiz.edu.tr

H. Gülru YÜKSEL
Prof. Dr., Yildiz Technical University, Department of Foreign Languages
hayuksel@yildiz.edu.tr

This study investigates how Turkish students enrolled in the International Baccalaureate (IB) Diploma Programme (DP) utilize Cognitive Discourse Functions (CDFs) in their writing for Biology classes. While there is increasing focus on academic language in the contexts of the IB and Content and Language Integrated Learning (CLIL), research on how Turkish IB students utilize CDFs in science writing is limited, demonstrating the need to investigate the relationship between language and disciplinary thought in their written work. The mixed-method case study evaluates the writing responses of 28 10th and 11th-grade students in CDF-based writing prompts. The prompts were designed in alignment with CDF categories —*define and categorize,* and *evaluate*— and students' answers were analyzed quantitatively using L2 Syntactic Complexity Analyzer (L2SCA; Lu, 2010), an online analyzer which computes syntactic complexity. The descriptive statistics revealed that *defining and categorize* and *evaluating* CDFs tended to occur close to each other as core aspects of disciplinary reasoning. The *define and categorize* task elicited shorter responses with lower embedding and fewer clauses with a more stable performance across the students as can be seen in the standard variation, whereas the *evaluate* task elicited longer and syntactically denser responses with greater individual variation as observed in the standard deviation. We found a positive statistically significant correlation between English proficiency and biology performance scores as measured by Spearman correlation test. The findings suggest that more advanced forms of disciplinary writing (evaluative) may exceed students' current linguistic or conceptual resources, creating a tension between expressing complex ideas and maintaining scientific accuracy. Qualitative data from students' reflections support this interpretation, as many reported needing explicit linguistic scaffolding in order to articulate their scientific expressions in writing. In summary, the study extends the literature in CLIL and bilingual learning in the Turkish IB setting and provides pedagogical insights in developing academic language proficiency through CDF-focused instruction in the science disciplines.

Keywords: CDF, CLIL, IB, Coh-Metrix

OTURUM 61

KİTLE KAYNAK KULLANIMI: İŞLETMELERDE KOLEKTİF ZEKÂNIN STRATEJİK KARARA DÖNÜŞÜMÜ

Ayşe Aybike BAYKAL
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
aybikebaykal@alumni.sabanciuniv.edu
Ali Ekber AKGÜN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aakgun@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, işletmelerde kitle kaynak kullanımı (crowdsourcing) uygulamalarının, kolektif zekâ (collective intelligence) aracılığıyla stratejik karar alma mekanizmalarına nasıl entegre edildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, dijitalleşen dünyada işletmelerin stratejik karar alma süreçlerinde açık iş birliği platformlarını nasıl kullandıklarını anlamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, işletmelerin örgüt sınırlarını aşarak dış bilgi ve yetenek havuzlarından yararlanma biçimleri stratejik yönetim perspektifinden değerlendirilmektedir.

Günümüz işletmeleri giderek daha karmaşık, değişim hızı yüksek ve bilgi yoğun ortamlarda faaliyet göstermektedir. Bu durum stratejik hareket etme ve karar alma sürecini de şekillendirmektedir. Howe (2006) tarafından ilk kez tanımlanan kitle kaynak kullanımı kavramı, geçmişte şirket içindeki bir temsilci tarafından gerçekleştirilen bir görevin, açık çağrı şeklinde genellikle büyük bir insan grubuna yaptırılması olarak tanımlamaktadır. Stratejik karara dönüşüm süreci ise, kolektif zekâdan üretilen bilginin strateji geliştirmeye yönelik süreçlerde sistematik olarak kullanılması anlamına gelir. Bu uygulama, işletmelerin şirket dışı bilgi, deneyim ve yaratıcılık gibi unsurları, kuruluşların içsel faaliyetleriyle bütünleştirerek fayda yaratabilme kapasitesini güçlendirici bir rol oynar. Konu çerçevesinde kitle kaynak kullanımının karar sürecine stratejik etkisi, işletmelerin kaynak havuzu ve bilgiye erişim biçimlerini yeniden tanımlamasıyla ilişkilendirilmiştir. Kitle kaynak kullanımı bu süreçte yalnızca maliyet düşürücü bir araç değil, aynı zamanda organizasyonel öğrenmeyi tetikleyen, çok yönlü bir stratejik mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla kitle kaynak kullanımıyla erişilen kolektif zekânın stratejik yönetim sürecine etkisi, günümüz işletme yönetimi pratiklerinde yeni nesil bir araç olarak yaygınlaşma potansiyeli taşıyan bir araştırma konusu olarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, literatür taramasına dayanmaktadır. Çalışma kapsamında, Brabham (2013), Estellés-Arolas & González (2012), Blohm vd. (2017) ve Afuah & Tucci (2012) gibi öncü araştırmalar temel alınmıştır. Kitle kaynak kullanımı kavramı incelenirken, unsurları, türleri ve faydaları üzerinden ele alınmıştır. Ayrıca dış kaynak kullanımıyla (outsourcing) arasındaki farklar stratejik yönetim süreci bağlamında karşılaştırmalı olarak tartışılmıştır.

Araştırmanın sonucunda kitle kaynak kullanımının, işletmelerde bilgi çeşitliliğini artırdığı ve örgüt sınırlarını geçirgen hale getirdiği gözlemlenmiştir. Özellikle açık iş birliği ve geniş kapsamlı araştırma platformları, işletmelerin farklı uzmanlık alanlarından gelen katkıları sentezleyerek özgün ve ölçeklenebilir çözümler üretmesine fırsat tanımaktadır. Bu süreçte kolektif zekâ, bireysel fikirlerin toplamından öte bir değere dönüşür. Sonuç olarak, kitle kaynak kullanımı, stratejik yönetimin sınırlarını yeniden tanımlayarak kolektif zekâyı örgütler için bir tür karar alma sermayesine dönüştürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kolektif Zekâ, Kitle Kaynak Kullanımı, Stratejik Karar, Stratejik Öngörü.

ÖRGÜTSEL ANTROPOLOJİ PERSPEKTİFİNDEN ÖRGÜTSEL GELENEK: KÜLTÜRÜN ÖTESİNDE BİR KAVRAM

Ayşe ÖNER ÇEVEN
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü
ayse.ceven@gmail.com

Ali Ekber AKGÜN
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi
aakgun@yildiz.edu.tr

Toplumsal ve ekonomik dönüşümlerin hız kazandığı son yıllarda, organizasyonların sosyal ve kültürel boyutlarını anlamaya yönelik araştırmalara olan ihtiyaç giderek artmıştır. Bu doğrultuda, 1980'li yıllardan itibaren yönetim yazınında örgüt kültürü temasına yönelik ilgi giderek güçlenmiş ve örgütlerin anlam dünyalarını açıklamada merkezi bir tema haline gelmiştir. Buna rağmen, örgütsel bağlamda gelenek kavramı uzun süre ihmal edilmiş; örgütsel geleneğin kuramsal sınırları ve analitik konumu yeterince belirginleşememiştir.

Bu bildiri, örgütsel antropoloji perspektifinden örgütsel geleneği kavramsal bir çerçevede ele almakta ve kültürün ötesinde, kendine özgü bir analitik yapı olarak değerlendirmektedir. Bildirinin amacı, örgütsel geleneğin yeniden kavramsallaştırılmasının yönetim ve organizasyon literatürüne sağlayacağı kuramsal katkıyı ortaya koymaktır. Bu bağlamda bildirinin önemi, uzun süre örgüt kültürü çalışmalarının gölgesinde kalan gelenek kavramını görünür kılarak, yönetim yazınında kültür odaklı açıklamaların ötesine geçen yeni bir analitik çerçeve sunmasından kaynaklanmaktadır.

Bildiri, örgütsel antropoloji yaklaşımını temel almakta ve örgütsel geleneğin yapısal ile işlevsel boyutlarını bütüncül biçimde ele almaktadır. Bu bildiri, nitel araştırma paradigması içinde konumlanan ve literatür taramasına dayalı bir kavramsal analiz niteliği taşımaktadır. Elde edilen bulgular, örgütsel geleneğin kültürel bir kalıntı ya da edilgen bir unsur olmaktan ziyade, örgütlerin sürekliliğini, kimlik inşasını ve normatif düzenini güçlendiren özgün bir mekanizma olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, örgütsel gelenek kültürün ötesinde kendine özgü yapısı ve işleviyle örgütlerin süreklilik, kimlik ve meşruiyet üretiminde oynadığı merkezi rol değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, örgütsel antropoloji yaklaşımı, örgütsel geleneğin çok boyutlu yapısını ortaya koymakta ve örgüt kültürünün ötesinde özgün bir çözümleme alanı önermektedir. Bildiri, örgütsel geleneğin kültürle ilişkili ancak ondan ayrışan analitik potansiyeline dikkat çekmekte ve bu potansiyelin örgütsel antropoloji perspektifi aracılığıyla daha derinlemesine anlaşılabileceğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel antropoloji, örgütsel gelenek, örgüt kültürü.

TEKNOLOJİ TRANSFERİNDE YATIRIMCI KARAR SÜREÇLERİNİN NÖRO-BİLİŞSEL VE NÖROPAZARLAMA PERSPEKTİFLERİ: KAVRAMSAL BİR YAKLAŞIM

Bahattin Gökhan TOPAL
Öğretim Görevlisi, PhD (c), OSTİM Teknik Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu E-Ticaret ve Pazarlama Programı
gokhan.topal@ostimteknik.edu.tr

Sabri ÖZ
Doçent Doktor, İstanbul School of Technology
soz.iticu@gmail.com

Teknoloji transferi ve nöropazarlama, gelişmekte olan ekonomiler sınıfındaki ülkeler için kritik ancak etkisi tam olarak kavranamamış bir kavramdır. Özellikle teknoloji girişimcileri açısından yatırımcılarla kurulacak etkileşimler, iş fikirlerinin yatırıma dönüşmesinde önemli bir araçtır. Yatırımcı kararları yalnızca finansal verilerle sınırlı değildir; davranışsal, bilişsel ve duygusal süreçlerle şekillenir. Literatürde bu boyutların son yıllarda **Göz İzleme** *(eye-tracking)*, **Fonksiyonel Manyetik Rezonans Görüntüleme** *(fMRI - Functional Magnetic Resonance Imaging)* ve EEG *(Elektroensefalografi)* gibi nöro-bilişsel yöntemlerle incelendiği görülmektedir (Kahneman, 2011). Kahneman, yatırımcı davranışlarının nörometrik bulgularla desteklenen bilişsel temellerini ortaya koymuş ve girişimci sunumlarında görsel dikkat, güven algısı ve karar alma süreçlerinin etkilerini değerlendirmiştir.

Son yıllardaki çalışmalar bu çerçeveyi desteklemektedir Li, Chen, Pan & Zhu (2024) yatırımcıların ikna mesajlarına verdikleri nörolojik yanıtları fNIRS ile ölçmüş; Yun, Heaton, Klein & Platt (2024) EEG verilerinin girişimci sunumlarının yatırım alıp almayacağını öngördüğünü göstermiştir. van Brussel, Boksem, Dietvorst ve Smidts (van Brussel, Boksem, Dietvorst, & Smidts, 2024) profesyonel yatırımcılarla yaptığı fMRI çalışmasında *nucleus accumbens (beynin ödül, motivasyon, öğrenme ve bağımlılık gibi önemli beyin fonksiyonlarını düzenleyen kritik yapı)* aktivitesinin hisse performansını öngördüğünü ortaya koymuştur. Nöropazarlama alanında Huang ve ark., (2023) fonlama videolarındaki görsel bütünlüğün yatırım kararlarını etkilediğini; Stefanidis, Papadopoulos ve Katsikopoulos (2025) ise girişimcinin pozitif yüz ifadelerinin güven oluşturarak yatırım kararını artırdığını göstermiştir.

Türkiye bağlamında teknoloji transferi odaklı girişimci sunumları ve melek yatırımcı ekosistemini bu yöntemlerle inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Çoğunlukla içerik boyutu ele alınmış, duygusal ve bilişsel düzeydeki faktörler dikkate alınmadan çalışılmıştır.

Bu çalışma, teknoloji transferinde yatırımcı karar süreçlerini nöro-bilişsel ve nöropazarlama perspektiflerinden ele alarak kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Bulgular, yatırımcı kararlarının yalnızca ekonomik verilerle değil; dikkat, güven algısı ve duygusal tepkilerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Önerimiz, teknoparklar, kuluçka merkezleri ve teknoloji transfer ofislerinde girişimci sunumlarının bu yöntemler ışığında yeniden tasarlanmasıdır. Böylece girişimcilerin yatırım alma şansı artacak, yatırımcılar ise yalnızca rasyonel ve veriye dayalı kararlar verebilecektir. Gelecekte yapılacak ampirik araştırmalar, bu çerçevenin deneysel verilerle sınanmasına ve Türkiye'de politika geliştirme süreçlerine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Transferi, Yatırımcı, Girişimci, Göz İzleme, EEG, Nöro-Bilişsel Yöntemler, Nöropazarlama, Teknoloji Ticarileştirme

NAKİTTEN DİJİTALE İNOVATİF BİR DÖNÜŞÜM: BLOKZİNCİR TEMELİNDE TÜRKİYE'DE NAKİTSİZ EKONOMİ

Begüm Akdoğan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnovasyon Girişimcilik ve Yönetim Bölümü
begumakdgn@gmail.com

Esin Ertemsir
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
ertemsir@yildiz.edu.tr

Murat Donduran
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisat Bölümü
donduran@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, dijitalizasyon çağında iktisadi dönüşümlerin en görünen tezahürlerinden biri olarak ödemeler sistemindeki inovatif yaklaşımları, gelişen teknoloji ve küresel eğilimleri de merkezine alarak, kendi özgün koşulları altında Türkiye'de nakitsiz ekonomiye geçiş dinamiklerini incelemektedir. Günümüzde temassız ödemeler, kripto varlıklar, dijital cüzdanlar ve mobil bankacılık uygulamaları gibi finansal teknolojinin (FinTech) ayrılmaz parçası haline gelmiş değer saklama ve aktarma araçları, para kavramını yeniden tanımlamakta ve iktisadi ekosistemde köklü dönüşümlere neden olmaktadır. Bu bağlamda nakitsiz ekonomi, yalnızca bir ödeme yöntemi değişikliği değil aynı zamanda güvenli, kapsayıcı ve ekonomik büyüme faktörlerini yeniden şekillendiren iktisadi bir inovasyon ve dijital ekosistemleşmenin somut çıktısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inovatif sıçrama, dijital ödeme sistemlerinde yeni bir çağ olarak yankılanmakta ve Dijital Ödeme Sistemleri 2.0 (DPS 2.0) tanımlamasıyla literatüre girmektedir. Bu yeni çağın temelinde ise blokzincir sistemiyle dağıtılmış defter teknolojisi yer almaktadır. Bu teknoloji, merkeziyetsiz, değiştirilemez ve açık biçimde izlenebilir yapısıylayla kriptografik yazılım güvenliği sağlayarak eşten eşe (peer-to-peer) işlem imkanı sunmakta ve banka gibi aracı kurumları ortadan kaldırma potansiyeli taşıyan bir sistemin omurgasını oluşturmaktadır. Halihazırda Türkiye nüfusunun %20'si kripto para birimlerini kullanmakta veya bulundurmaktadır. Bu bilgi ışığında, nakitten dijitale dönüşümün tabanda karşılık bulduğu ve benimsendiği söylenebilir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından başlatılan, kamu inovasyonu niteliğindeki dijital Türk Lirası çalışmaları, ekonomiye katılımı artırmak noktasında stratejik bir adım ve dünya çapında gerçekleşmekte olan bu değişimin aktif katılımcısı olma yolunda köşe taşı niteliğindedir.

Çalışmada, nakitsiz ekonomi sistemlerine dair küresel örnekler ve dünya genelinde artan ilgiyle talep gören Merkez Bankası Dijital Para Birimleri (CBDC) projeleri karşılaştırmalarıyla incelenmiş; bu deneyimlerin Türkiye'de nakitsiz ekonomi kurgusu açısından avantajları ve dezavantajlarıyla tartışılarak üç temel hipotez sunulmuştur. Hipotez 1: Nakitsiz ekonomi, kayıt dışı ekonominin GSYH'daki yerini azaltmaktadır. Hipatez 2: Dijital ödeme sistemleri, ekonomiye katılımı artırarak vergi gelirlerini artırmaktadır. Hipotez 3: Kamu-özel işbirlikleri, nakitsiz ekonomiye dönüşümün hızını ve etkinliğini artırarak kapsayıcı ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle çalışma, Türkiye için kurgulanan küresel ölçekli nakitsiz ekonomi vizyonuna akademik bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nakitsiz Ekonomi, Dijital Ödeme Sistemleri, İktisadi İnovasyon, Kamu İnovasyonu

GİYİM SEKTÖRÜ TESLİMAT UYGULAMALARININ TERCİH EDİLME KRİTERLERİNİN ANALİTİK HİYERARŞİ SÜRECİ (AHP) İLE ANALİZİ

Caner Yılmaz
Yüksek Lisans Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Caneryilmz12@gmail.com
Ayşe Demirhan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü
aysedemirhan74@gmail.com

Pandemi sonrası dönemde dijital tüketici davranışlarında yaşanan artış, çevrim içi alışveriş platformlarına olan ilgiyi ciddi oranda artırmıştır. Bu bağlamda, çevrim içi giyim sektörü teslimat uygulamaları da kullanıcılar açısından günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Kullanıcıların bu platformlar arasında seçim yaparken nelere öncelik verdiği sorusu hem akademik dünyada hem de sektör profesyonelleri açısından önemli bir araştırma konusudur.

Bu çalışmanın amacı, kullanıcıların giyim sektöründe hizmet veren çevrim içi teslimat uygulamalarını tercih ederken hangi kriterleri ne düzeyde dikkate aldıklarını belirlemektir. Araştırma, çok kriterli karar verme tekniklerinden biri olan Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemi çerçevesinde yürütülmektedir. Uygulamalar (örneğin Trendyol, Hepsiburada, LC Waikiki Boyner Now vb.) kullanıcılar tarafından belirlenen kriterlere göre karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Kriterler hem ürüne (örneğin kalite, çeşitlilik, modaya uygunluk) hem de uygulamaya (örneğin teslimat hızı, kullanım kolaylığı, sosyal etki duyarlılığı) ilişkin olacak şekilde sınıflandırılmıştır.

Çevrim içi anket yoluyla toplanan veriler ile oluşturulacak ikili karşılaştırma matrisleri aracılığıyla her bir kriterin ağırlığı hesaplanacak, karar tutarlılığı kontrol edilecektir. Elde edilen bulgular, kullanıcıların tercihlerinde hangi unsurların öncelikli olduğunu bilimsel bir yaklaşımla ortaya koymakta ve hem akademik alanda hem de sektörel düzeyde faydalı bilgiler sunmaktadır. Bu bağlamda çalışma hem literatüre katkı sağlamayı hem de dijital perakendecilik alanında hizmet kalitesinin artırılmasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Literatürde çevrim içi tüketici davranışlarıyla ilgili çeşitli çalışmalar bulunsa da giyim sektörüne özgü teslimat uygulamalarının AHP yöntemiyle analiz edildiği yerli çalışmalar oldukça sınırlıdır. Özellikle Türkiye pazarına özgü kullanıcı alışkanlıklarının incelenmesi hem akademik boşluğu doldurmakta hem de firmalara stratejik karar süreçlerinde katkı sunmaktadır.

Çalışmada kullanılacak anket formu, 18–35 yaş arası aktif çevrim içi alışveriş yapan bireylere uygulanacak ve katılımcıların tercihleri doğrultusunda kriterler arasında ikili karşılaştırmalar yapılacaktır. Bu yönüyle araştırma, kullanıcı deneyimlerini doğrudan veri kaynağı haline getirerek, tüketici davranışını ölçülebilir kılmayı hedeflemektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, giyim sektöründe faaliyet gösteren çevrim içi platformların hizmet kalitesini artırmak ve tüketici beklentilerine daha iyi yanıt verebilmek için önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Giyim Teslimat Uygulamaları, Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP), Tercih Kriterleri, Dijital Tüketici Davranışı, Karar Verme.

ORYANTASYON EĞİTİMLERİNİN ÖNEMİ

Elçin Talay
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi Uluslararası İlişkiler
talay.elcin@gmail.com

Çalışma, oryantasyon eğitiminin işletmelerdeki kritik rolünü kapsamlı biçimde ele almakta ve hem çalışanlar hem de kurum açısından sağladığı faydaları ortaya koymaktadır. Oryantasyon eğitimi, yeni işe başlayan çalışanların şirket kültürünü, görevlerini, haklarını ve sorumluluklarını öğrenmelerini sağlayarak hızlı bir şekilde uyumlarını kolaylaştırır. Bu süreç yalnızca bilgi aktarımı değil aynı zamanda çalışanlarda aidiyet duygusu oluşturma, motivasyonu artırma ve kuruma bağlılığı güçlendirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Eğitim süreci sayesinde çalışanlar iş ortamındaki belirsizlikleri ortadan kaldırır, sosyal bağlar kurar, organizasyon yapısını tanır ve iş süreçlerini daha hızlı kavrar. Böylelikle hem çalışan motivasyonu hem de iş tatmini yükselir, işten ayrılma oranları azalır ve kurum kültürünün sürekliliği sağlanır. İlk iş günü deneyiminin çalışanların uzun vadeli bağlılığı üzerinde belirleyici olduğu vurgulanmakta, bu nedenle ilk günlerde verilen desteğin ve yönlendirmenin kritik öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Eğitimlerin içeriğinde şirketin tarihi, organizasyon yapısı, prosedürler, sosyal haklar, iş sağlığı ve güvenliği kuralları gibi unsurların eksiksiz şekilde aktarılması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca insan kaynakları profesyonellerinin bu süreci yönetme becerileri üzerinde de durulmaktadır; oryantasyon eğitimini planlayan ve uygulayan İK personelinin donanımlı olması, programın başarısını doğrudan etkilemektedir. Stratejik insan kaynakları yönetimi bağlamında, oryantasyon yalnızca bireysel adaptasyonu değil, aynı zamanda kurumun uzun vadeli hedeflerine ulaşmasını da destekleyen bir araçtır. Bulgular, oryantasyon eğitiminin çalışan adaptasyonunu hızlandırdığını, motivasyonu yükselttiğini, kültürel entegrasyonu sağladığını ve çalışan devir oranlarını azalttığını göstermektedir. Ayrıca mentorluk desteğinin sosyal uyumu kolaylaştırdığı ve şirketin kurumsal imajını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Çıkarımlar açısından bakıldığında, oryantasyon eğitiminin işletmelere önemli bir rekabet avantajı sağladığı, işe alım maliyetlerini azalttığı, çalışan bağlılığını güçlendirdiği ve kurumsal itibarı pekiştirdiği görülmektedir. Sonuç olarak, etkili ve sistematik biçimde yapılandırılmış bir oryantasyon eğitimi, hem çalışanların bireysel başarılarını hem de işletmenin sürdürülebilir başarısını doğrudan destekleyen stratejik bir insan kaynakları uygulamasıdır.

Anahtar Kelimeler: Oryantasyon Eğitimi, İnsan Kaynakları Personeli, Uyumlama.

OTURUM 62

OYUNDAN PERFORMANSA: OYUNSAL İŞ TASARIMI VE İŞ ROLÜ PERFORMANSI İLİŞKİSİNDE YARATICI ÖZ-YETERLİĞİN ROLÜ

Ersin Erdal
Doktorant, Marmara Üniversitesi Örgütsel Davranış Doktora Programı
eersinerdal@gmail.com

Çalışanların proaktif davranışlarının bireysel ve organizasyonel performansa yaptığı katkı açısından kritik bir rolü vardır. Bu çalışmada oyunsal iş tasarımının (playful work design) iş rolü performansını yaratıcı öz-yeterlik yoluyla nasıl artırdığı incelenmektedir. Öz-belirleme teorisine göre özerklik, yetkinlik ve ilişkisellik ihtiyaçlarının karşılanması içsel motivasyonu artırır (Deci & Ryan, 1985). Oyunsal iş tasarımı, iş faaliyetlerini eğlenceli veya rekabetçi fırsatlar olarak ele almayı ve bu yolla keyif ve meydan okuma gibi olumlu sonuçlar elde etmeyi içeren proaktif bir yaklaşımdır (Bakker et al., 2020). Çalışanlar işlerine eğlence ve rekabet unsurları katarak işlerini tasarlayabilirler. Dolayısıyla oyunsal iş tasarımı çalışanların görevlerini kendilerinin belirledikleri şekilde eğlenceli hale getirerek temel ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak tanır. Bu şekilde çalışanlar kendi yaratıcı kapasitelerine olan inançlarını da beslerler. Bu nedenle oyunsal iş tasarımının iş rolü performansı ile ilişkisinde yaratıcı öz-yeterliğin aracılık rolü üstlendiğini varsaymaktayız.

Bu ilişkiyi ölçmek için özel sektörde çalışan 165 katılımcıdan veri toplanmıştır. Veriler toplanırken Türkçe'ye araştırmacı tarafından çevrilen Oyunsal İş Tasarımı Ölçeği, Kavurmacıoğlu (2021) tarafından Türkçe'ye çevrilen İş Rolü Performansı Ölçeği ve Alayoğlu (2019) tarafından Türkçe'ye çevrilen Yaratıcı Öz-yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular oyunsal iş tasarımı ile iş rolü performansı arasındaki ilişkide yaratıcı öz-yeterliğin tam aracılık rolü üstlendiğini göstermektedir. Bu tam aracılık etkisi oyunsal iş tasarımının her iki boyutu (eğlence tasarımı (β=.111***), rekabet tasarımı (β=.117***)) için de gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar oyunsal iş tasarımının içsel motivasyonu ve performansı nasıl beslediğine dair önemli bilgiler ortaya koymaktadır. Oyunsal iş tasarımı ve iş rolü performansı ilişkisindeki motivasyonel mekanizmayı göstermektedir. Bu ilişkideki yaratıcı öz-yeterliğin rolünü öne çıkararak yaratıcı güven ve özerkliği destekleyen çalışma ortamlarının performansa nasıl katkıda bulunduğuna dair bir anlayış geliştirir.

Anahtar Kelimeler: Oyunsal iş tasarımı, yaratıcı öz-yeterlik, iş rolü performansı.

TSRS SONRASI SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK GÜVENCESİNİN EVRİMİ: BAĞIMSIZ DENETİM UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR ANALİZ

Güler Aras
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
aras@yildiz.edu.tr

Furkan Akgün
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
furkan.akgun@std.yildiz.edu.tr

Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasında, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından belirlenen raporlama yükümlülüğü kapsamındaki şirketler için uygulamaya giren Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS), güvence hizmetlerinde önemli bir dönüşümü beraberinde getirmektedir. Sürdürülebilirlik bilgileri üzerindeki güvence, raporların güvenilirliğini artırarak yatırımcıların, düzenleyicilerin ve diğer paydaşların karar alma süreçlerinde daha sağlıklı bir şekilde kullanılmasına katkı sağlamaktadır. Uluslararası düzeyde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) Vakfı bünyesinde kurulmuş olan Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından geliştirilmiş olan ISSB standartları, Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG) tarafından geliştirilmiş olan Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları (ESRS) ve Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) tarafından geliştirilmiş olan Uluslararası Güvence Denetimi Standartları (ISAE) gibi standartlarla şekillenen sürdürülebilirlik güvencesi, Türkiye'de TSRS'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte yeni bir döneme girmektedir.

Bu çalışma, TSRS uyumlu raporların güvence süreçlerindeki değişimi ortaya koymayı ve bağımsız denetçilerin bu süreçteki rolünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada özellikle TSRS öncesi dönemde gönüllülüğe dayalı sınırlı güvence uygulamaları ile TSRS sonrasında ortaya çıkan zorunlu raporlama düzenlemeleri arasındaki farklılıklar ele alınmaktadır. Bu doğrultuda, güvence hizmetlerinin kapsam, yöntem ve denetçi sorumlulukları açısından nasıl evrildiği incelenmektedir.

Araştırma tasarımı, iki temel bileşen üzerine kurulmaktadır. İlk olarak, büyük denetim şirketlerinde görev yapan denetçilerle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla uygulamadaki deneyimler, karşılaşılan zorluklar ve yeşil aklama (greenwashing) riskine karşı geliştirilen stratejiler derinlemesine incelenmektedir. İkinci olarak, TSRS uyumlu raporlar üzerinde yürütülen içerik analizi ile güvence raporlarının yapısı, kullanılan ifadelerin şeffaflığı, kapsamı ve metodolojik dayanakları sistematik bir şekilde değerlendirilmektedir.

Çalışmanın sunduğu çerçeve ve bulgular, uygulayıcılar ve düzenleyiciler için güvence süreçlerinin geliştirilmesine yönelik pratik öneriler sunarken; aynı zamanda Türkiye bağlamında güncel ve özgün ampirik veri üreterek uluslararası literatüre katkı sağlamaktadır. Araştırma, sürdürülebilirlik güvencesinin kurumsallaşma sürecine ışık tutmakta ve geleceğe yönelik standartlaşma tartışmalarına değerli içgörüler kazandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik Güvencesi, Bağımsız Denetim, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları, TSRS, İçerik Analizi

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK HABERLERİNE PİYASA TEPKİSİ: OECD ÜLKELERİ ÜZERİNE OLAY ÇALIŞMASI

Güler ARAS
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
dr.guler.aras@gmail.com

Sunay ÇIRALI
Arş. Gör., Doğuş Üniversitesi, İşletme Bölümü
scirali@dogus.edu.tri[3]

Finansal piyasaların derinleşmesi, artan rekabet ve yatırımcı yelpazesinin genişlemesi, yatırımcıların yatırım kararları alırken yalnızca finansal performansı değil, aynı zamanda çevresel, sosyal ve yönetişim (ESG) performansını da dikkate almasını sağlamıştır. Bu çalışma, medyada şirketlerle ilgili olarak yayılan ESG temalı haberlerin yatırımcı davranışları ve hisse senedi performansı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma mevcut literatüre üç temel katkı sunmaktadır: (i) ESG performansını dolaylı göstergeler yerine haberler aracılığıyla ölçerek yatırımcı tepkilerinin doğrudan analiz edilmesini sağlar, (ii) 25 OECD ülkesini kapsayan kapsamlı ve çok uluslu bir örneklem aracılığıyla önceki olay çalışmaları için sağlam ampirik destek sunar, ve (iii) Literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak, CAPM modelini risksiz faiz oranı ile kurar ve faiz oranı dalgalanmalarından etkilenmeyen yatırımcı duyarlılığı bileşenini gözlemler.

Çalışma, 1 Ocak 2022'den 31 Ocak 2023'e kadar 25 OECD ülkesindeki 591 halka açık şirkete ilişkin 3.448 ESG ile ilgili haber makalesini analiz etmektedir. Sermaye Varlıklarını Fiyatlama Modeli (CAPM) kapsamında piyasa modeli, Olağandışı Getiri (AR) ve Kümülatif Olağandışı Getiri (CAR) değerlerini bulmak için kullanılmaktadır. Tahmin penceresi -255 ila -1 arasındadır, olay pencereleri ise Panel A için -1 ila +1 ve Panel B için -3 ila +3 aralığındadır. CAR değerlerinin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını görmek için Wilcoxon Signed-Rank Testi kullanılmaktadır.

Bulgular, ESG haberlerinin kısa vadeli olay penceresi ([-1, +1]) sırasında firmaların hisse senedi performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, bu etkinin daha uzun olay penceresi ([-3, +3]) sırasında devam etmediği, yani piyasanın kısa vadeli bilgilere duyarlı olduğu ancak zamanla normale dönme eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu bulgu, ESG haberlerinin piyasada geçici dikkat artışları, daha az volatilite ve fiyatların dar bir aralıkta istikrara kavuşmasıyla karakterize edilen bir "sürdürülebilirlik sürprizi" yarattığını göstermektedir.

Özetle, piyasa ESG ile ilgili haberlere hızlı bir şekilde tepki vermekte, ancak bu etkinin uzun sürmediği görülmektedir. Bu araştırma, sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin yatırımcıların karar verme süreçlerinde giderek daha önemli hale geldiğini, ancak uzun ömürlü olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: ESG yatırımı, olay çalışması, anormal getiri, sürdürülebilirlik haberleri, yatırımcı duyarlılığı

[3] Bu bildiride sunulan çalışma, Sunay Çıralı'nın Yıldız Teknik Üniversitesi'nde, Prof. Dr. Güler Aras danışmanlığında yürütülmekte olan "ESG Risklerinin Firma Değeri Üzerindeki Etkisi: OECD Ülkeleri Üzerine Bir Olay Ağacı Analizi" başlıklı doktora tezinin bir bölümünü oluşturmaktadır.

GENÇ PROFESYONELLERDE KARİYER TASARIMI

Güneş Batuhan Erbaşı
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İnovasyon, Girişimcilik ve Yönetim Tezli Yüksek Lisans Programı
gunesbatuhanerbasi@gmail.com

Doç. Dr. Büşra Müceldili
Doçent, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon
busramu@yildiz.edu.tr

Günümüz iş dünyasında hızlı şekilde yaşanmakta olan teknolojik gelişmeler, değişen örgütsel yapılar ve belirsiz ekonomik koşullar, genç profesyonellerin kariyerlerini planlama biçimlerini köklü biçimde etkilemektedir. Bu dinamik ortamda kariyerlerini aktif olarak yönlendiren bireyler, değişime uyum sağlamanın ötesine geçerek kendi gelişim süreçlerini detaylı olarak şekillendirmektedir. Bu bağlamda, kariyer tasarlama (career crafting) davranışı; bireylerin kariyer hedeflerini, değerlerini ve iş rollerini bilinçli biçimde yeniden yapılandırma süreci olarak öne çıkmaktadır.

Kariyer tasarlama, bireylerin kendi kariyerlerini bilinçli olarak şekillendirmeleri, değiştirmeleri ve geliştirmeleri sürecini ifade eden bir kavramdır. Kariyer tasarlama davranışı, bireylerin iş yerlerinde ve profesyonel yaşamlarında daha fazla anlam, tatmin ve başarı sağlamak amacıyla iş rollerini, görevlerini ve ilişkilerini özelleştirme sürecini içerir.

Bireysel düzeyde; yenilikçi çalışma davranışı, iş tatmini ve kariyer başarısı gibi olgular genç profesyonellerin kariyer hedeflerini belirleme ve bu hedeflere ulaşma noktasında belirleyici rol oynamaktadır. Genç profesyonellerin proaktif kişilikleri, birey açısından bakıldığında çevresel kısıtlamaları aşarak kendi kariyer yollarını çizme eğilimlerini artırırken, yüksek öz yeterlik, zorluklarla başa çıkma ve yeni fırsatlar yaratma konusundaki güvenlerini pekiştirmektedir. Ayrıca, kariyer motivasyonu, bireylerin içsel ve dışsal motivasyon kaynaklarına bağlı olarak, kariyer şekillendirme davranışlarının yönünü ve yoğunluğunu etkilemektedir.

Organizasyonel faktörler ise bireyin bu süreçteki davranışlarını destekleyen veya sınırlayan önemli unsurlardır. Özellikle çalışanına değer veren, gelişim fırsatları sunan ve esneklik sağlayan kurumlar, genç profesyonellerin kariyer tasarlama eğilimlerini güçlendirmektedir. Yönetici desteği, mentorluk uygulamaları ve açık iletişim kültürü, çalışanların kariyer hedeflerini gerçekleştirme yönündeki motivasyonlarını artırmaktadır. Bunun yanında, özerkliğin yüksek olduğu iş ortamları, bireylerin kendi kariyer yönlerini belirlemelerine ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır. Diğer bir yandan, özellikle Türkiye gibi toplumlarda ailelerin desteği de genç profesyonellerin kariyerlerinin gelişimlerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Bu bildiride, genç profesyonellerin kariyer tasarlama davranışlarının hem bireysel hem de örgütsel faktörler açısından değerlendirilmesiyle, insan kaynakları yönetimi uygulamalarına katkı sağlayacak bütüncül bir bakış açısı sunulmaktadır. Bahsi geçen olguların iş hayatına ve günlük hayata somut şekilde nasıl yansıdığının ortaya konulması hedeflenirken; bireylerin kariyerlerindeki hareketlere dair içgörüler üretilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kariyer, Kariyer Tasarlama, Yenilikçi Çalışma Davranışı, İş Tatmini, Kariyer Başarısı

ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME YÖNTEMİ İLE YAZILIM AR-GE YATIRIMLARININ ÖNCELİKLENDİRİLMESİ[1]

Hasan Basri OKAN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi
basri.okan@std.yildiz.edu.tr

Aygül DÖNMEZ TURAN
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme
ayturan@yildiz.edu.tr

Yoğun rekabetin olduğu günümüz şartlarında firmalar; sürdürülebilir büyümeyi sağlamak, yenilikçi çözümler geliştirmek ve küresel pazarda avantajlar elde etmek amacıyla Ar-Ge projelerine önemli yatırımlar yapmaktadır. Fakat Ar-Ge projeleri, yapıları gereği yüksek maliyetli, belirsizlik içeren, nitel ve nicel birçok faktörün birlikte değerlendirilmesi gereken projelerdir. Yazılım sektörü Ar-Ge sektörü içerisinde niş bir alandır. Yazılım sektöründe mevcut belirsizliklerin diğer sektörlere göre fazla olması, pazar dinamiklerinin hızlı değişmesi ve teknolojinin sürekli gelişmesi gibi faktörler, diğer alanlara göre Ar-Ge projesi seçim işini zorlaştırmaktadır. Geleneksel finansal analiz yöntemleri, teknolojik olgunluklar, teknik ve operasyonel yeterlilikler ve rekabet avantajı gibi kriterler temelinde yapılacak bir seçim, Ar-Ge projesi seçiminde yetersiz kalmaktadır. Bu doğrultuda yapılan araştırmada, yazılım sektöründeki Ar-Ge projelerinin seçim süreci, sistematik ve bütüncül bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmanın amacı; yazılım sektöründeki Ar-Ge projelerinin önceliklendirilmesinde önemli olan, kriterlerin belirlenmesidir. İlk olarak literatürde bahsi geçen ve proje seçiminde kullanılması önerilen kriterler incelenmiştir. Daha sonra bir yazılım firmasında çalışan ve proje seçimi/yönetimi alanında en az yedi yıl deneyimi bulunan üç uzman ile yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Uzmanlardan alınan bilgiler hususunda, hem literatürde bahsi geçen kriterlerin yazılım Ar-Ge projelerindeki önemi, hem de literatürde bahsi geçmeyen ve bu alanda önemli olan başkaca kriterler sorgulanmıştır. Nihai kriterler; finansal ve ekonomik kriterler, pazar ve ticari kriterler, teknik ve operasyonel kriterler ile stratejik ve sosyal etki kriterleri olarak dört ana kriter başlığı altında toplanmıştır. Araştırmanın bir sonraki aşamasında; elde edilen kriterlerin önem düzeylerinin belirlenmesi ve bu doğrultuda ilgili yazılım firmasının beş farklı Ar-Ge proje alternatifinin seçimi için, tekrar uzmanlarla görüşülmüştür. Karşılaştırma matrisleri oluşturacak şekilde toplanan veriler ile Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden AHP (Analytic Hierarcy Process) ve TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution) yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Kriterlerin ağırlıklandırılması için AHP yöntemi, bu ağırlıklar dikkate alınarak, proje alternatiflerinin sıralanması için TOPSIS yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, işletme için en uygun Ar-Ge projesini objektif bir sıralama ile ortaya koymuş ve duyarlılık analizi ile sonuçların kriter ağırlıklarındaki değişimlere karşı ne kadar hassas olduğu gösterilmiştir. Önerilen bu model sayesinde, yazılım firmalarının Ar-Ge yatırım kararlarında daha tutarlı, şeffaf ve veri odaklı bir yaklaşım benimsemelerine katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV), Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP), TOPSIS (Technique for Order Preference by Similarity to Ideal Solution), Ar-Ge Proje Seçimi, Yazılım Yatırımları, Proje Önceliklendirme, Karar Destek Sistemleri.

[1] Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programında Dr. Öğr. Üyesi Aygül DÖNMEZ TURAN'ın danışmanlığında Hasan Basri OKAN tarafından yürütülmekte olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ DİJİTALLEŞMENİN GAYRİNAKDİ KREDİLERE YANSIMASI: ELEKTRONİK TEMİNAT MEKTUBU UYGULAMALARI

Hülya Aktaş
Öğr. Gör., Doğuş Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Programı
hulya.kocabasli@gmail.com

Bilişim teknolojilerinde yaşanan hızlı ve sürekli gelişmeler, bankacılık sektöründe dijitalleşme süreçlerini derinleştirerek bankaların hizmet sunum biçimlerinde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu derinleşme, özellikle operasyonel verimliliği maksimize etme ve müşteri deneyimini yeniden tanımlama zorunluluğundan doğmuştur. Dijitalleşme dönüşümünün önemli yansımalarından biri de gayrinakdi kredi türleri kapsamında yer alan teminat mektuplarında görülmektedir.

2018 yılı itibariyle geleneksel kağıt temelli teminat mektuplarının yerini, tamamen dijital ortamda düzenlenen ve güvenilirliği artırılmış elektronik teminat mektupları almaya başlamıştır. Elektronik teminat mektupları, banka tarafından mektubun dijital ortamda düzenlenmesi, iletilmesi ve doğrulanmasına olanak sağlayan modern bir uygulamadır. Bu sistem, merkezi ve güvenli bir platform üzerinden işleyerek kağıt bazlı süreçlerin getirdiği riskleri minimize etmektedir. Gayrinakdi kredilerdeki bu yeni uygulama sayesinde, mektubu hazırlayan banka, muhatap ve lehtar, teminat mektubu ile ilgili tüm süreçleri elektronik ortamda şeffaflıkla sürdürerek anlık takip edebilme olanağı bulmuştur.

Elektronik teminat mektupları, zaman ve iş gücü kaybının önüne geçerek işlemlerin güvenli bir ortamda yapılmasına imkan sağlamaktadır. Dijital izlenebilirlik ve doğrulama mekanizmaları sayesinde fiziki evrak üzerindeki tahrifat riskleri bertaraf edilmekte, böylece sahtecilik girişimleri önemli ölçüde önlenmektedir. Ayrıca, mektup düzenlenmesi amacıyla bankaya başvuran lehtarın, Kredi Kayıt Bürosu (KKB) sisteminde üyeliğinin bulunması gerekliliği, bankaların risk yönetim süreçlerini güçlendirerek kredibilite değerlendirmesi konusunda taraflara zaman ve güven kazandırmaktadır.

Bu çalışma, teknolojik gelişmeler ışığında süregelen dijitalleşmenin gayrinakdi kredilere getirdiği yenilikleri değerlendirerek bankacılık ve finans sektöründe dijital güvence araçlarının geleceğine dair öngörüler sunmayı amaçlamaktadır. Elektronik teminat mektubu sisteminin işleyişi, sağladığı avantajlar, mevcut hukuki altyapısı ve bankacılık uygulamalarındaki yeri detaylıca analiz edilmekte; sistemin finansal piyasalardaki verimlilik artışı ve sürdürülebilir finansal dönüşüm sürecindeki kritik rolüne dikkat çekilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik teminat mektubu, gayrinakdi kredi, dijital bankacılık.

OTURUM 63

HAVACILIK SEKTÖRÜNDE MAKİNE ÖĞRENMESİ TEMELLİ MÜŞTERİ MEMNUNİYET ANALİZİ

İrem AYDIN
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
irem.aydin3@std.yildiz.edu.tr

Beyza AHLATCIOĞLU ÖZKÖK
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
bahlat@yildiz.edu.tr

Çevrim içi müşteri deneyimleri, hizmet kalitesini artırmak ve tüketici ihtiyaçlarını anlamak için değerli bilgiler sunar. Diğer sektörlerde olduğu gibi, havayolu endüstrisinde de çevrim içi paylaşılan müşteri deneyimlerini analiz etmek beklentileri belirlemek, şikayetleri ele almak ve hizmet kalitesini iyileştirmek açısından önemlidir. Bu çalışma kapsamında veriler havayolu yolcularının havayolu deneyimleri hakkındaki görüşlerini ifade ettikleri Skytrax Havayolu İncelemeleri platformu aracılığıyla elde edilmiştir. Veri setini Skytrax'tan toplamak için web kazıma tekniği kullanılmıştır. Web kazıma işlemi Python programlama dili kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Değerlendirmeler, Avrupa'da faaliyet gösteren düşük maliyetli havayollarından toplanmıştır. Bu değerlendirmeler 2015-2024 yılları arasındaki periyodu kapsamaktadır. Veri seti 14 havayolu şirketinden toplam 2135 birimden oluşmaktadır. Toplanan bilgiler, yolcuların nicel derecelendirmelerini ve çevrimiçi paylaştıkları görüşleri içermektedir. Yolcular, hizmet kalitesine ilişkin özellikleri 5 puanlık bir ölçekte değerlendirmiştir. Özellikler arasında Koltuk Konforu, Kabin Memuru Hizmeti, Yer Hizmetleri, Wi-Fi Hizmeti, Fiyatına Göre Değer ve Uçak İçi Eğlence yer almaktadır. Ayrıca veri setinde yolcuların koltuk tipi, yolcu tipi ve tavsiye etme durumuna ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Yolcuların nicel değerlendirmelerini içeren veri setinin bir bölümü denetimsiz öğrenme yöntemlerinden k-modes yöntemiyle kümelere ayrılmıştır. Yapılan analiz sonucunda iki müşteri segmenti elde edilmiştir. İki farklı müşteri segmentine ilişkin yolcu yorumlarına duygu analizi uygulanmıştır. Duygu analizi için sözlük tabanlı bir yaklaşım olan ve özellikle duygu analizi için tasarlanmış ve mikrobloglar gibi sosyal medya metinlerini analiz etmede etkili olan VADER (Valence Dictionary and Sentiment Reasoner) duygu sözlüğü kullanılmıştır. VADER, mikrobloglara özgü kısa ve resmi olmayan metinlerde duygu polaritesini ve yoğunluğunu -1 ile 1 arasında ölçülmesini sağlar. Yolcu segmentlerinden birincisine ilişkin duygu analizi sonucunda alınan hizmetlerden memnun olmayan, ikinci müşteri segmenti ise aldıkları hizmetten memnun olanlar olduğu tespit edilmiştir. Bu iki müşteri segmentinin yolcu tiplerine ilişkin dağılımlar detaylı bir şekilde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Havayolu taşımacılığı, kümeleme, duygu analizi.

B2B PAZARINDA KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK, MÜŞTERİ YOLCULUĞU YÖNETİMİ VE DİJİTAL TEMAS NOKTALARININ MÜŞTERİ MEMNUNİYETİNE ETKİSİ: PLS-SEM YAKLAŞIMI

Mustafa Suat FİDAN
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Doktora Programı
suat.fidan@std.yildiz.edu.tr

İbrahim KIRCOVA
Profesör Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İİBF İşletme Bölümü, Üretim Yönetimi ve Pazarlama
kircova@yildiz.edu.tr

Kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) uygulamalarının müşteri ilişkileri ve kurumsal performans üzerindeki etkileri uzun süredir pazarlama literatüründe tartışılmaktadır (Luo ve Bhattacharya, 2006). Ancak bu çalışmaların büyük bölümü tüketici pazarlarına odaklanmış, B2B ilişkilerinde tedarikçi firmaların KSS uygulamalarının müşteri algıları ve iş sonuçları üzerindeki etkileri daha sınırlı biçimde incelenmiştir (Homburg, Stierl ve Bornemann, 2013). Son yıllarda değer ortak yaratımı yaklaşımı, B2B pazarlarda tedarikçi ve müşteri arasında karşılıklı değer üretim süreçlerini açıklamak için önemli bir çerçeve haline gelmiştir (Kohtamäki ve Rajala, 2016). Bu bağlamda dijitalleşme ile değişen temas noktaları ve müşteri yolculuğu yönetimi yeteneklerinin KSS uygulamalarıyla birlikte ele alınması, literatürde önem kazanmakla birlikte uygulama boyutu açısından hâlâ sınırlı araştırılmıştır (Lemon ve Verhoef, 2016; Lundin ve Kindström, 2024). Bu çalışma, tedarikçi firmalar perspektifinden, müşteri yolculuğu yönetimi yeteneği, hayırsever odaklı KSS ve dijital-fiziksel temas noktaları değişkenlerinin, iş odaklı KSS ve değer ortak yaratımı aracılığıyla müşteri memnuniyeti üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma, B2B pazarında faaliyet gösteren tedarikçi firmalar ile gerçekleştirilmiş olup, veriler SmartPLS 4 yazılımı kullanılarak kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) yöntemiyle analiz edilmiştir. Pilot çalışmada 48 katılımcıdan elde edilen veriler, ölçüm modelinde yüksek güvenilirlik ve geçerlilik göstermiştir. Bulgular, modelin yüksek açıklama gücüne sahip olduğunu ve kabul edilebilir uyum sergilediğini göstermektedir. Sonuçlara göre, müşteri yolculuğu yönetimi yeteneği, hayırsever odaklı KSS ve dijital-fiziksel temas noktaları, tedarikçi firmalarda iş odaklı KSS üzerinde doğrudan etkili olup, iş odaklı KSS ise değer ortak yaratımı ve müşteri memnuniyetini anlamlı biçimde etkilemektedir. Bu çalışma, yazarın devam etmekte olan doktora tezinden türetilmiş olup, dijital dönüşüm, kurumsal sosyal sorumluluk ve müşteri deneyimi literatürlerini birleştirerek, B2B tedarikçi firmalar bağlamında müşteri memnuniyetinin oluşumuna yönelik bütüncül bir model sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: B2B Pazarı, Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Müşteri Yolculuğu Yönetimi Yeteneği, Dijital Temas Noktaları, Değer Ortak Yaratımı, Müşteri Memnuniyeti.

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ ÜRÜN VE HİZMETLERE YÖNELİK TÜKETİCİ DİRENCİ: YAPAY ZEKÂ OKURYAZARLIĞININ ROLÜ

Nilşah Cavdar Aksoy
Doç. Dr., Galatasaray Üniversitesi, İşletme Bölümü
ncaksoy@gsu.edu.tr

Bir tüketim nesnesi olarak yapay zekâ, bireylerin yaşamında giderek artan bir öneme sahiptir. Günümüzde, tüketiciler gündelik yaşamdaki sorunları çözmek veya faaliyetlerini daha hızlı ve kolay şekilde gerçekleştirmek için yapay zekâ destekli ürün ve hizmetleri tercih etmektedir. Aynı zamanda, iş yaşamında da bu tür ürün ve hizmetlere başvurularak ilgili faaliyetlerin daha etkin şekilde gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir. Bu tüketici ihtiyaçlarını karşılamak üzere teknolojik ilerlemeler sürerken, bu tür ürün ve hizmetlere direnç gösteren bireyler bir pazar bölümünü meydana getirmektedir. İlgili dirence odaklanılarak çözümler bulunması, bu pazar bölümünün ihtiyaçlarının anlaşılması, böylelikle hedeflenebilir hale gelmesi için önem arz etmektedir. Buradan hareketle bu çalışma, yapay zekâ destekli ürün ve hizmetleri kullanma niyetini ve nihai olarak davranışını tahminlemek üzere tüketici direncine odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı, işlevsel (kullanım engeli, değer engeli, risk engeli) ve psikolojik engellerin (gelenek engeli, imaj engeli) kullanım niyeti ve niyet neticesinde davranışını açıklamadaki rollerini açığa çıkarmaktır. Bunu yaparken, yapay zekâ okuryazarlığının direncin etkilerini azaltmadaki ılımlaştırıcı rolü dikkate alınmaktadır. Yapay zekâ destekli ürün ve hizmetin türü ile kullanım amacı etkilerin ileri düzeyde incelenmesi için odaklanılacak değişkenlerdendir. Çalışma kapsamında, anket ile veri toplanması ve bulguların yapısal eşitlik modeli ile test edilmesi planlanmaktadır. Mevcut literatürde, spesifik olarak bazı yapay zekâ destekli ürün veya hizmetlere yönelik direnç araştırmaları bulunsa da bu tür ürün ve hizmetleri kapsamlı olarak ele alan bir çalışma bulunmamakta ve aynı zamanda, yapay zekâ okuryazarlığının bir çözüm önerisi olarak rolüne odaklanılmamaktadır. Bu yönüyle çalışma bulgularının tüketici direnci, yapay zekâ ve yapay zekâ okuryazarlığı alanındaki pazarlama bilgisi üretme çabalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Öte yandan, direnç gösteren bireyleri bir pazar bölümü olarak tanımlayan bu araştırma, yapay zekâ destekli ürün ve hizmet sunan işletmelere bir çözüm önerisi olarak yapay zekâ okuryazarlığının önemini hatırlatmaktadır. Tüm bu yönleriyle bu araştırma, pazarlama araştırmacı ve uygulayıcılarına tüketici davranışı bakış açısıyla katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici direnci, yapay zekâ, yapay zekâ okuryazarlığı, kullanım niyeti, kullanım davranışı.

İŞ YERİNDE YÜKSEK KALİTELİ İLİŞKİLER ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Perlin Naz Cömert
Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
E-posta Adresi

Yonca Gürol
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
E-posta Adresi

Örgütsel süreçlerin ve sonuçların iyileştirilmesi örgütlerin tecrübelerinden öğrenme kapasitelerine bağlıdır (Carmeli ve Gittel, 2009). Daha önce kişiler arası ilişkilerin hataları azalttığı, psikolojik güvenliğe ve daha yüksek öğrenme davranışlarına yol açtığı görülmüştür (Carmeli vd., 2009; Edmondson, 1996). Yüksek kaliteli ilişkiler, kan taşıyan bir damar gibi hayati girdilerin kişiler arasında transferini sağlayan esnek, güçlü ve dayanıklı bağlar olarak tanımlanmaktadır (Dutton ve Heaphy, 2003). Örgüt üyeleri arasındaki yüksek kaliteli ilişkiler yeni fikirlerin ve değerli bilgilerin paylaşılmasını sağlamakta, problem çözümünü ve iş süreçlerinin iyileştirilmesini kolaylaştırmaktadır (Carmeli vd., 2009). Bu kapsamda bu araştırmanın amacı iş yerindeki yüksek kaliteli ilişkilere dair bir bibliyometrik analiz sunarak yüksek kaliteli ilişkiler kavramının literatürdeki gelişimini, çalışma dinamiklerini, değişimlerini, araştırma eğilimlerini göstermektedir (Bak, 2024). İş yerindeki yüksek kaliteli ilişkiler konusunda Clarivate Analytics Web of Science Core Collection veritabanındaki makaleler incelenerek bu araştırma alanının evrimini gösterilmektedir. Bibliyometrik analiz, incelenen araştırma alanındaki yıllara göre makale sayısını, en üretken yazarları, kurumlar, ülkeleri, anahtar kelime analizini, ortak kelime ağını ve makalelerin atıf analizini göstermektedir (Karaboğa vd., 2020). Bu bağlamda örneklemi oluşturan 112 makaleden hareketle, yayınların yıllara göre dağılımı, en üretken yazarlar, ülkeler ve dergiler ortaya çıkarılmıştır, en çok atıf alan makaleler incelenmiş, Vosviewer programı ile ortak kelime analizi, atıf ağı, ortak atıf ağı, bibliyografik eşleme analizleri yapılmış ve veriler arası ilişkiler bibliyometrik haritalarla görselleştirilmiştir. Sonuçlarda, yüksek kaliteli ilişkiler alanında 108 araştırma, 5 derleme makalesi olduğu, örneklemdeki makalelerin 339 yazar tarafından yazıldığı ve 69 farklı dergide yayınlandığı görülmektedir. Makalelerin 2008-2024 yılları arasında yayınlandığı ve bu alanda en çok makalesi olan yazarların Abraham Carmeli ve Jody Hoffer Gittel olduğu görülmektedir. Bu alanda en çok makale yayınlayan derginin Journal of Occupational and Organizational Psychology en çok yayın yapan kurumun ise State University System of Florida, en çok yayın çıkaran ülkenin ABD olduğu görülmüştür. Ülkeler arasındaki araştırma bağlantıları gözlemlendiğinde ABD'nin bağlantı gücünün en yüksek olduğu ve en çok İsrail ve Kanada ile olan bağlantısının yüksek olduğu görülmüştür. Anahtar kelimelerin ortak kelime ağına baktığımızda ise 5 farklı anahtar kelime kümesi olduğu görülmektedir. Bu kapsamda anahtar kelimeler temelinde yüksek kaliteli ilişkiler alanının hangi alt konulara ayrıldığı da görülebilmektedir. En sık kullanılan anahtar kelimelerin lider-üye etkileşimi ve liderlik olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yüksek Kaliteli İlişkiler, Yüksek Kaliteli Bağlantılar, Bibliyometrik Analiz

AKILLI TEKNOLOJİ DENEYİMİNİN ALGILANAN MÜŞTERİ GÜÇLENDİRMESİ, TEKNOLOJİK OTANTİKLİK VE MARKA-MÜŞTERİ ETKİLEŞİMİNE ETKİSİ

Seher Kaya Şengezer
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnovasyon,Girişimcilik ve Yönetim Bölümü
Seher.sengezer@std.yildiz.edu.tr

Hayat Ayar Şentürk
Doç. Dr, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Hayat@yildiz.edu.tr

Bu araştırma, e-ticaret sektöründe faaliyet gösteren platformlar bağlamında tüketicilerin akıllı teknoloji deneyimlerini ve bu deneyimlerin algısal ve davranışsal yansımalarını incelemektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, akıllı teknoloji deneyimi, müşteri güçlendirmesi, teknolojik otantiklik ve platform-müşteri etkileşimi arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Akıllı teknolojiler, sağladıkları göreceli avantaj, eğlence, kişiselleştirme ve etkileşim unsurlarıyla tüketicilere daha nitelikli ve tatmin edici bir deneyim sunmaktadır. Bu deneyim, tüketicilerin teknolojiyi yalnızca işlevsel bir araç olarak değil, aynı zamanda karar süreçlerinde kendilerini daha bilgili, yetkin ve bağımsız hissettikleri bir destek unsuru olarak görmelerine olanak tanımaktadır. Böylelikle akıllı teknoloji kullanımı, tüketicinin güçlenme algısını artırarak markayla kurduğu ilişkinin niteliğini dönüştürmektedir. Diğer yandan, bu teknolojilerin güvenilir, gerçekçi ve içten bir değer sunduğuna dair algı, teknolojik otantiklik kavramını ön plana çıkarmaktadır. Tüketiciler açısından bu algı, markanın dijital uygulamalarına yönelik güvenin ve benimsemenin temelini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, akıllı teknolojilerin sunduğu etkileşim olanakları, tüketici ile marka arasındaki iletişimi derinleştirerek çift yönlü bir katılım ve deneyimsel bağ kurmaktadır. Dolayısıyla akıllı teknolojiler, yalnızca teknik bir yenilik değil, aynı zamanda marka-müşteri etkileşiminin kalitesini şekillendiren stratejik bir iletişim aracı olarak değerlendirilmektedir. Araştırma, nicel yöntem yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Veriler, son altı ay içinde Amazon, Trendyol, Hepsiburada ve Temu gibi çevrimiçi perakende platformlarından alışveriş yapmış ve akıllı teknoloji desteğini deneyimlemiş katılımcılardan anket yöntemiyle toplanmaktadır. Elde edilen veriler, geçerlilik ve güvenirlik analizlerinin ardından AMOS 20 programı kullanılarak yapısal eşitlik modeli (SEM) ile analiz edilmektedir. Ayrıca müşteri güçlendirmesi ve teknolojik otantikliğin aracılık rolleri incelenmekte; bu kapsamda akıllı teknoloji deneyiminin platform-tüketici etkileşimi üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri keşfedilmektedir. Bu bağlamda çalışma, e-ticaret sektöründe faaliyet gösteren platformlar bağlamında yürütülerek dijital pazarlama literatürüne kuramsal katkı sunmanın yanı sıra işletmelere müşteri deneyimini geliştirmeye yönelik uygulamalı çıkarımlar sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı teknoloji deneyimi, müşteri güçlendirmesi, teknolojik otantiklik, marka-müşteri etkileşimi, dijital pazarlama

BİLGİ AKIŞINI ETKİLEYEN ORGANİZASYONEL FAKTÖRLER

İlker Telören[4]
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi
ilkerteloren@gmail.com
Ayşe Demirhan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme
aysedemirhan74@gmail.com

Bilgi, günümüzde son derece önemli bir güçtür. Bilgi akışı; işletmelerde bilinçli karar almada, riskleri azaltmada, fırsatları değerlendirmede ve rekabet avantajı sağlamada önemli bir faktördür. Kurum içinde bilginin doğru, zamanında ve güvenilir bir biçimde dolaşımı; ekip içi koordinasyonun güçlenmesini ve yenilikçi yaklaşımlarla sürdürülebilir rekabet avantajının desteklenmesini aynı zamanda karar verme süreçlerinin hızlı olmasını sağlamaktadır (Rahimli, 2012; Denisi vd., 2003). Ancak bilginin etkin akışı, sadece teknolojik olanaklarla değil, aynı zamanda çeşitli kurumsal dinamiklerle de yakından ilişkilidir. Öncelikle, kurumsal yapılar bilginin seyrini belirleyen temel unsurlardandır. Bazı yapılanmalarda bilgi, belirli kanallar ve hiyerarşik basamaklar üzerinden yavaşça ilerlerken, daha esnek ve katılımcı düzenlemelerde paylaşım daha akıcı ve çok yönlüdür (Mahmoudsalehi vd., 2012; Claver-Cortés vd., 2007). Bu farklılıklar, bilginin açıklığı ve erişilebilirliği üzerinde doğrudan bir etki yaratır. Bir diğer önemli husus ise kurum kültürüdür. Açık iletişimi destekleyip karşılıklı güveni pekiştiren ve çalışanlarına düşüncelerini özgürce ifade edebilme olanağı sunan ortamlar bilgi akışını doğal yollarla zenginleştirir. Aksine belirli davranışların hoş görülmediği veya bireysel çıkar çatışmalarının yaşandığı ortamlarda, bilgi paylaşımında çekinceler ortaya çıkabilir, bu da genel verimliliği olumsuz etkileyebilir (Al-Alawi vd., 2007; Wang vd., 2011). Yönetim yaklaşımları da bilginin dolaşımını şekillendirir. Çalışanların katılımını teşvik eden ve onları destekleyen liderler, bilgi alışverişini artırırken; daha kısıtlayıcı yönetim tarzları bilginin yukarıya veya yatayda akışını engelleyebilir (Lin, 2006). Yöneticilerin iletişim becerileri ve şeffaflık konusundaki tutumları bu süreçte belirleyici rol oynar (Al Tounsi vd., 2022). Son olarak, teknolojik altyapı ve iletişim araçları bilgi akışını kolaylaştıran veya zorlaştıran faktörlerdendir. Dijitalleşmeyle birlikte bilgiye erişim ve paylaşım hızlanmış olsa da bu imkanların doğru kullanılmaması, bazen aşırı bilgi yüklenmesine veya yanlış anlaşılmalara yol açabilir (McAfee, 2003). Özetle, organizasyonlarda bilgi akışının verimliliği yalnızca teknik araçlara bağlı olarak düşünülemez bunun yanında kurumsal yapıda baskın olan özellikler, hâkim kültürel değerler benimsenen yönetim biçimleri ve çalışanların genel motivasyon düzeyleri de mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Bu unsurların uyumlu bir şekilde yönetilmesi, kurumların sağlam temellere dayalı kararlar almasını sağlayarak, uzun vadeli başarıya ulaşmasına katkıda bulunur.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yapılar, Kurum Kültürü, Yönetim Yaklaşımları, Teknolojik Altyapı ve İletişim Araçları.

[4] Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi-Doktora Programı kapsamında Doç. Dr. Ayşe Demirhan danışmanlığında devam etmekte olan tez çalışmasından türetilmiştir.

OTURUM 64

SANAT PAZARLAMASI ÇALIŞMALARINDA GÖRÜNÜRLÜK AÇIĞI: 2010-2025'İN ELEŞTİREL HARİTASI

Sinem Dindoruk
Yan Dal Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim ve Tasarım Bölümü
sinem.dindoruk@std.yildiz.edu.tr
Munise Hayrun Sağlam
Araştırma Görevlisi Doktor, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, İşletme Yönetimi
hayrunsaglam@gmail.com

Kültür ekonomisinin merkezinde yükselen sanat pazarlaması, akademik üretimdeki görünürlük açığı nedeniyle uygulamaya kılavuzlukta yetersiz kalıyor. Bu çalışma, sanat pazarlaması alanındaki akademik üretimin güncel görünümünü ortaya koyarak yayın azlığının nedenlerini tartışmayı amaçlar. Sanatın estetik bir ifade alanı olmanın ötesinde ekonomik ve toplumsal değer taşıyan çok katmanlı bir ekosisteme dönüşmesi, pazarlama perspektifinin sanat kurumları için stratejik hale gelmesine rağmen, literatürdeki dağınıklık sürmektedir. 2010–2025 döneminde Web of Science Core Collection'da yürütülen sistematik bir tarama ile "arts marketing", "art marketing" ve alan-özgül terimlerin ("museum/performing/visual arts" NEAR/3 marketing) kombinasyonları kullanılmış; makaleler ve derlemeler dahil edilmiş, yalnızca sanatın ikincil bağlam olduğu spor sponsorlukları ve reklam çalışmalarına odaklı kayıtlar elenmiştir. Kayıtlar, yıllara göre yayın eğilimi, dergi ve konu alanı dağılımı, ülke/kurum katkısı, yöntem (kavramsal/ampirik; nitel/nicel/karma) ve anahtar kelime eş-oluşum temaları açısından kodlanmıştır. Analiz, bibliyometrik alanlara dayalı tanımlayıcı istatistikler ve eş-oluşum ağ görselleştirmeleriyle desteklenmiş; bulgular yorumlanırken içerik taramasıyla tematik doğrulama yapılmıştır. Bulgular, yayın hacminin alanın önemine kıyasla sınırlı kaldığını; kavramsal ve derleme çalışmaların ağırlıkta olduğunu, ampirik çalışmalarda tekil vaka ve nitel tasarımların öne çıktığını; literatürün Anglofon eksende kümelendiğini ve Türkiye dâhil yerel bağlamların düşük temsil edildiğini göstermektedir. Eş-oluşum temaları izleyici geliştirme ve katılım, markalaşma/kurumsal kimlik, değer birlikte yaratımı, dijital etkileşim ve misyon–pazar yönelimi etrafında toplanmaktadır. Yayın azlığı; sanatın tarihsel olarak "ticari olmayan" biçimde konumlanması, disiplinlerarası kopukluk, ölçüm ve veri erişimi zorlukları ile terimsel parçalanma nedeniyle indeksleme kayıplarıyla ilişkilidir. Uygulama açısından çalışma; kurum içi izleyici veri katmanlarının standartlaştırılması, biletleme ve bağış CRM verileriyle uzunlamasına modellerin kurulması ve dijital kanallarda kontrollü deneyler (A/B testleri) gibi somut adımlar önermektedir. Sınırlılıklar, yalnızca WoS çekirdeğinin incelenmesi ve terimsel varyasyonların kaçan kayıt olasılığını artırmasıdır. Buna rağmen çalışma, tekrarlanabilir sorgu mantığı ve açık kodlama şemasıyla literatüre sistematik bir referans çerçevesi sunar. Nihayetinde, kuramsal entegrasyon, yöntem çeşitliliği, bağlam genişlemesi, misyon uyumlu metrikler ve kurumsal veri ortaklıkları ekseninde ilerleyen bir araştırma gündemi, sanat pazarlaması bilgisinin akademik derinliğini ve pratik etkililiğini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat pazarlaması, görünürlük açığı, sistematik tarama, dijital etkileşim, kültür ekonomisi.

ÇEVRİMİÇİ TÜKETİCİ DEĞERLENDİRMELERİNDE TÜKETİCİ DUYGULARININ MANUEL İÇERİK ANALİZİ: E TİCARET PLATFORMLARINA YÖNELİK BİR İNCELEME

Şeyda Ok
Dr, Araştırma Görevlisi, OSTİM Teknik Üniversitesi, Pazarlama Bölümü
seyda.ok@ostimteknik.edu.tr

Dijitalleşmenin hız kazanmasıyla birlikte çevrimiçi tüketici değerlendirmeleri, geleneksel pazarlama iletişiminin ötesine geçerek tüketiciler arası etkileşimin en önemli araçlarından biri haline gelmiştir. Tüketicilerin kendi deneyimlerine dayanarak oluşturdukları bu değerlendirmeler, yalnızca bireysel memnuniyet ya da memnuniyetsizliği değil; aynı zamanda toplumsal algıların, güven düzeylerinin ve marka ilişkilerinin de şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Elektronik ağızdan ağıza iletişim (eWOM) literatürüne göre çevrimiçi değerlendirmelerin duygusal tonu, tüketicilerin satın alma niyetleri ve marka algıları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Bu çalışma, Türkiye'de faaliyet gösteren bir e-ticaret platformunda yayımlanan çevrimiçi tüketici değerlendirmelerini inceleyerek tüketicilerin deneyimlerini hangi duygusal çerçevede aktardıklarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel içerik analizi yaklaşımı benimsenmiş; veriler manuel içerik analizi yöntemiyle sistematik olarak değerlendirilmiştir. Örneklem, belirli bir zaman aralığında seçilen ürün kategorilerinde en çok değerlendirme alan ürünlerden rastgele seçilen yaklaşık 100 metinden oluşmaktadır. Veriler platformun herkese açık bölümlerinden derlenmiş; her değerlendirme olumlu, olumsuz veya nötr olarak sınıflandırılmış ve tekrar eden temalar belirlenmiştir.

Bulgular, çevrimiçi tüketici değerlendirmelerinde olumlu duyguların baskın olduğunu göstermektedir. Tüketiciler özellikle teslimat hızı, ürün kalitesi ve fiyat avantajı konularında olumlu deneyimlerini açık biçimde ifade ederken; olumsuz değerlendirmelerde hasarlı ürün teslimi, gecikmeler ve beklentiyi karşılamama gibi temalar öne çıkmıştır. Nötr değerlendirmeler ise genellikle bilgi verme veya kararsız ifadelerden oluşmaktadır.

Bu çalışma, çevrimiçi tüketici değerlendirmelerinin tüketici davranışlarını anlamada yalnızca yardımcı bir araç değil, aynı zamanda müşteri deneyimini bütünsel biçimde kavramsallaştırmaya olanak tanıyan stratejik bir kaynak olduğunu göstermektedir. Bulgular, pazarlama yöneticilerine dijital müşteri geri bildirimlerini sistematik olarak analiz ederek hem operasyonel hem de iletişim stratejilerini güçlendirme konusunda önemli ipuçları sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: E-ticaret, çevrimiçi tüketici davranışı, dijital pazarlama, manuel içerik analizi, eWOM

AKILLI GİYİLEBİLİR TEKNOLOJİLER VE TÜKETİCİ REFAHI KONUSUNDA KAVRAMSAL BİR İNCELEME

Tansu Işıkay
Arş. Gör. Dr. Doğuş Üniversite, İşletme
tisikay@dogus.edu.tr

Son yıllarda gelişen akıllı teknolojiler, tüketicilerin günlük yaşam alışkanlıklarını belirgin biçimde değiştirmektedir. Bu değişimin en öne çıkan örneklerinden biri olan akıllı giyilebilir teknolojiler, kullanıcıların etkileşim biçimlerini, sosyal ilişkilerini, üretkenliklerini ve yaşam memnuniyetlerini içeren birçok alan üzerinde etkili olmaktadır. Özellikle akıllı saatler, kulaklıklar, gözlükler gibi giyilebilir teknolojiler günümüzde tüketicilerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu bağlamda, akıllı giyilebilir teknolojilerin artan kullanım yaygınlığı, yalnızca teknolojik gelişmeler açısından değil, aynı zamanda tüketicilerin genel yaşam kalitesi ve refahı bakımından da önemli araştırma alanları ortaya çıkarmaktadır.

Tüketici refahı kavramı, pazarlama literatüründe başlangıçta ağırlıklı olarak ekonomik bir perspektiften ele alınırken, zamanla çok boyutlu bir yapı olarak şekillenmiştir. Sirgy (2001), tüketici refahını bireylerin tüketim faaliyetlerinden elde ettikleri yaşam tatmini üzerinden açıklarken, Schimmack ve arkadaşları (2002) kavramın anlaşılmasında bilişsel ve duyuşsal unsurların önemine vurgu yapmıştır. Dahiya, Banerji ve Filieri (2024) ise tüketici refahını fiziksel, psikolojik, sosyal, finansal ve çevresel boyutlar açısından ele alarak daha kapsamlı bir yaklaşım sunmuştur. Literatürde yer alan çalışmalar, tüketici refahının yalnızca tüketim süreciyle sınırlı olmadığını; ürünlerin edinimi, kullanımı, bakımı ve elden çıkarılması gibi tüm yaşam döngüsünü kapsayan bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Lee vd., 2002).

Bu çerçevede değerlendirildiğinde akıllı giyilebilir teknolojilerin tüketici refahını etkileyebilecek çok sayıda özelliğe sahip olduğunu söylenebilir. Sağlık takibi ve aktivite ölçümüne ilişkin özellikler, kullanıcıların fiziksel refahını artırırken; stres ölçümü gibi özellikler psikolojik refahın güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte, paylaşım ve etkileşim özellikleri kullanıcılar arasındaki sosyal bağları güçlendirerek sosyal refahın desteklenmesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla akıllı giyilebilir teknolojilerin sunduğu bu özellikler, fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla tüketici refahını bütüncül biçimde destekleyen bir deneyim sağlamaktadır. Bu çok boyutlu yapı, akıllı giyilebilir teknolojilerin tüketici refahı ile nasıl bütünleştiğinin derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı Giyilebilir Teknolojiler, Tüketici Refahı, Pazarlama.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TEDARİK ZİNCİRİ UYGULAMALARININ İŞLETME PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ: GIDA SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Işık Gençer
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı
isikgencer@gmail.com

Arzu Karaman Akgül
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü
akaraman@yildiz.edu.tr

Bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi (STZY) uygulamalarının gıda sektöründe işletme performansı üzerindeki etkilerini hem literatür temelli hem de saha araştırması verileri doğrultusunda incelemektir. Gıda sektörü, yüksek kaynak tüketimi, gıda güvenliği gereklilikleri ve çevresel etkileri nedeniyle sürdürülebilirlik çalışmalarının önem arz ettiği sektörlerden biridir. Bu kapsamda, çalışmada gıda işletmelerine yönelik bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında geliştirilen anket formu, STZY uygulamalarının işletmelerin çevresel, ekonomik ve sosyal performansı üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik ifadelerden oluşturulmuştur. Türkiye genelinde faaliyet gösteren 27 gıda firması yöneticisinden elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistikler ve korelasyon analizleriyle değerlendirilmiştir.

Bulgular, sürdürülebilir tedarik zinciri uygulamalarının işletme performansını anlamlı biçimde etkilediğini göstermektedir. Çevresel performans boyutunda çevre standartlarına uyum, enerji verimliliği, atık yönetimi ve karbon salımının azaltılmasına yönelik stratejilerin operasyonel verimliliği artırdığı; ekonomik performans boyutunda uzun vadede maliyet tasarrufu, kaynak optimizasyonu ve rekabet avantajı sağladığı yönündedir. Sosyal performans açısından ise çalışan memnuniyeti, toplum paydaşları ile ilişkiler kurumsal itibar ve çalışan bağlılığı üzerinde pozitif etki yarattığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışma sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi ve işletme performansı arasındaki ilişkiye hem teorik hem de ampirik katkı sağlamaktadır. Bulgular, gıda sektöründe sürdürülebilir uygulamaların yaygınlaştırılması, tedarik zincirinde şeffaflık ve izlenebilirliğin artırılması açısından işletme yöneticileri için yol gösterici niteliktedir. Elde edilen sonuçlar literatürle de örtüşmektedir (Das, 2018; Golicic ve Smith, 2023; Paulraj vd., 2017; Deeheraj ve Vishal, 2012; Mahoney vd., 2013; Zhu vd., 2019). Bu bağlamda, sürdürülebilir tedarik zinciri yönetimi, gıda sektöründe yalnızca çevresel koruma hedefiyle sınırlı kalmayıp; işletmelerin uzun vadeli ekonomik dayanıklılığını, toplumsal sorumluluğunu ve markasal sürdürülebilirliğini destekleyen stratejik bir yönetim yaklaşımı olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Tedarik Zinciri Yönetimi, Gıda Sektörü, İşletme Performansı, Anket Analizi, Çevresel Performans, Sosyal Performans, Ekonomik Performans

İBB MİRAS'IN KAMUSALLAŞTIRMA STRATEJİSİ BAĞLAMINDA ARTİSTANBUL FESHANE ÖRNEĞİ

Bahar Çelik Omur
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzecilik Yüksek Lisans Programı
baharcelikomur@gmail.com

Seza Sinanlar Uslu
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü, Sanat ve Kültür Yönetimi Ana Bilim Dalı
sinanlar@yildiz.edu.tr

Modern müzecilik anlayışı, müzeleri yalnızca nesne ve koleksiyon odaklı kurumlar olmaktan çıkararak, erişilebilir, kapsayıcı, çeşitliliği ve sürdürülebilirliği destekleyen, topluluk katılımı ve iletişim ile şekillenen çok işlevli kültürel alanlara dönüştürmektedir. Bu kapsamda ArtİstanbulFeshane, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne (İBB) bağlı İBB Miras tarafından endüstri mirası kapsamında yeniden işlevlendirilen önemli bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Bu bildiri, ArtİstanbulFeshane'nin yeni müzecilik vizyonu çerçevesinde geçirdiği mekânsal dönüşüm sürecini ve kamusallaşma stratejilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

ArtİstanbulFeshane, Osmanlı Devleti'nden kalan ve 1827'de fes üretimi yapan bir sanayi yapısı olmakla beraber, 2020-2023 yılları arasında kapsamlı restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmalarının ardından bir kültür yapısı olarak kent hayatına kazandırılmıştır.–8 bin metrekarelik alanda konumlanan bu yapı, İstanbul'un kamusal mekândaki en büyük kültür sanat mekânı olarak nitelendirilmektedir. İBB Miras'ın bu dönüşüm yaklaşımı, kültürel mirası salt fiziksel bir koruma nesnesinden öteye taşıyan, toplumsal katılımı ve kültürel üretimi teşvik eden bütüncül bir koruma modelini temsil etmektedir.

Çalışma, ArtİstanbulFeshane örneği üzerinden yeni müzeciliğin mekânsal stratejilerini ve endüstri mirasının kent belleğine entegrasyonunu değerlendirmektedir. ArtİstanbulFeshane, yerel sanatçıların sergileri yanında uluslararası öneme sahip sergilere de ev sahipliği yaparak, küresel sanat sahnesine entegre olduğu gözlenmektedir. Örneğin Tate Ulusal koleksiyonundan "Dinamik Göz: Optik ve Kinetik Sanatın Ötesinde" sergisi ve 10. Asya-Avrupa Mediations Bienali gibi sergiler mekânın uluslararası nitelikte görünürlüğüne katkı sağlamışlardır. ArtİstanbulFeshane'nin geçen kısa sürede özellikle tüm yıla yayılan dizi sergilerinin yanı sıra bağımsız olarak atölye çalışmaları, seminer, konser, açık hava film gösterimleri, festivaller ve söyleşiler gibi diğer tür etkinlikler gerçekleştirmesi dönüştürülmüş sanayi yapısının kentin içinde bir kültür mekânı olarak hafızaya yerleşmesini desteklemektedir.

Bildiride müzecilik alanında dünyada son yıllarda öne çıkan "yeni müzecilik" anlayışı olarak tabir edilen 21. Yüzyıla tarihlenen çeşitli uygulamalar arasında ArtİstanbulFeshane'nin mekânsal dönüşümle beraber içerik, anlam, kapsam ve de kent yaşamına katkı anlamında gerçekleştirdiği dönüşüm irdelenecektir. Özellikle İstanbul Planlama Ajansa tarafından yapılan saha görüşmeleri, bu tür mekânların toplumsal katılımı ve kültürel çeşitliliği destekleyen, kentsel yaşamın niteliğini doğrudan artıran kapsayıcı alanlar ürettiğini işaret etmektedir. Yine İPA verilerine göre İstanbulluların %52'sinin sergi, konser ve atölye gibi kültürel etkinliklere katılmak amacıyla bu alanları ziyaret ettiğini ortaya koymaktadır, bu da mekânın sosyalleşme zemini olarak kent belleği ve kamusal aidiyet duygusunu güçlendirdiğini göstermektedir. Bu veriler ışığında bildiride kamusallaştırmanın, yalnızca belirli gruplara hitap eden "ayrıcalıklı" bir mekân yaratmak olmadığını, gündelik yaşamın doğal bir parçası olarak mekân ve faaliyet kurgulanmasının ArtİstanbulFeshane özelinde nasıl gerçekleştiğini tartışacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yeni müzecilik, endüstriyel miras, yeniden işlevlendirme, mekânsal değerlendirme, ArtİstanbulFeshane.

OTURUM 65

VISUAL IDENTITY IN PRINT AND DIGITAL NEWS MEDIA: AN ANALYSIS OF NEWS PRESENTATION IN THE TURKISH NATIONAL PRESS USING VISUAL DATA MODELING METHODS[5]

Beste Budan Erdoğan
Lecturer, Fatih Sultan Mehmet Vakif University, Office Technologies and Data Management
bberdogan@fsm.edu.tr

Melih Zafer Arıcan
Professor Doctor, Sakarya University, Department of Journalism
meliharican@sakarya.edu.tr

The presentation format of news and the visual elements supporting this presentation directly affect both the perception of the news and the corporate identity of the newspaper. This research aims to examine the extent to which the visual identities of newspapers in the Turkish national press are reflected in their digital extensions, namely their news websites. In this regard, the study aims to reveal the level of consistency between the two media by analyzing the visual identity integrity between print and digital news media. The sample of the research consists of the five national newspapers with the highest circulation in Turkey (Sabah, Türkiye, Hürriyet, Sözcü, and Akşam) and the news websites belonging to these newspapers. The data was obtained using document analysis and categorized within the framework of a theme-code model developed in line with the purpose of the research. WEKA data mining software was used in this categorization process. The multidimensional relationships between the visual elements obtained were revealed using a visual data modeling method, where they were modeled through Sankey diagrams that provided a holistic representation of the data set.

The findings of the study show that the visual identity of newspapers in the Turkish national press is not sufficiently reflected in news websites and that the priority of news in digital media cannot be fully emphasized. The limited relationships between visual elements in newspapers make it difficult to effectively convey visual identity. Furthermore, intensive news usage and showcase-type page layout stand out as factors limiting the presentation of the printed newspaper in an integrated structure with the digital platform.

Keywords: Visual Identity, Visual Design, News Presentation, Data Visualization, Sankey

[5] This paper is derived from the thesis titled “News presentation in the context of visual identity: A case study of newspapers and news websites in Turkiye's national press,” completed under the supervision of Prof. Dr. Melih Zafer Arıcan at the Department of Journalism, Institute of Social Sciences, Sakarya University.

YAPAY ZEKÂ TABANLI SANAT PRATİKLERİNDE BEDENİN ESTETİK VE KAVRAMSAL YENİDEN İNŞASI[6]

Büşra Meydan
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Bölümü
bbusrameydan@gmail.com

Bahadır Uçan
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, İletişim Tasarımı Bölümü
bucan@yildiz.edu.tr

Yapay zekâ destekli sanat pratikleri, çağdaş estetik düşüncede "beden" kavramını yeniden tartışmaya açmaktadır. Bu teknolojik dönüşüm, bedeni sadece sınırlı fiziksel bir varlığın temsili olmaktan çıkararak, dijital süreçler içinde veriye, belleğe ve kolektif bilinç akışına açılan bir düşünsel alan olarak yeniden tanımlar.

Bu bildiri, yapay zekâ tabanlı çağdaş sanat pratiklerinde bedenin nasıl yeniden kurulduğunu; estetik bir imge, kavramsal bir arayüz ve algısal bir süreç olarak nasıl yeni anlamlar kazandığını araştırır. Çalışmanın temel hedefi, insan ve makine arasında şekillenen bu yeni estetik düzlemde, bedene ilişkin temsil ve özne kavrayışlarının nasıl değiştiğini görünür kılmaktır. Bu bağlamda beden, üretimin nesnesi olmaktan ziyade, üretim sürecinin kendisine içkin bir bilinç düzlemi hâline gelir. Yapay zekâ ise bir üretim aracından çok, insanın kendine ve dünyaya bakışını dönüştüren ortak bir bilinç mekânı olarak ele alınır.

Çalışma, nitel bir yaklaşımla yürütülmüş; fenomenolojik ve göstergebilimsel çözümleme yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Örnek olarak Sougwen Chung'un "Drawing Operations", Memo Akten'in "Learning to See", Refik Anadol'un "Machine Hallucinations: Nature Dreams", Justine Emard'ın "Co(AI)xistence", Obvious Sanat Kolektifinin "Portrait of Edmond de Belamy" ve Lu Yang'ın "Doku: The Self" projeleri incelenmiştir. Bu eserler, yapay zekânın bedeni bir veri akışı, bir jest formu ve bir dijital avatar olarak yeniden kurguladığını göstermektedir.

Sonuç olarak, yapay zekâ tabanlı sanat yapıtlarında beden, artık sabit bir öz olarak değil; veri, bellek, duyumsama, algı ve varoluş arasında salınan geçirgen ve akışkan bir varlık biçimi olarak belirir. Bu dönüşüm, posthüman düşünceye yönelen çağdaş sanatın, dijital ontolojiyi estetik bir deneyim alanına dönüştürerek insan-sonrası bir duyumsama biçimi inşa ettiğini de ortaya koymaktadır. Böylece sanat, insan ile makine arasında kurulan ortak bir bilinç alanı olarak yeni bir estetik evren açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka sanatı, beden, estetik, dijital sanat, çağdaş sanat kuramı.

[6] Bu bildiri, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Sanat ve Tasarım Doktora Programında Doç. Dr. Bahadır Uçan danışmanlığında yürütülen tez çalışmasından üretilmiştir.

YAZI- MEKAN İLİŞKİSİ:YILDIZ HAMİDİYE CAMİİ ÖRNEĞİ

Büşra Türköz
Arş. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Geleneksel Türk Sanatları
bturkoz94@gmail.com

Bu çalışmanın amacı, Yıldız Hamidiye Camii iç mekânında yer alan hat yazılarının mekânla kurduğu anlamlı ilişkiyi, yazının yalnızca süsleme değil aynı zamanda mekânın kimliğini ve işlevini biçimlendiren bir unsur olarak ele alarak incelemektir. Osmanlı'nın son dönemi selâtin camilerinden biri olan Yıldız Hamidiye Camii, yazı, süsleme ve mimarinin bir arada işlendiği özgün bir mekân örneğidir. Bu bağlamda çalışma, yazı mekânı nasıl tanımlar ve mekân yazının anlamını nasıl dönüştürür? sorunsalı çerçevesinde kurgulanmıştır.

Araştırmada, caminin içinde yer alan yazılar, mimari yüzeyle bütünleşmiş biçimde incelenmiştir. Yazının yerleştirilişi, ölçek ilişkisi, hattat imzası ve malzeme kullanımı gibi unsurlar, yazının mekân içerisindeki varlığını estetik ve işlevsel düzlemde anlamlandırmaktadır. Yöntem olarak, bu çalışma nitel analiz yöntemini kullanmıştır: sanatsal yazı kompozisyonunun biçimsel özellikleri mimari mekânın geometrik ve görsel boyutları ve bu ikisi arasındaki sembolik bağlar birlikte değerlendirilmiştir. Ayrıca yazı-mekân ilişkisinin anlam katmanlarını çözümlemek için göstergebilimsel çerçeve benimsenmiştir.

Elde edilen bulgular, camideki yazı kuşağının mekanın mimari sınırlarını ve izleyici algısını yeniden tanımladığı yönündedir. Yazı, mimarinin boş yüzeylerini dolduran bir süsleme olmanın ötesinde, mekânın kutsallığını, imparatorluk kimliğini ve izleyici-mekân ilişkisindeki yönelimleri şekillendiren bir göstergeler sistemine dönüşmektedir. Özellikle yazı kuşağı, mimari elemanlarla görsel bir bütünlük kurarak izleyiciyi mekân içine davet eden ve mekândaki ritmi belirleyen bir "görsel kuşak" işlevi üstlenmektedir.

Sonuç olarak, Yıldız Hamidiye Camii örneği üzerinden yapılan bu çalışma, hat sanatının sadece estetik bir yazı biçimi olmadığını, mimarî mekânda kültürel, sembolik ve duyusal bir rol üstlendiğini göstermektedir. Yazı-mekân ilişkisi bağlamında hat sanatı, mimarinin bağlam içinde işlevselleşmesini sağlayan, anlamı çoğaltan ve izleyici algısını yapılandıran dinamik bir unsur olarak yeniden düşünülmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yazı ve mimari, Hat sanatı, Yıldız Hamidiye Camii

ŞEYHÜLISLÂM CEMÂLEDDIN EFENDI'NIN TÜRKÇE GRAMER KITABI: *SARF-I OSMÂNÎ*

Abdullah Uğur
Dr. Öğr. Üyesi, Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
abdullah.ugur@marmara.edu.tr

Şeyhülislâm Mehmed Cemâleddin Efendi (ö. 1919), Osmanlı ilmiye geleneğinin seçkin temsilcilerindendir. II. Abdülhamid döneminde uzun süre şeyhülislâmlık makamında bulunmuştur. Ulema kökenli bir aileye mensup olan Cemâleddin Efendi, eğitimini özel hocalardan ve babasından almış; 1871'de Bâb-ı Fetvâ'da başlayan memuriyet hayatını hızla ilerleterek 1891'de kırk üç yaşında iken şeyhülislâmlığa yükselmiştir. II. Abdülhamid'in güvenini kazanan Cemâleddin Efendi, uzun görev süresince hem siyasi hem ilmî meselelerde etkili olmuştur. İttihatçılarla yaşadığı gerilimler sonucunda 1913'te görevinden ayrılmış, bir süre Fransa'da bulunduktan sonra Mısır'ın Remle kasabasına yerleşmiştir. Burada geçirdiği sürgün yıllarında ilmî çalışmalarına devam ederek Osmanlı Türkçesinin dil bilgisine dair önemli bir eser kaleme almıştır. *Sarf-ı Osmanî* adını verdiği bu eser, Osmanlı Türkçesinin sarf (morfoloji) ve nahiv (sentaks) kurallarını sistemli biçimde ele alan bir gramer kitabıdır. Bugün elimizde kısmen eksik bir müellif hattı nüshasından başka bir kopyası bulunmayan bu eser 1916'da Remle'de tamamlanmıştır. Cemâleddin Efendi, eserin girişinde Türklerin İslâm medeniyeti dairesine girdikten sonra Arapçadan ve coğrafi yakınlık dolayısıyla da Farsçadan birçok kelime alıp bu kelimeleri sanki Türkçe imiş gibi kullandıklarını ve Türkçenin de bugünkü letâfetini kısmen bu etkileşimle kazandığını belirtir. Müellif, Arapça ve Farsçanın dil bilgisi kitaplarına atıfla kendi eserinde yalnızca Türkçe kelimelerin türetim ve kullanım kurallarını açıklayacağını, ayrıca telaffuzla yazım arasındaki farkın ortadan kalkması için kelimeleri telaffuz edildiği biçimde yazacağını ifade eder. İki ana bölüm ve bir hâtime kısmından oluşan kitabın ilk bölümü hurûf-ı hecâ, hareke ve imlâ kurallarına; ikinci bölümü ise cümle öğeleri, fiil, isim ve edatlara ayrılmıştır. *Sarf-ı Osmanî*, Cemâleddin Efendi'nin dil bilincini, eğitimci yönünü ve Mısır'daki entelektüel üretkenliğini yansıtan son dönem Osmanlı gramer literatürünün özgün örneklerinden biridir. Bu bildiride Cemâleddin Efendi'nin eseri tanıtılacak ve milliyetçilik düşüncesinin yükselmesiyle birlikte kaleme alınan diğer Türkçe dil bilgisi kitapları ve sözlükler arasında bu eserin nereye konumlandığı tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şeyhülislâm Cemâleddin Efendi, *Sarf-ı Osmânî*, dil bilgisi, Türkçe öğretimi

ERHAN BENER'İN *BÖCEK* ROMANINDA DÖNÜŞÜMÜN AYAK İZLERİ

Aykut İpek
Doktora öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi,
Türk Dili ve Edebiyatı
ipekkaykut@gmail.com

Yakup Çelik
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
Türk Dili ve Edebiyatı
yacelik@yildiz.edu.tr

Erhan Bener'in *Böcek* romanı ilk kez 1982 yılında yayınlanır. Romanda kırk beş yaşındaki komiser Recai Bey'in son yirmi yedi saati, çocuklukta geçirdiği cinsel taciz ve ailesinden gördüğü şiddetle başlayan kırk yıllık bir geriye dönüşle aktarılır. Dönüşüm çocuklukta başlar. İnsanların doğası gereği kötü olduklarını düşünen, karakola yolu düşen herkesin bir şekilde kötü olduğuna inanan Recai Bey'e göre bunun tek çözüm yolu tüm insanlığı içine alacak bir toplu itlaf yöntemidir.

Bu bildirinin merkezindeki dönüşümün ayak izleri çocuklukta atılır. Giorgio Agamben "insan-hayvan" için aynı çatlağın ara yüzleri derken tam da bu dönüşümün tarifini yapar. Çevresindekilerden her daim bir hayvan muamelesi gören Recai Bey, artık tüm insanlığa böcek gibi davranan birisine dönüşür. Eşi Binnur onu maymun ve köpeğe, annesi ise bir domuz yavrusuna benzetir. Kendisini ikinci katta oturan Amerikalı madamın köpeğini överken bulan Recai Bey, medeni ve şehirli hayatın uyulması gereken kurallarını köpek üzerinden düşünür. İçten içe, görevi sadece koklayarak suçluları yakalamak olan bir köpekle kurduğu özdeşlik bir süreç olarak hayvanlaşma ve nihayetinde bir insan-hayvanın dönüşümünü inşa eder.

"Erhan Bener'in Romancılığı" isimli Doktora tezinden üretilmiş olan bu bildiride Recai Bey'in dönüşümünün ilk adımlarının çocuklukta atıldığı ve yavaş yavaş toplumun tamamına yayılan bir itlaf projesine dönüşümü ele alınacaktır. Sabah kalktığında karşılaştığı ilk böceği öldürmesiyle başlayan anlatı, tüm insanlığa yöneltilen bir öldürme isteğinin bir sonucu olduğu gibi dönüşümün de geldiği son noktadır. İnsanın nasıl "böcekleşebileceğini", ona en ilkel dürtülerin nasıl yetebileceğinin nedenleri sorgulanıp bunun metin içinde nasıl cereyan ettiği tespit edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erhan Bener, *Böcek*, dönüşüm, hayvan, böcek, koku

GERMAN FEMINIST AVANT-GARDE ART: ANNEGRET SOLTAU AND THE DISMANTLING OF *KÖRPERNORMIERUNG*

Didem Yılmaz
Ph.D Candidate, Ihsan Doğramacı Bilkent University, Department of Political Science
didem.yilmaz@bilkent.edu.tr

This study aims to examine the photo projects of German feminist avant-garde artist Annegret Soltau through a critical theoretical analysis of bodily self-formation, adopting an eclectic methodology that integrates the technologies of the self in an interdisciplinary form of aesthetics and politics. Attacking the conservative feeling of discomfort with the aging and pregnant female body, Annegret Soltau dismantles the patriarchal and gendered norms applied to women's bodies. Soltau is one of the pioneers of the feminist avant-garde movements in the visual arts, which continued through the 1970s in Continental Europe and the United States but has been neglected as a separate field of study. Soltau's counter-resistance to the conservative body politics of the *Volkskörper* (people's body)—which emerged in the late 19th century and intensified during the Third Reich—the female body is collaged against the standardized forms of femininity, such as motherhood and productivity. She rejects this *Körpernormierung* (standardization of the body) *and creates* her own visual language. Through distorted yet healed female bodies, her photographic collages employ specific techniques such as *Fotoübernähungen* (Photo-over-stitching) and *Fotovernähungen* (Photo-stitching/Collage). This study examines how *Körpernormierung* is dismantled in themes of aging, pregnancy, motherhood, and the self. Her works not only engage with the self as an individual concept but also as a collective and political notion. With the specific technique of photographic etching and sewing with black thread, she resists censorship—being accused of depicting the female body "brutal", "ugly" or "grotesque". Soltau's works are examined through an eclectic methodology, drawing on Rosalind Krauss's structural self as a relational form of identity and Susan Buck-Morss's self as a perceptual form, in the intersectional field of aesthetics and politics. This study contributes to the literature by developing a critical analysis of the *Volkskörper* and *Körpernormierung* in the non-dialectical, anti-hierarchical, and fragmented female body forms in Soltau's avant-garde works.

Anahtar Kelimeler: Annegret Soltau, Female Body, Self-Formation, Aesthetics and Politics.

OTURUM 71

BAROK'TAN BARAK'A: VOKAL İCRASINDA ORNAMENTASYON

Emrah Uçar
Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik Bölümü
eucar@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, farklı tarihsel ve coğrafi bağlamlarda doğmuş Avrupa Barok müzik estetiği ile Anadolu Barak geleneği arasında duygu, ifade, icra ve vokal ornamentasyon (süsleme) anlayışı bakımından kurulabilecek ortak noktaları incelemektedir. "Barok" ve "Barak" kelimeleri, köken bakımından birbirinden bağımsız olsa da, ses benzerlikleri aracılığıyla ilgi çekici bir kavramsal çağrışım yaratmaktadır. Avrupa'da 17. yüzyılda gelişen Barok müzik, duyguların sanatsal olarak biçimlendirilmesine dayanan "affekt teorisi" çerçevesinde, süsleme (ornamentation), dramatik ifade ve teatral jestlerle tanımlanmıştır. Buna karşılık Anadolu'nun Güneydoğu ve Orta bölgelerinde yaşayan Barak Türkmenlerinin müzik geleneği, sözlü kültüre dayalı bir aktarım içinde, doğrudan duygusal dışavurumun hâkim olduğu özgün bir icra anlayışı sergilemektedir. Her iki gelenekte de "süsleme" yalnızca teknik bir ayrıntı değil, müziğin anlamını taşıyan temel bir estetik ögedir.

Bu çalışmanın amacı bu iki müzik geleneğinin vokal icra anlayışında süsleme (ornamentasyon) kavramını karşılaştırarak, kültürler arası estetik bir köprü kurmaktır. Barok dönemde müziğin temel amacı, süslemeyi müzikal retoriğin bir parçası olarak ele alıp duyguları ("affekt"leri) dinleyiciye aktarmaktır. Barok müzikte icracı, notaya bağlı kalmakla birlikte doğaçlama süslemeler yaparak müzikte teatral bir ifade yaratmaktadır. Barak müziğinde (havasında) ise ornamentasyon, yazılı değil sözlü bir gelenek üzerinden aktarılır. Barak havaları, sesin doğrudan kontrolüyle yapılan mikrotonal süslemeler, "ağız kırma" ve "ses çekme" teknikleriyle şekillenir. Bu süslemeler, hem icracının bireysel duygusunu hem de topluluğun kolektif hafızasını taşır. Barok müzikte "affekt teorisi" ile her duygunun belirli bir melodik ve armonik karşılığı vardır. Handel'in "Lascia ch'io pianga" aryasında, uzun süslemeler acının estetik biçime dönüşmesini sağlar. Barak havalarında ise bu estetik biçimlendirme doğrudandır; icracı, sesini kırarak, boğazını kullanarak duyguyu biçimsizleştirmeden iletir. İkisinde de hedef, dinleyicide duygusal rezonans yaratmaktır. Her ikisi de insanın duygusunu sese dönüştürme çabasını ortak noktada buluşturur.

Bu bağlamda ornamentasyon, müzikte yalnızca bir teknik değil, insan ruhunun kültürler arası estetik dili olarak yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Barok, barak, ornamentasyon, boğaz tekniği, vokal icra.

MALEVİÇ'İN SİYAH KARE'Sİ İLE BİZANS İKONALARI ARASINDA ONTOLOJİK BİR KARŞILAŞTIRMA

Ezgi Ararat Cüceoğlu
Arş. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi
ezgiac@yildiz.edu.tr

20. Yüzyıl sanatında ortaya çıkan avangard eğilimler, sanatta temsil, biçim ve anlam ilişkilerini köklü bir dönüşüme uğratmıştır. Bu dönüşümün en radikal örneklerinden biri, Kazimir Maleviç'in Süprematizm anlayışıdır. 1915 yılında *0.10 Son Fütürist Sergi*'de sergilenen *Siyah Kare* isimli eser, bu anlayışın ilk olgun ürünü olarak kabul edilmektedir. Rus sanatçı figüratif anlatımı, perspektifi ve nesnel dünyanın biçimlerini reddederek, resim sanatını "saf duyum"un alanına taşımayı amaçlamıştır. Bu saflık anlayışı hem biçimsel hem de ontolojik bir düzlemde varlığın özüne ulaşma arayışının bir ifadesidir. Bu anlamda *Siyah Kare*, temsilden arınıp saf biçime indirgenerek sanatın "sıfır noktası" olarak yorumlanan bir başlangıç imgesine dönüşmektedir. Maleviç'e göre sanat, maddi dünyanın ötesinde ruhsal ve sezgisel bir alanın ifadesi olmalıdır; bu nedenle *Siyah Kare*, saf duyumun bir tezahürüdür. Diğer yandan *0.10 Son Fütürist Sergi*'de, Rus Ortodoks evlerinde geleneksel olarak ikonaların yerleştirildiği duvar köşesine asılarak sergilenmesi, *Siyah Kare* ile Bizans ikonaları arasında düşünsel bir bağ kurulduğuna da işaret etmektedir. Rus ikonografisi, Bizans ikon geleneğinin teolojik ve biçimsel mirasını sürdüren bir sanat anlayışına dayanır, bu nedenle Maleviç'in *Siyah Kare*'yi "kutsal köşe"ye asarak sergilemesi, Bizans'tan devralınan ikon kültürünün modern bir yorumu olarak okunabilir. Bizans ikonaları, tarih boyunca ruhani olanın gerçek dünyada görünür hâle gelmesinin birer aracı, kutsal olanın maddesel dünyadaki tezahürleri olarak kabul edilmiştir. Maleviç'in *Siyah Kare*'si, maddi dünyanın nesnel biçimlerinden uzaklaşarak, Bizans ikonalarında olduğu gibi görünenin ötesinde bir varlık deneyimi sunar. *Siyah Kare*'de ya da bir ikonada imge, temsil ettiği bir şeyin yerine geçmez; kutsal olanın ya da saf varlığın kendisini açığa çıkaran bir "mevcudiyet alanı" kurar. Bu bağlamda *Siyah Kare* ile Bizans ikonaları arasındaki ontolojik yakınlığı inceleyen bu araştırma, sanatta saf duyum anlayışının köklerine ilişkin düşünsel bir çerçeve kurmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Maleviç, Siyah Kare, Bizans ikonaları, sanat, ontoloji.

DEPREM BİLGİLENDİRME TASARIMINDA ÇOCUK MERKEZLİ YAKLAŞIMLAR: GÖRSEL DAYANIKLILIK VE ÖĞRENME DENEYİMİ

Fatma Feride Sezer
Arş. Gör., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü
feridesezer@gmail.com

Mehmet Emin Kahraman
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Sanat Bölümü
mek@yildiz.edu.tr

Afetler, özellikle çocuklar için yalnızca fiziksel değil aynı zamanda psikolojik ve bilişsel etkiler yaratan olaylardır. Çocukların afet öncesi hazırlık, afet sırası davranış ve afet sonrası toparlanma süreçlerinde doğru bilgiye sahip olmaları, onların güven duygusunu ve dayanıklılığını arttırmada kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, deprem eğitimi içerikli bilgilendirme tasarımını yalnızca bilgi aktaran bir araç olarak değil, çocukların duygusal güvenlik ve dayanıklılık duygularını destekleyen bir görsel iletişim alanı olarak ele almaktadır. Çocuklara yönelik afet eğitimi, bilişsel farkındalık kadar güven, öz-yeterlik ve sorumluluk duygularının gelişmesini de hedefler. Bu nedenle bilgilendirme tasarımı, çocukların afet kavramını anlamlandırmalarını kolaylaştıran, kaygılarını azaltan ve öğrenme sürecini güven temelli bir deneyime dönüştüren empatik bir dil geliştirme sorumluluğu taşır.

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi, çocuk merkezli afet eğitimi materyallerinin incelenmesi ile uygulanmıştır. Türkiye, Fransa ve İtalya'da geliştirilen basılı ve dijital eğitim içerikleri; renk, karakter tasarımı, tipografi, ikonografi ve etkileşim düzeyi bakımından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu inceleme, görsel öğelerin çocukların afet farkındalığı, motivasyonu ve öğrenme sürecindeki rolünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle oyunlaştırılmış ve etkileşimli materyallerin çocuklarda güven, merak ve katılım duygusunu güçlendirdiği literatürde özellikle ifade edilmektedir.

Bu bağlamda çalışma, afet eğitiminde "görsel dayanıklılık" kavramını ön plana çıkarmaktadır. Görsel dayanıklılık, tasarımın yalnızca estetik bir ifade aracı değil, aynı zamanda güven, hazırlık ve dayanışma duygularını destekleyen bir iletişim biçimi olarak ele alınmasını sağlar. Bilgilendirme tasarımı bu yönüyle, çocuklarda afet bilincini yalnızca öğretmekle kalmayıp, duygusal dayanıklılığı da güçlendiren bir öğrenme alanı oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, çocuk merkezli afet bilgilendirme tasarımı; afet öncesi eğitim süreçlerinde hem bilişsel hem de duygusal yönden sürdürülebilir bir görsel dayanıklılık kültürü geliştirilmesine katkı sunabilecek bütüncül bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi tasarımı, afet eğitimi, çocuk merkezli tasarım, görsel iletişim, görsel dayanıklılık, farkındalık

AKUSTİK MEKÂNLARIN FİZİKSEL ÖZELLİKLERİNİN MÜZİKAL ALGIYA ETKİSİ

Halil İMİK
Dr.Öğr.Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları
himik@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, akustik mekânların fiziksel parametrelerinin müzikal algı üzerindeki etkilerini kuramsal bir çerçevede incelemektedir. Sesin bir mekân içindeki davranışı, yalnızca fiziksel ölçütlerle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda dinleyicinin müziği algılama biçimini, duygusal tepkilerini ve mekânsal yönelim hissini de belirlemektedir. Dini mekânlar (örneğin cami ve katedral), konser salonları, kayıt stüdyoları, kongre merkezleri veya Yıldız Teknik Üniversitesi Otağ-ı Hümâyun yapısı gibi farklı akustik ortamlarda; yankı süresi (RT60), yansıma yoğunluğu, difüzyon düzeyi, hacim, tavan yüksekliği ve yüzey malzemesi gibi fiziksel değişkenler, sesin tınısını, sıcaklığını ve açıklığını değiştirerek müzikal ifadenin karakterine doğrudan etki eder.

RT60, bir ses kaynağı kapandıktan sonra ortamdaki ses enerjisinin 60 desibel sönümlenmesi için geçen süre olarak tanımlanır ve bir mekânın akustik karakterini belirleyen temel ölçütlerden biridir. Uzun yankı süreleri sesin mekânsal derinliğini artırırken kısa yankı süreleri müziğin netliğini ve ayrıntı kontrolünü sağlar. Bu nedenle akustik mekân, yalnızca sesin yayıldığı bir alan değil, müzikal anlatımın anlam katmanlarını şekillendiren ayrılmaz bir parçasıdır.

Araştırmada, literatür temelli karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılarak farklı mekân tiplerinin akustik özellikleri ile müzikal algı parametreleri arasındaki ilişki tartışılmıştır. Bu bağlamda psikoakustik yaklaşımlar, mekânsal akustik modeller, işitsel algı psikolojisi ve dinleyici merkezli teoriler temel alınmıştır. Bulgular, akustik mekânın yalnızca bir ses taşıyıcısı değil, müzikal anlam üretiminde aktif bir "akustik kimlik üreticisi" olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, akustik ortamların fiziksel yapısının müziğin duyusal, estetik ve algısal boyutlarını dönüştüren temel bir değişken olarak değerlendirilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım, özellikle tarihî yapıların yeniden işlevlendirilmesi (örneğin Otağ-ı Hümâyun gibi mekânların konser veya performans alanı olarak kullanımı) açısından önemli bir model sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, gelecekteki mekân tasarımlarında müzikal algı odaklı akustik planlama anlayışının hem estetik hem işitsel konfor açısından belirleyici olacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Akustik mekân, müzikal algı, mekânsal akustik

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ TEKNOLOJİLER İLE ANİMASYON ÜRETİM SÜRECİNİN (PIPELINE) DÖNÜŞÜMÜ

Hamide Enise Aytekin
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, İnteraktif Medya Tasarımı
enise.aytekin@yildiz.edu.tr

Lütfü Kaplanoğlu
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü
lutfu@yildiz.edu.tr

Animasyon, geçmişten günümüze eğitim, sağlık, eğlence sektörü ve daha nicesi gibi geniş bir yelpazede kullanılan, sanatsal ve teknik açıdan değerli bir üretim biçimidir. Tarihi oldukça eskiye, Paleolitik çağda yapılan mağara resimlerine kadar uzanan bu alan, yıllar içinde farklı aşamalardan geçmiş, teknik açıdan gelişmiş ve değişmiştir. Günümüzde 2 boyutlu, dijital, stop-motion, etkileşimli animasyon ve farklı teknikleri bulunmaktadır. Uzun ve kısa metraj animasyon filmlerinin üretimi de gelişen teknoloji ve teknikler sayesinde yıllar geçtikçe artmış ve değer görmeye devam etmiştir. Son yıllarda ise adını sıkça duymaya başladığımız yapay zekâ teknolojileri, animasyon sektöründe de kendinden bahsettirmektedir. Uzun yıllardır animasyon alanındaki profesyonel stüdyolar tarafından kullanılan yapay zekâ teknolojileri son gelişmeler ve yenilikler ile bu alandaki konumunu eskisinden çok daha farklı bir boyuta taşımıştır. Yapay zekâ teknolojilerinin düşük maliyetli ve erişilebilir araçlara dönüşmesi bu teknolojilerin yalnızca büyük animasyon şirketleri tarafından değil bağımsız üreticiler tarafından da tercih edilmesine sebep olmuş ve yeni üretim olanakları sunmuştur.

Bu çalışma, yapay zekâ destekli teknolojilerin animasyon film üretiminde, fikirden post-prodüksiyona kadar olan aşamalarda üretim sürecini (pipeline) nasıl dönüştürdüğünü incelemektedir. Uzun yıllardır kullanılan yapay zekâ eklentilerinin yanında günümüzde hangi yapay zekâ destekli yazılımların, eklentilerin ve web tabanlı araçların üretim sürecinin hangi aşamasında kullanılabilir olduğunun ve bu teknolojilerin animasyon üretim sürecine kazandırdığı yeni olanakların belirlenmesi hedeflenmektedir.

Araştırma, nitel ve betimleyici bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yapay zekâ destekli teknolojilerin animasyon film üretim sürecindeki konumu ve etkisi literatür ve güncel teknolojiler üzerinden değerlendirilmiş, mevcut yazılımların üretim sürecine teknik açıdan sağladığı katkılar ele alınmıştır. Bu kapsamda, bir kısa animasyon film üretim süreci üç temel aşama, ön-prodüksiyon, prodüksiyon ve post-prodüksiyon üzerinden ele alınmış, her aşamada kullanılabilecek yapay zekâ tabanlı yazılım, eklenti ve web araçlarının sürece kazandırdığı yenilikler açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, animasyon, dijital dönüşüm.

UNITY VE LIBPD ENTEGRASYONU İLE YORDAMSAL MÜZİK TASARIMI

İbrahim Gökhan Altındirek
Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü
gokhanaltindirek@gmail.com

Arda Eden
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü
ardaeden@yildiz.edu.tr

Video oyunlarında, müziğin oyuncu eylemlerine bağlı olarak dinamik biçimde değişmesi, oyuncu deneyimini ve oyun atmosferini zenginleştirmede önemli bir rol oynar. Bu çalışmada, oyun içi duruma göre gerçek zamanlı olarak değişen, kişiselleştirilmiş müzik üretimi için bir sistem tasarlanmış ve uygulanmıştır. Söz konusu sistem, Unity ortamında LibPd kitaplığı entegrasyonu ile birlikte, oyuncunun oyun içindeki konum bilgisi ve diğer oyun nesneleriyle etkileşimlerinden elde edilen verileri anlık olarak Pure Data'ya iletmektedir. Pure Data tarafında ise Unity'den gelen verilere anında tepki verebilen jeneratif bir müzik bağlantısı (patch) tasarlanmıştır. Bu bağlantı dosyası, önceden tanımlanmış çeşitli müziksel diziler ile ritim kalıplarından yararlanmakta ve frekans modülasyonu (FM) sentez tekniği ile dijital osilatörleri kullanarak ses üretmektedir. Önceden belirlenmiş bu diziler içerisinden rastgele seçilen notalar, yine rastgele seçilen ritmik kalıplar ile bir arada kullanılarak farklı melodik motifler oluşturulmaktadır. Böylelikle, geleneksel yaklaşımlarda olduğu gibi önceden hazırlanmış sabit müzik parçaları kullanmak yerine oyun sırasında oyuncu eylemlerine göre prosedürel biçimde anlık üretilen özgün bir müzik akışı elde edilmektedir. Geliştirilen sistem, oyunlarda her oyuncuya özgü bir atmosfer yaratarak oyuncunun oyuna dalma hissini (immersiyon) güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca bu yaklaşım, etkileşimli sanat ve jeneratif müzik alanında yenilikçi bir uygulama örneği sunmakta ve müzik teknolojisi ile oyun tasarımını buluşturan disiplinlerarası bir çalışma niteliği taşımaktadır. Sistem, hem teknik doğruluk hem de müzikal ifade bakımından istikrarlı sonuçlar üretmiş, farklı tonal bölgelerde tutarlı armonik geçişler sağlamıştır. Ek olarak, sistemin yapısı deneysel müzik performanslarında esnek bir temel sunmaktadır. Bu özellikleriyle çalışma, çağdaş ses sanatları ve dijital oyun müziği araştırmaları arasında köprü kuran özgün bir örnek teşkil etmektedir. Sunulan çalışma, yazarın yüksek lisans tezinin bir parçasıdır.

Anahtar Kelimeler: Jeneratif müzik, Pure Data, oyun müziği, yordamsal müzik, etkileşim

OTURUM 72

OSMANLI TOPRAKLARINDA ALMAN ARKEOLOJİSİNİN İZLERİ: DEUTSCHE ORIENT – GESELLSCHAFT VE FAALİYETLERİ

İrem Elçi Bozkurt
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı, Müzecilik Yüksek Lisans Programıelci.irem@gmail.com

Seza Sinanlar Uslu
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat Bölümü sinanlar@yildiz.edu.tr

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başları, Osmanlı topraklarında arkeolojik araştırmaların yoğunlaştığı bir dönemdir. Bu dönemde Avrupa'nın farklı ülkelerinden gelen İngiliz, Fransız, Hollandalı, Alman, Avusturyalı gibi araştırmacıların antik kentler, tapınaklar ve diğer arkeolojik kalıntılar üzerinde çalışmalar yürüttüklerini ve elde ettikleri buluntuları bilimsel yayınlar ve müzeler aracılığıyla kamuoyuna sunduklarını biliyoruz.

Almanya'da "Doğu" araştırmaları alanında öne çıkan kurumlardan biri, filantrop Henri James Simon tarafından, Kaiser II. Wilhelm'in de desteğiyle 1898'de Berlin'de kurulan Alman Doğu Cemiyeti'dir *(Deutsche Orient-Gesellschaft;* kısa adıyla *DOG)*. Kurumun amacı, 19. yüzyılın sonlarında Avrupa'da Kitab-ı Mukaddes'te geçen yerlerin keşfine yönelik artan ilgi doğrultusunda Yakındoğu'daki Alman arkeoloji kazılarını teşvik etmek ve bu kazılardan elde edilecek eserlerle Alman İmparatorluğu'nun arkeolojik eser koleksiyonunu zenginleştirmektir. DOG'un faaliyetleri 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında özellikle Anadolu ve Mezopotamya'da yoğunlaşmıştır. Nitekim kazılardan elde edilen İştar Kapısı, II. Nebukadnezzar'ın taht odasına ait rölyefler ve binlerce çivi yazılı tablet parçası gibi çok sayıda arkeolojik eser daha sonra *Pergamon Museum* adıyla tanınacak müzenin koleksiyonuna girmiştir. Tüm bu süreçler detaylı olarak incelendiğinde Osmanlı makamlarının gerek kazı izinleri gerekse iş birliği geliştirilmesi amacıyla Alman Doğu Cemiyeti (DOG) ile doğrudan ilişki içinde oldukları görülmüştür. Bu durum Osmanlı-Alman ilişkilerinin kültürel boyutunun şekillendirmesine ve güçlendirmesine önemli katkılar sunduğu gibi Müze-i Hümayun ve diğer Osmanlı kurumlarıyla DOG arasında temaslar kurulmasına imkân vermiştir.

DOG'un tanınmış arkeologlardan Irak'taki el-Hille'nin hemen yanındaki Babil kazıları ile tanınan Robert Koldewey, Kal'at Şerkat'taki Assur başkenti Assur'u kazan Walter Andrae ile Anadolu'daki ilk imparatorluk olan Hititlerin Çorum yakınlarındaki başkenti Hattuşa'yı kazan Hugo Winckler gibi isimlerin öncülüğündeki faaliyetler bir yanıyla Eski Yakındoğu tarihi bakımından önemli keşiflerin yapılmasını sağlamanın yanı sıra bir taraftan da pek çok eserin de yurtdışına çıkartılmasıyla sonuçlanmıştır.

Bildiride bu veriler ışığında Alman Doğu Cemiyeti ile cemiyetin doğrudan faaliyet gösterdiği Osmanlı topraklarındaki arkeolojik kazı çalışmaları ve bu bağlamda Osmanlı yetkilileriyle kurduğu ilişkiler incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı İmparatorluğu, Almanya, Arkeoloji, Alman Doğu Cemiyeti (Deutsche Orient-Gesellschaft), Pergamon Museum.

ÇAĞDAŞ MİTİN SİNEMATİK YÜZÜ MOANA 2'DE KAHRAMANIN YOLCULUĞU

Sercan Kule
Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Çizgi Film ve Animasyon Bölümü
sercan.kule@istiklal.edu.tr

Mitoloji, içinde barındırdığı kültürel etkilerin yanında anlatılarla insanlara bir yol çizer. Anlatılarda çizilen yol, onu dinleyenlere tarihin tekerrür etmesi misali dersler çıkarması, pratik bilgiler kazandırması ve gerekirse uzak durması gereken durumları aktarır. Birbiriyle iletişimi olmayan fakat benzer anlatılara sahip topluluklardaki durumu kolektif bilinçdışıyla ifade edilirken; bu süreçte kahramanlar ön plana çıkar. Kahramanlar anlatıları omuzlayarak onları ilerletmekle yükümlüdürler.

Campbell, kahramanların bitmek bilmez yolculuklarının ve döngülerinin mitolojilerden başlayarak incelediği anlatılarda benzer olduğunu ortaya koyar. Anlatılar değiştiği fakat anlatıların aynı olduğu bir süreçtir. Mitolojiyi etkin şekilde kullanılan sinema, Campbell'ın monomit kuramını araç haline getirir. Animasyon sinemasına olan ilgiyle birlikte film artışı doğru orantılıdır. Alanın sadece çocuklara yönelik olmadığının anlaşılmasıyla birlikte monomit kuramın bu alana etkisi ve kullanımı araştırılmaktadır. Örneklem olarak seçilen Moana 2 dünya geleninde iyi bir hasılat elde etmesinin yanında, ait olduğu film serisinin başarı elde etmesiyle live-action film hazırlığı için yol açtı. Bu nedenle arketiplerle birlikte desteklenecek olan monomit kuram, animasyon sinemasındaki kullanımı sorgulanmaktadır. Örneklem filminde, filmdeki kahramanın monomit kuramla şekillendirildiği bulgulara rastlanır. Campbell'ın ortaya koyduğu aşamaların uygulandığı filmde, animasyon sinemasında da geçmişten gelen mitlerin üretildiği ve tekrarlandığı sonucu ortaya çıkar.

Anahtar Kelimeler: Monomit, Kahraman, Animasyon, Senaryo, Sinema.

DİJİTAL OYUNLARDA GÖRSEL KİMLİK VE GRAFİK TASARIM

Sinan Aktaş
Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Beykent Üniversitesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölümü
sinanaktas303@gmail.com

Günümüzde dijital oyunlar, geleneksel sanat ve tasarım disiplinlerinin kesişiminde yer alan, artık sadece koddan ibaret olmayan; milyonlarca oyuncuyu içine çeken birer sanat eserlerine dönüşmüş ve devasa bir küresel pazarın merkezi olmuştur. Bu merkezde oyunlar, artık sadece bir eğlence aracı değil, toplumsal, sanatsal ve ekonomik boyutlarıyla incelenmesi gereken karmaşık bir form haline gelmişlerdir. Bu form içerisinde grafik tasarım, yalnızca bir estetik süsleme unsuru olmanın ötesine geçerek; oyun dünyasını yaratan, oyuncuyla iletişim kuran ve ticari başarısını destekleyen stratejik bir araç işlevi görmektedir. Grafik tasarım, oyunun temasını doğru bir şekilde yansıtan ve tutarlılığını sağlayan, oynanışı derinleştiren estetik bir katman olmuştur. Oyun kimliğinin hem estetik hem de işlevsel bütünlüğe ulaşması, doğrudan tasarımın oyun diliyle uyumuna ve kalitesine bağlıdır.

Bu çalışma, dijital oyunlarda grafik tasarım aracılığıyla görsel kimliğin nasıl inşa edildiğini ve bu kimliğin oyuncu deneyimi üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, oyunların görsel yüzünü oluşturan kritik tasarım öğeleri "logo, tipografi, renk şemaları, kullanıcı arayüzü (UI)" gibi unsurlar, seçilmiş oyun örnekleri üzerinden görsel analizler yoluyla değerlendirilmiştir. Analizler, tasarım unsurlarının, oyunun görsel kimliği ve markalaşma süreci ile güçlü bağlar ortaya koymaktadır. Bulgular, grafik tasarımın sadece yüzeysel bir süsleme değil, aynı zamanda oyunun hikayesiyle birlikte temel bir iletişim aracı hâline geldiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, dijital oyunlarda görsel kimlik yaratma süreci; sanat, teknoloji ve iletişim bilimlerinin iç içe geçtiği, multidisipliner bir alandır. Grafik tasarımcılar, bu alanda üretim yaparken yalnızca estetik kaygılarla hareket edemezler; aynı zamanda oyunun hedef kitlesini, oyun mekaniğini, kullanıcı psikolojisi ilkelerini ve ticari pazarlama stratejilerini birlikte düşünmek zorundadırlar. Başarılı bir oyunun hikayesi bu stratejik tasarım bütünlüğüne ve tutarlılığına bağlıdır.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun, grafik tasarım, görsel kimlik.

MOBİL HARİTALAR VE BESLENME ALIŞKANLIKLARI ARASINDAKİ ETKİLEŞİM: GOSTRO UYGULAMA PROTOTİPİ

Kader Sürmeli
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü
ksurmeli@yildiz.edu.tr

Sinem Ünal Gerdan
Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü
sinem.unal@yildiz.edu.tr

Günümüzde bireylerin beslenme alışkanlıkları yalnızca biyolojik gereksinimlerle değil; dijital yaşam biçimleri, teknolojik olanaklar ve mobil uygulama kullanımlarıyla da şekillenmektedir. Konum tabanlı servislerin artışıyla birlikte, kullanıcıların mobil haritalar aracılığıyla çevrelerindeki restoranları keşfetmeleri ve çevrimiçi yemek siparişi vermeleri günlük yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Ancak mevcut çevrimiçi yemek siparişi uygulamalarında, kullanıcıların kişisel beslenme tercihleri, alerjik durumları veya diyet kısıtlamalarına yönelik kişiselleştirme düzeyinin sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda, yüksek lisans tezim kapsamında yürütülen "Mobil Yemek Siparişi Uygulamalarının Kişiselleştirme Açısından İncelenmesi ve Bir Öneri: Gostro" başlıklı çalışmada, kullanıcı merkezli bir mobil uygulama önerisi geliştirilmiştir. Çalışma, mevcut yemek siparişi uygulamalarının (Yemeksepeti, Getir Yemek, Trendyol Yemek, Fuudy) arayüz ve kullanıcı deneyimi (UI/UX) tasarımlarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiş, kişiselleştirme eksikliklerini belirlemiştir. Bu analizlerin sonucunda geliştirilen Gostro uygulama prototipi, kullanıcıların beslenme tercihlerini, alerjilerini ve konum bilgilerini temel alarak öneri algoritması üzerinden kişisel beslenme deneyimleri sunmaktadır.

Uygulama, dijital haritalar üzerinden kullanıcıların çevrelerindeki restoranları beslenme tercihleriyle eşleştiren bir tasarım sistemine sahiptir. Figma ve Adobe XD yazılımlarıyla geliştirilen arayüz prototipinde; kullanıcı profili oluşturma, diyet türü seçimi, restoran filtreleme ve favori listesi gibi kişiselleştirilebilir modüller tasarlanmıştır.

Bu çalışma, Yıldız Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından #5579 No.lu proje kapsamında desteklenmiştir. BAP projesi kapsamında sağlanan destek; uygulamanın dijital haritalar entegrasyonu, kullanıcı senaryolarının görselleştirilmesi ve mobil prototipin akademik çıktı haline getirilmesi süreçlerinde önemli katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Mobil Uygulama, Dijital Haritalar, Kişiselleştirme, Kullanıcı Deneyimi

AFRICAN IDENTITY, RECOGNITION AND POLITICAL EXCLUSION IN THE GULF

Abubakar Chedi
Postgraduate Student, Istanbul Gelisim University, Department of Political Science and International Relations
abkomerhassan@gmail.com

Rahmat Ullah
Asst. Prof. Dr., Istanbul Gelisim University, Department of Political Science and International Relations
rullah@gelisim.edu.tr

Gulf States host long-term African migrants, expatriate communities and second-generation residents who often live with limited uncertain political status and limited upward mobility. Citizenship policies and migration controls in Gulf monarchies reproduce exclusionary categories that shape how African identity is recognized or denied in state and society. Recent policy shifts on permanent residency pathways complicate but do not resolve existing dynamics. Understanding these dynamics is essential for debates on rights, regional diplomacy, inclusivity and social justice in a changing Gulf, this work examines how state laws, labor regimes, and social hierarchies produce political exclusion for Africans in the Gulf, and how affected communities navigate identity and seek recognition. This paper analyzed policy documents, legal texts, and media narratives across two Gulf cases (e.g., UAE and Saudi Arabia). Findings show that exclusion is driven by restrictive nationality laws and labor governance (Kafala), racialized hierarchies, and limited diplomatic protection at the state level, producing layered political marginalization for the Gulf-born Africans. Simultaneously, African migrants and African second-generation non-citizens are key to the economic development in the Gulf States despite not obtaining the same rewards and benefits as Gulf citizens. This study addresses a gap in the work done on Gulf States and migration that put emphasis on South Asian labor migration, while the political dimensions of African identity and recognition remain understudied. Exploring why Africans are systematically excluded helps us reveal and understand deeper issues about race and national identity in the Gulf.

Keywords: African migrants, Gulf States, Political exclusion, Identity, Nationalizm.

ZİYA GÖKALP - DURKHEIM DÜŞÜNCESİNİN BASİT BİR TAKLİTÇİSİ Mİ?

Ali Orhan Yılmaz
Dr., Bağımsız Araştırmacı
ali.orhan.yilmazmail.com

Ziya Gökalp, 20. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğu düşünce tarihinde, kaleme aldığı eserlerle yalnızca dönemin siyasal ve toplumsal sorunlarına çözüm arayışında bulunmakla kalmamış, aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin entelektüel temellerinin şekillenmesinde de önemli bir rol oynamıştır. Gökalp'in fikirleri, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde toplumsal dönüşümün ideolojik altyapısının oluşturulmasına katkı sağlamış; milliyetçilik, toplum yapısı, kültür ve modernleşme gibi alanlarda geliştirdiği düşünceler, yeni kurulan devletin düşünsel yönelimlerine yön vermiştir. Hatta Mustafa Kemal Atatürk'ün "Bedenimin babası Ali Rıza Efendi, hislerimin babası Namık Kemal, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp'tır" şeklindeki ifadesi; Gökalp'ın, cumhuriyet rejimi nezdinde ne denli önemi haiz olduğunu açıkça göstermektedir. Bilindiği üzere, Ziya Gökalp'in düşünce sistemi büyük ölçüde Émile Durkheim'ın sosyoloji kuramına dayanmaktadır. Nitekim Uriel Heyd, Gökalp'in düşüncelerinin özgünlükten yoksun olduğunu ve tutarlılık sergilemediğini ileri sürmektedir. Heyd'e göre Gökalp, Batılı -özellikle Fransız sosyologların- kavramsal çerçevelerini benimseyip Türk toplumuna uyarlamaya çalışan bir düşünürdür. Bu eleştirel yaklaşım, zamanla Gökalp'in entelektüel üretiminin küçümsenmesine yol açmış ve bazı yorumcular tarafından "Durkheim mütercimi" şeklinde nitelendirilmesine neden olmuştur. Her ne kadar Ziya Gökalp, düşünsel sistemini inşa ederken Durkheim'ın sosyolojik metodolojisinden ve kavramsal çerçevesinden yararlanmış olsa da, bu durum yalnızca basit bir taklit veya aktarım ilişkisi olarak değerlendirilemez. Gökalp'in Durkheim'dan etkilenmesi, onun sosyolojik yöntemi Türk toplumunun tarihsel, kültürel ve ahlaki dinamiklerine uyarlama çabasıyla birlikte düşünülmelidir. Gökalp'in amacı, Durkheim sosyolojisinin kavramsal araçlarını birebir tekrarlamak değil, bu kuramsal çerçeveleri Osmanlı toplumunun sosyo-kültürel yapısına ve modernleşme sorunlarına uyarlayarak Türk düşüncesine özgü bir toplumsal model geliştirmek olmuştur. Bu yönüyle, Gökalp'in Durkheim'dan etkilenmesi onun düşünsel bağımsızlığını ortadan kaldırmamakta; aksine, onun sosyolojisini yerel koşullarla sentezleme çabasını yansıtmaktadır. Dolayısıyla, Gökalp'in Durkheim'la olan ilişkisi pasif bir aktarım değil, aktif bir yeniden üretim sürecidir. Bu sunum çerçevesinde Gökalp'in Durkheim sosyolojisini Türkiye'nin siyasal/sosyal sorunları için nasıl operasyonel hale getirdiği ve ondan ayrıştığı incelenecektir. Bu sunum çerçevesinde, Ziya Gökalp'in Durkheim sosyolojisini nasıl Türkiye'nin toplumsal ve siyasal meselelerine uyarladığı, diğer bir ifadeyle Durkheim'ın kuramsal çerçevesini nasıl işlevsel ve operasyonel bir hale getirdiği incelenecektir. Ayrıca, Gökalp'in bu kuramsal uyarlama sürecinde Durkheim'dan hangi yönleriyle ayrıştığı ve kendi özgün düşünsel sistemini nasıl inşa ettiği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Gökalp, Émile Durkheim, sosyoloji.

OTURUM 73

ONE ENEMY, MANY STRATEGIES: DIVERGENT FOREIGN POLICY ATTITUDES AMONG CHRISTIAN NATIONALISTS IN THE U.S.

Çiğdem Sofuoğlu
Doktora Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
cigdemsofuoglu@arel.edu.tr

Mehmet Akif Okur
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
maokur@yildiz.edu.tr

Christian nationalism in the United States is defined as a cultural-political framework that fuses Christianity with national identity in public life through producing narratives and policy preferences that seek to privilege Christianity in public and political realms. Through a quantitative analysis of 176 participants who self-identify as Christian nationalist, this research by challenging the homogeneous portrayal of the phenomena in existing literature examines whether distinct foreign policy orientations exist within this population. Employing k-means cluster analysis on responses to a comprehensive survey measuring militant internationalism, isolationism, unilateralism, cooperative internationalism, and global justice, the study identifies three distinct subgroups. This tripartite division is categorized as (1) Militant Unilateralists (35.2%) who combine high levels of Christian nationalist commitment (M = 4.32) with strong militant (M = 4.25) and unilateralist (M = 4.18) preferences; (2) Isolationist Nationalists (33.0%) who exhibit moderate Christian nationalist intensity (M = 2.89) and pronounced isolationist orientations (M = 4.03); and (3) Cooperative Justice Advocates (31.8%) who show lower Christian nationalist scores (M = 1.76) while endorsing cooperative internationalism (M = 4.21) and global-justice priorities (M = 4.32). Cluster analysis results, contextualized through content analysis of the literature, revealed subgroups that share opposition to the liberal international order but diverge in the strategies and instruments used to pursue that opposition. Importantly, the intensity of Christian nationalist commitment is found to be systematically associated with foreign policy orientation where stronger commitment aligns with militant-unilateralist approach, moderate commitment with isolationist-nationalist orientations, and lower commitment with cooperative-justice approaches. The substantive relevance of the clusters is evident in their issue-level responses to concrete international matters.

Anahtar Kelimeler: Christian nationalism, foreign policy attitudes, U.S. foreign policy

AB EĞİTİM, GENÇLİK VE GÖNÜLLÜLÜK PROGRAMLARINA İLİŞKİN FARKINDALIK: ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ULUSLARARASI İLİŞKİLER ÖĞRENCİLERİNİN İLGİ, ALGI VE BİLGİ DÜZEYLERİ ARAŞTIRMASI

Gülay Küçük
Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
kucukgulayy@gmail.com

Ecem Ünlütürk
Doktora Öğrencisi, Anadolu Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ecemunluturk171999@gmail.com

Avrupa Birliği, gençlerin hareketliliğini ve kültürlerarası öğrenme fırsatlarını artırmak amacıyla uzun yıllardır eğitim, gençlik ve gönüllülük programlarını desteklemektedir. Bu programlar, yalnızca üye ülkelerle sınırlı kalmayarak aday ve komşu ülkelerde Avrupa kimliğini güçlendirme, kültürel yakınlaşmayı artırma ve rekabet gücünü yükseltme amacını taşıyarak önemli bir rol oynamaktadır. Türk gençlerinin Avrupa Birliği gençlik programlarına katılımı bireysel gelişim, kültürlerarası deneyim, demokratik katılım ve uluslararası ilişkilerde köprü rolü açısından stratejik bir öneme sahiptir. Diğer yandan Türkiye'de gençlerin önceden hiç yurt dışı deneyimi olmayan katılımcı oranı diğer Avrupa ülkelerine göre daha yüksek seviyededir. Bu doğrultuda Türkiye'deki öğrencilerin Avrupa Birliği gençlik programlarına olan ilgi algı ve bilgi düzeylerini ölçmek, programların etkililiğini artıracak daha etkili politikalar üretmek için gerekliliktir. Bu çalışma, Türkiye'de Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencilerinin Avrupa Birliği eğitim, gençlik ve gönüllülük programları hakkındaki ilgi, algı, tutum, davranış ve bilgi düzeylerini ölçmeyi ve elde edilen veriler ışığında öğrencilerin farkındalıklarını artırmayı amaçlamaktadır. Özellikle siyasal ve kültürel konuların etkisini öğrencilerin algı düzeylerine etkisi belirlenerek literatüre katkı sunmayı hedeflemektedir. Çalışma, özellikle uluslararası ilişkiler öğrencilerine odaklanarak literatüre özgün ve yerel veri sağlayarak katkıda bulunacaktır. Uluslararası ilişkiler öğrencileri Avrupa Birliği- Türkiye ilişkilerinde gelecekte önemli bir rol oynama potansiyeline sahiptir. Aynı zamanda Açık öğretim Sistemi içerisinde yer alan ve uluslararası iş birliği gerektiren bir bölümün öğrencilerine yönelik Avrupa Birliği eğitim, gençlik ve gönüllülük programları hakkındaki farkındalık oluşturacaktır. Literatürde söz konusu öğrenci grubuna odaklanan araştırmalar bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu araştırma ulusal literatürde önemli bir boşluğu doldurarak katkı sağlayacaktır. Araştırma kapsamında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümü aktif statüde yer alan 34.963 öğrenci grubuna çevrim içi anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler, tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Çalışmanın ön bulguları, öğrencilerin büyük bir bölümünün Avrupa Birliği tarafından yürütülen Erasmus+ programı hakkında genel bir farkındalığa sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ancak öğrencilerin programlar hakkında detaylı bilgi düzeyleri ve katılım istekleri düşük kalmıştır. Araştırma sonucu, öğrencilerin Avrupa Birliği gençlik programlarına yönelik tanıtım, bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerinin güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Eğitim, Gençlik, Gönüllülük.

KÜRESİZLEŞME SÜRECİNDE EGEMENLİKÇİLİĞİN YÜKSELİŞİ VE AVRUPA'DAKİ TEZAHÜRLERİ

Cemal Günay
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
cemal.gunay@std.yildiz.edu.tr

Mehmet Akif Okur
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
maokur@yildiz.edu.tr

Egemenlik; Vestfalya'dan Soğuk Savaş'a, liberal uluslararası düzenin genişlemesinden küresizleşme dinamiklerine uzanan bir hatta, sistemik dönüşümler ve tarihi kırılmalar eşliğinde hem kurucu ilke olarak hem de egemenlikçilik adı altında siyasi bir talep niteliğiyle yeniden üretilmektedir. Yetkilerin ulus devlet dışına aktarılmasına tepki olarak ortaya çıkan egemenlikçilik, karar alma otoritesini ulusal sınırlara çekmeyi hedefleyen bir söylem ve talepler bütünü olarak özellikle Avrupa'da çeşitlenmiş ve kıta kavramın gelişimi açısından bir laboratuvar işlevi görmüştür. Avrupa bütünleşmesinin dönüm noktalarından Maastricht Antlaşması, "paylaşılan egemenlik" mantığıyla yetkilerin dağılmasına yol açarak ulusal egemenliğin zedelendiği düşüncesini pekiştirmiştir. Böylece Avro krizi ve göç yönetimi tartışmalarıyla ivme kazanan egemenlikçilik literatürü, Brexit, Covid-19 ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali gibi kırılmalarla belirgin bir görünürlük kazanmıştır.

Egemenlikçilik tartışmasının Quebec'ten Avrupa'ya taşınması; Avrupa şüpheciliği, milliyetçilik ve popülizmle kurduğu ilişkiler ele alınarak kavramın evrimi işlenecek ve Avrupa siyaseti özelinde tüm tipolojileri örneklendirilerek tanıtılacaktır. Gerek egemenliğin kurucu, kurumsal ve ülkesel tipleri gerekse de halk, ulusal, parlamenter ve uluslarüstü bağlamlarda kavram etrafında gerçekleşen çatışma düzeyleri söz konusu krizlerle somutlaştırılacaktır. Yöntem olarak, kavramsal analizle tanımın sınırları netleştirilmekte, kapsamlı literatür taramasıyla kavramın akademideki kullanım seyri izlenmekte ve egemenliğin zaman içindeki dönüşümüyle Avrupa bağlamındaki kırılma anları açıklanmaktadır.

Egemenlikçiliğin Avrupa'da ana akımlaşma eğilimi, AB'den ayrılma projelerinin Brexit sonrasında cazibesini yitirmesi ile birlikte gelişen içeriden dönüştürme stratejisi ve buna karşılık geliştirilen "Egemen Avrupa/Avrupa Egemenliği" vizyonu ile kıtanın kimliğinin ve kurumsal mimarisinin nasıl yeniden şekillendirildiği bu bildiride sunulacaktır. Bu çalışma, dağınık literatürü; kavramın çeşitlerini, beslendikleri fikir kümelerini ve çatışma tiplerini sistematik hale getirerek ulusal literatürde ilk kez kapsamlı bir egemenlikçilik çerçevesi sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Egemenlikçilik, Egemenlik, Küresizleşme, Avrupa Birliği, Avrupa Egemenliği.

SİYONİST VE ANTİ-SİYONİST OKUMALAR ARASINDA "BİR DAHA ASLA" HOLOKOST HAFIZASI

Fatımatü Zehra Çay
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
f_zehracay@hotmail.com

Mehmet Akif Okur
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
maokur@yildiz.edu.tr

İsrail-Filistin çatışması, özellikle 7 Ekim 2023 sonrasında İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarının yoğunlaşmasıyla birlikte uluslararası kamuoyunda ve akademik çevrelerde "soykırım" olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Bu çalışma, 7 Ekim 2023 sonrası Gazze'de yaşananları soykırım bağlamında ele alarak, Holokost Hafızasının bu süreçteki etkilerini ve Yahudi toplumu içindeki farklı tezahürlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın araştırma sorusu "7 Ekim 2023'ten günümüze Gazze'de yaşanan soykırımda Holokost hafızasının etkileri nedir ve Yahudiler arasında nasıl farklılaşmaktadır?" şeklinde formüle edilmiştir.

Çalışma sosyal inşacılık teorisi üzerinden kurgulanmaktadır; bu teorik yaklaşım, tarihsel hafızanın, toplumsal gerçekliğin ve kimliğin bireyler üzerindeki etkisini vurgular. Holokost hafızası, Yahudi kimliği için yalnızca geçmişte kalan travmatik bir deneyim olmayıp, günümüzde de kimlik oluşumu ve siyasi tutumları şekillendiren merkezi bir referans noktası olarak işlev görmektedir. Çalışmanın ana argümanı, kimlik tanımlamalarının Gazze soykırımına yönelik tutumları etkileyici bir faktör olduğu tezine dayanmaktadır; bu bağlamda Yahudi kimliğinden daha çok Siyonist ve anti-Siyonist kimliklerin tesir sahibi olduğu görülmektedir. Ayrıca Liberal Siyonistler arasında Gazze'de yaşananları soykırım olarak gören ve hükümeti bu politikalarından dolayı eleştiren kişiler de bulunmaktadır. Siyonist Yahudilerin önemli bir kısmı, 7 Ekim 2023 saldırısını Holokost'tan sonra Yahudi varlığını tehdit eden en ciddi olay olarak algılamakta ve "bir daha asla" sloganını Gazze'ye yönelik askeri operasyonları meşrulaştırmak için bir argüman olarak kullanmaktadır. Buna karşın, anti-Siyonist Yahudiler "bir daha asla" sloganını evrensel bir ilke olarak yorumlamakta ve atalarının yaşadığı soykırımın başka hiçbir halk tarafından yaşanmaması gerektiğini savunmaktadır. Bu grup, aynı tarihsel hafızadan hareketle Gazze'de yaşanan olayları soykırım olarak tanımlamakta ve İsrail politikalarına karşı eleştirel bir duruş sergilemektedir. Bu çalışma, aynı tarihsel travmanın nasıl birbirinden radikal biçimde farklı siyasi tutumları meşrulaştırmak için kullanılabileceğini ortaya koyarak, hafıza çalışmaları ve kimlik siyaseti literatürüne katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Holokost, Gazze, Soykırım, 7 Ekim, İsrail.

KABİLE SİYASETİNDEN ULUS DEVLETE: IRAK'IN OLUŞUMUNDA İNGİLİZ İSTİHBARAT AĞI VE YEREL AKTÖRLER

Hatice Esra DANACIOĞLU TAMUR
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
edanacioglu@yahoo.com

Bekir AYDENİZ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
bekiraydenizz@gmail.com

Bu çalışma, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Irak'ın siyasi yapılanma sürecini, İngiliz istihbarat ağlarının yönlendirici rolü ve yerel aktörlerle kurulan çok katmanlı ilişkiler çerçevesinde incelemektedir. "Kabile siyasetinden ulus devlete geçiş" olgusu, yalnızca idari veya askeri bir dönüşüm değil, aynı zamanda istihbarat temelli bir toplumsal mühendislik süreci olarak ele alınmıştır. Araştırma, 1914-1932 yılları arasında İngiliz istihbarat servislerinin (özellikle Arab Bureau, Intelligence Service ve Political Department) Irak topraklarındaki faaliyetlerini, bu süreçte kullanılan yerel aracıları, kabile liderlerini ve dini otoriteleri merkeze alarak analiz etmektedir. Çalışma, birincil arşiv belgeleri, istihbarat raporları, konsolosluk yazışmaları ve dönemin saha görevlilerinin anıları üzerine inşa edilmiştir. Bu bağlamda, Gertrude Bell, T. E. Lawrence, Arnold Wilson gibi figürlerin politik-istihbarat kimlikleri incelenmiş; bu kişilerin Arap kabileleriyle kurdukları ilişkilerin, devlet inşa sürecine nasıl yön verdiği değerlendirilmiştir. Analiz, İngilizlerin Irak'ta "dolaylı yönetim" stratejisini benimseyerek hem kabile sadakatlerini istihbarat amaçlı manipüle ettiğini hem de bu ilişkiler aracılığıyla merkezi devletin sınırlarını ve kimliğini şekillendirdiğini ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışmanın bir diğer odağı, yerel aktörlerin pasif unsurlar olmadığı, aksine İngiliz istihbarat ağlarıyla müzakere eden, manipüle eden ve kendi çıkarlarını korumaya çalışan dinamik bir yapıya sahip oldukları yönündedir. Şii ulemanın, Sünni toprak beylerinin ve Kürt aşiret reislerinin, İngiliz istihbaratının politikalarıyla karşılıklı etkileşimleri analiz edilmiştir. Böylelikle, Irak'ın kuruluş süreci yalnızca dış müdahale ile değil, aynı zamanda yerel güçlerin ikili ilişkileri üzerinden şekillenen bir "müzakere edilmiş egemenlik" biçimi olarak yorumlanmaktadır. Sonuç olarak, İngiliz istihbaratı Irak'ta modern bir devlet inşasını hedeflerken, istihbarat raporları ve saha gözlemleri üzerinden kurgulanan "kontrollü kabilecilik" siyasetiyle yeni bir sosyo-politik düzen tasarlamıştır. Bu düzen, hem kabile sadakatlerinin modern devlet mekanizmasına entegre edilmesini hem de bölgesel güç dengelerinin istihbarat temelli olarak yeniden üretilmesini sağlamıştır. Bu açıdan çalışma, istihbaratın sadece bilgi toplama aracı değil, doğrudan devlet inşasının epistemolojik ve kurumsal temeli olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Irak, İngiltere, İstihbarat, Ulus Devlet.

TUNISIA BETWEEN EUROPE AND AFRICA: REDEFINING ITS FOREIGN POLICY IN A CHANGING GLOBAL ORDER

Amani Farah Safraoui

This work explores how Tunisia is reforming its foreign policy to navigate its unique position between Europe and the African continent within a sharply shifting global order. Since the 2011 uprising, Tunisia has faced persistent political, economic, and local challenges that have tested its enduring alignment with European partners shaped by pragmatic considerations. As African regionalism expands, and Euro-Mediterranean relations evolve. Tunisia seeks to protect its autonomy via an adaptive diplomatic strategy.

This study employs qualitative methods based on the conceptual frameworks of neoclassical realism and foreign policy analysis. It examines official government documents, Legislative records, and diplomatic communications, while secondary data such as academic literature and policy reports. The analysis focuses on Tunisia's cooperation with the European Union, its deepening diplomatic relations with African partners through regional and bilateral mechanisms, and its emerging ties with global actors as well as China, Russia and the Gulf states.

According to the findings, Tunisia is continuing to shift away from a predominantly Eurocentric stance toward a more diversified foreign policy aimed at strengthening regional influence, broadening foreign partnerships, and responding effectively to changing international conditions. Although the European Union remains Tunisia's main partner, the government increasingly views diversification as important for strengthening economic and political stability. The study highlights a growing emphasis on African partnerships, active participation in initiatives such as The African Continental Free Trade Area (AfCFTA), and pragmatic cooperation with non-western powers. These developments reflect Tunisia's effort to balance foreign dependence with national sovereignty, signaling a move toward a more flexible and multidimensional foreign policy strategy.

Ultimately, Tunisia's evolving international position illustrates the capacity of small and middle-sized states to respond to global transformations through strategic pragmatism, adaptability, and regional engagement. The research underscores the importance of domestic political stability and institutional coherence in sustaining foreign policy transformation.

Keywords: Tunisia, Europe, Africa, Redefining, Foreign Policy, Changing, Global, Order

OTURUM 74

11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASI GÜVENLİK İKİLEMİ:İSTİHBARATIN MERKEZİLEŞMESİ

Hüseyin ADATEPE
Yüksek Lisans Öğrencisi, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, İstihbarat Çalışmaları Tezli Yüksek Lisans
huseyinadatepe@yandex.com / huseyin.adatepe@jsga.edu.tr

Begüm ÇARDAK
Doktor, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi, Güvenlik Yönetimi Anabilim Dalı Başkanı
begum.cardak@jsga.edu.tr

11 Eylül 2001 saldırıları, devletlerin güvenlik algısını tamamen değiştirmiş ve küresel düzeyde *"önleyici güvenlik politikalarının"* esas alınmasını sağlamıştır. Bu durum, özellikle Amerika Birleşik Devletleri ve müttefik ülkelerde istihbarat kurumlarının önemini ve rolünü güçlendirirken aynı zamanda *"güvenlik ikilemi"* kavramının daha derin bir anlam kazanmasına ortam sağlamıştır. Devletler, artan tehditlere karşı daha fazla bilgi toplama mekanizması ve yüksek nitelikli analiz kapasitesi inşa ederken bu süreç diğer aktörler (terör örgütleri, devletler, kurumlar…) tarafından tehdit olarak algılanmış ve uluslararası sistemde karşılıklı güvensizlik ve istihbarat rekabeti daha çok ön plana çıkmıştır. Bu çalışma, 11 Eylül sonrası dönemde istihbaratın merkezileşmesini, güvenlik ikilemi çerçevesinden incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel sorusu; *"Merkezileşen istihbarat yapıları, uluslararası güvenlik işbirliğini güçlendiriyor mu, yoksa güvenlik ikilemini derinleştiriyor mu?"* olarak belirlenmiştir. Araştırma sorusuna yanıt aranırken neorealist güvenlik ikilemi kavramı ve Kopenhag Okulu'nun güvenlikleştirme yaklaşımı bir arada kullanılmaktadır. Böylece hem yapısal düzeyde güç dengesi rekabeti hem de söylem düzeyinde güvenliğin nasıl inşa edildiği analiz edilmektedir. Metodolojik olarak araştırma, karşılaştırmalı nitel vaka analizi yaklaşımına dayanmaktadır. Veri seti olarak, 11 Eylül sonrası dönemde Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği tarafından yayınlanan ulusal güvenlik strateji belgeleri, istihbarat reform raporları gibi birincil kaynaklar ile akademik literatür ve düşünce kuruluşları raporları gibi ikincil kaynaklar kullanılacaktır. Araştırmanın sınırları, 2001–2020 yılları arasındaki dönemi kapsamakta olup 11 Eylül 2001 Saldırıları ve 2020 Amerika Birleşik Devletleri Seçimleri araştırmanın başlangıç ve bitiş noktası olarak belirlenmiştir. Odak noktası olarak uluslararası işbirliğinden ziyade devlet içi istihbarat yapılanmalarının merkezileşme eğilimi incelenmektedir. Çalışma, istihbaratın merkezileşmesi etkinlik düzeyini arttırırken aynı zamanda kurumsal şeffaflık belirsizliği, demokratik denetim durumu ve uluslararası güvensizlik gibi konularda yan etkiler doğurduğunu savunmaktadır. Bu araştırma, istihbaratın güvenlik ikilemi için bir araç haline nasıl geldiğini teorik ve ampirik düzeyde irdelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik İkilemi, İstihbarat, Güvenlikleştirme, 11 Eylül Saldırıları, İstihbaratın Merkezileşmesi.

HIRVATİSTAN'IN YUMUŞAK GÜÇ POLİTİKASI VE KOLİNDA GRABAR-KİTAROVİĆ'İN ROLÜ

Luey Kordi
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, *Uluslararası İlişkiler*
lueykordi@gmail.com

Elif Yıldırım
Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler
elif.sak@yalova.edu.tr

Uluslararası arenada devletler hedeflerine ulaşmak için farklı dış politika araçlarından yararlanabilmektedir. Nye tarafından literatüre kazandırılan yumuşak güç kavramı da bir ülkenin uluslararası arenada askeri veya ekonomik baskıdan ziyade cazibe ve ikna yoluyla nüfuz sahibi olmasını ifade etmektedir. Nye'ın tanımında dış politika, iç politika ve kültür bir devlet için cazibe ya da etki yaratacak temel yumuşak güç kaynakları olarak sayılmakta, ancak bunların dışındaki unsurların da yumuşak güç kaynağı olabileceği kabul edilmektedir. Bu bağlamda devlet liderleri de söylemleri ve uluslararası ilişkilerdeki tutumlarıyla ülkenin yumuşak güç kaynağı olarak öne çıkabilmektedir. Bu çalışmada 2015-2020 döneminde görev yapan ve Hırvatistan'ın ilk kadın cumhurbaşkanı olan Kolinda Grabar-Kitarović'in Hırvatistan'ın yumuşak gücü üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Bu araştırma, Kolinda Grabar-Kitarović'in 2015-2020 yılları arasındaki cumhurbaşkanlığı döneminde Hırvatistan'ın yumuşak güç kapasitesinde meydana gelen değişimleri ve bu değişimlerde liderliğinin rolünü değerlendirmeyi hedeflemektedir. Hırvatistan'ın 2015-2020 yılları arasındaki yumuşak güç kapasitesindeki değişimi analiz etmek amacıyla nicel ve nitel araştırma yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Öncelikle, Elcano Global Presence Index verileri incelenmiş ve Hırvatistan'ın yumuşak güç kapasitesindeki değişim değerlendirilmiştir. Ardından elde edilen bulgular, Kolinda Grabar-Kitarović'in cumhurbaşkanlığı döneminde öne çıkan somut olaylarla desteklenerek yorumlayıcı bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Böylece sayısal veriler ile örnek olay analizleri bir arada kullanılarak Hırvatistan'ın yumuşak güç kapasitesindeki değişim açıklanmaya çalışılmıştır. Elcano Global Presence Index verileri 2015-2020 yılları arasında önceki yıllara göre Hırvatistan'ın yumuşak güç kapasitesinde artış olduğunu göstermiştir. 2020 yılı sonrasına ait veriler ise Hırvatistan'ın yumuşak gücünde bir azalma eğilimine işaret etmiştir. Endeks verileri ve somut örnekler birlikte değerlendirildiğinde, Kolinda Grabar-Kitarović'in cumhurbaşkanlığı döneminde kişisel diplomasiye verdiği önem, uluslararası platformlarda sergilediği aktif tutum ve 2018 FIFA Dünya Kupası gibi küresel etkinliklerdeki görünürlüğü, Hırvatistan'ın uluslararası imajının güçlenmesine ve yumuşak güç kapasitesinin artmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Bu bulgular, Grabar-Kitarović'in liderliğinin ülkenin yumuşak güç potansiyelinin yükseltilmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak Güç, Kolinda Grabar-Kitarović, Hırvatistan, Elcano Global Presence Index, Dış Politika

THE IMPACT OF THE SUDAN CIVIL WAR 2023 ON ETHNIC GROUPS AND PUBLIC ADMINISTRATION

Mariam Alwleed
Postgraduate Student, Istanbul Gelisim University, Department of Political Science and Public Administration
mai.waleed02@gmail.com

Rahmat Ullah
Asst. Prof. Dr., Istanbul Gelisim University, Department of Political Science and International Relations
rullah@gelisim.edu.tr

This research aims to understand the impact of the 2023 civil war in Sudan on ethnic groups in the north and south. It compares the effects on central and local administrations to find solutions for ethnic conflicts. In April 2023, a civil war broke out between the Sudanese Armed Forces (al-Burhan) and the Rapid Support Forces (Hemedti). The conflict was a struggle for power following the overthrow of Omar al-Bashir in 2019. During Bashir's era, the RSF helped protect the regime from coups, which increased their power and led the army to conspire to remove him. The current conflict has intensified ethnic and administrative tensions in the north and south. The study uses qualitative analysis to examine the effects of the war on ethnic and administrative groups, relying on secondary data from the United Nations and organizational reports from 2023-2024. The analysis compares the north and south to assess tensions and administrative efficiency, using Ethnic Conflict Theory. Findings show that civilians continue to suffer from violence, with 7.7 million internally displaced and over 2 million refugees. Ethnic tensions have worsened in both regions. Around 16 million children need humanitarian aid. The war has caused famine in several areas, disease outbreaks, and climate-related crises. Women and girls are most at risk due to sexual violence, with over 12 million people needing specialized services. The 2023 Sudanese civil war caused the collapse of central administration in Khartoum, halting services like health and education, and leading to chaos. Locally, it disrupted governance in areas like Darfur and Kordofan, causing mass displacement and shortages in care and security. This hinders recovery, with billions in economic losses reported. The research is important for the future, suggesting models for ethnic reconciliation and strengthening local governance, which can guide peace policies and open doors for regional studies on fragile conflicts.

Keywords: Sudan Civil War 2023, Ethnic Politics, Public Administration, Insecurity, Crisis.

CHP'NİN 20. OLAĞANÜSTÜ TÜZÜK KURULTAYI (2024) VE ÖRGÜTSEL YENİDEN YAPILANMA: KARTEL PARTİ KURAMINA KARŞI ELEŞTİREL BİR ANALİZ

Osman KOCAAGA
Dr. Öğretim Üyesi, Kırklareli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
osman.kocaaga@klu.edu.tr

Yeniden açıldığı 1992 yılından günümüze Cumhuriyet Halk Partisi, 2024 Olağanüstü kurultayında tarihinin en kapsamlı tüzük değişiklikleriyle köklü bir örgütsel reformu hayata geçirmiştir. Bu bildiride söz konusu kurumsal revizyon sürecini, parti örgütlenmesinin üç yüzüne (three faces of party organization) dair kartel partileri kuramının açıklayıcılık sınırlarını görünür kılmak amacıyla kullanacağım. Katz ve Mair'in, tarihsel süreç içerisinde parlamentodaki partinin (party in public office/parliamentary organization) partinin diğer iki yüzü olan örgütsel/genel merkez (party in central organization) ile tabandaki parti (party on the ground) karşısında örgütsel hiyerarşide egemen konuma yükseldiğine dair tezinin CHP'nin güncel kurumsal yapılanması bağlamında doğrulanmadığı iddiasını geliştireceğim. Gerçekleştirilen tüzük değişikliklerini ayrıntılı bir şekilde inceleyecek ve parti örgütlenmesinin üç yüzü arasındaki ilişkisel yapının nasıl bir yeniden yapılanmayı beraberinde getirdiğini açığa çıkaracağım. Kartel partileri modelinde parti örgütlenmesinin üç yüzü arasındaki ilişki dışlayıcı ve hiyerarşik bir yapıda ele alınırken, söz konusu yüzlerin kendi iç dinamiklerindeki dönüşümü dikkate almamaktadır. Bu bildiride, CHP örneğiyle, ilişkilerin daha geçirgen, çok yönlü ve etkileşimli bir biçimde varlık gösterdiğini kendi iç dinamiklerinde meydana gelen dönüşüme vurgu yaparak analiz edeceğim. CHP son tüzük kurultayıyla, temelde, Kılıçdaroğlu döneminin sonlarına doğru zayıflayan Merkez Yönetim Kurulu'nu örgütsel konumunu yeniden tahkim eden bir değişikliği hayata geçirmiştir. Bu düzenlemeyle MYK hem parlamento grubuna hem de tabandaki partiye karşı kurumsal gücünü pekiştirmiştir. Türk siyasal hayatında oldukça ender görülebilecek genel başkanın MYK, Parti Meclisi ve Kurultay karşısındaki konumu önceki döneme kıyasla belirgin bir biçimde zayıflatılmıştır. Her ne kadar TBMM grup başkanvekillerine MYK içinde oy hakkı tanınmış olsa da bu durum parlamentodaki partinin hâkim konuma geldiğini gösterecek güç kaymasından ziyade bu birimin örgüt hiyerarşisi içindeki görünürlüğünü artıran kısmi bir düzenleme niteliğindedir. Kurultay, merkezi yapılanmanın ötesinde taban örgütlenmesinde de köklü ve dönüştürücü değişiklikleri hayata geçirmiştir. Ancak daha katılımcı, tabana yayılan bir karar alma ile seçim modeli hedeflense de genel merkez hakimiyeti kurumsal varlığını sürdürmektedir. Sonuç olarak CHP örneğinden hareketle bu bildiride, literatürdeki yaklaşımlara kuramsal ve ampirik düzeyde mütevazı katkılar sağlamayı amaçlıyorum.

Anahtar Kelimeler: CHP, Kartel Partileri, Türk Siyasal Hayatı

AK BİY DESTANI'NDA MİTOLOJİK SEMBOLLER ÜZERİNDEN TOPLUMSAL BELLEĞİN OKUNMASI

Fulya Devrez
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
fulyadvrz18@gmail.com

Fatma Zehra Uğurcan
Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü fzsenol@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, Altay toplumuna ait Ak Biy Destanı'ndaki "ışık" ve "gölge" ikiliğini çözümleyerek, mitolojik sembollerin toplumsal bellek oluşturma işlevini incelemeyi amaçlamaktadır. Altay mitolojisinin merkezinde yer alan kozmik düalizm anlayışı, destanda Üç-Kurbustan (ışık, düzen, kutsallık) ile Erlik (karanlık, ölüm, kaos) figürleri üzerinden temsil edilmektedir. Bu iki zıt kutup, yalnızca iyi ile kötünün mücadelesini değil; aynı zamanda Altay toplumunun evren, insan ve kutsal arasındaki denge anlayışını yansıtmaktadır. Aynı zamanda toplumun dünya görüşünü şekillendiren temel kozmik ilkeyi ortaya koyar. Bu nedenle, ışık ve gölge arasındaki mücadele yalnızca mitolojik bir karşıtlık değil; kültürel sürekliliğin korunması, toplumsal hafızanın canlı tutulması ve kimlik bilincinin yeniden inşası açısından derin bir anlam taşır.

Araştırmada Maurice Halbwachs'ın kolektif bellek kuramı, Jan Assmann'ın kültürel bellek yaklaşımı kuramsal zemin olarak kullanılmış; metin mitolojik-sembolik çözümleme yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, destandaki sembollerin yalnızca kozmogonik karşıtlıkları değil, aynı zamanda kültürel belleği biçimlendiren, hatırlama ve unutma sınırlarını belirleyen anlatı unsurlarını temsil etmektedir. Üç-Kurbustan'ın buyurduğu yasaklar, toplumun kutsal hafızasını koruyan ve toplumsal düzenin sürekliliğini sağlayan mitik sınırlar olarak değerlendirilmiştir.

"Ak" (ışık, düzen, kutsallık) unsurları hatırlama, arınma ve toplumsal bilincin yeniden inşasıyla; "kara" (gölge, kaos, yozlaşma) unsurları ise unutma, bozulma ve kimlik kaybıyla ilişkilendirilmiştir. Ak Biy Destanı, bu anlamda, ışık ile gölge arasındaki mücadeleyi ahlaki bir çatışma olmanın çok daha ötesinde, toplumsal belleğin ritüel biçimde yeniden üretildiği bir mitolojik anlatı biçimine dönüştürmektedir. Bu yönüyle destan, Altay toplumlarının tarihsel hafızasını, kültürel değerlerini, inanç sistemini ve kimlik bilincini kuşaktan kuşağa aktaran bir kolektif bellek metni olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu mücadele, insanın hem kendi içsel karanlığıyla hem de toplumsal unutma olgusu karşısındaki direnişiyle yüzleşmesinin mitolojik bir yansımasıdır.

Anahtar Kelimeler: Ak Biy Destanı, Üç Kurbustan, Erlik, Toplumsal bellek, Kültürel kimlik

OTURUM 75

MİLLET KÜTÜPHANESİ AE MNZ 590 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR: İNCELEME, TRANSKRİPSİYONLU METİN VE MESTAP'A GÖRE TASNİF

Ebrar Alturan
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Programı
ebraralturan@gmail.com

İbrahim Sona
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
ibrahimsona@yahoo.com.tr

Mecmû'a sözcüğü, "toplama, bir araya gelme, getirilme" anlamına gelen, Arapça cem' kökünden türetilmiştir. Mecmû'alar zamanla gelişerek belirli bir tertip şekline kavuşmuş, bir kitap veya telif türü özelliği kazanmıştır. Bir veya birden çok şairin çeşitli türde şiir veya nesirlerini içinde barındıran bu derleme kitapları, pek çok alanda kaynak eser olma hüviyetindedir.

Bu çalışma, Eski Türk edebiyatında derlenen bütün mecmû'aların ayrıntılı tasnifini yapmayı hedefleyen MESTAP projesine hizmet etmektedir. Çalışmaya kaynaklık eden mecmû'a, Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum koleksiyonunda AEMnz590 numarada kayıtlı olan "Mecmû'a-i Eş'âr" adlı bir şiir mecmû'asıdır. Eser, 70 varaktan oluşmakta olup, 250x160 mm ebadındadır. Kim tarafından derlendiği bilinmeyen eserin bazı başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış bazı yaprakları tamir görmüştür. Mecmû'ada çoğunlukla Türkçe şiir parçaları yer alırken kimi yerlerde Farsça-Arapça manzum ve mensur parçalar da bulunmaktadır. Müstensih, derlediği şiirler için bazen özel başlıklar kullanmış bazen şiirin türünü ifade eden "kıt'a, müfred" gibi başlıklar atmış bazen de "velehü" ifadesi ile belirtme gereği görmüştür. Bazı şiirlerin arasında ise karışıklığa mahal vermemesi adına "temmet" ifadesini kullanarak şiirin bitmiş olduğunu ve yeni şiire geçileceğini haber vermiştir. Eser, Eski Türk edebiyatı nazım şekil ve türlerinin zenginliğini gösterecek türdendir. Gazel, muhammes, tahmis, müseddes, kaside, kıt'a, târih kıt'ası, rubai, mülemma, muamma, müfred, terci'-bend, mesnevi nazım şekillerinde ve nasihatname, hasbihal gibi nazım türlerinde, aruz vezniyle kaleme alınmış şiir parçalarını içermektedir. Noktasız gazel, reddü'l-acz ale's-sadr sanatıyla yazılmış gazel, sessiz harflerin birleşme kaidesini gösteren şiir örnekleri de göze çarpan önemli örneklerdendir. Yayınlanmış divanlarda görülmeyen bazı şiir parçalarının eserde bulunması bakımından önem arz etmekte olan mecmû'ada Nef'î, Bâkî, Fuzûlî, Şeyhülislam Yahyâ, Kemalpaşa-zâde, Necâtî, Nâilî-i Kadîm, Fehîm-i Kadîm, Nâbî, Nev'î, Veysî, Sûzî, Bağdatlı Rûhî, Hilmi Çelebi, Sûdî, İlmî, Kabûlî, Lâmiî Çelebi, Âgehî, Hayâlî, Sürûrî, Ömer Hayyam, Hüseyin Baykara gibi şairlerin şiirlerinden örnekler bulmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Eski Türk edebiyatı, Mecmû'a-i Eş'âr, MESTAP.

BİR FEMİNİST ALIMLAMA ÖRNEĞİ OLARAK ASLI ERDOĞAN'IN ESERLERİNİN İNGİLİZCE ÇEVİRİLERİ

Ebrar Başyiğit
Yıldız Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans öğrencisi
ebrar.basyigit@std.yildiz.edu.tr

Didem Ardalı Büyükarman
Yıldız Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Görevlisi
dbuyuk@yildiz.edu.tr

Yüksek lisans tezinin bir uzantısı olan bu bildirinin konusu, modern Türk edebiyatı yazarlarından Aslı Erdoğan'ın İngilizceye çevrilen eserlerinin Amerika'da alımlanışıdır. Çalışmada feminist eleştiri ve alımlama eleştirisi metotları kullanılacaktır. Eserlerin alımlanmasında toplumsal cinsiyet meselelerinin rolü incelenecek; eleştirmenlerin ve akademisyenlerin İngilizce çeviriler üzerindeki değerlenmelerinde toplumsal cinsiyetin payı tespit edilecektir. Toplumsal cinsiyetten yola çıkan alımlama pratiklerinin, kitap kapağı, önsöz, arka kapak yazıları gibi yanmetinsel (*paratextual*) unsurlarla bağlantısı üzerinde durulacaktır.

Aslı Erdoğan, İngilizcede feminist bilinçle okunan yazarlardan biri olarak kabul edilir. Bugüne değin, yazarın 2007 yılında *Kırmızı Pelerinli Kent* romanı (1998); 2018'de *Taş Bina ve Diğerleri* hikâyeleri (2009) İngilizceye çevrilmiştir. Amerika'daki Soft Skull and City Lights yayınevleri tarafından, Amy Spangler ve Sevinç Türkkan'ın çevirileriyle *The City in Crimson Cloak* ve *The Stone Building and Other Places* olarak hedef dile aktarılmıştır.

Çalışmada, öncelikle kadın yazını, kadın yazınının İngilizceye çevrilmesi ve alımlama sujelerinin literatürü yorumlanacaktır. Daha sonra Aslı Erdoğan'ın çevrilen kitapları, toplumsal cinsiyetle ilişkileri bakımından yakın okumaya tabi tutulacaktır.

Erdoğan'ın söz konusu yapıtları kadın karakterlerin bakış açısından yazılan anlatılardır. Kadın olmakla ilgili sorunsallar kurmaca diliyle aktarılmıştır. Anlatılar, kadınların ataerkiyle, toplumla ve kendileriyle ilişkilerine yer verir. Özgürlük, yalnızlık, şiddet ve otorite benzeri kavramlar kadın karakterlerin varoluş perspektifinden sorgulanır. Buna paralel olarak, yapıtların İngilizce çevirilerine dair eleştiriler de kadın yazarlık nosyonuna; kadınların aileyle ve toplumla yaşadığı çatışmalar, patriyarkal toplumda fail ve kurbanın kimlikleri ve kadınların bedenleriyle ilişkilerine benzer toplumsal cinsiyet sorunsallarına dikkat çekmiştir. Kitapları okura sunan yanmetinsel unsurlar da toplumsal cinsiyet odaklı imgelere alan tanımıştır.

Sonuç olarak Aslı Erdoğan'ın İngilizceye çevrilme süreci ve bu çevirilerin etkileri tartışılacaktır. İngilizceye çevrilen bir kadın yazarın hedef dilde nasıl alımlandığı gösterilecektir. Alımlamada feminist eleştirinin rolü ortaya çıkarılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk edebiyatı, Aslı Erdoğan, feminizm, alımlama.

BİR MÜBADELE ROMANI: *ZESTO PSOMİ*

Hanife Özer
Dr. Öğretim Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
hanifeoz@gmail.com

İnsanlık tarihinin temel dinamiklerinden biri olan ve siyasal, sosyal, ekonomik vd. faktörlerin etkisi altında gerçekleşen göçler; sebepleri ve yapılış şekilleri bakımından türlere ayrılır. Buna göre sebepleri bakımından "zorunlu göçler ve gönüllü göçler"; nüfus bakımından "bireysel ve kitlesel göçler"; ülke sınırlarına göre "iç göçler ve dış göçler"; yerleşme sürelerine göre "geçici ve kalıcı / sürekli yerleşme amacı güden göçler" şeklinde tasnif edilmektedir. İki veya daha fazla ülke yahut toplum arasında bir mutabakat çerçevesinde uygulanan, dolayısıyla insanların iradeleri dışında gerçekleşen mübadele de zorunlu göç kategorisinde değerlendirilmektedir. Bununla birlikte iki tarafın anlaşmasına dayalı, "karşılıklı ve zorunlu" olması yüzünden diğer zorunlu göçlerden farklılık taşımaktadır. Tarihî süreçte uluslararası bir anlaşmaya dayanan en büyük göçlerden biri ise 1923 tarihinde Lozan Anlaşması çerçevesinde karşılıklı uygulanan Türk–Yunan göç aktarımıdır. Yunanistan'daki Müslümanlar ile Türkiye'deki Rum Ortodoksların karşılıklı ve zorunlu yer değişimini resmileştirilen anlaşma ile on binlerce insan Ege'nin bir yakasından ötekine nakledilmiştir. Feyza Hepçilingirler'in 2023 tarihinde yayımlanan *Zesto Psomi* adlı romanında da 30 Ocak 1923 tarihli Mübadele Antlaşmasının toplumsal etkileri kurgulamıştır. Siyasal tarihten ve aile tarihinden hareketle kaleme alınan, dolayısıyla yer yer otobiyografik özellikler de taşıyan romanda Monokalis ailesi üzerinden Girit Müslümanlarının, mübadele anlaşmasının öncesi, mübadele kararları sırasında ve mübadele sonrasında yaşadıkları kaleme alınmıştır. Bu yazıda Zesto Psomi romanında mübadele sorunsalının nasıl ele alındığı incelenmeye çalışılmıştır. Yazının giriş kısmında 1923 Türk Yunan mübadelesi hakkında genel bilgiler verilmiş, inceleme kısmında olay örgüsü takip edilerek "mübadele öncesi, mübadele kararlarının uyandırdığı yankılar, göç ve mübadele sonrasına" odaklanılarak tespit, tahlil ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgulardan hareketle mübadele konusunda Zesto Psomi romanına dair görüş ve önerilerimiz yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, mübadele, Feyza Hepçilingirler, *Zesto Psomi*.

DİL ÖĞRETİMİNDE MANZUM SÖZLÜKLERİN ÖNEMİ VE BOŞNAKÇA-TÜRKÇE MANZUM SÖZLÜKLERDEN "MAKBÛL-İ 'ÂRİF" ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Harun Altun
Öğr. Gör. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Türkçe ve Yabancı Diller Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜMER)
haltun@fsm.edu.tr

Söz varlığı, insan hayatı ve toplumsal düzen için en gerekli husûsiyetlerden biridir. Söz varlıklarının korunup gelecek nesillere aktarılmasında sözlüklerin çok önemli bir yeri vardır. Çünkü sözlükler, dillerde var olan kelimeleri barındırmakla beraber ulusların kültürel kodlarını da bünyesinde bulundurarak bilimsel araştırmalarda başvurulan ilk bilgi kaynağı niteliği taşır. Söz varlığının hazineleri durumunda olan sözlükler, kaynak kitap olarak kullanılmalarının yanı sıra dilin standartlaşmasına da yardımcı olmuşlardır.

Türkçenin tarihsel geçmişini ve gelişimini incelediğimiz her dönemde sözlüklerin aktif rolüne şahit olmaktayız. Bu sözlükler sadece dilimizin söz varlığını ortaya koymak için değil, aynı zamanda Türkçenin yabancılara öğretilmesi amacını da üstlenmiştir. Bu amaçla Karahanlı, Harezm, Kıpçak, Eski Anadolu ve Türkiye Türkçesinde manzum ya da mensur çok sayıda değerli eserler verilmiştir.

Yabancılara Türkçe öğretiminin ilk yapı taşı Kâşgarlı Mahmud'un yazdığı, Türkçenin bilinen ilk sözlüğü olma özelliği gösteren ve Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazılan Dîvânü Lügati't-Türk'tür. Türklerin tarih boyunca yaşadığı coğrafyalarda özellikle Arapça ve Farsça ön planda olduğu için Arapça-Türkçe, Farsça-Türkçe pek çok sözlük kaleme alınmıştır. Bu sözlüklerde genel itibariyle kelimelerin manalarıyla ve örnekleriyle ya da o kelimenin anlamının satıraltında verilmesi prensibi uygulanmıştır. Ayrıca sözlüğe alınan kelimeyle ilgili ifade veya açıklamalar öğrenicinin diliyle yapılmıştır. Arapça ve Farsça sözlüklerin yanında Osmanlı Devleti'nin hâkimiyet sınırları içinde kalan farklı bölgelerin dilleriyle de yazılmış sözlükler bulunmaktadır. Bunlardan biri de 17. yüzyılda yazılmış olan Makbûl-i 'Ârif isimli Boşnakça-Türkçe manzum sözlüktür.

Makbûl-i 'Ârif, Muhammed-i Hevâî-yi Üsküfî tarafından yazılmış ve ilk Boşnakça-Türkçe sözlük olma hüviyetini taşımaktadır. Beyitlerle yazılmış olan bu eserde mısraların birisi Boşnakça, diğerinin ise Türkçe olarak kafiyelenişi göze çarpmaktadır.

Bildirimizin konusunu Türkçe öğretimi alanı içerisinde sayılabilecek en önemli ve temel kaynaklardan biri olma niteliği taşıyan Makbûl-i 'Ârif hakkındaki tespitler, açıklamalar ve örnekler oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sözlük, söz varlığı, Türkçe öğretimi, Boşnakça-Türkçe.

GÖRME ENGELLİLERİN KLASİK TÜRK EDEBİYATI ÖĞRENİMİ ÜZERİNE SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Beyza Çelik
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Edebiyatı Programı
beyzacelik922@gmail.com

İbrahim Sona
Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
ibrahimsona@yahoo.com.tr

Görme engellilerin eğitim hayatları boyunca çeşitli sorunlarla karşılaştıkları bilinmektedir. İlkokul veya lise düzeyinde bu sorunlara özel eğitim, destek eğitim vb. çözümler üretilmişse de üniversite ortamında hala devam eden birçok problem görülmektedir. Bu sorunların bir örneğini de Türk Dili ve Edebiyatı bölümü, bölüm kapsamında da Klasik Türk Edebiyatı sahasında görmekteyiz. Sorunların genel olarak derslerde kullanılan Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metinlere erişim sağlanamaması ve öğrencilerin sınavlarını bireysel olarak gerçekleştirememesi olduğu tespit edilmiştir. Derslerde kullanılan Osmanlı Türkçesi metinlerinin öğrenciye erişilebilir bir biçimde sağlanabilmesi için Braille alfabe kapsamında çeşitli öneriler öne sürülmüş olsa da tam anlamıyla noksanlıkları giderdiği söylenemez. Nitekim Braille alfabesiyle hazırlanan kitapların kısaltmalarla yazılmış olsa dahi hem taşıma konusunda hem de yazı diline geçirilmesinde kullanışlı olmadığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda metinlerin sınavlarda öğrencilere harf harf okunması gerekliliği öğrenciyi eğitimciye bağımlı hale getirmektedir. Bu nedenle soruna teknolojik olarak çözümler üretilmesi zaruridir. Teknolojinin çözüm olarak düşünülmesindeki sebep, Braille alfabesiyle yazılmış kitapların hacminin ve ağırlığının son derece fazla olmasından ötürü söz konusu kitapların taşınması problemini ortadan kaldırmak ve öğrencinin bireysel olarak metin oluşturabilmesini sağlamaktır. Teknolojiyle kastedilen ise görme engellilerin bilgisayar ortamında kullandıkları NVDA veya Jaws gibi sesli programların Osmanlı Türkçesine uyarlanmasıdır. Dolayısıyla bu çalışmayla görme engellilerin Klasik Türk Edebiyatındaki yaşadığı çeşitli problemlerin tespitini yapmak ve çözümlerini sunmak amaçlanmıştır. Bu sorunlara eğilirken Klasik Türk Edebiyatının Lisans kapsamındaki derslerinin ayrı ayrı incelemeleri yapılmıştır. Böylelikle hangi derste hangi sorunların ortaya çıktığı ve hangi metinlerin öğrencilere erişilebilir bir biçimde sunulması gerektiği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda sınavlarda da öğrenciye bu uygulamaların desteğiyle tek başına sınava girebilme olanağı sağlanabilecektir. Tüm bu çözümler öğrencinin akademik hayatında diğer öğrencilerle eşit şartlarda eğitim alabilmesine hatta akademik hayatının ilerlemesinde de yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Görme Engelli, Klasik Türk Edebiyatı, Teknoloji.

MODERN HALK ŞİİRİNDE KARGIŞ SÖYLEMİ: ÂŞIK MÜLKÎ ÖRNEĞİ

İzem Öztop
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
izeemoztop@gmail.com

Prof. Dr. Meriç Harmancı
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı
harmanci@yildiz.edu.tr

Söz, insanın duygu, düşünce ve inanç dünyasının en güçlü taşıyıcısı olarak yüzyıllardır bireysel ve toplumsal belleğin temel ifade aracıdır. Bu sözlü mirasın derinliklerinde yer alan kargış, söze en yoğun anlamın yüklendiği duygusal ve kültürel bir yansıma olarak dikkat çeker. Kargış, haksızlığa, ihanete ve adaletsizliğe karşı sözel bir tepki, bir serzeniş, bir beddua olmasının yanı sıra toplumsal değerleri, ahlaki normları ve dönemin sosyo-kültürel yapısını yansıtan kolektif bir nitelik taşır. Sözün etkisine ve gücüne dayanan kargış, sadece bir lanetleme biçimi değil; aynı zamanda sözün büyüsel gücünü somutlaştıran kültürel bir fenomendir. Sözün kutsallığına inanan eski Türk topluluklarında kargışın dile getirilmesi doğrudan doğaüstü bir etki yaratma isteğiyle ilişkilendirilmiştir. Zamanla büyüsel niteliklerinden sıyrılarak estetik bir forma bürünen kargış, halk şiirinde güçlü bir ifade aracına dönüşmüştür. Özellikle âşıklık geleneğiyle birlikte, köy köy dolaşan âşıkların şiirlerinde yankılanan kargışlar, bireysel acının toplumsal yankıya büründüğü bir söz biçimi olarak ortaya çıkmıştır.

Toplumsal değişim ve teknolojik dönüşümler, âşıklık geleneğini biçimsel olarak dönüştürmüş; ancak sözün özü halk belleğindeki işlevini korumuştur. Yüzyıllar içinde kahvehanelerden plak, kaset, radyo ve televizyonlara taşınan bu gelenek, günümüzde dijital platformlara evrilmiş; modern âşık artık sazını sosyal medya üzerinden konuşturmayı ve küresel bir sahneden halkın sesi olmayı başarmıştır. Ancak biçim değişse de sözün özü değişmemiş, halk dili ve belleği âşığın sözünde yaşamaya devam etmiştir. Medyanın sunduğu geniş etkileşim alanı, âşıkların sesini daha geniş kitlelere ulaştırmış, toplumsal belleğin ve kültürel aktarımın sürekliliğini sağlamlaştırmıştır.

Bu çalışma, yaşanan dönüşümü modern duyarlılıklarla ele alan, geleneksel Türk kültürü ile günümüz halk söyleyişleri arasında bir köprü kuran ve modern bir âşık profili çizen Âşık Mülkî'nin (Aslan Avşarbey) "Töremeyesice!" ile "Kargış" isimli şiirlerini incelemektedir. Analizler sonucunda, Mülkî'nin şiirlerinde kargışın bireysel kırılmalardan beslenerek toplumsal bir eleştiriye dönüştüğü tespit edilmiştir. Bu yönüyle kargış, Âşık Mülkî'nin söyleminde bireysel bir başkaldırının yanında toplumsal adalet arayışının bir göstergesi olarak konumlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Mülkî'nin şiirlerindeki kargış söylemlerini incelemek, geleneksel kargış anlayışı ile modern kargış söylemleri arasındaki süreklilik ve dönüşümü ortaya koymak, XXI. yüzyıl âşıklık geleneğinde kargışın dönüşen işlevini, anlam katmanlarını ve kültürel temsillerini tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Âşıklık, Kargış, Dijital Kültür, Mülkî.

OTURUM 81

TRUMP 2.0'DA AMERİKA'NIN SURİYE POLİTİKASI

Muhammed Çağrı BİLİR
Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Görevlisi
muhammed.bilir@yildiz.edu.tr

Ahmet Arda ŞENSOY
Doktora Adayı, Nottingham Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
AHMET.SENSOY1@nottingham.ac.uk

Trump 2.0'da dış politika yapma biçimi, 2008 yılı itibariyle süreklilik arz eden "America First" kampanyası ile paralel olarak krizlerin maliyetlerini bölgesel aktörlere yükleyerek güç biriktirmek olarak tanımlanabilecek "yeni izolasyoncu" (Posen, 1996) bir büyük strateji kapsamında şekillenmektedir. Barack Obama'dan bu yana süregelen bir Amerikan stratejisi olarak izolasyon mantığı, Avrupa merkezli geleneksel müttefiklere sağlanan güvenlik garantilerinin dahi sorgulamaya açılabildiği bir güç biriktirme dönemi olarak tanımlanabilir. Ancak, Trump'ın Ukrayna'da ve Gazze'de ivedi bir ateşkesin yürürlüğe girmesini sağlama hedefi veya İran ile nükleer anlaşma yapabilme vizyonu esasında Amerikan askeri veya siyasi müdahaleciliğini gerektiren dolayısıyla izolasyon stratejisinin sınırlarını zorlayan bir yaklaşımdır. Dolayısıyla Trump 2.0 büyük stratejisinin amaç ve yöntem hususunda bir çelişki barındırdığı gözlemlenmektedir ve saha mutlak bir Amerikan etkisizliği ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebeple, üç kriz alanında da nihai ateşkes veya nükleer anlaşma yerine, inisiyatif sahibi aktör olan Rusya ve İsrail'in politik ajandaları Trump yönetiminin bu krizlere yönelik tutumunun ana belirleyicisi konumuna gelmektedir. Devrim sonrası Suriye'ye yönelik Amerikan politikası ise bu çelişkiyi barındırmayan tek örnek olay olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye destekli Suriyeli muhaliflerin Esed Rejimi'ne karşı yaptıkları devrim ile biten iç savaş tam olarak izolasyon mantığı ile uyuşacak şekilde majör bir sorunun bölgedeki aktörlerce çözülmesi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, askeri, ekonomik, siyasi yahut diplomatik olarak atılması gereken her adım aslında halihazırda Türkiye ve mevcut Ahmet El Şara yönetimi tarafından atılmıştır. Bu doğrultuda, bu çalışma Amerikan Suriye politikasının, Ukrayna Savaşı ve Gazze'de yaşanan soykırım örneklerine yönelik tutumdan nasıl farklılaştığını tespit ederken, Türkiye'nin proaktif dış ve güvenlik politikalarının Trump 2.0 dış politika vizyonunda nasıl bir etki ürettiği incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yeni İzolasyonculuk, Büyük Strateji, Trump Yönetimi, Türkiye-Amerika İlişkileri.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİ SOSYAL POLİTİKALARI VE KÖYCÜLÜK

Meltem MUTLU
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
MeltemMutlu123@gmail.com

Cengiz ÇAĞLA
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
ccagla@yildiz.edu.tr

Bu bildiride, erken Cumhuriyet dönemindeki sosyal politikaların köycülük düşüncesi ile bağlantıları incelenecektir. Erken Cumhuriyet döneminde, siyasi iktidar toplumsal düzeni yeniden inşa etmeye çalışmış ve bu süreçte sosyal politikalar etkili bir araç olmuştur. Bu dönemde geliştirilen sosyal politikalar ile amaçlanan; köyden kente kontrolsüz göçün önlenmesi ve iktidarın meşruiyetini sağlama çabası olmuştur. Analiz kapsamında, eğitim, sağlık ve emek alanındaki somut uygulamalar ele alınacaktır. Yöntemsel olarak dönem gazeteleri, arşiv belgeleri ve dönem dergilerinden yararlanılmıştır.

Bildiride, sosyal politikalar üç alanda incelenecektir. Eğitim alanında köy enstitüleri, sağlık alanında sıtmayla mücadele, emek alanında 1936 işçi kanunu somut uygulamaları ele alınmıştır. Köy Enstitüleri köylü ve kentli ayrımını ön plana çıkarır ve bu şekilde köylü çocuklarının köylerde kalmalarını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Sağlık politikalarından sıtmayla mücadelenin özünde asıl amaçlanan, en çok kırsal yaşamı etkileyen bu hastalığın önlenmesi ile köylünün refahını koruma altına almak olmuştur. Bu şekilde köylünün köy ile bağının kopması engellenmek istenmiştir. Emek politikalarındaki gelişmeler ışığında, devletin vesayeti altında işçilere birtakım haklar tanınmış, ancak işçilerin sınıf bilinci kazanmadan devlet için çalışmaları beklenmiştir. Buna bağlı olarak, yeni bir işçi-köylü profili ortaya çıkmıştır. Köy kökenli işçiler, düşük ücretlerle geçici sürede fabrikalarda çalışmış, bunun sonucunda kalıcı olarak sınıf bilinci taşıyan işçi sınıfının oluşumunun önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Bu dönemde uygulanan köycülük düşüncesinin izleri, Kemalist modernleşme stratejisi ile değerlendirilmelidir. Kemalist ideoloji, aynı zamanda pozitivist ve ilerlemeci bir yaklaşıma sahip olarak, devletin ilerlemesinin yolunun kaynaşmış ve sınıfsız bir toplum modelinden geçtiğini savunmuştur. Köycülük ideolojisi ise bunun arka planında ortaya çıkmıştır. Sosyal politikalar ise köycülük ideolojisinden beslenmiş; köylüyü ekonomik ve sosyal olarak geliştirmeyi hedeflerken, popülist, ulusal aidiyete dayalı bir ilerleme modeli kaydetmiştir.

Sonuç olarak, bu bildiri; Kemalist modernleşmenin izdüşümü olan köycülük ideolojisinin, toplumu ekonomik, kültürel ve sosyal yönden dönüştürmeyi hedeflediğini, sosyal politika örnekleri üzerinden açıklamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Köycülük, Erken Cumhuriyet.

POST-TRUTH ÇAĞINDA DEMOKRASİ: DÜNYA DEMOKRASİ FORUMU ÖRNEĞİNDE TEMSİLDEN MEŞRUİYETE GEÇİŞ

Selcen ALTINBAŞ-UMUT
Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, selcen.altinbas@nisantasi.edu.tr

Aybüke PEHLİVAN
Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Balkan Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler, aybukepehlivan48@gmail.com

21.yüzyılda demokratik sistemlerin karşı karşıya kaldığı en temel sorun giderek seçimlere katılım değil, siyasal kurumların meşruiyeti ve toplumsal güven üretme kapasitesinin aşınmasıdır. Avrupa genelinde giderek artan kurumsal güvensizlik, demokrasilerin yalnızca işleyiş biçimini değil, kavramsal zeminini de değiştirip, dönüştürmüştür. Avrupa Konseyi tarafından 2012'ten bu yana Strasbourg'da düzenlenen World Forum for Democracy (WFD), bu dönüşümün yalnız akademik değil, kurumsal ve normatif düzeyde tartışıldığı eşsiz bir demokrasi laboratuvarı niteliği taşımaktadır. Bu çalışma, WFD'nin on bir yıllık arşivini demokrasilerin geçirdiği epistemik kaymayı anlamak üzere sistematik olarak incelemektedir.

WFD'nin 2012–2016 yılları arasında forum tartışmaları "katılımcı demokrasi", "siyasi liderler", "açık yönetişim" ve "vatandaş temsili" kavramları etrafında yoğunlaşırken, 2017 sonrasında "güvenin yeniden inşası", "genç neslin beklentileri" ve "dijitalleşme ile demokratik yenilenme" temalarının öne çıktığı görülmektedir. Özellikle 2020 sonrasında, "dijital siyasal katılım", "yapay zekânın demokrasiye etkileri"," ve "kurumsal meşruiyetin yeniden tanımlanması" gibi temalar demokrasinin normatif temellerine dair yeni tartışmaların merkezine yerleşmiştir.

Araştırma sorusu "WFD'nin 2013–2024 rapor metinlerinde "siyasal güven" ve "temsiliyet" kavramları nasıl yeniden tanımlanmakta, bu kavramsal dönüşüm Avrupa demokrasilerinin hangi kriz evresine işaret etmektedir" şeklinde belirlenmiştir. Bundan hareketle çalışmanın amacı, demokrasinin bir "temsil eksikliği" meselesi olmaktan çıkıp, giderek kurumsal meşruiyet ve güven inşasının yeniden tarif edilmesi gereken bir rejimsel kırılma olarak ele alınmaya başlandığını ortaya koymaktır. Analiz, "güveni geri getirmek"ten "demokrasi hâlâ güven üretebiliyor mu?" sorusuna geçişin WFD forumları üzerinden nasıl izlenebilir hale geldiğini göstermeyi hedeflemektedir. Yöntem olarak, WFD'nin 2013–2024 arası tüm Final Report dokümanları MaxQDA aracılığıyla nitel içerik analizine tabi tutulacak; güven, temsil, katılım gibi ana kavramların yıllar içinde geçirdiği anlam kaymaları tematik olarak kodlanacaktır.

Çalışmanın literatüre katkısı, WFD'yi yalnızca bir "forum" olarak değil, Avrupa demokrasilerinde güven sonrası döneme geçişin kurumsal kaydını tutan normatif bir arşiv olarak yeniden konumlandırmasıdır. Böylece demokrasi krizine ilişkin tartışmayı reform ekseninden çıkarıp, demokrasinin yeniden kavramsallaştırmasına zemin hazırlayan bir analitik çerçeve önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Dünya Demokrasi Forumu (WFD), Post-truth çağı, Siyasal güven, Meşruiyet, Temsiliyet krizi.

UZAY ARAÇLARINDA GERÇEKLEŞEN MÜZİK ENSTRÜMANI PERFORMANSLARININ İNCELENMESİ

Ceren Küçük
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik ve Sahne Sanatları Tezli Yüksek Lisans Programı, cerenkucuk1308@gmail.com

Turan Sağer
Prof. Dr., Alanya Üniversitesi
turan.sager@alanyauniversity.edu.tr

İlk kez 1961 yılında Yuri Gagarin'in Dünya yörüngesinde gerçekleştirdiği uçuştan bu yana insanlı uzay görevleri, yeryüzü ve uzay hakkında bilgi toplamak ve deneyler yapmak amacıyla birçok ülkenin uzay ajansları tarafından yürütülmeye devam etmektedir. Bu görevlerin temel amacı, alçak Dünya yörüngesindeki istasyonlara/uydulara götürülen deney ekipmanlarıyla doğa bilimleri ve uzay hakkında cevaplar aranmasıdır. Çoğunlukla askeri eğitimlerden geçerek yetiştirilen ve seçilerek göreve gönderilen astronotlar için görevlerinin stres faktörü ve bulundukları ortamın izolasyonu ayrıca ilgilenilen bir alan haline gelmiştir. Özellikle uzun süreli görevlerde stres, kaygı bozukluğu, izolasyona bağlı olarak ortaya çıkabilen ekip içi anlaşmazlıklar gibi konuların çözülmesine yönelik olarak astronotlara aileleriyle görüntülü görüşmeler, hediye kargoları ve çeşitli aktivite programları organize edilmektedir. Gönderilen hediye kargoları veya astronotların yanlarında istedikleri eşyaları götürebilmek için hakları olan 1.5 kilogramlık kitin içeriği genellikle fotoğraf makineleri ve müzik enstrümanları olmuştur. Görev sırasında astronotların uyandırma alarmlarının kendi seçtikleri müziklerden oluşmasının bir geleneğe dönüşmesinden, bireysel, toplu olarak veya yeryüzüne canlı bağlantı sağlanarak enstrüman çalma etkinliklerine kadar birçok örnekte müzik uzay araçlarında var olmaya devam etmektedir. Mevcut imkanlar ve kısıtlamalar çerçevesinde sadece belirli şartlara uyan enstrümanlar uzay araçlarına gönderilebilmektedir.

Bu çalışmada; uzaya gönderilebilen enstrümanların icraları, ortam koşulları ve uzay araçlarında deneyimlenen ağırlıksızlık sebebiyle performansların yeryüzünden farklı biçimde gerçekleşmesi incelenmiştir. Uzay araçlarına gönderilen ve orada çalınan enstrümanlar, enstrümanın ağırlığı ve kaplayacağı alan gözetilerek gönderildiği için çoğunlukla katlanabilir gitar, flüt, mızıka, mini klavye gibi daha hafif ve küçük boyutlardaki seçeneklerin tercih edilmesi ele alınmıştır. Bu tercihlerin temel sebepleri olarak; ağırlık arttıkça roketlerde daha fazla yakıta ihtiyaç duyulmasının maliyeti yükseltmesi ve uzay istasyonlarında kişisel alanların kısıtlı yerler olması tespit edilmiştir. İnsanlı görevlerin tarihsel sürecinde görev sırasında gerçekleştirilen aile görüşmeleri ve hobilere ayrılan zaman dilimlerinin astronotların refahının sağlanmasındaki rolü sebebiyle bu kısıtlamalara ve ortam koşullarına rağmen kayıtlara geçen 35 farklı performans bulunmuş ve incelenmiştir. Müziğin bu koşullardaki olumlu etkileri hem çok daha uzun süreli görevlere gidecek olan astronotlar için hem de gelecekte uzay turizminin gelişmesiyle yolculuk yapabilecek siviller için önemli bir konuma sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Uzay araçları, enstrüman icrası, ağırlıksızlık.

OKUL MÜDÜRLERİNİN SORUMLU LİDERLİK DAVRANIŞLARI İLE ÖĞRETMENLERİN ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Yağmur ATAŞ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı
yagmurratas@gmail.com

Emre ER
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü
emreerytu@gmail.com

Sorumlu liderlik, yönetsel işlevlerin gerçekleştirilmesinin yanı sıra toplumsal yarar göz önünde bulundurularak örgütü oluşturan iç ve dış paydaşların istek ve taleplerinin etik çerçevesinde olmak üzere değerlendirilmesini temel alan modern liderlik yaklaşımlarından biri olarak ifade edilebilir. Sorumlu liderlik yaklaşımında sürdürülebilirlik, etik değerlerin korunması, empati ve ilişkiler önemli bir alan kaplamaktadır. Söz konusu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda sorumlu liderlik yaklaşımında okul yöneticilerinin toplumsal etki, etik ve paydaş beklentileri gibi unsurlara duyarlı oldukları ifade edilebilir. Öznel iyi oluş kavramının ise bireyin ilişkili olduğu tüm faktörlere (bireysel, demografik, mesleki, örgütsel, sosyal) bağlı olup bireyin genel yaşam memnuniyetiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın temel amacı okul müdürlerinin sorumlu liderlik davranışları ile öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmektedir. Araştırmanın örneklem yöntemi olarak kolayda örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu 2025-2026 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde görev alan 120 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde Sorumlu Liderlik Ölçeği (Özkan ve Üzüm, 2021), Öğretmenlerin Öznel İyi Oluş Ölçeği (Ergün ve Sezgin Nartgün, 2017) ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmaktadır. Veri toplama süreci halen devam etmektedir. Elde edilen verilerin SPSS programı kullanılarak analiz edilmesi yoluyla okul müdürlerinin sorumlu liderlik davranışları ile öğretmenlerin öznel iyi oluşları arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesi hedeflenmektedir. Literatürde sorumlu liderlik yaklaşımını eğitim bağlamında ele alan çalışmalar sınırlıdır. Bu araştırma, sorumlu liderlik yaklaşımını farklı bir perspektiften ele almaktadır. Bununla birlikte araştırmanın öğretmen psikolojisi ile okulda benimsenen liderlik anlayışı arasındaki ilişkiyi açıklayarak literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma sonucunda okul yöneticilerinin sorumlu liderlik davranışları benimsemeleri ile öğretmenlerin öznel iyi oluş düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunması tahmin edilmektedir. Bununla birlikte elde edilecek bulguların uygulamaya yönelik pratik öneriler sunabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sorumlu Liderlik, Öznel İyi Oluş, Öğretmen, Eğitim Yönetimi

MENTAL İYİ OLUŞUN KARİYER KARARI ÖZ YETERLİLİĞİ, ALGILANAN KARİYER ENGELLERİ VE KARİYER GELİŞİMİNDE AİLE ETKİSİ DEĞİŞKENLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Zeynep Amine YILDIRIM
Öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
amine.yildirim@std.yildiz.edu.tr

Hasan KÜTÜK
Doktor Öğretim Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
hasan.kutuk@yildiz.edu.tr

Bireyler yaşamlarında ruh hallerini etkileyebilecek durumlarla karşılaşmaktadır. Özellikle araştırmanın örneklemini oluşturan beliren yetişkinlik dönemi, bireylerin kimliklerinin inşa edildiği, hayatlarındaki kariyer ve evlilik gibi önemli kararların alındığı bir yaşam evresidir (Arnett, 2000). Dolayısıyla, beliren yetişkinlik döneminde sorumlulukların ve zorlukların üstesinden gelebilmek için mental iyi oluşun öneminin daha da artacağı düşünülmektedir. Mental iyi oluş; bireyin yaşamını değerli ve anlamlı görmesidir (Ryff, 1989). Bu doğrultuda, bireylerin mental iyi oluşu, kariyer inşalarında kritik bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Araştırmamızda beliren yetişkinlerin kariyer kararı öz-yeterliliği, algılanan kariyer engelleri ve kariyer gelişiminde aile etkisinin, mental iyi oluşlarını yordayabileceği öngörülmüştür. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Örneklem, 19-26 yaş aralığında, 411 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılara; Kişisel Bilgi Formu, Warwick-Edinburgh Mental İyi Oluş Ölçeği (Keldal, 2015), Kariyer Kararı Öz-Yeterliliği Ölçeği-Kısa Formu (Akın ve ark., 2014), Algılanan Kariyer Engelleri Ölçeği (Sürücü, 2011) ve Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi Ölçeği (Akın ve ark., 2012) uygulanmıştır. Analizler; t-testi, ANOVA, Pearson korelasyonu ve çoklu regresyon yöntemleri kullanılmıştır. Bulgular, cinsiyet, eğitim düzeyi ve çalışma durumuna göre mental iyi oluş farklılıklarının anlamlı olmadığı görülmüştür. Psikiyatrik tanı, romantik ilişki ve sosyoekonomik düzeyine bağlı olarak bireylerin mental iyi oluşun anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Mental iyi oluş ile bireylerin kariyer kararı öz-yeterliliği ve kariyer gelişiminde aile etkisi arasında pozitif anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Algılanan kariyer engelleri ve mental iyi oluş arasında, negatif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Çoklu regresyon sonuçları, kariyer kararı öz-yeterliliği ve kariyer gelişiminde aile etkisinin pozitif yönde mental iyi oluşu yordadığı bulunmuştur. Algılanan kariyer engellerinin mental iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kariyer kararı öz-yeterliliği, algılanan kariyer engelleri ve kariyer gelişiminde aile etkisi değişkenlerin birlikte mental iyi oluşu toplamda %54.2'sini anlamlı biçimde yordadığı saptanmıştır. Literatürde kariyer gelişimi ve süreci ile ilgili yapılan araştırmalar, daha çok problemli kariyer davranışlarının nedenlerine odaklanılmış, iyi oluş gibi ruhsal konular ise kariyer gelişimi ve süreci alanında yeterince incelenmediği gözlemlenmiştir (Strauser ve ark., 2008). Bu bağlamda bu araştırmanın literatürdeki söz konusu boşluğu doldurması beklenmektedir. Sonuç olarak beliren yetişkinlerin mental iyi oluşlarını artırmaya yönelik yapılacak çalışmalarda kariyer kararı öz-yeterliliği ve kariyer gelişiminde aile etkisi rolünün arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mental İyi Oluş, Kariyer Kararı Öz-yeterliliği, Algılanan Kariyer Engelleri, Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi

OTURUM 82

ONTOLOJİK GÜVENLİK/ GÜVENSİZLİK BAĞLAMINDA VATANDAŞLIK VE AİDİYET: TÜRKİYE'DE VATANDAŞLIĞA KABUL EDİLEN SURİYELİLER İLE TÜRK TOPLUMU ARASINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Hüseyin Arif KINACI
Doktora adayı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
h.arif.kinaci@gmail.com

Mehmet Akif OKUR
Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
maokur@yildiz.edu.tr

Bu çalışma, Suriyelilerin "geçici koruma" statüsünden Türk vatandaşlığına geçiş deneyimlerini, ontolojik güvenlik ve aidiyet ekseninde Türk toplumu ile karşılaştırmalı biçimde analiz etmektedir. Çalışmanın temel amacı, vatandaşlığın hukuki boyutunun toplumsal kabul açısından tek başına yeterli olmadığını; güvenlik ve aidiyetin, rutinler, tarihsel anlatılar ve mekânsal deneyimlerin etkileşimiyle kurulduğunu ortaya koymaktır. "Vatandaş" etiketi hukuken toplumsal dahil olmayı ifade etse de bu statünün pratikteki yansımaları parçalıdır ve hem yeni vatandaşlar hem de ev sahibi toplum için farklı güvenlik ve aidiyet kaygıları üretmektedir. Ontolojik Güvenlik Teorisi çerçevesinde yürütülen analiz, kimliğin sürekliliği ile güvenlik algıları arasındaki kesişimleri; rutinler, tarihsel anlatılar ve mekânsal aidiyetler üzerinden ele almaktadır. Karma yöntemli saha araştırmamız (her iki hedef kitle için tasarlanmış geniş ölçekli anketler, derinlemesine görüşmeler ve odak grupları), ontolojik güvensizlik duygularının bazı evrensel boyutları bulunsa da tümüyle evrensel olmadığını; aksine gruplara özgü sosyal ve psikolojik belirleyiciler tarafından şekillendiğini ortaya koymaktadır. Suriyeli yeni vatandaşlarda kimliksel çatışmalar, toplumsal katılım biçimleri ve geleceğe dair belirsizlikler öne çıkarken; Türk toplumunda güvensizlik, yerleşik ulusal anlatıların tehdit altında olduğu algısıyla bağlantılıdır ve çoğunlukla uluslararası konjonktür, siyasal söylem ve medya temsillerinden beslenmektedir. Sonuç olarak çalışma, vatandaşlığa kabul sürecini hukuki bir statü değişimi olmanın ötesinde, aidiyetin siyasal ve toplumsal bağlamda yeniden müzakere edildiği ve ontolojik güvenliğin kırılganlaştığı bir toplumsal süreç olarak değerlendirmektedir. Bu yönüyle araştırma, bildirinin temel iddiasını desteklemektedir: vatandaşlık, bireylere hukuki güvence sağlarken eş zamanlı olarak hem yeni vatandaşlar hem de ev sahibi toplum için aidiyet kaygılarını derinleştirebilen ikili bir mekanizmadır. Böylece çalışma zorunlu göç ve vatandaşlık ilişkisine dair literatüre hem kuramsal hem de özgün ampirik katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ontolojik güvenlik, vatandaşlık, Suriyeliler, aidiyet, Türkiye

ABD DIŞ POLİTİKASINDA SUİKAST: BAŞKANLIK EMİRLERİ VE SÖYLEMSEL MEŞRULAŞTIRMA

Yakup Furkan YILMAZ
Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
yakupfurkan328@gmail.com

Bu çalışma, Amerikan dış politikasında suikast uygulamalarının etik, hukuki ve siyasi bağlamda nasıl meşrulaştırıldığını ve bu süreçte dilin oynadığı kurucu rolü incelemektedir. Suikast, ABD'nin liberal demokratik kimliğiyle çelişmesine rağmen zamanla kurumsallaşmış ve dış politika araçları arasında kalıcı bir yer edinmiştir. Bu durum, devletin normatif sınırlarının yalnızca eylem düzeyinde değil aynı zamanda söylemsel düzlemde de yeniden şekillendiğini göstermektedir. Konu hem uluslararası hukuk hem de demokratik meşruiyet açısından önemli tartışmalara işaret etmektedir. Araştırmanın amacı, ABD suikast politikalarının tarihsel süreç içerisindeki dönüşümünü ve bu süreçte dilin oynadığı kurucu rolü ortaya koymaktır. Çalışma, nitel söylem analizi yöntemiyle yürütülmekte olup başkanlık emirleri (Executive Orders 11905, 12036 ve 12333) çerçevesinde geliştirilen dilsel stratejileri incelemekte ve bu stratejiler CIA merkezli uygulamalar üzerinden değerlendirilmektedir. Çalışma, suikast politikalarının "secret law", "quasi-secrecy" ve "deniability" gibi kavramlar çerçevesinde nasıl tanımlandığını, sınıflandırıldığını ve kamuoyundan nasıl gizlendiğini tartışmaktadır. Suikast eylemleri, doğrudan katılım (CIA, askeri güçler, dronelar) ve dolaylı katılım (yerel aktörlerin desteklenmesi, bölgesel iş birliği) biçimleriyle ele alınmakta ve bu kavramlar üzerinden tanımlama ve meşrulaştırma stratejileri analiz edilmektedir. Ayrıca, "definitional", "applicatory" ve "validity contestation" düzeylerinde yürütülen söylemsel mücadeleler, ABD'nin etik ve hukuki kısıtları aşmak için dili nasıl araçsallaştırdığını göstermektedir. Bulgular, suikastın yalnızca fiziksel bir ortadan kaldırma eylemi değil; iktidarın dil, temsil ve normlarla kurduğu söylemsel bir aygıt olduğunu ortaya koymaktadır. CIA merkezli üç evre (1947–1975, 1976–2001, 2001 sonrası) üzerinden yapılan inceleme, suikast yasağının pratikte nasıl esnetildiğini, başkanlık emirlerinin tarihsel dönüşümünü ve dilin bu süreci meşrulaştırmak için nasıl kullanıldığını göstermektedir. Teröre karşı savaş söylemiyle birlikte suikast kavramının "hedefli öldürme" olarak yeniden tanımlanması, bu dilsel dönüşümün somut örneğini oluşturmaktadır; böylece suikast yasağı ve uygulamalarının hem hukuki hem de söylemsel olarak nasıl evrildiği görülebilmektedir. Sonuç olarak ABD dış politikasında dil, yalnızca iletişim aracı değil, normatif sınırları yeniden üreten ve yürütme yetkisini meşrulaştıran stratejik bir araç olarak işlev görmektedir.

Anahtar Kelimeler: ABD Dış Politikası, Suikast, Başkanlık Emirleri, Söylemsel Stratejiler, Meşrulaştırma.

ŞARK MESELESİ IŞIĞINDA DAYTON ANLAŞMASI

Zekeriya KOÇ
Araştırma Görevlisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
zekeriya.koc@medeniyet.edu.tr

Avrupalı devletler, Westphalia Uyumu'ndan itibaren müdahale etmeme ve devletlerin egemen eşitliği ilkelerini uluslararası hukukun temeli olarak kabul etmiş ve 1856 Paris Anlaşması ile Osmanlı Devleti'ni de uluslararası düzene kabul etmişlerdir. Ne var ki uluslararası düzende iç işlere müdahale yasağı getiren devletler, Şark Meselesi doğrultusunda Osmanlı topraklarına müdahalede bulunmaktan vazgeçmemişlerdir. Nitekim 19. yüzyılda ortaya çıkan Şark Meselesi, dönemin büyük devletleri (düvel-i muazzama) tarafından Osmanlı'nın Avrupa'dan atılması, bunu gerçekleştirebilmek için Müslüman olmayan halkların durumunun istismar edilmesi ve Osmanlı topraklarının paylaştırılması anlamında kullanılmıştır.

Bosna'da yaşanan iç savaş sırasında Sırpların soykırım düzeyine varan suçlarına karşın özellikle İngiltere ve Fransa gibi devletler uluslararası müdahaleye karşı çıkmışlardır. Bu noktada Avrupalı devletlerin uzun süre boyunca tarafsız kalma isteği, saldırganlara, mağdurlara yardım etmekten daha çok katkıda bulunmuştur. Üç yıl boyunca yüzbinlerce Boşnak'ın hayatına mâl olan etnik temizliğin ardından NATO, Bosna'ya yönelik askeri müdahalede bulunmuştur. Ne var ki ABD öncülüğünde gerçekleştirilen müzakerelerde uluslararası toplum, "mağdurlar ile saldırganları eşit tutmuş" ve tarafsız bir politika yürütememiştir. Nitekim Dayton Anlaşması ile Sırplar işledikleri tüm savaş suçlarına ve soykırıma rağmen ülkede özerk bir yapılanma elde etmiş ve oluşturulan karmaşık devlet mekanizması, yasama ve yürütme mercilerinde tıkanmalara yol açarak Bosna- Hersek'in gelişme kaydetmesindeki en büyük engellerden biri halini almıştır.

Netice olarak 19. yüzyılda kavramsallaşan Şark Meselesi, Bosna'da yaşanan insani felaket sırasında güncel tezahürlerinden birini göstermiştir. Clinton, 2004 yılında kaleme aldığı hatıratında Avrupalı devletlerin, Avrupa'nın orta yerinde bir Müslüman devletin varlığından çekindikleri için Bosna'yı göz ardı ettiklerini belirtmiştir. Nitekim Avrupa devletleri, olası bir insani müdahaleye yönelik olumsuz bir tavır alarak Bosna'da yaşanan savaş suçları ve soykırıma uzun bir süre boyunca göz yummuştur. Savaşın ardından gerçekleştirilen Dayton Anlaşması ise saldırgan tarafı tabiri caizse ödüllendirmiş ve işlevsel bir devlet mekanizmasının oluşumuna engel teşkil eden yapı oluşturmuştur. Yani Şark Meselesi'nden miras kalan anlayış, Bosna'da yaşananlar nezdinde de etkisini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Dayton Anlaşması, Bosna Savaşı, Şark Meselesi.

EXPLORING THE IMPACT OF SELF-REGULATED LEARNING STRATEGIES ON SELF-EFFICACY AND PROCRASTINATION IN LANGUAGE LEARNERS

Zahra Talebi Ghahremanlouy Olya
Asst. Prof. English Translation and Interpreting Studies Department, Istanbul Gelişim University, Turkey
ztalebi@gelisim.edu.tr

The study examined the effectiveness of learning strategies on self-efficacy and procrastination in language learning. The research method employed a quasi-experimental design that included both pre-tests and post-tests, along with a control group. The study's statistical population comprised 105 EFL students. From this population, 75 students were chosen through multi-stage cluster random sampling. These students were then randomly assigned to three groups of 25. Solomon and Rothblum, (1984) Academic Procrastination Scale and Jerusalem and Schwarzer, (1979) Self-Efficacy Scale was used. The cognitive and metacognitive strategy training program developed by Shahbazi Rad and Karami, (2013), was implemented. The experimental group underwent training in eight sessions (four sessions per subgroup), each lasting 75 minutes, whereas the control group underwent no intervention. Each item is assessed using a 4-point Likert scale, where responses range from 1 (Not at all like me) to 4 (Exactly like me). The total score can range from 10 to 40. According to Salimi et al., (2023), the Cronbach's alpha reliability coefficient for this scale was reported as 0.83. In the present study, the Cronbach's alpha reliability was calculated as 0.68, demonstrating an acceptable level of reliability. The reliability of the questionnaire was determined using Cronbach's alpha coefficients of 0.88 and 0.68. Data analysis was performed using SPSS22 software. The findings of the study indicated that learning strategies had a significant impact on reducing procrastination and increasing self-efficacy among students. These findings contribute to a deeper understanding of how cognitive and metacognitive processes can mitigate procrastination tendencies while simultaneously enhancing academic self-efficacy, suggesting potential avenues for educational interventions and student support programs.

Keywords: Teaching, Cognitive Strategies, Self-Efficacy, Procrastination, Language Learning

DEPREM, SALGIN VE İSTİLA ALTINDA GEÇEN BİR YÜZYIL: VI. YÜZYILDA ANTAKYA ŞEHRİ

Şaban YALGIN
Araştıma Görevlisi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Tarih Bölümü
sabanyalgin@gmail.com

Antakya, Akdeniz havzasının en büyük şehirlerinden biridir. Kızıldeniz'den başlayan ve şehri bölen Asi Nehri'nin iki yakasında kurulmuş, Habibü'n-Neccâr Dağı eteklerine konumlanmış tarihi bir şehirdir. Kuruluşu MÖ. 300 yılına dayanan Antakya şehri, coğrafi konumu itibariyle Ortadoğu, Akdeniz ve Anadolu'ya doğrudan bağlanmaktadır. Bu özelliği ile muhtelif medeniyetlerle tanışması erken olup din, ekonomi, tarih, toplumsal, kültürel vb. birçok alanda önemli bir merkez konumunda yer almıştır. Sınırlarına sığmayan bu şehir, tarihsel süreç içerisinde birçok kez yıkıma uğramıştır. VI. yüzyıl, Antakya için dinamik ve zor bir asır olmuştur. Bu bağlamda bakıldığında yangın, deprem, salgın hastalık ve savaşların yaşandığı Antakya şehri, tarihte pek çok kez kurulmuş bir şehir olarak nitelendirilebilir.

Antakya, henüz VI. yüzyılın başındayken dini çatışmaların ortasında kaldı. Monofizit ve Ortodoks inancının çatıştığı Antakya'da öte yandan Doğu Roma İmparatorluğu bir hakimiyet mücadelesi vermekteydi. İmparatorun desteği ile Antakya'da gücünü artıran Yeşil Partili Monofizitler, 518'de Doğu Roma tahtına Justin'in geçmesiyle, güçlerini kaybetti ve Justin'in Ortodoksları desteklemesiyle şehirdeki çatışma ortamı sükûnete kavuşmadı. Dini çekişmelerin ortasında kalan Antakya 525'te yangın, 526 ve 528'de iki büyük deprem yaşadı. Daha sonra 540 yılında Hüsrev tarafından yağmalanan şehir, Sasanilerin eline geçti. Hüsrev şehri ele geçirince yaktı ve halkı göçe zorladı. 542 yılında veba salgınına maruz kalan şehirde 551,557, 577'de tekrar deprem oldu ve şehir harabeye döndü. Bir asır içerisinde sık sık depremlere, siyasi istilaya, çatışmalara ve salgına maruz kalan Antakya, tarihinin en zor asrını yaşadı.

Bu çalışmada, Antakya şehrinin VI. yüzyılda yaşadığı zorlu süreçlerin tarihsel seyri ele alınacaktır. Deprem, yangın, salgınların bıraktığı hasarların yanında, istilaların ve çatışmaların nedenleri ve sonuçları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Antakya, Doğu Roma

HUMAN AND AI-GENERATED READING TEXTS IN L2 EDUCATION: A HYBRID EVALUATION OF LINGUISTIC AND PEDAGOGICAL QUALITY

Furkan Akbaş
Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
furkann2699@gmail.com

Burcu Ünal
Doç. Dr. Yıldız Teknik Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi
bvarol@yildiz.edu.tr

Due to the progress in artificial intelligence (AI), language education has seen an increasing incorporation of AI-generated resources, especially in activities focused on reading comprehension. Traditionally, reading passages in English Language Teaching (ELT) materials are designed by educators and linguists to ensure pedagogical effectiveness, linguistic appropriateness, and cognitive engagement. The increasing complexity of AI models like ChatGPT has added a new aspect to text generation, prompting inquiries into the quality, coherence, and instructional appropriateness of reading materials produced by AI. AI-generated materials offer advantages like immediate accessibility, versatility, and economic efficiency. Yet, worries persist about their linguistic precision, teaching efficacy, and compliance with discourse standards. To this end, this research compares ELT reading passages generated by AI and those written by humans on lexical, syntactic, and discourse dimensions. Comparative textual analyses will be achieved through two NLP tools, i.e., CohMetrix and TAALES (Tool for the Automatic Analysis of Lexical Sophistication). A group of subject matter experts will also assess a subset of the texts in addition to these automated analyses in order to validate the automated results from a pedagogical standpoint and offer professional insight regarding instructional suitability. Key distinctions between AI-generated and human-written ELT texts will be emphasized by this study's analysis of conjunction usage, sentence complexity, lexical diversity, cohesion, coherence, and text organization. By contrasting AI-generated reading passages with human-written texts, this study seeks to offer insightful information on their application in ELT. Discussions about using AI into language instruction will benefit from the findings on both a theoretical and practical level.

Keywords: AI-generated texts, L2 reading, CohMetrix, computational textual analysis, ChatGPT